YEVGENİ ZAMYATİN

EJDERHA

VENI
VENI
VENI

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
Bilim Kurgu Dizisi
Yevgeni Zamyatin– Dragon
© ALTIKIRKBEŞ YAYIN

1.baskı: Mayıs 2017

Genel Yayın Yönetmeni
Kaan Çaydamlı,

Kapak Tasarımı
Erol Egemen

Baskı
Umut Kağıtçılık Sn Ltd Şti
Keresteciler sitesi fatih cd yüksek sk
No 11/1 Merter İstanbul
Sertfika no:22826

Kadıköy'ün yağmurlu ve puslu
günlerinde hazırlanan bu kitap sizi uçurumdan aşağı
atabilecek güce sahip olabilir. Herhangi bir
ve özellikle izinsiz olarak iktibas edildiğinde Kadıköy'ün
o bilinen, serin ve rutubetli lâneti,
yıllar boyunca bunu yapanı takip eder, saçları
dökülür, rüyasında sürekli olarak Kadıköy
sokaklarından akın akın geçerek yıllık
intiharlarını gerçekleştirmeye giden
lemur sürüleri görür
ve derin bir yalnızlığa gömülür.

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
Sertifika no: 17613
Cağaoğluhamamı sok no:9
kaan@altikirkbesyayin.com
www.645dukkan.com

:::::::::

EJDERHA VE DİĞER ÖYKÜLER

YEVGENI ZAMYATIN

Çeviri
Zeynep Kayalıoğlu – Ozan Kayalıoğlu

Rusça aslından karşılaştıran:
Alper Çeker

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
2017

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRMENİN TANITIMI, 5
STALİN'E MEKTUP, 13
BİR TAŞRAÖYKÜSÜ,21
EJDERHA, 115
GÜNAHKÂRLARİN KADIN KORUYUCUSU, 117
ÇOCUK YETİŞKİNLER İÇİN İKİ ÖYKÜ
Tanrı'nın Kilisesi, 131
İvanlar, 135
KUZEY, 139
MAĞARA, 200
PAPAZ ADAYIERASMUS'UN İYİLEŞMESİ, 215
ESKİ RUSYA'DA, 235
EN ÖNEMLİ ŞEY HAKKINDA ÖYKÜ, 251
KÜL ÇARŞAMBASI MUCİZESİ, 297
X, 307
YOLDAŞ CHURYGIN SÖZ ALIYOR, 331
TAŞKIN, 347
ASLAN, 391

ÇEVİRMENİN TANITIMI

Hiçbir şeyden korkmayan yazarlara ihtiyacımız var.
'Our Goal'

Sapkınlık, İnsan düşüncesinin düzensizliğine karşı tek acı ilaçtır.
'Literature, Revolution, and Entropy'[1]

Yirminci Yüzyılın en parlak Rus yazarlarından biri olan Yevgeni Zamyatin, Gogol, Leskov, Bely, Remizov'un temsil ettiği ve çalışmalarının bazı yönleriyle Babel ve Bulgakov'un da dâhil olduğu geleneksel Rus edebiyatına dâhildir. Bu, deneycilerin ve yenilikçilerin mantığa aykırı geleneğidir. Belki de onları birleştiren ana özellik, gerçeğe yaklaşım şekli ve onun sanatta kullanılışıdır – yalın gerçekle sınırlanmanın reddi, gerçek ve fanteziyi birlikte dokumak, gerçeğin şiire dönüştürülmesi, yazarın hayat hakkındaki görüşünü kendi özgün ifadesiyle, çoğu kez tuhaf, imalı fakat her zaman etkileyici bir anlatım.

Bu, "yazılı" olmaktan çok "anlatılan" öykü, yani "ağızdan" edebiyat geleneğiydi. Çalışmalar, tüm zenginlik ve çeşitliliğiyle Rus konuşma tarzının canlı ritmiyle, çoğu kez ayrıntılıdır, süslüdür ve biçimlendirilmiştir, ama her zaman halk kökenini taşıdığı gerçektir.

1 [1]Bu makale Dissono: Sovyet Edebiyatında sesler'de Patricia Blake ve May Hayward'ın düzenlemesiyle yayınlanmıştır (New-York, Pantheon 1962)

Nükte, hayal gücü, biçimsel yaratıcılık ve büyük sözel ustalık, bu ekolün ayırıcı özellikleridir, ve Zamyatin'in çalışmaları bunlara fazlasıyla sahiptir.

Zamyatin, Rusya'nın kalbindeki verimli kara toprak kuşağındaki Tombov ilinde, Lebedyan'da doğdu. Burası, Zamyatin'in özümsediği ve daha sonra olağanüstü bir ustalıkla eserlerinde kullandığı çavdar tarlaları, elma bahçeleri, küçük eski kiliseler, köylüler, Çingeneler, at pazarları, tüccarlar, meyhaneciler, keşişler ve iri vücutlu güzellerin bulunduğu – ve en canlı Rusça'nın konuşulduğu bölgeydi.

Şair ve hiciv ustası, Zamyatin, her zaman hiciv ve sorgulama hakkını saklı tuttu ve korudu. Yayımlanan ilk önemli eseri "Bir Taşra Öyküsü" 1913'te basılmıştı. 1914'te, uzak bir garnizon kentindeki subayların hayatını hicveden kısa bir roman olan "Dünyanın Sonunda"yı yazdı. Kısa romanın yayınlandığı dergi toplatıldı ve Zamyatin "ordu subaylarını kötülemek" suçuyla yargılandı. Sonuçta suçsuz bulundu. Bu onun Çar'ın yasalarıyla ilk çatışması değildi. Öğrencilik günlerinde Sosyal Demokrat Parti Bolşevik Grubu'nun bir üyesi olarak tutuklanmış ve birkaç ay süreyle tek başına hapsedilmişti ve iki kez de Petersburg'dan sürülmüştü.

Eğitimli bir gemi mimarı olan Zamyatin Birinci Dünya Savaşı sırasında, Rusya için buz kırıcılar tasarımlayarak ve yapılmalarını denetleyerek, İngiltere'de iki yıl geçirdi. 1917'de Petersburg'a döndü,harap, perişan, aç ve salgın hastalıkların istilası altındaki Rusya'da, devrimin en hayret veren bir yan ürünü olan edebiyat çalışmalarının

içine daldı. Öyküler, oyunlar ve eleştiriler yazdı; edebiyat ve yazma sanatı üzerine konferanslar verdi; çeşitli yazı projelerine ve komitelere katıldı – bunların çoğuna Maksim Gorki önayak olmuş ve başkanlığını yapmıştı – ve Gorky, Blok, Korney, Chukovsky, Gumilev, *Şklo*vski ve önde gelen diğer yazarlar, şairler, eleştirmenler ve dilbilimcilerle birlikte çeşitli yazı işleri kurullarında görev yaptı. Ve kısa süre sonra, sanatın her dalının sadece "devrimin yararına" olması kriterini dayatan ve yeni ortaya çıkan "ortodoks" – "proleter" – yazarlar tarafından ateş altına alındı.

Devrimi kabul ederken, Zamyatin uzun bakış açısını seçti. Devrim sonrasının kısmen özgür olan ilk on yılında gerekli ve ileride, uzun yıllar boyunca Rus hayatına ve edebiyatına hâkim olacak olan Bolşevik Ortodoksluğu'nun varsayımlarını incelemeyi yeğledi. 1919-1920'de tutkulu ağıdı, "Yarın"da: "Bugün idealini bulan insan, Lut'un bir tuz sütununa dönüşerek toprağa gömülmüş ve ileriye hareket edemeyen karısı gibidir. Dünya sadece sapkınlar sayesinde canlı tutulabilir: Sapkın İsa, sapkın Kopernik, sapkın Tolstoy. Bizim inanç sembolümüz sapkınlıktır." Birkaç yıl sonra şöyle yazdı "Sanatı yok etmenin en etkin yolu, biçimlendirilmiş birini ve bir felsefeyi azizlik mertebesine yükseltmektir." Onun, parti eleştirmenlerinin ve yazarlarının ortaklaşa izledikleri hedefler arasında birinci olmasına şaşmamak gerek.

Zamyatin 1920'de, kehanet gibi düşsel romanı *Biz*'i yazdı – Komünist yöneticilerin toplum üstünde zorladıkları ilkelerin sonucu olarak uzak bir gelecekte ortaya çıkan totaliter, makineleşmiş,

insanlıktan çıkarılmış bir devletin gösterimi. Öngörülü ve belki de Huxley'in *Cesur Yeni Dünya*'sını ve Orwell'in *1984'ünü* etkileyen bu roman, Rusya'da hiç ortaya çıkmadı. Onun daha sonra izinsiz olarak yurtdışında basılması ve birçok dile, İngilizce dâhil, çevirisinin yapılması, onun yazarına karşı olan saldırıları daha da körükledi.

Zamyatin devrimi idealleştiren övgüler yerine, zamanın katılık ve dehşetini belirten "Ejderha", "Mağara" ve "En Önemli Şey Hakkındaki Öykü" gibi öyküler yazdı: Üniformasının içinde kaybolmuş küçük adam, silahı olan bir ejderhaya dönüşür; açlıktan karnı zil çalan ve çok üşüyen entelektüel birkaç kütük çalacak düzeye iner; şehir, çıplak ve tarih öncesi bir görünüşe bürünür – bir mağaralar, sarp kayalıklar ve kükreyen mamutlar çölü; kardeş katilliği, yok etme ve kan. "Tanrı'nın Kilisesi"nde, sonunda yöntemlerini haklı çıkaran Bolşevik ilkelerini sorgular. "Taşkın"da zamanın büyük değişikliklerini yansıtan bir arka plan kadar, sınırsal ve dolaylı olarak karakterlerin bilinçlerinde de yansıyan bireysel tutkuya en önemli yeri verir – çevrelerinin tarihi hakkındaki bilgileri, kömürün kötüleşmekte olan kalitesi, sessiz makineler ve geçim sıkıntısından ibaret olan ücra bir varoş sakinleri.

Acımasız ve dobra bir eleştirmen, Zamyatin, "Hayat Dilimi" Okulu'nu (bu olayda "Devrimci Hayatın Dilimi") 1860'ların saf, radikal gerçekçiliğinin soyaçekimine geri dönerek hicvetti. Bu ne yani, devrimin en gürültücü emekçi yazarları çalışmalarında en çok geriye doğru gidenler mi? diye sordu. Tekrar tekrar sapkınlığı anlattı. Eğer sapkınlarımız yoksa, diye yazdı, onları yaratmalıyız, çünkü sap-

kınlık sağlık ve gelişme için gereklidir. Katı, bildik; *dünya, bilim ve devrim tarafından patlatıldığı halde modası geçmiş, tutucu tarzıyla zamanın ihtiyaçlarına karşı yetersiz kalan gerçekçiliği* ister sosyalist, ister kapitalist olsun, reddetti. Bunun "gerçek hayat"tan, var olmanın gerçeklerine, felsefeye, olağanüstüne bir sıçrama tahtası olarak kullanılması gerektiğini öne sürdü. 1923'te "The New Russian Prose"a (Yeni Rus Düzyazısı) yazdığı bir makalede, "hayatın kendisi", dedi, "düzlem gerçekliğini kaybetti; şimdi sadece eski sabit noktaları boyunca değil, Einstein'ın ve Devrim'in koordinatları boyunca da yansıtılıyor. Bu yeni yansımada en iyi bilinen formüller ve nesneler yer değiştiriyorlar, olağanüstü, bilinen, iyi bilinmeyen. Bu nedenle, bugünkü edebiyatın olağanüstü bir kurguya ya da gerçekliğin veya hayal gücünün karışımına çekilmesi mantıklıdır."

1923'te "Literature, Revolution and Entrophy (Edebiyat, Devrim ve Entropi)"ye, "Bugünkü edebiyatta ihtiyacımız olan şey, geniş felsefi ufuklardır; bizim en son, en korkutucu, en korkusuz 'neden?" ve *'sırada ne var?'a ihtiyacımız var."*

Zamyatin, en yetenekli ve orijinal bazı genç yazarların (Fedin, Kaverin, Zoşçenko, Vsevolod Ivanov, Lev Lunts vb..) dâhil olduğu "Serapion Kardeşliği"nin yönlendirici ruhuydu. İdeolojinin, sanatın ve "bizimle birlikte olmayan, bize karşıdır" çığlığının karşısında, Serapion Kardeşliği, disiplin altına alınmaya direndi ve kendilerini biçimsel denemelere, çeşitliliğe, politik görevlilerin emirlerine rağmen bir yazarın kendi hayat görüşünü serbestçe ifade etmesi fikrine adadı. Zamyatin'in "gerçek

edebiyat, ancak çılgınların, münzevîlerin, sapkınların, hayalcilerin, asilerin ve septiklerin onu üretebildikleri yerde var olabilir." ifadesi, grubun ana inançlarından biriydi.

Son derece titiz bir sanatçı olan Zamyatin, her zaman kendi ifadesine, "edebiyat resimdir, mimaridir ve müziktir", sadık kaldı. Kahince sağgörüsünü ve dikkate değer tarih sezisini birleştirerek ender bir duyusal tarz geliştirdi. Öyküleri tıpkı bir şiir gibi, birbirleriyle ilişkili karmaşık gruplar ve nakarat gibi yankılanan, tekrar yankılanan inatçı görüntülerle kurulmuştur.

Zamyatin birçok temanın ve birçok tarzın ustasıydı. "Eski Rusya'da", "Taşkın" ve "Kuzey" gibi öyküleri birer balat gibi okunur. "En Önemli Şey Hakkındaki Öykü" ve benzer diğerleri, o çağın yaşantısı üzerine ironik yorumlarla doludur. "Keşiş Adayı Erasmus'un İyileşmesi" ve "Çarşamba Perhizi Mucizesi", açık saçık, alaycı yeniliklerdir. Bunların hepsinde kendi özel tarzıyla derin kaygı ve derin hicvini sergilemiştir.

Zamyatin'in sağgörüsü çok büyüktü, erişilemeyecek kadar uzaktı, hiç uymacı değildi, resmi ve zorunlu doktrinin uygulayıcılarının müsamaha edemeyeceği kadar açık bir ifade şekli vardı. Daha başlangıçta Troçki tarafından "içerdeki göçmen" diye yaftalanmıştı. Devrimle farklı tonda olan bir "burjuva entelektüeli" olarak defalarca saldırıya uğradı. Parti çizgisindeki Proleter Yazarlar Kuruluşu (R.A.P.P.) 1920 sonlarında tüm hâkimiyeti ele geçirdikten sonra, Yeni Ekonomik Politika sona erip ilk Beş Yıllık Plan'ın uygulamaya konmasıyla, sistematik olarak sanatın tüm özgünlüğünü

ve bağımsızlığını ezmeye başladı. Sanat, Parti'nin amaçlarına hizmet etmeliydi yoksa var olma hakkı yoktu.

Gücün tüm araçları uyumculuk kampanyasında kullanıldı. Amansız seçeneklerle karşılaşınca, Zamyatin'in eski talebeleri ve arkadaşlarının çoğu baskılara karşı koyamadılar, açıkça fikir değiştirdiler. Birçok durumda eserlerini yeniden yazdılar ve kendilerini komünist yapı için diktatörlük tarafından talep edilen gri methiyeleri yazmaya adadılar. Babel ve Oleska gibi diğerleri sessizliği seçtiler. Çoğu intihar etti. Zamyatin'in yok edilmesi başka bir şekil aldı. Tüm Rus Yazarları Birliği'nin ve birçok edebiyatla ilgili okulun en aktif ve etkili çehrelerinden biri olarak çılgın bir kötüleme kampanyasının hedefi oldu. Basınla ilgili görevlerinden azledildi; dergiler ve basımevleri ona kapılarını kapadılar; çalışmalarını basmaya yeltenenler zulme uğradılar; oyunları sahnelerden kaldırıldı; parti soruşturma memurlarının baskısıyla arkadaşları onu görmekten korkar oldular ve Yazarlar Birliği'ndeki dostlarının çoğu onu suçladı. Aslında ona çalışmalarını ve görüşlerini reddetme ya da tümüyle edebiyatın dışına itilme seçenekleri sunuluyordu. Bozulmayan ve uzlaşmayan, cesur bu adam, Zamyatin, 1929'da Yazarlar Birliği'nden istifa mektubunda, dolaylı da olsa üyelerinin zulüm görmesine izin veren bir edebi kuruluşta kalmasının imkânsız olduğunu yazdı.[2] Ona kalan tek şey, Politeknik Enstitüsü'nde, teknik konularda ders vermekti.

2 Bu makalenin tam metni, İngilizceye çevrilmiş olarak Max Eatmann - Artists in Uniform'dadır. (New-York: Alfred A.Knopf, 1934) p.87 (YN)

1931'de Zamyatin, Stalin'e yazarak, küçük adamların önünde sinmeden Rusya'ya edebiyatta büyük hizmetlerde bulunma imkânı doğduğu zaman dönme hakkıyla, eşiyle dışarı gitmek için izin istedi. Gorki'nin aracığıyla, şaşılacak şekilde Rusya'yı terk etmesine izin verildi. 1937'deki ölümüne kadar yaşadığı Paris'e yerleşti.

Zamyatin'in Paris'teki son yılları, büyük parasal zorluk ve yalnızlık yıllarıydı. Remizov'un yazdığı gibi, "Mühürlenmiş dudaklar ve mühürlenmiş bir kalple geldi." Zamyatin on yıl önce Rusya'yı terk etmiş göçmenlerle arasında çok az ortak nokta buldu. Fransız dergileri için bazı makaleler yazdı ve bir roman üstünde çalıştı: *Tanrı'nın Belası.* Romanın ana karakteri, çağının bizimkiyle paralel olduğunu hissettiği Attila'ydı. Roman hiç bitirilmedi. Zamyatin Paris dışında bir mezarlığa gömüldü. Cenazesine çok az sayıda arkadaşı katıldı ve Sovyet basınında ölümünden bahsedilmedi.

Bulgakov, Babel ve diğerlerinin aksine, kısmen bile olsa henüz Zamyatin'in hakları geri verilmemiştir. İsmi eski anılarda sıklıkla geçmesine rağmen, eserleri bu gün Rusya'da neredeyse hiç bilinmemektedir.

Mirra Ginsburg

STALİN'E MEKTUP

Sayın Josef Vissarionovich,

En yüksek cezaya çarptırılmış olan bu satırların yazarı, bu cezanın bir diğeriyle değiştirilmesi için size müracaat ediyor.

İsmim herhalde tarafınızca bilinmektedir. Bir yazar olarak yazma fırsatından mahrum kalmak benim için bir ölüm hükmünden farklı değil. Ancak durum öyle bir noktaya geldi ki artık işime devam edemiyorum, çünkü yıldan yıla yoğunlaşan sistematik bir taciz ortamında yaratıcı bir çalışma mümkün değildir.

Kendim için yaralı bir masum portresi çizmek gibi bir niyetim yok. Devrimi izleyen dört veya beş yıl içinde, yazdıklarımın bazılarının, saldırılar için bir bahane olabileceğini biliyordum. Benden bekleneni söylemek yerine, doğru olduğuna inandığım şeyi söylemek gibi kötü bir alışkanlığım olduğunu da biliyorum. Özellikle, edebi uymacılık, yaltakçılık, dalkavukluk ve bir bukalemun gibi renk değiştirmekle ilgili düşüncelerimi hiçbir zaman gizlemedim. Böyle şeylerin bir yazar için olduğu kadar devrim için de alçaltıcı olduğunu düşünüyorum ve düşünmeye devam edeceğim. Bu sorunu makalelerimden birinde (*Dom Iskusstv* Dergisi No 1, 1920) ortaya atış tarzım birçok kişi tarafından sert ve saldırgan bulundu ve o anda bana karşı gazete ve dergi kampanyası başlatılması için adeta

bir işaret görevi yaptı.

Bu kampanya, çeşitli bahanelerle, bugün hâlâ devam etmektedir, ve artık sonunda ancak bir tür fetişizm diye adlandırabileceğim bir duruma gelmiştir. Hıristiyanların her tür kötülük için uygun kişiselleştirmeyle şeytanı yaratmaları gibi, eleştirmenler de beni Sovyet Edebiyatı'nın şeytanına dönüştürdüler. Şeytana tükürmek iyi bir şey olarak kabul edilir, herkes elinden gelenin en iyisiyle bana tükürdü. Bu eleştirmenler basılmış her çalışmamın içinde kaçınılmaz olarak şeytanî bir niyet keşfettiler. Arayıp bulmak için bana kahince vasıflar bile yakıştıracak kadar ileri gittiler; böylece, öykülerimden birinde, 1916'da *Letopis* dergisinde basılan 'Tanrı'da, bir eleştirmen şunu bulmayı başardı:'Y.E.P.'e (Yeni Ekonomik Politika) geçişle ilgili olarak devrimi hicvetmek'. 1929'da yazılmış olan 'Keşiş Adayı Erasmus'un İyileşmesi'nde başka bir eleştirmen (Mashbits-Verov) şunu sezinledi:'Y.E.P.'den sonra akıllanan liderlerle ilgili kinayeli bir öykü'. Çalışmanın içeriği ne olursa olsun, imzamın bulunması, o çalışmanın suç oluşturduğunu ilan etmek için yeterli bir neden. Geçen Martta, Leningrad *Oblit* (Bölgesel Edebiyat Bürosu) bu konudaki kuşkuları gidermek için gerekli adımları attı. Akademi Yayınevi için Sheridan'ın komedisi *Skandal Okulu*'nun çevirisini düzeltmiş ve onun hayatı ve eserleriyle ilgili bir makale yazmıştım. Bu makalede benim aykırı türde bir şey yazmayacağımı, yazamayacağımı belirtmeye gerek yok. Yine de, *Oblit,* sadece makaleyi yasaklamakla

yetinmedi, yayıncının çevirinin düzeltmeni olarak benim adımı koymasını da yasakladı. Bu, sadece ben Moskova'ya şikayet ettikten ve anlaşılan *Glavlit* (Merkezi Edebiyat Bürosu) böyle acemice kararların kabul edilemez olduğunu belirttikten sonra, makalenin, hatta benim kötü adımın basılmasına izin verildi.

Bu gerçeği yazdım, çünkü bana karşı olan tavrı tüm açıklığıyla, tabiri caizse, kimyasal olarak saf haliyle, gösteriyor. Benzer gerçeklerin uzun listesinin arasından, sadece bir tanesini daha belirteceğim, bu ufak bir makale değil, üzerinde üç yıldır çalıştığım uzun bir oyun. Bu oyunun – *Attila'nın Trajedisi* – beni bir tür sağcı olarak göstermek niyetinde olanları sonunda susturacağından emindim. Böyle bir güvene sahip olmak için her nedene sahiptim. Oyunum Leningrad Bolşoy Dram Tiyatrosu Sanat Konseyi'nin toplantısında okundu. Bu toplantıda bulunanlar arasında on sekiz Leningrad fabrikasının temsilcileri de vardı. Yorumlarının özetlerini aşağıda veriyorum (15 Mayıs 1928 toplantı kayıtlarından alınmıştır):

Volodarsky Fabrikası'nın temsilcisi: Bu, çağdaş bir yazarın eski çağlardaki, zamanımızla benzeşen, sınıf çatışmalarını işleyen bir oyunu... İdeolojik açıdan kabul edilebilir... Güçlü bir etki uyandırıyor ve çağdaş oyun yazarlarının iyi oyunlar üretemedikleri hakkındaki yargıları çürütüyor ...

Lenin Fabrikası'nın temsilcisi oyunun devrimci karakterini belirtti ve: "Artistik düzeyde, oyun bize Shakespeare'in oyunlarını anımsatıyor... Trajik, ha-

reketli ve izleyicinin dikkatini tümüyle yakalıyor," dedi.

Hidro-Mekanik Santrali'nin temsilcisi "oyunun her dakikasını güçlü ve sürükleyici" buldu ve tiyatronun yıldönümünde oynanmasını önerdi.

Yoldaş işçilerin Shakespeare konusunda biraz abarttığını söyleyebiliriz. Yine de, Maksim Gorki, oyunun "edebi ve sosyal açıdan" çok yüksek değeri olduğunu düşündüğünü ve "oyunun kahramanlık atmosferinin ve kahramanlık kurgusunun zamanımız için çok yararlı olduğunu," yazdı. Oyun tiyatro tarafından sahneye konmak üzere kabul edildi, *Glavrepertcom*'dan (Ana Repertuar Komitesi) geçti; ve sonra... eseri bu kadar takdir eden işçilere gösterildi mi? Hayır. Oyunun provaları yarılandıktan ve posterlerle ilan edildikten sonra, Leningrad *Oblit*'inin ısrarıyla yasaklandı.

Attila trajedimin ölümü benim için gerçek trajediydi. Bu bana durumumu değiştirmek için yapacağım her davranışın yararsızlığını tümüyle açıkladı, özellikle *Biz* romanım ve kısa süre sonra sonra onu izleyen Pilnyak'ın *Maun*'uyla ilgili çok iyi bilinen olaylardan sonra. Elbette, şeytanla savaşta gerçeğin her tür saptırılması serbestti. Ve böylece, dokuz yıl önce, 1920'de yazılmış olan roman, *Maun*'la yan yana kondu ve benim en son, en yeni romanımmış gibi davranıldı. O zaman başlatılan insan avının Sovyet edebiyatında benzeri görülmemişti, hatta yabancı basının bile dikkatini çekti. Başka çalışmalar yapmamı engellemek için tüm yolların kapatılması amacıyla mümkün olan

her şey yapıldı. Eski dostlarım, yayınevleri ve tiyatrolar için korkulan bir nesne haline geldim. Kitaplarım kütüphanelerde yasaklandı. Moskova Sanat Tiyatrosu'nun İkinci Sahnesi'nde dört sezondur başarıyla icra edilen oyunum (*Pire*), repertuardan kaldırıldı. Federasyon Basımevi'nin toplu çalışmalarımı basması durduruldu. Eserlerimi basmaya teşebbüs eden her yayınevi derhal yaylım ateşi altına alındı. Bu, *Federatsiya, Zemlya i Fabrika* (Federasyon, Toprak ve Fabrika)'nın ve özellikle Leningrad Yazarları Basımevi'nin başına geldi. İkincisi bir yıl daha beni yazar kadrosunda tutma riskini göze almış ve aralarında Komünistlerin de bulunduğu genç yazarların eserlerinin biçimsel düzeltisi için benim yazınsal deneyimimi kullanmaya karar vermişti. Geçen İlkbahar R.A.P.P. (Proleter Yazarlar Birliği) Leningrad Şubesi benim yazar kadrosundan çıkarılmamı ve bu işe bir son vermeyi başardı. *Edebiyat Gazetesi* bu başarıyı zaferle ilan etti ve oldukça açık bir şekilde ekledi: "... Basımevi muhafaza edilmeli, ama Zamyatinler için değil". Okuyucuya giden son yol Zamyatin için kapandı. Yazarın idam hükmü verildi ve basıldı.

Sovyet Ceza Yasası'nda ölümden bir önceki ceza, suçlunun ülkeden sürülmesidir. Eğer ben gerçekten cezalandırılması gereken bir suçluysam, yine de yazınsal ölüm gibi ağır bir cezaya layık olduğumu sanmıyorum. Bu nedenle bu cezanın S.S.C.B.'nden sürgün edilmekle değiştirilmesini - ve eşimin de benimle birlikte gelmesine izin verilmesini - istiyorum. Fakat eğer bir suçlu

değilsem, eşimle birlikte geçici bir süre, en azından bir yıl için, küçük adamların önünde sinmeden ülkemize edebiyatta büyük hizmetlerde bulunma imkânı doğduğu zaman ve bir yazarın rolüyle ilgili şimdi egemen olan görüşte en azından kısmî bir değişiklik olduğu zaman geri dönme hakkıyla, dışarı gitmeme izin verilmesini rica ediyorum. Ve bu zamanın yakın olduğuna eminim, çünkü maddesel temelin yaratılmasını kaçınılmaz olarak bir altyapının inşa edilmesi izler – devrime yakışan bir sanat ve edebiyat.

Oradaki sağcı yaşamın bir parçası olamayacağımdan, dışarıdaki hayatın benim için son derece güç olacağını biliyorum; geçmişim buna yeterince tanıklık edebilir [Çarlık zamanında Rus Sosyal Demokrat Parti üyeliği (Bolşevik), hapis, iki sürgün, savaş sırasında savaş karşıtı bir öykü için yargılanmak]. Emredildiği şekilde değil de vicdanıma göre yazma alışkanlığım nedeniyle, burada sağ kanat yanlısı ilan edilirken, aynı alışkanlığım nedeniyle herhalde dışarıda da Bolşevik ilan edileceğimi biliyorum. Ama oradaki en zor şartlarda bile suskunluğa mahkûm edilmeyeceğim; yazmayı, eğer gerekirse Rusça'dan başka dilde de olsa, onları yayınlamayı başarabileceğim. Eğer şartlar benim bir Rus yazarı olarak kalmama izin vermezse (umarım geçici bir süre için), belki Pole Joseph Conrad gibi bir süre İngiliz yazarı olabilirim, özellikle İngilizler hakkında Rusça yazmış olduğumdan (hicivsel romanım "Adalılar" ve diğerleri), İngilizce olarak yazmak bana Rusça yazmaktan daha zor gelmeye-

bilir. Ilya Ehrenburg, bir Sovyet yazarı olarak kaldığı halde uzun süredir genellikle Avrupa Edebiyatı için çalışmaktaydı – yabancı dillere çeviri yapmak konusunda. O zaman Ehrenburg'un yaptığı şey için verilen izin, neden bana da verilmesin? Ve burada başka bir isim de verebilirim – Boris Pilnyak. O da şeytan rolünü benimle aynı ölçüde paylaştı; o da eleştirmenlerin ana hedeflerinden biri olmuştu; buna rağmen ona dışarı çıkmak ve çektiği eziyetten kurtulmak izni verildi. Pilnyak'a verilen izin bana neden verilmesin?

Dışarı gitmek için izin talebime daha sıradan ama aynı şekilde geçerli başka nedenler de ekleyebilirdim. Eski kronik hastalığım (kolit)dan kurtulmak için dışarıda tedavi olmak zorundayım; İngilizce ve İtalyancaya çevrilmiş olan iki oyunumun (Sovyet Tiyatrolarında oynanmış olan *Pire* ve *Onurlu Zangoçlar Topluluğu*) sahnelenmesine yardımcı olmak için orada olmam gerekli; ayrıca bu oyunların planlanmış olan sahnelenmeleri yabancı para konusunda Halkın Mali İşler Komiseri'ni rahatsız etmememi sağlayacak. Tüm bu nedenler mevcut. Fakat eşimle birlikte dışarı gitmek için izin istememin ana nedeni, bir yazar olarak buradaki ümitsiz durumum ve bir yazar olarak burada, vatanımda bana verilen idam hükmüdür.

Size müracaat eden diğer yazarlara gösterdiğiniz olağanüstü anlayış, benim talebimin de anlayışla karşılanacağı hususunda beni ümitlendirmektedir.

Haziran 1931

BİR TAŞRA ÖYKÜSÜ

1- EN BAŞTAKİ

Babası başının etini yerdi: "Çalış, çalış, yoksa benim gibi olur, tüm yaşamın boyunca ayakkabı yamarsın." Ama alfabetik olarak liste başıyken ve bu nedenle tahtaya ilk o çağrılacakken bir yere nasıl varabilirdi ki?

"Baryba, Anfim. Öne çık."

Ve Anfim Baryba, terleyerek, alçak alnını daha da gözlerinin önüne indirerek sınıfın önünde dururdu.

"Yine bir şey yok ha? Aahh, şu haline bak – evlenecek kadar büyüksün. Otur, birader."

Baryba otururdu. Ve hakkını vererek otururdu – her sınıfta iki yıl. Böylece, yavaşça, hiç acele etmeden, son sınıfa ulaşmayı başardı.

O zamanlar en az on beş yaşındaydı. İyi bir kış ürünü gibi şimdiden dudaklarının üstünde bıyık fışkırmıştı ve diğer arkadaşlarıyla birlikte banyo yapan kadınları izlemeye koşardı. Ve daha sonra, geceleri, sanki hiç yatmamış gibi olurdu – o kadar ateşli rüyalarla kuşatılır, onu öyle bir atlıkarıncaya bindirirlerdi ki...

Sabah olunca, huysuzluğu üstünde uyanır ve bütün gün etrafta dolanırdı ya da akşama kadar manastırın ormanına kaçardı. Okul mu? Okulun canı cehenneme!

Akşam olunca babası onun için kayışını çıkarır-

dı: "Yine kaçtın ha? Seni inatçı serseri, seni aylak!"

Sağır ve dilsiz. Bir elektrik direğiyle konuşmak gibi. Anfim dişlerini sıkar ve kimse ondan bir gık bile duyamazdı. Sadece tuhaf yüzünün köşeleri daha keskinleşir, daha aksileşirdi.

Evet – her yanı köşeliydi. Çocukların ona 'ütü' lakabını takmalarına şaşmamak gerek. Ağır demir çeneler, geniş kare bir ağız ve dar bir alın: Ucu yukarıya kalkmış sıradan bir ütü. Ve Baryba'nın bütünü geniş, iriyarı ve hantaldı, yapısında sadece düz çizgiler ve köşelerden başka bir şey yoktu. Ancak her parçası birbirine çok iyi oturmuş ve tüm hantal parçalar bir bütün oluşturmuş görünüyordu - bir tür vahşi, tuhaf bir bütün, ama yine de bir bütün.

Diğer çocuklar Baryba'dan biraz çekiniyorlardı: Bir yabani, kızdığı zaman bir yumrukta sizi yere serebilecek biri. Onunla bir köşebaşından, uzaktan alay ederlerdi. Ama Baryba acıktığı zaman onu kurabiyeyle besler ve eğlenirlerdi.

"Hey, Baryba yarım kurabiyeye şunu çatlat." Ve ona bulabildikleri en sert çakıltaşlarını verirlerdi.

"Yetmez. Bütün bir kurabiye." Baryba asık suratla homurdanırdı.

"İblis, ne kadar da aç gözlü!" Ama bütün kurabiyeyi çıkarırlardı. Ve Baryba, çocukları eğlendirerek, dişleriyle çakıltaşlarını çatlatmaya, demir ezicileriyle onları öğütmeye başlardı – ne kadar çok isterseniz! Bir harika!

Yine de, eğlence veya değil, sınavlar gelip çattığı zaman, dışarıda yeşil mayıs onları çağırsa da, okulu kıranlar bile kitaplarına dört elle sarılmak

zorunda kalırlardı.

Üniversiteye giriş sınavlarının birincisi, yasa gereği ayın on sekizinde, İmparatoriçe Alexandra'nın isim gününde, yapılırdı. Ve bu nedenle, bir akşam Baryba'nın babası elindeki balmumunu ve dikmekte olduğu botu bir kenara bıraktı, gözlüklerini çıkardı ve: "Şunu unutma, Anfimka," dedi, "söyleyeceklerime önem ver. Bu kez de başarısız olursanseni kapı dışarı ederim."

İyi o zaman, sıkı hazırlanmak için üç günü vardı. Ama aksi gibi dışarıda, çocuklar arasında hararetli bir yazı tura oyunu sürüyordu – ve buna kim dayanabilirdi? İki gün boyunca Amfinka'nın şansı yoktu: Tüm sermayesini kaybetti: Yedi-on kopek ve tokalı yeni kemeri. Kendini göle atabilirdi. Fakat üçüncü gün – Tanrı'ya şükür! – her şeyi geri aldı ve onların üstüne yarım rubleden fazla kazandı.

Ayın on sekizinde normal olarak Baryba ilk olarak çağrıldı. Sınıfta hiç ses yoktu; sınıf arkadaşları zavallının başarısızlığını izlemek için beklediler.

Baryba kendini gererek tüm heybetiyle dikilip çekmiş olduğu beyaz kağıda baktı. Kağıdın beyazlığı ve hissettiği dehşet midesini bulandırmıştı. Tüm sözcükler kafasından dışarı fırlamıştı – geriye bir tane bile kalmamıştı.

İlk sıradan suflörler fısıldamaya başladılar: "Dicle ve Fırat ... yaşadıkları bahçenin olduğu yer ... Mezopotamya, Me-zo-po-tam ... Sağır salak!"

Baryba konuşmaya başladı – her sözcüğü birbirinden ayırarak, kayalar gibi – yavaş, ağır.

"Adem ve Havva. Dicle ve... yani... şey... Fırat

arasında. Cennet büyük bir bahçeydi... onun içinde Mezopotamuslar yaşarlardı. Ve diğer hayvanlar..."

Rahip, görünüşte dostça bir ifadeyle başıyla onayladı. Baryba cesaretlendi.

"Ve bu Mezapotamuslar kimlerdi? Ha, Anfim? Bize açıkla, dostum."

"Mezapotamuslar... onlar bir tür eski hayvanlardı. Çok vahşi. Ve cennette yaşarlardı. Şeyin yanında ..."

Yüzünü sakalıyla örten rahibin kahkahaları bir domuz homurtusu glbiydi. Çocuklar sıralarının üstüne yayılmışlardı.

Baryba eve gitmeye zahmet etmedi. Biliyordu; babası sözünün eri bir adamdı – boş yere konuşmazdı. Ne söylediyse, onu yapardı. Baryba'nın evde umabileceği, her şeyden önce iyi bir bel kemeri dayağıydı.

2- KÖPEKLERLE BİRLİKTE

Bir zamanlar kasabada bir aile vardı, Balkashinler, bira fabrikası sahibi olan saygın bir aile. Bir yıl süren kolera hepsini son ferdine kadar öldürdü. Çok uzaklardaki büyük bir şehirde mirasçıları olduğu söylense de bunlar hiç gelmediler. Ve terk edilmiş olan ev, boş ve bakımsız duruyordu. Tahta kulesi yana eğilmişti. Pencerelerine çapraz tahtalar çakılmıştı, bahçe yabani uzun otlarla kaplanmıştı. Kasaba halkı daha gözleri açılmamış köpek ve kedi yavrularını ölmeleri için buraya atarlar, sokak köpekleri de avlanmak için çitin altından buraya girerlerdi.

Ve işte Baryba'nın yerleştiği yer burasıydı. Kendisine eski bir sığır ahırını seçti; kapıları kilitli değildi ve içeride büyük, tahta bir yemlik vardı – iyi bir yatak olurdu. Artık Baryba'nın zamanı boldu, ders çalışmasına gerek yoktu, aklına ne eserse onu yapabilirdi. Dişleri takırdamaya başlayıncaya kadar yüzebilirdi veya bütün gün laternacının peşine takılabilirdi ya da manastırın bahçesinde dolaşabilirdi, gündüzler ve geceler boyunca – hoşlandığı her şey.

Bu çok iyi olurdu, ama kısa sürede yiyeceği tükendi. Bir ruble ne kadar dayanabilirdi ki?

Baryba pazarda aylak aylak dolaşmaya başladı. Uzun kollu, kendi içine kapanmış, kaşlarının altından keskince gözetleyen hantal bir hayvanın becerisiyle köylülerin arabalarının yükselen uzun beyaz dingillerinin, yulaf yiyen atların, gevezelik eden

köylü kadınların arasından ileri geri hareketlerle kurtuldu; kadınlardan biri başka bir yana baktığı anda, Baryba akşam yemeğini eline geçirmişti.

Eğer pazar yerinde aşırdıkları yeterli olmazsa, Baryba, Streletsk mahallesine koşardı. Ve şimdi kâh yürüyerek kâh dörtayak üstünde ilerleyerek, arka bahçeleri, ambarları, meyve bahçelerini sıkıca tarıyordu. Pelin otunun kötü kokusu burun deliklerini karıncalandırdı, fakat Tanrı korusun ya hapşırırsa; ev sahibesi tam oradaydı, bahçesindeki yabani otları temizliyordu, kadının kırmızı mendili yeşilliğin arasında inip kalkıyordu. Baryba bir kucak dolusu patates, havuç ve bulabildiği her şeyi Balkashin bahçesindeki evinde kızartti, onları tuzsuz, içini yakarak, midesini doldurunca ya kadar yuttu. Doğal olarak pek hoş değildi, yine de onu hayatta tuttu.

Bazı günler hiç şansı olmuyordu. O zaman Baryba açlıktan midesi kazınarak oturur ve aç kurt gibi imrenen gözlerle kemiklerini kıran ve mutlulukla onlarla oynayan köpekleri izlerdi. Baryba köpekleri izlerdi...

Günler geçti, haftalar, aylar. Artık aç köpeklerle birlikte Balkashin bahçesinde yaşamaktan midesi bulanıyordu! Baryba kemik gibi sertleşti, kıllandı ve karardı. Zayıflaması onun çenelerini ve yanak kemiklerini daha da köşeli hale getirdi. Yüzü hâlâ daha ağır, hâlâ daha kareydi.

Keşke köpek yaşamından kaçabilse, insanlarla birlikte bir süre erkek gibi yaşayabilse – bir bardak

sıcak çay içebilse, bir battaniyenin altında uyuyabilse.

İnsanları, insanca bir şeyi özleyerek Baryba'nın şafaktan güneş batıncaya kadar barınağındaki ot yatağında yüzüstü yattığı günler oldu. Baryba'nın Balkashin bahçesini gün boyunca ileri geri adımladığı günler oldu.

Yandaki Chebotarevlerin bahçesinde, sabahın erken saatlerinden itibaren insanlar olurdu: Deri önlükleriyle tabakçılar, deri kümeleriyle yüklü arabaların sürücüleri. Tahtaperdedeki bir budak deliğinde dönüp duran bir gözü fark edenler kamçılarını şaklatırlardı: "Hey, orada kim var?" "Hey, efendi, Balkashin bahçesinde kaçak bir gulyabani var!"

Baryba kurtlar gibi sıçrayarak barınağına kaçar ve samanların altına saklanırdı. Eğer o sürücüleri bir eline geçirebilse – o...

Öğle vakti Chebotarev mutfağında bıçakların takırdadığını duyan ve kızaran etin kokusunu alan Baryba titreme krizine kapıldı ve onlar yemeklerini bitirinceye kadar dikizleme deliğine yapışmış gibi oradan ayrılamadı.

Bitirdikleri zaman, biraz kendini topladı. Cheboratev kadınları yemekten sonra salınarak yürüyüp bahçeye çıktılar – kızarmış, çok fazla oturmaktan ve çok fazla tıkınmaktan şişmiş, zorlukla yürüyerek.

"Uhh..." Baryba dişlerini gıcırdattı, demire sürtünen demir.

Tatil günleri, Kutsal Meryem Kilisesi'nin çınlayan çanları, dar sokaklardan Balkashin bahçesinin

üstüne yayılırdı – ve çanlar, Baryba için hayatın daha acı görünmesine neden olurdu. Çalarlar, çalarlar, kulaklarının uğuldamasına, kafasının içinde bir çınlamanın oluşmasına neden olurlardı.

"Ama işte oraya! Manastır'a, Yevsey'e!" Kilise çanları birden Baryba'ya bir fikir vermişti.

Daha küçük bir çocukken, bir kamçılanmadan sonra Yevsey'e koşmuştu. Ve Yevsey ona her zaman çay ve manastırda pişirilmiş krakerler verir, onunla konuşur, onu teselli ederdi: "Eh, seni zavallı çocuk! Geçen gün Başrahip beni kutsal saçlarımdan yakaladıve ben... Eh, sen... Ve sen de yaygarayı koparıyorsun?"

Yüksek bir moralle, Baryba koşarak manastıra gitti: Balkashin köpeklerinden bıkmış usanmıştı.

"Rahip Yevsey, burada mı?"

Rahip adayı yumruğuyla ağzını kaparken kahkahaya boğuldu: "Oh! Onu kan tazısıyla bile arasan bulamazsın: dışarıda, bir haftadır Streltsy'de içiyor."

Yevsey yoktu. Bu sondu. Gidecek başka yeri yoktu. Balkashin bahçesine geri döndü.

3- CİVCİVLER

Ayinin ardından, akşam duasından sonra, Kutsal Meryem Kilisesi rahibi Chebotarikha'ya yetişti ve başını salladı: "Bu doğru değil, Ana. Yürümelisin, biraz egzersiz yapmalısın. Eğer dikkat etmezsen, her yerini et kaplayacak."

Ve Chebotarikha üç kişilik droşki[3]sine bir hamur gibi yayıldıktan sonra sıkılı dudaklarının arasından yanıtladı: "İmkansız peder, devamlı kalp çarpıntım var."

Ve kadın, hantal, ağır, kauçuk lastikli droshkynin etrafa saçtığı tozun arasında çekip gitti. Kimse Chebotarikha'yı sokakta tekerleksiz, kendi ayakları üstünde, görmemişti. Her Cuma köşedeki Chebotarev banyolarına bile (kocası ona bir tabakhane ve halk banyoları bırakmıştı) droşkiyle giderdi – o gün banyonun kadınlar günüydü.

Bu nedenle Chebotarikha, droşkisine, alacalı atına ve arabacı Urvanka'ya çok önem veriyordu. Özellikle Urvanka – kıvırcık, bir şeytan kadar güçlü, siyah. Bir Çingene olmalıydı. Her zaman isle kaplıymış gibi görünen, bir şekilde, kısa, bodur, kaslı, iyi bir ipe atılmış düğüm gibiydi. İnsanlar onun sadece Chebotarikha'nın arabacısı olmadığını söylüyorlardı. Ama açıkça söylemeye cesaret edemedikleri için bunu gizlice söylüyorlardı – Urvanka bir insanı döverek öldürebilirdi... öldüresiye dövmek Urvanka'nın başlıca zevkiydi; at hırsızlığı günlerinde bu dayaklardan epeyce

3 Droşki: Üstü açık dört tekerlekli Rus at arabası.

yemişti.

Ancak, Urvanka'nın da sevdiği şeyler vardı. Atları ve tavukları severdi. Bir atı tımar eder, eder, sonra bakır tarağıyla yelesini tarar ve onunla kendi tuhaf diliyle konuşurdu. Belki de Hıristiyan olmadığı doğruydu.

Tavuklara gelince, Urvanka onları severdi, çünkü baharda civcivleri olurdu – sarı, yuvarlak, yumuşak. Bahçe boyunca onları kovalardı: "Bili, bili, bili!" Su tankının altında sürünür ya da verandada dört ayak ilerlerdi, ama sonunda onları avuçlarında tutar ve – büyük bir zevkle! – onları soluğuyla ısıtırdı. Ve böyle anlarda yüzünün görülmemesine büyük dikkat gösterirdi. Nasıl göründüğünü tanrı bilir – görmeden insan bunu nasıl hayal edebilirdi? Urvanka ve civciv! Tuhaf.

Baryba'nın şanssızlığı, onun da Urvanka'nın civcivlerinden hoşlanmasıydı. Çok lezzetliydiler ve onları avlama alışkanlığı edindi. Urvanka birinin kaybolduğunu fark etti, bir diğeri, üçüncüsü. Civarda bir sansar olmadıkça, civcivlerin nasıl kaybolduklarını hayal edemiyordu.

Bir ikindi, Urvana sundurmanın gölgesinde, bir el arabasının içinde uyukluyordu. Sıcaklık bunaltıcıydı. Civcivler bile gölgeye sığınmışlardı; duvarın kenarına toplanmışlar, iç göz kapaklarını kapatmışlar ve başları önlerine düşmüştü. Zavallıcıklar arkalarındaki tahtanın kopartıldığını ve bir elin onlara doğru uzandığını görmediler... Yakala! Ve sonra bir civciv Baryba'nın yumruğunun içinde çılgınca cıvıldıyordu.

Urvanka bağırarak zıpladı. Bir anda tahta perdenin ötesindeydi.

Vahşi bir hayvanın kovalanması... Baryba barınağına koştu, yemliğine daldı ve üstünü otlarla örttü, ama Urvanka onu buldu. Dışarı çekti ve ayağa kaldırdı.

"Dur hele! Sana göstereceğim – civcivlerimi çalmak... "

Ve onu ensesinden çekerek, hırsıza bir ceza düşünmesi için Chebotarikha'ya götürdü.

4- TANRI'NIN MERHAMETİ

Chebotarikha, aşçısı sarkık çeneli Anisya'yı kovmuştu. Neden? Bundan sonra Urvanka'ya kaş göz işareti yapmasın diye. Onu kapı dışarı etmişti, ama şimdi bir çıkmazdaydı. Tüm kasabada doğru dürüst bir aşçı bulamıyordu. Sonunda Polka'yı işe almak zorunda kaldı, değersiz, sıska bir kız çocuğu.

Kilisenin çanları akşam duası için çaldı. Polka, Chebotarikha'nın ona öğrettiği gibi önce kullanılmış kuru çay yapraklarını serpmiş olduğu salonun zeminini siliyordu. Chebotarikha orada kreton kaplı kanepeye oturmuş sıkıntıdan ölüyor ve içi elma şırasıyla ve bu şıranın içinde sırf sıkıntıdan intihar etmiş sineklerin bulunduğu cam sinekkapanını izliyordu. Chebotarikha esnedi ve ağzının önünde haç işareti yaptı, "Oh, Yüce Tanrım, Babamız, bize merhamet et ..."

Ve o merhametliydi, birden giriş salonunda ayak sesleri ve bağrışmalar duydu – ve Urvanka, Baryba'yı içeri itti. Baryba, Chebotarikha'nın görüntüsü karşısında öylesine donakaldı ki, kaçmaya çalışmayı bıraktı, sadece bir fare gibi gözleri bir köşeden diğerine gidiyordu.

Chebotarikha, piliçleri duyduğu anda ağzından tükürükler saçacak kadar büyük öfkeye kapıldı. "Tanrı'nın küçük meleklerine, civcivlere el mi kaldırdı? Katil, alçak! Polyushka, bana çalı süpürgesini getir. Onu buraya getir, tam buraya. Başka bir şey dinlemiyorum."

Urvanka dişlerini göstererek sırıttı. Baryba'ya arkasından diziyle vurdu,Baryba yerdeydi. Isırmaya çalıştı, yılan gibi kıvrandı, ama bu şeytan

Urvanka ile nasıl dövüşebilirdi? Adam bir anda onu dümdüz yere yapıştırdı, ata biner gibi üstüne oturdu, Baryba'nın yıpranmış pantolonlarını çıkardı ve cezalandırmaya başlamak için sadece Chebotarikha'nın emretmesini bekledi.

Fakat Chebotarikha bir sözcük bile söyleyemedi, bir kahkaha krizi içinde titriyordu. Sonunda kendini zorlayarak gözlerini açtı: bunlar yerde birden neden sessizleşmişlerdi?

Kadın gözlerini açtı ve gülmesi kesildi. Baryba'nın bir hayvan kadar güçlü, gergin vücuduna eğildi.

"Çık dışarı, Urvan. Çık. Çık diyorum. Onu uygun şekilde sorgulayabileyim..." Kadın, Urvanka'ya bakmadı, gözleri öteye, köşeye dikilmişti.

Urvanka yavaşça doğruldu; kapı eşiğinde döndü ve kapıyı tüm gücüyle çarptı.

Baryba sıçradı ve pantolonuna atıldı: Ulu Tanrım geriye parçalanmış şeritler kalmıştı. Eh, o zaman, tüymeliydi...

Fakat Chebotarikha onu hızla elinden yakaladı: "Sen kimin çocuğusun?" Dudaklarını büzerek "çocuk' yerine 'çucuk' demişti. Önemli görünmeye çalıştı, fakat Baryba başka şeyler de sezmişti.

"Ben ayak-ayakkabı tamircisinin..." Birden tüm hayatı aklına geldi ve ağlamaya sızlamaya başladı. "Babam imtihan nedeniyle beni kovdu. Ben, yayaşadım... Bal... Balkashii... yerinde..."

Chebotarikha ellerini çırptı ve monoton bir sesle bir acıma tiradına başladı: "Oh, sen zavallı küçük yetim, sen kırık ruh! Kovmak – kendi oğlunu? Ve kendisine baba diyor ..."

Kadın tiradını feryat ederken, elinden tuttu-

ğu Baryba'yı çekerek bir yere götürmeye başladı. Baryba hüzünlü bir itaatle arkasından yürüdü.

"...Ve kimse sana iyi olmayı öğretmedi. Ve doğal olarak şeytanı da, o tam oradadır: Çal, çal, bir civciv çal! Değil mi?"

Kadının yatak odası. Kuştüyü yorganlar dağıyla kocaman bir yatak. Köşede, ikonların önünde, gümüş kakmaları ışıkta parıldayan küçük bir lamba.

Baryba'yı küçük bir halıya doğru itti. "Çök, dizlerinin üstüne. Dua et, Anfimushka, dua et. Tanrı merhametlidir, seni bağışlayacaktır. Ve ben de bağışlayacağım...

O da Baryba'nın arkasına yerleşti ve çılgınca fısıldayarak dua etmeye başladı. Baryba dizlerinin üstünde afallamış ve taş kesilmiş halde kaldı. "Ayağa kalkmalıyım. Buradan çıkmalıyım. Ayağa kalkmalıyım..."

"Şey, neyin var senin, ha? Nasıl haç çıkaracağını sana öğretmediler mi?" Chebotarikha, Baryba'nın elini tuttu. "İşte, şöyle: alın, mide..." Kadın, ensesine soluyarak arkadan ona yaslandı.

Birden, kendisi için de beklenmedik bir şekilde, Baryba geriye döndü ve çenesini sıkarak ellerini hamur gibi yumuşak bir şeye daldırdı.

"Oh, sen! Demek peşinde olduğun buydu? Ha? Peki, o zaman, peki, hatırın için günahı üstüme alacağım, zavallı yetimin hatırı için."

Baryba tatlı, sıcak hamurun içinde boğuldu.

Gece, Polka onun için giriş salondaki sandığın üstüne bir battaniye serdi. Baryba başını salladı: Tanrı'nın dünyasında böyle mucizeler. Karnı tok ve mutluluk içinde uykuya daldı.

5- NE HAYAT AMA!

Oh, evet, Bu Balkashin bahçesinde yaşamak gibi değildi. Baryba istediği her şeye sahipti, huzur içinde yaşıyor, şiş göbekli sobalarca ısıtılan odalarda, yumuşak kuştüyü yataklarda yatıyordu. Bütün günü tatlı bir aylaklık içinde geçiriyordu. Akşam karanlığı basarken, ocağın yanında, pırlayan Vaska'nın yanında horluyordu. Patlayıncaya kadar tıkınıyordu. Ne hayat ama!

Sabahtan akşama kadar, ter basıncaya kadar, nefes alamaz hale gelinceye kadar yiyordu. Evin usulü böyleydi.

Sabahları kaynamış sütlü çay, tereyağında kızartılmış her tür kurabiyeler ve tatlı çörekler. Chebotarikha başında bir mendille ve beyaz sabahlığıyla (pek de beyaz sayılmazdı ya) orada otururdu.

"Neden her zaman bir mendil kullanıyorsun?" Baryba sordu.

"Sana böyle mi öğrettiler? Bir kadın başı açık nereye gidebilir? Ben genç bir kız değilim. Bu bir günah. Yasal kocamla uygun şekilde evlendim. Ben saçları örtülmeden dolaşan o oynak fahişelerden değilim ..."

Ya da hazım için yararlı bir sohbet başlatırlardı: Rüyalar, rüya kitabı, Martin Zadek[4], semboller, büyüler ve kehanetler hakkında konuşurlardı.

Daha arkanızı dönmeden saat on iki olur ve öğ-

4 Martin Zadek: Çarlık döneminde yaşamış bir Rus kahini. "Rüya Tabirleri", "Bruce ve Zadeck'in Kehanetleri" vb. kitapları vardır. (ÇN)

len yemeği zamanı gelirdi. Jöleli domuz paçası, lahana çorbası, yayın balığı veya salamura sazan balığı, kara buğday doldurulmuş bağırsak kızartması, bayır turplu işkembe, karpuz ve elmave bir sürü daha

Öğleleri ya uyur ya da nehirde yüzmeye giderdiniz, öğlen gulyabanisi sizi ele geçirebilirdi. Ve elbette zorlukla uyanık kalırdınız; kötücül varlık sizi kışkırtır, esnetirdi.

Sıkıntıdan patlayarak, Baryba Polka'nın mutfağına gitti. Kız ahmaktı, ama yine de yaşayan bir varlıktı. Orada bir erkek kedi buldu. Polka'nın gözdesi. Ve onu bir çizmenin içine sokmaya başladı. Mutfak ciyaklamalarla ve yalvarmalarla bir timarhaneye döndü. Polka çılgın gibi onun etrafında koşturuyordu "Anfim Yegorych. Anfim Yegorych, İsa adına, Vasenka'yı rahat bırak!"

Anfimka, kocaman bir sırıtmayla dişlerini gösterdi ve kediyi daha da derine itti. Polka şimdi Vasenka'ya yalvarıyordu: "Ağlama, Vasenka, Biraz sabırlı ol, bebeğim, sadece biraz bekle! Seni şimdi bırakacak, bir dakikaya kadar."

Kedi çaresizce uludu. Polka'nın gözleri faltaşı gibi açıldı, Baryba'nın kolunun yenini çelimsiz eliyle dürttü, "Def-fol, yoksa çizmeyi kafana indiririm."

Baryba çizmeyi kediyle birlikte mutfağın diğer köşesine fırlattı ve kahkahalarla kükredi, tekerlek izleriyle dolu bir yol üstünde tangırdayan bir araba gibi.

Akşam yemeği erkendi, saat sekizde. Polka yiyecekleri getirdi ve Chebotarikha ayakaltında dolaşmaması için onu yatmaya gönderdi. Sonra do-

laptan içki sürahisini çıkardı.

"Biraz iç, Amfimushka, bir bardak daha iç."

Sessizce içtiler. Lamba duman çıkardı ve tısladı. Uzun süre hiçbiri buna dikkat etmedi.

"Tütüyor, ona söylemeliyim," diye düşündü Baryba. Fakat kendi boğulan düşüncelerini toparlayamıyordu. Bir sözcük bile söyleyemedi.

Chebotarikha ona ve kendine durmadan içki doldurdu. Sönmekte olan ışıkta, yüzü eriyerek büyük, soluk bir lekeye dönüştü. Obur ağzından başka şey görülmüyordu – ıslak, kırmızı bir delik. Tüm surat, bir ağızdan başka bir şey değildi. Ve Baryba onun terli, yapışkan vücudunun üstüne kapandığını hissetti.

Lamba uzun ve yavaş bir ıstırapla ölüyordu. Kara kurum karları odada uçuşuyorlardı. İğrenç bir koku.

Ve yatak odasında – kutsal lamba, ikonaların gümüş ve altın kakmalarının pırıltısı. Yatak yapılmıştı. Chebotarikha halıya diz çöktü, dualar okuyarak halının üstünde eğildi, eğildi.

Ve Baryba biliyordu: Kadın ne kadar çok eğilirse, günahlarını affettirme duaları daha ateşli olacak ve gece ona daha çok işkence edecekti.

Keşke saklanabileceği bir delik olsa, keşke bir karafatmanın çatlağına süzülebilse...

Ama kaçış yoktu: Kapılar sürgülenmişti, pencere karanlıkla mühürlenmişti.

Hayır. Baryba'nın işi kolay değildi. Fakat Chebotarikha her geçen gün ona daha çok tapıyordu. Kadının üstünde o kadar etkisi vardı ki, Chebotarikha onu

daha çok nasıl şımartacağından başka şey düşünmüyordu. "Amfimushka, bir tabak daha ?..." "Bugün acı soğuk var! Amfimushka, atkını bağlayaım, ha?" "Amfimushka, yine karnın mı ağrıyor? Ne sıkıntı! İşte, biraz votka, tuz ve hardal – en iyi ilaçtır."

Uzun çizmeler, zincirli gümüş bir saat, yeni lastik galoşlar ...ve Baryba, Cheboratev bahçesinde herkese emirler yağdırarak bir horoz gibi çalımla yürürdü.

"Hey, sen, hödük herif, o derileri nereye yığdın? Sana ne demiştim?"

Baryba suçluya para cezası verirdi ve köylü de yırtık şapkasını elinde buruşturarak, eğilirdi.

Baryba'nın uzak durduğu sadece bir adam vardı – Urvanka. Chebotarikha'nın kendisi bile ara sıra Baryba'nın hışmından kaçamazdı. Kadını üzerdi ve üzerdi, ama sonra, kadın ona öyle bir gece verirdi ki, Baryba sabahları doğru dürüst göremezdi ve tüm isteği dünyanın öbür ucuna kaçmak olurdu. Sonra kendini oturma odasına kilitler, bir kafesteymiş gibi ileri-geri, ileri-geri yürürdü.

Ve Chebotarikha küçülür ve sessizleşirdi. Polka'yı çağırırdı: "Polyushka, git orada neler yaptığına bak? Ya da daha iyisi, onu yemeğe çağır."

Polka kıkırdayarak dönerdi: "Gelmiyor. Tamamen çıldırmış, sadece bir köşeden diğerine yürüyüp duruyor."

Ve Chebotarikha, yemekle birlikte bir saat beklerdi, iki saat. Eğer yemekle birlikte bekliyorsa, eğer kutsal yemek saatini bozuyorsa, bunun anlamı...

6- CHURILOV'UN TAVERNASI'NDA

Kâhyalık görevinde, güzel ve bol yiyecek sayesinde Baryba şişmanladı ve düzeldi. Eski bir tanıdık, Postacı Chernobylnikov onunla Dvoryanskaya'da karşılaştı ve hayretle iki elini açtı. "Farklı bir adam. Onu zorlukla tanıdım. Gerçek bir tüccar."

Chernobylnikov, Baryba'ya imrendi: Arkadaşı kendine rahat bir hayat sağlamıştı – bundan kaçış yoktu – Baryba arkadaşlarına tavernada içki ısmarlamalıydı. Bu kadar zenginliğin yanında onun için ne önemi olurdu ki? Postacı gururunu okşayarak onu kandırdı ve ikna etti.

Kararlaştırıldığı gibi, Baryba saat yedide Churilov tavernasına geldi. Tanrım, burası ne hoş bir yerdi. Sohbet, gürültü, ışıklar. Beyazlar giyinmiş garsonlar ileri geri koşturuyorlar, sarhoş sesler havada bir tekerleğin telleri gibi dolanıyor.

Baryba başını döndürdü, döndürdü, ama tüm çabasına rağmen Chernobylnikov'u bulamadı.

Ve Chernobylnikov ona uzaktan sesleniyordu: "He-ey, tüccar, buraya!"

Postacı'nın düğmeleri parıldıyordu. Yanında başka bir adam vardı – ufak tefek, sivri burunlu, sanki bir iskemlede oturuyormuş gibi değil, ince bir dal üstünde aşağı yukarı sıçrayan bir serçe gibi görünen bir adam.

Chernobylnikov başıyla serçeyi işaret etti. "Terzi Timosha. Sohbeti tatlı bir adamdır."

Timosha gülümsedi – sivri suratında sıcak kü-

çük bir lamba yaktı. "Evet, bir terzi. İnsan beynini yenilerim."

Baryba ağzını açtı, ona bir şey sormak istiyordu, fakat birisi arkadan omzunu dürttü. Kolunda bir tepsi olan bir garson. Adam biraları masaya koymaya başlamıştı bile. Anlaşılması zor seslerin bir karmaşası, ve hepsini bastıran tek bir ses – kızıl saçlı bir hemşeri – kükredi: "Mitka, hey, Mitka, seni ahmak, "onu buraya getirecek misin, getirmeyecek misin?" ve tekrar şarkısına başladı:

Son kez yürüyorum

Bu uzun geniş cadde boyunca ...

Timosha, Baryba'nın eskiden bölge okulunda talebe olduğunu öğrenince çok mutlu oldu."Demek rahip sana çelme taktı? Oh, evet, onu tanırım. Onu çok iyi tanırım. Onun için bazı dikim işleri yapardım. Benden tiksinir."

"Neden öyle?"

"Oh, konuşmam nedeniyle. Geçen gün ona dedim ki, 'Öteki dünyada azizlerimiz nasıl davranacak? Aziz Timothy örneğin, kutsal aziz efendim, koruyucu meleğim: Benim cehennemde yanıp kömür olmamı izledikten sonra cennet elmasını yemek için geriye mi dönecek? İşte size sonsuz merhamet! Bir azize yakışan ruh! Ve o da bundan kurtulamıyor, beni görmeyi ya da bana ne olduğunu bilmeyi reddedemiyor – ilmihale göre bu onun görevi.' Rahip gıkını çıkaramadı – ne diyeceğini bilemedi."

"İşte bu iyi!" Baryba kişnedi, gürledi.

"'Sen daha iyisi,' dedi peder bana, 'dedikodu

yapacağına biraz sevap işlemeyi denesen iyi olur.' Ve ben de ona dedim ki, 'Neden iyilik yapayım ki? Kötülük yapmayı yeğlerim – bu komşularım için daha yararlı olur. Nasıl olsa Kutsal Kitap öteki dünyada onlara yaptığım her kötülüğün karşılığının yüz katının ödeneceğini söylemiyor mu?' Rahip az daha kriz geçiriyordu!..."

"Oh olsun ona. Hak ettiğini bulmuş." Baryba'nın hoşuna gitti. Rahibi gıcık ettiği için Timosha'yı sevebilirdi bile, ama Baryba sevgi çamurundan yoğrulmamıştı, çok sertti, sevgi yollarına dönebilmek için çok ağırdı.

Kızıl saçlı adamın masasında bardaklar sıçradı ve şıngırdadı. Sarı tüyle kaplı iri bir yumruk masaya vuruyordu. Adam kükrüyordu: "Hadi, tekrar söyle! Sadece bir kez daha söyle. Hadi, şimdi, söyle de görelim!"

Komşu masalardaki adamlar fırladılar, etrafta toplandılar, kafalarını uzattılar: Halkımız rezalete bayılır -- onları balla besleme, onlara iyi bir rezalet ver!

Uzun boyunlu, sırık gibi biri arbedenin arasından sıyrıldı, onların masasına yaklaştı, Timosha ve Baryba'ya aldırış etmeden Chernobylnikov'u selamladı; bir postacı, ne de olsa, bir tür resmi şahıstı.

Timosha yüksek sesle Baryba'ya açıkladı: "Kendisi bölge defterdarının damadı olur. Defterdar son kızını, evde kalmış yaşlı bakireyi, bununla evlendirdi ve ona defterdarlıkta bir kâtiplik ayarladı. Bu nedenle havasından geçilmiyor."

Defterdarın damadı bunu işitmemiş gibi dav-

randı ve daha yüksek bir sesle Chernobylnikov'a hitap etti: "Ve teftişten sonra eyalet sekreterliğine getirilecek ..."

Chernobylnikov saygıyla mırıldandı: "Eyalet sekreterliği ..."

Timoşka daha fazla dayanamadı ve araya girdi.

"Hey, postacı, Chernobylnikov, polis şefinin onu kulüpten nasıl dışarı attığını hatırlıyor musun? Ağzınıın payını vermişti. Tam orada, ne olduğunu biliyor musun?"

"Sana soracağım... Gerçekten, sana soracağım!" Defterdar'ın damadı öfkeyle tısladı.

Fakat Timosha devam etti: "... 'Bahse girerim yapamazsın!' 'Bahse girerim yapacağım!' Eh, laflar birbirini izledi ve bahse tutuştular. Böylece o paldır küldür seçkinler kulübüne daldı. Defterdar da o sırada polis şefiyle bilardo oynuyordu. Bizim züppe, kayınpederine ilerledi ve kulağına bir şeyler fısıldadı – sanki bir iş için gelmiş gibi. Sonra orada sadece durmaya devam etti. Böylece polis şefi vuruş için ıstakasını ayarlarken geriledi, geriledi ve sonunda 'kazara' onu kapıdan dışarı itti – ıstakasının sapı, bilirsiniz, şeyine karşı olunca. Ulu Tanrım, neredeyse gülmekten ölüyorlardı!"

Baryba ve Chernobylnikov gülmekten inliyorlardı.

Defterdar'ın damadı kalktı ve hiç konuşmadan uzun adımlarla dışarı çıktı.

"Oh, neyse, bir gün barışırız," dedi Timosha. "Bilirsin, aslında fena adam değildi. Şimdi alnının dışında bir marka, içinde de çöp var."

7- PORTAKAL AĞACI

Şu çıplak ayaklı aptal Polka'nın mutfağında bir tek penceresi vardı ve bu penceredeki camlar eskilikten çeşitli renklere dönüşmüştü. Bu pencerede Polka'nın bir kavanozu vardı.

Kız yaklaşık altı ay önce kavanoza bir portakal çekirdeği dikmişti ve şimdi farkına bile varmadan, orada küçük bir ağaç vardı: Bir, iki, üç, dört minik, camsı yaprak.

Polka mutfakta oyalanır, tencerelerini takırdatır, sonra yaprakları koklamak için tekrar pencereye koşardı.

"Bir mucize! Bir çekirdekti ve şimdi...!"

Kız onu gözledi ve baktı. Birisi ona çorbanın bitkinin gelişmesine iyi geldiğini söylemişti. O da yemekten arta kalan çorba olursa bitkiyi onunla sulamaya başladı.

Bir gün Baryba tavernadan eve geç geldi ve sabahleyin bir kurt gibi aç kalktı. Biraz çay içti ve ruhunu rahatlatmak için mutfağa gitti. Polka artık ona "efendi" diye hitap ediyordu – bu onun gururunu okşuyordu.

Polka pencerenin, sevgili ağacının yanında gereksiz bir telaş içindeydi.

"Kedi nerede?"

Polka arkasına dönmeden oyalanmaya devam etti. Ürkekçe yanıtladı: "Gitti, efendi. Bahçede bir yerde, sanırım, başka nerede olabilir ki?"

"Orada ne pişiriyorsun?"

Elinde bir tabakla, kız suskundu, korkmuştu.

"Çorr-ba? Otu sulamak için? Bu yüzden çorba mı yaptın, seni budala? Onu hemen buraya getir!"

"F-fakat, efendi. O bir Purtakal ..."

"Sana purtakalı göstereceğim. Seni aptal, onu çorbayla sulamak, ha?"

Baryba, içinde portakal olan kavanozu kavradı. Polka haykırdı. Eh, kız için neden canını sıkacaktı ki? Fideyi köküyle birlikte çekti ve pencereden dışarı attı; sonra kavanozu yerine koydu. Bu kadar basit.

Polka yüksek sesle feryat etti. Gözyaşları yanaklarında kirli izler bırakırken, kız köylü bir kadın gibi ağıt yakıyordu: "Küçük purtakalım benim. Ulu Tanrım, ben sensiz ne yapacağım ..."

Baryba neşeyle onu arkasından itti ve kız kapıdan dışarı fırladı ve bodruma kadar bahçede yuvarlandı.

Portakalı üstüne Polka'yla yaptığı bu küçük tartışma, ona sanki dişlerinin arasında bir kaya kırmış gibi geldi ve Baryba hemen rahatladı, dişlerini göstererek sırıttı, tekrar sarhoş oldu.

Pencereden kızın bodruma girdiğini gördü. Kafasında bir değirmen tekerleği yavaşça döndü ve birden kalbi çekiç gibi vurmaya başladı.

Bahçeye çıktı, her yana baktı ve bodruma süzüldü, arkasından kapıyı sıkıca kapadı.

Parlak güneşten sonra – karanlık. Bu onu körleştirdi. Islak duvarlarda el yordamıyla sendeleyerek ilerledi.

"Polka, neredesin? Hangi deliğe girdin, seni ahmak?"

Kızın bir yerde burnunu çektiğini, ağladığını duyabiliyordu. Ama nerede?"

Bodrum bir mezar gibi nemli ve küflüydü. Eliyle patatesler boyunca, fıçılar boyunca ilerledi; birkaç

testinin üstünden takırdayarak bir kapak düştü.

İşte oradaydı – bir patates yığınının üstüne oturmuş, gözyaşlarıyla ıslanmış yüzünü siliyordu. Yukarıda bir yerde ufak bir çatlak vardı ve sinsi, eğimli bir ışın içeri kaydı ve yırtık pırtık kurdelesinden Polka'nın atkuyruğunun bir kısmını, parmaklarını ve kirli yanağını yakaladı.

"Yeter, yeter, bağırmayı kes, kapa çeneni."

Baryba hafifçe ona doğru eğilince kız arkaya devrildi. Uysalca davrandı, her tarafı bez bir bebek gibi, ama daha çok ağlamaya başladı.

Baryba'nın ağzı kupkuruydu, dili ancak dönüyordu. Sadece, kızın aklını yapmakta olduğu şeyden uzaklaştırmak için bir şeyler mırıldandı.

"Sadece hayal et, kocaman bir şey, bir portakal gibi! Ve sen buna da bağıracak mısın? Dur, portakal yerine sana bir sardunya alırım... Sardunya... bilirsin... kokulu ..."

Polka sarsıldı ve ağladı ve bu, özel bir tat katarak, Baryba'nın zevkini keskinleştirdi.

"Pekâlâ, pekâlâ! Artık istediğin kadar zırlayabilirsin," Baryba bir nakarat gibi tekrarladı.

Polka'yı başından attıktan sonra, bir patates yığınının üstüne uzanıp orada bir süre daha kalarak dinlendi.

Baryba, birden kendinden memnun bir halde sırıttı. Yüksek sesle Chebotarikha'ya seslendi: "İşte, seni yaşlı kuştüyü yatak, bu sana! Bana sahip olduğunu sandın, ha?"

Ve karanlıkta kadına eliyle bir hareket çekti.

Güneşe karşı gözlerini kısarak bodrumdan çıktı. Sundurmanın altına baktı: Urvanka sırtı ona dönük olarak oyalanıyordu.

8- TİMOSHA

Tavernada çay içiyorlardı. Timosha, yakından ve inceleyerek ona baktı.

"Gördüğüm kadarıyla sen sert ve huzursuz bir tipsin. Oldukça fazla dayak yemiş olmalısın; belki bu nedenle."

"Öyle yaptılar, başka nasıl olabilirdi ki?" Baryba güldü. Gururlanmıştı; elbette epeyce dayak yemişti, ama şimdi birisi denese.

"Bu nedenle böyle biri olup çıktın, dostum. Sende ancak bir tavuğunki kadar ruh veya vicdan var."

Ve gözde konusuna geçti - Tanrı'yla ilgili konular: Tanrı yoktu, yine de insanlar Tanrı'nın yasalarına göre yaşamak zorundaydılar ve ara vermeden inançlar ve kitaplar hakkında konuştu, konuştu. Baryba, kafasındaki değirmen taşlarının bu kadar fazla dönmesine alışık değildi; Timosha'nın süslü sözcükleri onu yordu. Ama yine de eski bir araba gibi hantalca Timosha'yı izleyerek onu dinledi. Eğer Timosha'yı dinlemese kimi dinleyecekti ki? Adam omuzların üstünde bir kafa taşıyordu.

Ve Timosha şimdi ana noktaya gelmişti. "Bazen düşünürsün ki – Tanrı var. Sonra, geriye döner bir daha düşünürsün – ve yine hiçbir şey yok. Sadece hiçbir şey, Tanrı yok, dünya yok, su yok, gökyüzündeki boşluk dışında bir şey yok. Hiçbir şey göründüğü gibi değil."

Timosha, papağan gibi başını o yana, bu yana çevirdi. Bir şey onu rahatsız etmişti.

"Hiçbir şey göründüğü gibi değil. Sadece buna gelmek için! Hayır, fakat bu hiçbir şeyle yaşamayı dene, yüz yüze, yalnız, sadece havayla yaşamayı dene. Bu, birader ..."

Sonra, Baryba'nın onun çok arkasında, tökezlediğini, kaybolduğunu gördü.

Timosha elini salladı. "Eh, ne yararı var! Senin için bir anlam ifade etmiyor, senin birlikte yaşadığın şey, miden... senin Tanrın yenmiş bir şey."

Tavernadan çıktılar. Bir haziran akşamıydı, hava çok güzeldi ve ıhlamur ağaçlarının kokusuyla dolmuştu, çekirgeler uzakta, çimenlerin içinde güçleri yettiğince cıvıldıyorlardı. Ve Timosha kapitone bir palto giyiyordu – tuhaf bir kuş!

"Elbette, Sorma. Tü-ber-kü-loz, birader. Klinikteki erkek hastabakıcı ne olduğunu bana anlattı. Soğuk algınlığına yakalanırsın, diyor ve bu da senin ölümün olur."

"Ah, ne hastalıklı adam," diye düşündü Baryba ve birden hayvan gibi güçlü vücudunun ağırlığının farkına vardı. Kendisinden memnun bir şekilde uzun adımlarla yürüdü. Dünyanın üstüne basmak, onu çiğnemek, onu ezmek – ve böyle şeyler, bir zevkti.

Timosha'nın evinde, çilli, sivri burunlu üç çocuk, duvar kağıtları yırtık küçük bir odada, boyasız bir masada oturuyorlardı.

"Anneniz nerede?" Timosha bağırdı. "Yine dışarı mı çıktı?"

"Bölge yöneticisinin evine gitti; onun için geldiler," dedi kız ürkekçe ve bir köşede botlarını giy-

meye başladı. Bir yabancının önünde çıplak ayakla dolaşmak ayıptı.

Timosha kaşlarını çattı. "Şu yulaf lapasını çıkar, Fenka ve koridordan şişeyi getir."

"Annem şişeye dokunmamanı söyledi."

"Şimdi sana 'Anneni' gösteririm. Hadi, davran! Otur, Baryba."

Masanın yanına oturdular. Ölü sinek tabakasıyla kaplanmış, teneke bir gölgeliği olan tepelerindeki lamba, yüksek sesle tıslayan zayıf bir ışık veriyordu.

Fenka, yulaf lapasının bir kısmını çocuklar için tahta bir çanağa doldurmaya başladı, fakat Timosha bağırdı: "Bu ne şimdi? Öz babanla zıtlaşıyor musun? Bu aklı sana annen mi veriyor? Bekle, ona göstereceğim, sadece eve dönünceye kadar bekle! Gezip tozuyor ..."

Çocuklar, isteksizce, sıkıntıyla ortak çanaktan yemeye başladılar. Timosha yarım ağızla gülerek Baryba'ya: "Görüyorsun," dedi, "Tanrı'yı kışkırtıyorum. Hastanede onun, şu veremin, bulaşıcı olduğunu söylediler. Eh, şimdi göreceğim: çocukları da alacak mı, almayacak mı? Ulu Tanrı masum bebeklere elini kaldıracak mı – bunu yapacak mı?"

Pencerede hafif, çekingen bir tıklama.

Timosha hızla pencereye gitti ve zehir gibi bir sesle söylendi: "Aah, döndün ha?"

Sonra Baryba'ya döndü: "Tamam, birader, git buradan. Artık burada izleyeceğin bir şey yok. Biz şimdi gerçek konumuzu görüşmeye başlayacağız."

9-AZİZ İLYAS GÜNÜ

Aziz İlyas Günü'nden önceki akşam her zaman özeldir, kilisenin çanlarının çalması özeldir. Kilisede ve manastırda komünyon vardı. Her evde, kadınlar ertesi gün için çörekler ve pastalar pişirdiler ve gökler de, İlyas Peygamber fırtınalarını hazır tuttu. Ve Aziz İlyas Günü'nün arifesinde gökyüzü, tıpkı tatil için leke kalmayacak şekilde ovulmuş bir ev gibi, sakin ve berraktı. Herkes kilisesine gitmekte acele etti. Tövbe Duası'na geç kalan Tanrı korusun – tüm yıl boyunca ağlardı, Aziz İlyas Günü için hatırlanamayacak kadar eski bir zamanda tayin edilmiş bir süre boyunca, gözyaşları bir yağmur gibi akardı.

Başka biri geç kalabilirdi, ama Chebotarikha değil; Kutsal Meryem cemaatinde kiliseye en düzenli giden oydu. Urvanka atların koşumlarını çok önceden takmıştı.

Urvanka onları koşumladıktan sonra bahçe boyunca yürürken bodrumun yanından geçti. Kapı açıktı. Urvanka mırıldandı: "İblisler kapıyı sonuna kadar açık bırakmışlar. İnsanlar kiliseye dua etmeye gidiyor, ve onlar... dinsiz domuz!"

Ve birkaç tuzlu sözcük daha mırıldandı. Önce kapıyı kapamayı düşündü, sonra aklına daha iyi bir fikir geldi.. Bir süre durdu ve sırıttı. Her şeyin hazır olduğunu bildirmek için Chebotarikha'ya gitti.

"Fakat arka yoldan gelmenizi rica ediyorum, lütfen..." ve gülümsemesi, kara suratına yapışmış bir düğüm gibiydi; ne anlama geldiğini bulmaya çalış ve tahmin et.

"Bir şeyin peşindesin, Urvanka!" dedi Chebotarikha. Ama yine de küçük çiçek desenli kahverengi

ipek elbisesini hışırdatarak dışarı süzüldü.

Oflayarak merdivenleri indi ve bodrumun yanından geçti.

"Kapıyı kapatacak kadar sağduyun olmalıydı. Bunlara her şeyi söylemek gerekiyor... " Chebotarikha iyi bir ev sahibiydi; bir şey yapmadan açık bir kapının yanından nasıl geçebilirdi ki? Eğer kapanması gerekmese bile, onu kapatırdı.

"Onları içerde kilitlememi mi istiyorsunuz?"

"Onlar kim"

"Onlar? Şey, Anfim Yegorych ve Polka. Ne de olsa İlyas'ın Günü'nün akşamında onlar da ayin için kiliseye gidebilirler."

"Uyduruyorsun, seni alçak herif. Buna asla, hayatımda inanmam – Anfimka ve o ..."

"Eğer yalan söylüyorsam, Aziz İlyas yarın beni yıldırımıyla çarpsın."

"Hadi, haç çıkar."

Urvanka haç çıkardı. Demek doğruydu.

Chebotarikha tebeşir gibi bembeyaz kesildi ve bakracın kenarına kadar yükselmiş hamur gibi titredi. Urvanka, "Şimdi ulumaya başlayacak," diye düşündü. Hayır, Kadın belli ki kadife elbise giydiğini hatırlamıştı. Kibirli bir ifadeyle alt dudağını uzattı ve hiçbir şey olmamış gibi sertçe konuştu: "Lütfen kapıyı kapat, Urvan. Kiliseye gitme zamanımız geldi."

"Peki hanımefendi."

Sürgüyü kilitledi, atların bağını çözdü ve Chebotarikha'nın ünlü droşkisi yol boyunca tozları havalandırdı.

Chebotarikha her zamanki yerinde durdu, önde, koronun sağına yakın. Ellerini midesinin

üstünde birleştirdi ve bir noktaya baktı, yardımcı papazın botu. Bir kağıt parçası bota yapışmıştı; yardımcı papaz, Chebotarikha'nın önünde kürsüde duruyordu ve kadın kağıttan rahatsız oluyordu.

"'Hasta ve azap çeken ...' Bu benim için de, benim çektiğim azap için de. Oh, güzel Tanrım, şu alçak Anfimka!"

Yere doğru eğildi ve bottaki kağıt gözlerinin önünde titreşiyordu.

Yardımcı papaz uzaklaştı, bu daha da kötü oldu: O lanet Anfimka'yı aklından çıkaramıyordu. Ve bir de onu şımartmıştı!

Ancak "Şükran Duası" sırasında dikkatini başka yöne çekmeyi başardı ve neredeyse Baryba'yı unuttu. Bilmiyor musun? Şu Olga, papaz yardımcısının kızı, tüm eğitimine rağmen, herkesten farklı olarak her şeyi kendi bildiği gibi yapıyor. Oh, hayır. Papaz yardımcısına bu konudaki düşüncelerinin bir kısmını söylemek zorundaydı...

Eski asker üniforması içindeki gece bekçisi kilisenin mumlarını söndürüyordu. Papaz yardımcısı Chebotarikha'ya ufak bir somun getirdi: Kadın bir modeldi, dini bütün bir cemaat üyesiydi ve iyi ödeme yapıyordu.

Chebotarikha kolundan tutarak onu kendine çekti ve başını sallıyarak uzun süre Olga hakkında fısıldadı.

Urvanka uzanarak kilidi açtı, Baryba haşlanmış gibi dışarı fırladı.

"Çaya gel, lütfen," dedi Urvenka, sırıtarak.

"Ona söylememiş olabilir mi?" diye düşündü Baryba.

Katı kadife elbisesi içinde, tam bir saygınlıkla

oturan Chebotarikha, yardımcı papazın ona verdiği ekmeği ufalıyor ve parçaları ilaç hapları gibi yüksek sesle yutuyordu: Kim kutsal komünyon ekmeğini çiğner ki?

"Keşke ne düşündüğünü söylese." Kalbi ağır bir sancıyla çırpınıp duran Baryba, bekledi.

"Sana çay için biraz kaynamış süt getirmelerini söyleyeyim mi?" Chebotarikha ona sevecen bir bakışla göz attı.

"Beni kandırmaya mı çalışıyor? Ya da belki gerçekten bilmiyor?"

"Ama şimdi Polka'yı ara da bul bakalım? Etrafta aylakça dolaşmaya başladı, şu sefil yaratık. Belki onunla biraz ilgilenmelisin, Anfimushka?"

Chebotarikha, her zamanki gibi, önemsiz bir şeyden bahsediyormuşçasına basit bir şekilde konuşuyordu; somun parçalarını yuttu. Masanın üstündeki kutsal kırıntıları topladı ve ağzına attı.

"Bahse girerim bilmiyor, bilmediğine eminim." Baryba birden kendini inandırdı. Neşelendi, o kare gülümsemesiyle gülümsedi, kişnedi, Chebotarikha'ya o aptal Polka'nın portakal bitkisini çorbayla nasıl suladığını anlattı.

Bakır renge bürünmüş, öfkeli güneş batıyordu: Peygamber yarın onlara kükreyen bir fırtına yollayacaktı.. Beyaz fincanlar ve tabaklar kırmızıya dönmüştü. Chebotarikha masanın yanında kibirle, sessizce, gülümsemeden oturdu.

Baryba, bilinmeyen azizlere teşekkür ederek, Chebotarikha'nın yanında yatak odasındaki gece eğilmelerini neşeyle yaptı; tehlike geçmişti, Urvanka bir şey söylememişti.

İkonaların önündeki lamba söndü. Aziz İlyas'ın

Günü öncesi, gece ağır ve şehvetliydi. Yatak odasının karanlığında – hırslı, açık, içen bir ağız – ve yakındaki hayvanın hızlı solukları.

Baryba'nın kalbi çarpmayı kesmişti, gözlerinin önünde yeşil halkalar belirmişti, saçları alnında keçeleşmişti.

Vücudunu kadının altından kurtarmaya çalışırken, "Aklını mı kaçırdın, ne?" diye soludu.

Ama kadın, bir örümcek gibi onu sardı.

"Oh, hayır, canım! Hayır, dostum! Kaçamayacaksın, hayır, kaçamayacaksın!"

Ve kadın karanlıkta ona bilinmeyen, acımasız okşamalarla eziyet ederken, Baryba'nın yüzünü gözyaşlarıyla ıslatarak, ağladı, ağladı.

Ve sabaha kadar böyle. Taş gibi uykusunun arasında, Baryba, Aziz İlyas Ayini'ni ilan eden çanları duydu. Uykusu boyunca ilahileri işitti ve ne olup bittiğini anlayabilmek için taşlaşmış düşüncelerini harekete geçirmeye çalıştı.

Fakat ancak ilahiler bittiği zaman uyanabildi. Birisi ona vurmuş gibi, birden fırladı. "Oh, rahipler salonda şükran töreni yaptılar."

Giyindi. Göz kapakları birbirine yapışmıştı, kafası başkasına aitmiş gibi geliyordu.

Rahipler çoktan gitmişti. Chebotarikha salonda, kreton kanepenin üstünde yalnız oturuyordu. Yine sert kadife elbisesinin içindeydi, bayram nedeniyle dantel bir mendille birlikte.

"Demek tüm Aziz Yusuf ayini boyunca uyudun? Ha, Anfim Yegorych?"

Baryba kendini çekingen ve kaygılı hissetti – bu belki de gerçekten çok fazla uyumuş ve vaktin neredeyse öğleye yaklaşmış olması ya da salonun

tütsü kokması nedeniyleydi.

"Otur, Anfim Regorych, otur, biraz sohbet edelim."

Kadın bir süre sessiz kaldı. Sonra gözlerini kapadı ve dindar bir surat takındı – surat değil, ama tatlı, tombul bir puding. Başını bir yana eğdi ve tatlı bir sesle konuşmaya başladı: "Vah vah, ağır günahlarımız. Ve dualarımızın çokluğu onları bağışlatamaz. Ve öteki dünyada Babamız her şeyi hatırlayacak, bütün pislikleri gün ışığına çıkaracak dostum, cehennem ateşinde."

Baryba sessizdi: bu kadın ne demek istiyordu?

Chebotarikha birden gözlerini sonuna kadar açtı ve tükürükler saçarak bağırdı: "Seni alçak seni, neden orada ağzın suyla doluymuş gibi tek kelime etmeden oturuyorsun? Polka'yla sürdürdüğün iğrenç ilişkiyi bilmediğimi mi sanıyorsun? Kızı baştan çıkarmak ha, seni şehvet düşkünü pislik? Bu sana bir şey ifade etmiyor mu?"

Baryba afallamıştı, sessizce dişlerini birbirine sürterken düşündü: "Dün gece bir süt domuzu kestiler – bugün akşam yemeğinde masaya getireceklerine eminim."

Chebotarikha, Baryba'nın sessizliği karşısında çılgına döndü. Kanepede otururken ayağını yere vurmaya başladı.

"Defol, evimden defol! Seni yılan! Onu kendi bağrımda ısıttım, domuzu ve o – bana yaptığı şey bu! Beni! Beni Polka'yla değiştirmek, ha?"

Hiçbir şey anlamadan, ağır zihnini hareket ettiremeden, Baryba kadının önünde şaşkınca oturdu. Chebotarikha'ya baktı. "Şunun her yana tükürük saçmasına bak, sadece nasıl tükürük saçtığına bak, ha?"

Urvanka salona girip ona mutlu bir gülümse-

meyle: "Eh, birader, artık burada yerin yok. Çek git. Burada sana ait bir şey yok," dediği zaman aklı başına geldi.

Aziz İlyas Günü fırtınasından önce güneş acımasızca yanıyordu. Her şey bekledi – serçeler, ağaçlar, taşlar. Her şey kuruydu, güçsüzdü.

Baryba zincirden kurtulmuş bir adam gibi sokaklarda dolaştı, Dvoryanskaya'daki her sıranın üstüne oturdu.

"Şimdi nereye, ha? Nereye?"

Başını salladı, fakat Balkashin Bahçesinin, yemliğin, bir kemik parçası için kavga eden köpeklerin görüntüsünü silkip atamadı.

Sonra, arka sokaklarda, yeşil çimenlerin üstünde dolaştı. Arabaya yüklenmiş bir su deposu yanından geçti; lastiklerinden biri çıktı ve tekerlek tıngırdadı. Baryba birden susamış olduğunu fark etti, biraz su istedi ve içti.

Ve kuzeyden, manastır yönünden gelen yoğun bir bulut tepelerine dikilmiş, gökyüzünü ikiye bölüyordu; biri mavi ve gri, diğeri kurşuni ve kötücül. Kurşuni kısım büyüyor, gitgide şişiyordu.

Oraya nasıl geldiğini hatırlamadan, Baryba kendini Churilov Tavernası'nın girişinin tentesinin altında buldu. Ağır bir yağmur yağıyordu, etekleri başlarının üstüne çekilmiş bir grup köylü kadın tentenin altında toplanmıştı. İlyas kükredi. Eh, hiçbir şeyin önemi yok, varsın tangırdasın, kükresin, varsın kovalar dolusu su boşaltsın.

Durum bir şekilde Baryba'nın yatmak için Timoshalara gitmesiyle sonuçlandı. Ve Timosha, Baryba'nın her akşam yatmak için onlara gelmesine zerre kadar bile şaşırmadı.

10- MANASTIR HÜCRESİNDEKİ ALACAKARANLIK

Yaz günleri saat dört, bizim bölgelerde en ölü saattir. Aklı başında biri sokağa burnunu bile uzatmaz. Sıcak ölümcüldür. Tüm panjurlar kapalıdır ve öğle yemeğinden sonra tok karnına şekerleme yapmak çok tatlıdır. Sadece gri serçeler boş sokaklarda küçük öğlen iblisleri gibi seker dururlar.

Evsiz, sürüklenen Baryba bu saatte onu nereye götürdüklerini kendisi bile bilmeden, ayaklarını sürüyerek sokaklarda ilerledi. Onu manastıra götürdüler. Başka neresi olabilirdi ki? Timosha'dan – manastırdaki Yevsey'e; Yevsey'den Timosha'ya.

Testere dişli bir duvar, yosun kaplı. Demir giriş kapısında, bir köpek kulübesi gibi küçük bir kulübe. Kulübeden, silkelenen asık suratlı kutsal aptal Arsentyushka çıktı – kendisinde Aziz Vitus'un Dansı[5] vardı; kapıcıydı, yardımları toplardı, ona bir şeyler vermeden sizi içeri yalnız bırakmazdı.

"Onu silkip atamıyorum, baş belası."

Baryba ona bir madeni para bıraktı ve sıcaktan yanan beyaz kaldırım taşları boyunca yürüdü, önde gelen hemşerilerin yaldızlı parmaklıklar arkasındaki mezarlarını geçti. Önde gelen hemşeriler, aziz keşişlerin onlar için gece gündüz dua edebilecekleri manastıra gömülmeyi çok severlerdi.

Baryba, Yevsey'in hücresini tıkladı. Kimse ya-

5 Çeşitli kas gruplarında istem dışı düzensiz hareketlerle belirgin, merkezi sinir sistemi hastalığı; Sydenham koresi. (ÇN)

nıtlamadı. Kapıyı açtı.

Cüppeleri olmayan iki keşiş, don gömlek masada karşılıklı oturuyorlardı: Yevsey ve İnnokenty.

Yevsey öfkeyle Baryba'ya tısladı – "Şşş-şşş!" – ve pırtlak, kırpışmayan camsı gözlerini tekrar önündeki çay bardağına çevirdi. Ve sarkık dudaklarıyla İnnokenty de, bıyıklı, yaşlı bir kadın, hiç kımıldamadan kendisininkine bakıyordu.

Baryba kapı girişinde durarak şaşkınlıkla onlara baktı: bunlar kafayı mı üşütmüşlerdi ne?

Kapının diğer tarafında keşiş adayı Savka duruyordu: yağlı saçlar, sopa gibi dik, bir ıstakozunki gibi kocaman eller.

Savra saygıyla yan tarafına fısıldadı: "Vayy! Sadece izle, sinek az sonra Rahip Yevsey'in bardağına girecek. Görmüyor musun?"

Bir şey anlamayan Baryba'nın gözleri irileşti.

"Kesinlikle! Bu onların gözde oyunu. Beş, on, bahse girerler – sonra beklerler, beklerler. Sinek önce hangi rahibin bardağına girerse, o kazanır."

Savka, dışarıdan gelen bir adamla konuşma fırsatı bulduğu için memnundu. Muazzam kırmızı pençesiyle saygısızca ağzını kapatarak konuştu.

"Bak, bak şimdi. Rahip Yevsey ..."

Yevsey, mavimsi-gri, sarhoş, bardağına eğildi, ağzı gitgide daha genişleyerek sırıtıyordu – ve birden elini şiddetle dizinin üstüne vurdu.

"İşş-te! İşte orada, canım! Beşliğim!" Ve parmağıyla sineği bardağından çıkardı. "Eh, iyi dostum, neredeyse işimi bitiriyordun – bir an için sineği korkuttun!"

Baryba'ya yaklaştı ve camsı gözleriyle onu inceledi ve gürledi: "İyi, Seni bir daha göreceğimizi hiç sanmıyorduk, oğlum, insanlar senin düzenli bir jigolo olduğunu söylüyorlardı. Kadının seni ölüme sürükleyeceğini düşündük. Şu Chebotarikha, kadın oburun teki. Bir adamı, kemikleri dâhil, yalayıp yutabilir."

Baryba'ya çay doldurdu ve bu arada kendisi de sineği içinden çıkardığı bardağı bitirdi. Ama uygun içki olmadan eski dostlarla buluşmanın ne anlamı vardı ki? Yevsey beşinci votkasını da çıkardı.

Savka ikinci semaveri getirdi. Masa bakır paralar, bir Zebur ve kenarları çentikli bardaklarla dolmuştu.

Innokenty votkadan sonra melankoliye kapılmış görünüyordu. Küçük gözleri kapanıyor ve başını devamlı olarak masada, küçük yumruğunun üstünde dinlenir halde tutuyordu. Birden, hafif hüzünlü bir sesle, "Ey Sakin Işık"ı söylemeye başladı. Yevsey ve Savka ona katıldılar. Savka derin bas tonda söylüyor ve boğazını temizlemek için çevirdiğinde muazzam, kırmızı pençesiyle ağzını kapatıyordu. Baryba düşündü: "Lanet olsun, ne farkı var ki!" O da kederli bir şekilde ulumaya başladı.

Birden, Yevsey susarak hepsine kükredi: "Durunn! Size söylüyorum, durun!"

Savka hâlâ ağır ağır melodiyi söylüyordu. Yevsey onun üstüne atıldı, gırtlağından yakaladı ve onu iskemlesinin arkasına çiviledi – çılgınca, aptalca bir vahşet. Adamı boğabilirdi.

Innokenty kalktı, kambur sırtıyla, yaşlı bir kadı-

nın minik adımlarıyla Yevsey'e doğru pıtırdadı ve onu koltuklarının altından gıdıkladı.

Yevsey fokurdayan bir gülme krizine kapıldı. Sarhoş bir fırıldak gibi kollarını salladı ve Savka'yı bıraktı. Sonra yere oturdu ve şarkı söylemeye başladı:

Oradaki tepede bir topal oturuyor,
Az önce bir adam öldürdü.

Herkes, daha önce "Ey Sakin Işık"ta olduğu gibi, gayretle ona katıldı.

Alacakaranlık daha koyulaştı; sarhoş hücredeki her şey bulandı ve sallandı. Kimse lambayı yakmadı. Innokenty, dişsiz ağzıyla peltekçe sızlanarak herkesi rahatsız etti – bıyığı ve beyaz bir sakalı olan yaşlı bir kocakarı. Sanki bir şey onu boğuyormuş gibi geliyordu. Gırtlağına takılmış olan bir şey ve yakınmayı kesmiyordu. Parmağıyla aradı, aradı, yararı olmadı.

"Sen dene Savushka, dene. Canım, parmağınla, belki onu bulursun."

Savushka parmağını onun gırtlağının etrafında dolaştırdı, sonra parmağını cüppesine sürerek temizledi.

"Hiçbir şey, Papaz Efendi, orada hiçbir şey yok. Bu sadece sarhoş şeytanın aldatması."

Yevsey örtüsünün üstüne kıvrıldı ve uzun süre hiç kımıldamadan ve ses çıkarmadan yattı. Sonra birden ayağa fırladı ve karmakarışık yelesini salla-

dı."

"Dostlar, diyorum ki, Streltsy'e gitmeye ne dersiniz? Sadece şey vesilesiyle – yeniden buluşmayı kutlamak için. Baryba, çocuk, ne dersin? Tek sorun parayı nereden bulacağımız. Kiler bekçisini denesek mi, ha? Ne dersin Savka?"

Kapıda görünmez olan Savka, kişnedi. Baryba düşündü: "Neden olmasın? Beni biraz rahatlatabilir. Bazı şeyleri unutmama yardın edebilir."

"Eğer yarın iade edersen... biraz bozukluğum var, son param," dedi, Yevsey'e.

Yevsey hemen neşelendi, camsı gözlerini iyice açarak oyuncu bir köpek gibi kafasını salladı.

"Yüce Tanrı'nın önünde yemin ederim ki onu yarın iade edeceğim. Param var, biliyorsun, ama çok uzakta gizli."

Dört yoldaş yürüyerek mezarları geçtiler. Yarı-ölü ay, bir bulutun arkasından onlara göz kırptı. Innokenty'nin cüppesi bir mezar parmaklığına takıldı. Korkuyla haç çıkarmaya başladı ve geri döndü. Diğer üçü, bir geçit açmak için tuğlaları çıkarılmış yerden dışarı çıktılar.

11- MERHEM KAVANOZU

Ve şimdi yeniden ağır, uyutucu, sıcak, ıssız ikindi. Manastır yolundaki beyaz kaldırım taşları. Eski ıhlamurların caddesi, arıların devamlı vızıltısı.

Yevsey siyah kukuletalı cüppesinin içinde, alnına yapışmış karışık saçlarıyla önde yürüdü; bugün akşam duasında sıra ondaydı. Arkasında Baryba yürüyordu, ara sıra yüzünde, sanki geniş kare bir kapı açılıyormuş gibi, kare bir gülümseme beliriyordu.

Yevsey kukuletalı cüppesinin içinde ne tuhaf görünüyordu – bütünüyle uyumsuz. Eski bir deri köylü yeleği ya da uzun bir koyun derisi şapka giymeliydi – bu onun tarzına daha uygun olurdu.

"Oh evet çocuk, harp okuluna gitmek istemiştim, ama bunun yerine içkiyi seçtim. Böylece kendimi manastırda buldum."

Eh, Yevsey, ne kadar da iyi bir kırmızı-suratlı, mavi-burunlu Kazak yüzbaşısı olurdu ama! Ya da birevrak memuru, tüm köylülere sarhoş bir kafadar. Ve şimdi de Tanrı'nın lütfuyla, buradaydı...

"Dün gece Strelsy'de onlara ne gösteri yaptın ama, ha? Biraz dans...!"

Neşeli keşişler

Semaver satın aldılar...

Yevsey sırıttı ve omuzlarını titretti. Hayır, bu kadın giysileri içinde değil, işe yaramazdı. Ama dün – bir eğlenceydi: Bir iple gömleğini bağlamıştı, köy tarzında, tam koltuk altlarından: Mavi çizgili beyaz

külot; bir kürek gibi geniş, kırmızı bir sakal; yüzünden oldukça fırlamış gözler – gerçek bir köy gulyabanisi ve ne dansçı ama! Streltsy kızları kahkahadan yerlerde yuvarlanıncaya kadar gülmüşlerdi.

Manastıra geldiler. Baryba eski kilise kapısının yanında bir an durdu. Yelsey geldi ve içeriye gelmesi için ona işaret etti. "İçeri gel çocuk, içeri gel. Burada kimse yok. Kapı bekçisi bile başka bir yerde."

Adını eski peygamber İlyas'tan almış olan, bodur, yaşlı, bilge kilise. Hayatı boyunca birkaç şey görmüştü: Tatarlara karşı yerini korumuştu; kraliyet ailesinden bir aristokrat olan ve manastır günlerindeki başrahipliğiyle bilinen Fyodor Romanov'un burada ayin yönettiği söylenirdi. Yaşlı ıhlamurlar onun kafesli pencerelerini gölgelerdi.

Fakat Yevsey burada bile sessiz değildi, gürlüyor ve takırdıyordu – kukuletalı cüppenin içinde bir Kazak yüzbaşı. Eski, sıska, kocaman gözlü azizler, ufalarak duvarlarda daha derine sığınıp, sanki bağırıp çağırarak elini sallayan sakallı Yevsey'den sakınıyorlardı.

Yevsey dizlerinin üstüne çöktü ve el yordamıyla bir şey aramaya başladı.

"İşte," dedi ve tozlu, eski bir Brockard merhem kavanozunu gün ışığına çıkardı. Kapağı açtı ve parmağına tükürerek yirmi beş ruble kağıt para saydı.

Baryba'nın demir yapısı huzursuzca kıpırdadı, "İblis! On, hatta daha fazla olmalı. Ve lanet olsun, bunlara ne ihtiyacı var ki?"

Yevsey kağıt paralardan birini kenara koydu.

"Gerisini burada bırakacağım, ruhum için yapılacak ayinleri ödemek için ya da belki bir gün bir kısmını alırım ve hararetli bir tombala için hepsini Streltsy fahişelerine fırlatırım!"

Manastır yolundaki beyaz kaldırım taşları. Eski ıhlamur ağaçlarında vızıldayan arılar. İçkiyle dumanlanmış kafaların durmadan dönmesine neden olan yoğun sıcak.

"Lanet olsun, bunlara ne ihtiyacı var ki?" Baryba tekrar düşündü.

12- YAŞLI KEŞİŞ

Yaşlı, çok yaşlı küçük bir keşiş, Aziz İlyas Kilisesi'ne yakın bir sırada, güneşte ısınmış oturuyordu. Solmuş cübbesi yeşile dönmüştü, gri sakalı yeşile çalıyordu, elleri ve yüzü yeşil yosunla kaplanmış gibi görünüyordu. Sanki eski bir meşenin altında bir yerde yatarken kazılarak çıkarılıp, güneşte ısınması için bir yere bırakılmış gibiydi.

"Kaç yaşındasın büyükbaba?" Baryba ona sordu.

"Ee-eh, dostum. Yılları saymayı unuttum. Fakat sizin peder Tikhon Zodonsky'nizi hatırlıyorum. İyi bir rahipti, kutsal vaazları dinlemeye değer şeylerdi."

Baryba her zaman küçük yeşil keşişle vakit geçirirdi, ama şimdi yanından ayrılmıyordu. Bunun arkasında kesinlikle bir şey vardı.

"Haydi, büyükbaba, kiliseye gidelim. Ortalığı süpürmene yardım edeyim."

Ve serin, loş kubbelerin altında yürüdüler. Keşiş, azizlere fısıldayarak, eski kiliseyi sevgiyle derleyip toparlamıştı. Bir mum yakarak arkasında durdu, beğeniyle, ışıyarak onu izledi.

"Sadece üfle, ikisi de söner – mum ve keşiş," diye düşündü Baryba.

Küçük keşişe şunu bunu taşıyarak onun ayaklarının dibinden ayrılmadı. Küçük keşiş, Baryba'dan hoşlandı. Bu günlerde insanlarda saygı denen şey pek kalmamış, yaşlılar unutulmuştu, yaşlı adamın da konuşacak kimsesi yoktu ve şu ...

"Hey, Büyükbaba, geceleri kilisede yalnız kal-

maktan korkmuyor musun?"

"Ee-eh, İsa seninle beraberken bir kilisede nasıl korkabilirsin?"

"İzin ver gece burada seninle kalayım, büyükbaba, ha?"

Fakat küçük yaşlı keşiş eski meşeden derin kovuğunun içinden sertçe, "Kırk yıldır," dedi, "gecelerimi tek başıma onunla geçiriyorum. Burada benden başka kimse yatmayacak. Kilisede gece vakti neler olabileceğini kimbilir? "

"Oh, evet, biraz beklerim," diye düşündü Baryba ve yaşlı adamın peşinden ayrılmadı.

Aziz Tikhon Zadonsky Günü'nden önceki gece yarısı ayininde, küçük keşiş çok yorulmuştu. Kalabalık fazlaydı. Ve daha sonra o ve Baryba için bitmez tükenmez bir temizlik kalmıştı – ve hiç de halledilmiş gibi görünmüyordu.

Küçük yaşlı keşiş paslı kilitleri kontrol ederek tüm kapıları inceledi ve bir dakika dinlenmek için oturdu. Oturdu ve bir mum gibi sönerek derin bir uykuya daldı. Baryba bir süre bekledi, öksürdü. Sonra yaklaşarak yaşlı adamın koluna dokundu, keşiş uyumaya devam etti. Baryba hızla mihraba gitti ve el yordamıyla kürsünün altını aramaya başladı. Elini dolaştırdı, dolaştırdı ve sonunda onu buldu.

Küçük yaşlı keşiş derin uykudaydı – kuşkusuz kendini sonsuza kadar uyumaya hazırlıyordu. Yaşlı keşiş hiçbir şey hissetmedi.

13- APROSYA'NIN KULÜBESİ

Dvoryanskaya, birkaç külüstür dükkân ve son sokak lambalarına inecek kadar yavaş yavaş tükenmişti. Onun ötesinde, etrafını cılız ve yaşlı söğüt ağaçlarının çevirdiği Streletsk havuzu vardı. Üstünde yosunlar büyümüş tahta bir salın üstünde, etraflarında ördek yavruları suya dalıp çıkarken, kadınlar eğilmiş çamaşır yıkıyorlar, sopayla vurarak onları kirlerinden arındırıyorlardı.

Aprosya'nın kulübesi havuzun tam sağında, Streltsy varoşu tarafındaydı; kulübe yeterince iyiydi, sıcak ve kuru. Saman kaplı damı, bir köylü saçı gibi, kenarlardan sıkıca kırkılmıştı; pencerelerinde solmuş, birbirine eklenmiş cam parçaları vardı. Aprosya ve küçük oğlunun fazla bir şeye ihtiyacı yoktu. Kadın kendisine ait küçük arazi parçasını kiraya veriyordu; buna ek olarak, ara sıra bir yortuda kocasından bir hediye alıyordu – üç, beş ruble. Ve bir mektup: "Ve ayrıca sevgilerimle canım eşim Aprosinya Petrovna'nın önünde sevgiyle eğilerek... Ayrıca sana zam aldığımızı da bildirmek istiyorum, yılda üç ruble, Bu nedenle İlyusha'yla birlikte tekrar orduda kalmaya karar verdik ...."

Önceleri Aprosya doğal olanak yalnızdı – gençti. Ama sonra, kocasının yüzü soldu ve adam mecburi hizmetinden sonra tekrar tekrar orduda kaldıkça gitgide unutuldu. Kadın onu artık uzak bir şey olarak düşünüyordu, bir zarf üstündeki pul veya damga gibi. Sadece o kadar. Ve böylece, yıpranmış, sebze bahçesinde oyalanarak, oğlu için

elbiseler dikerek, başkaları için çamaşır yıkayarak yaşamaya devam etti.

Baryba, Aprosya'nın kulübesinde bir oda tuttu. Odayı hemen sevdi: sıcak ve temizdi. Dört buçuk ruble üstünde anlaştılar.

Aprosya memnundu. Kiracısı sağlam adamdı, bir serseri değildi ve belli ki paralıydı. Kendini beğenmiş biri de değildi – ara sıra ona birkaç laf ediyordu. Şimdi kadın iki kişiye bakmak zorundaydı; oğlu ve Baryba. Kadın tüm gün boyunca ayaktaydı, rüzgâr yanığı, gösterişli, bir çavdar gibi kahverengi, diri memeli – bakılması keyif veren biri.

Her şey sakin, parlak ve temizdi. Baryba eski sıkıntılarından kurtuldu. Deliksiz uyudu, parası vardı; başka neye ihtiyacı vardı ki? Hiç acele etmeden kaliteli, dört dörtlük yemekler yedi.

"Sanırım onu memnun ediyorum," diye düşündü Aprosya.

Baryba kendisine bir sürü kitap aldı. Ufak, küçük ama heyecanlı olanlardan: *Lebedyan Eşkiyası Tyapka; Cani Keşiş ve Hazineleri; İspanya Kraliçesi'nin Arabacısı.* Baryba aylakça dolaştı, ayçiçeği çekirdeklerini çıtırdattı ve okudu. Bir yere gitmek gibi bir arzusu yoktu. Postacı Chernobylnikov ve defterdarın damadıyla karşılaşmak uygunsuz olacaktı, herhalde şimdiye kadar her şeyi duymuşlardı. Kadınlara gelince, onlara bakmak bile istemiyordu: Chebotarikha'dan yeterince çekmişti, içindeki tiksinti henüz geçmemişti

Tarlalarda yürüyüşe çıktı. Ekin zamanıydı. Akşam göğü brokar gibiydi, altın mısır uysalca yatı-

yordu; kırmızı, terli gömlekler; şakırdayan oraklar. Az sonra adamlar duracaklar, kupalarla, biralarını çıkaracaklar ve damlaları sakallarında pırıldarken, içeceklerdi. Eh, karınlarına doldurduklarını hak etmişlerdi.

Baryba'nın içinden onlara katılmak geçti. Güçlü elleri kaşındı, çiğneyici kasları kasıldıama ya defterdarın damadı? Ya eğer onu görürse."

"Hıh, Ne fikir! - bir köylüye dönüşmek. Bir sonrakinde herhalde Chebotarikha'nın tabakhanesinde deri taşımakta olurum! İyi bir düşünce ..." Baryba kendine öfkeyle mırıldandı.

Ancak, bir şeyler düşünmek zorundaydı; Bir işi olmadan Yevsey'in parasıyla sonsuza kadar dayanamazdı – binlerce ruble değildi.

Baryba durumu kafasında evirdi, çevirdi ve defterdarlığa bir dilekçe yazdı, belki onu bir kâtip, defterdarın damadına yardımcı olarak alırlardı. Rozeti olan bir şapkası olurdu – kasılarak etrafta dolanabileceği bir şey.

Akşama doğru sıcaklık boğucu bir hal almıştı. Yine de Baryba (Chebotarikha'nın evindeki dört başı mamur yaşamdan kalan) kadife yeleğini düğmeledi, parlak kâğıt yakalığını taktı, pantolonunu giydi – botlarının üstüne - ve Dvoryanskaya'ya gitti; defterdarın damadını başka nerede bulabilirdi ki?

Elbette oradaydı. Sırık gibi, uzun bacaklı, neredeyse bir elbise askısı; bastonunu sallayarak herkese küçümser bir ifadeyle tepeden bakıyordu. Sanki "Siz kimsiniz ki? Ben – şapkası ve rozeti olan

- resmi bir görevliyim" diyordu.

Baryba'ya ekşi bir ifadeyle gülümsedi. "Oh, sen! Bir başvuru? Hım, hımmm."

Adam canlandı, pantolonunu çekti, yakasını düzeltti. Yetkili ve yumuşak başlı bir adam.

"Güzel, çok güzel. Bunu değerlendirmeye sunacağım. Elimden geleni yaparım. Eski bir dost için, kesinlikle."

Baryba eve dönerken düşündü: "Eh, onun ekşi suratını dağıtmak ne de hoşuma giderdi! Yine de, bunu ona karşı kullanamazsın – konuşması eğitimli. Ya yakası? Gerçek keten,her defasında da bir yenisi."

14- ŞARAP NEŞESİ'NİN TÜKENMESİ

Kiler bekçisi Mitrofan, iyi bir sokak köpeği gibi koklayarak Yevsey'in Streltsy seferiyle ilgili her şeyi ortaya çıkarmıştı. Elbette, Yevsey'in kendisi de bu konuda her yerde gevezelik etmiş ve böbürlenmiş olabilirdi. Ama Mitrofan bunu her ayrıntısına kadar biliyordu: Yevsey'in, gömleği koltuk altlarından bağlanmış olarak nasıl dans ettiği, keşişler hakkında nasıl uygunsuz bir şarkı söylediği ve Streltsy'nin her tarafında çılgın ve neşeli nasıl dolaştığı. Kiler bekçisi normal olarak bunu manastır başrahibine rapor etti. Başrahip Yevsey'i çağırdı ve onu öylesine haşladı ki, Yevsey onun hücresinden dışarıya saunanın en üst rafından henüz inmiş biri gibi fırladı.

Yevsey ceza olarak fırıncıya yardım etmesi için gönderildi. Ayinlere katılmadı. Fırıncının hücresi cehennem kadar sıcaktı. Baş şeytan Silanty -kaba, komünist-, kendisi küreğiyle iki kiloluk ekmekleri fırına atarken yoğuruculara bağırırdı. Sadece beyaz gömlekler giyen, karışık saçlarını bir sicimle bağlamış olan yoğurucular dönerler, homurdanarak ve terleyerek yoğurmaya devam ederlerdi.

Ve şimdi, Yevsey yıllarca uyumadığı kadar uyumuştu. Hatta camsı gözleri biraz temizlenmişti bile. Akşamcılığa zaman yoktu.

Her şey çok iyi olabilirdi, fakat cezası sona erdi. Eski işler tekrar başladı. Yevsey ayinlere katılmaya, dualar böğürmeye başladı. Keşiş yamağı Savka, ıstakoz pençeleriyle tekrar onun etrafında dolanmaya başladı ve tekrar, şarkılarıyla İnnokenty – bıyıklı

yaşlı kadın – de vardı.

Savka, Yevsey'e Innokenty'den bahsetti: "Önceki gün Peder Innokenty banyolara gitmiş. Orada küçük bir yardımcı papaz varmış, buralara sürülmüş neşeli biri. Peder Innokenty'i normal halinde görünce yaygarayı koparmış ve bağırmış: 'Şuna bakın, kutsal pederler, bakın, o bir kadın – memeleri karnına sarkmış, doğum da yapmış!'"

Innokenty cüppesini çekerek daha da sarındı. "Senin şu yardımcın, utanmaz bir hergele. Bu nedenle böyle şeyler düşünüyor."

Ve aynı papaz yardımcısının Yevsey'in felaketine neden olacağı ortaya çıktı. Dışarıdaki bir dünyadan gelmişti; normal olarak sıkılmıştı ve hücre hücre dolaşmaya başlamıştı. Bir gün Yevsey'e uğradı. Yevsey ve Innokenty 'sinekler' oyununu oynarken yine bardaklarının başında oturuyor ve sineğin ilk kez kimin bardağına gireceğini görmek için bekliyorlardı. Yardımcı papaz bir kez baktı ve neredeyse gülmekten ölüyordu; Yevsey'in yatağına devrilerek ayaklarıyla tepindi – oy – oy – oy! (bacakları kısa ve sıskaydı; gözleri kuşkirazı gibiydi.)

Küçük papaz yardımcısı neşeli bir havaya girdi ve konuşmaya başladı – ara vermeden. Onlara papaz okulu günlerinden tüm anılarını anlattı – usta bir öykücüydü. Önce masumolanları. Ve sonra hepsini birden! İtiraf eden günahkârları daha fazla günah işlemeye yollayan papaz, İki kez günah işlemeye on beş eğilme cezası koymuştu, yani kesirli sayılar olmadan bir yol bulamıyordu; ormanda serserilerle, hem de beş tanesiyle birlikte yakalanan

rahibe ve kadının sonra bunu anlatış şekli: "Gerçekten güzel ve tam isteyeceğiniz gibiydi, hem de günah olmadan."

Kısa sürede, hepsini gülmekten yerlere yatırmıştı. Kahkahadan tıkanmış halde, Yevsey yumruğunu masaya vurdu.

"Ne yardımcı ama! Hiç sen? Bunun için seni şarapla ağırlamamız gerekir. Bekleyin, pederler, bir dakikaya kadar dönerim."

"Fırtına rüzgârı seni nereye götürüyor?" Papaz yardımcısı sordu.

"Paraya. Onu bir yere gizledim, Çürümeyeceği bir yere. Çok yakın. Siz daha gözünüzü bile kırpmadan ..."

Ve gerçekten, yardımcı daha ikinci öyküsünü bitirmeden Yevsey dönmüştü. İçeri girdi ve kapının kenarına yaslandı.

"Hadi, sen altın küpü, buraya gel, görelim," Papaz yamağı neşeyle bağırarak Yevsey'e yaklaştı. Bir kez baktı ve donup kaldı: Evet bu Yevsey'di, tamam ama yine de Yelsey değildi. Sanki birisi böğründe bir delik açmış gibi, çökmüş ve halsiz görünüyordu. Tüm şarap neşesi geriye boş bir deri bırakarak tükenmişti.

"Sorun ne, neden konuşmuyorsun? Ne oldu?

"Çalınmış," dedi Yevsey, sakin ve yabancı bir sesle ve masanın üstüne kalan iki rubleyi attı; hırsız onunla alay etmek için sadece bunları bırakmıştı...

Evet, Yevsey hiçbir zaman pek akıllı biri olmamıştı, ama şimdi eldeki aklını da kaçırmıştı. Son birkaç rublesini içkide harcadı. Sonra şehrin her

yerini dolaşarak, sarhoş, birkaç kopek içki parası dilenmeye başladı. Devriye polisi sokaktaki sarhoş davranışları nedeniyle onu polis merkezine götürdü; polisin burnuna sertçe vurdu ve manastıra kaçtı.

Sabah olunca, diğer dostları tarafından ziyaret edildi – Savka, keşiş adayı, peder Innokenty ve küçük papaz yardımcısı. Ona vaaz vermeye başladılar: Kendine hâkim ol, başrahibin seni manastırdan atmasını mı istiyorsun? O zaman ne yaparsın, dilencilik mi?

Yevsey sırtüstü yattı ve bir kelime bile etmedi. Sonra birden sakalının her yanına salyalar akıtarak burnunu çekmeye başladı. "Ama biraderler, görmüyor musunuz? Konu para değil. Para kimin umurunda ki? Ama daha önce ben bir adamdım. İstediğim gün manastırdan çekip gidebilirdim. Fakat şimdi ne istediğimin hiç önemi yok... Özgür bir adamdım..."

"Fakat seni böyle kim soyabilir?" Papaz yardımcısı Yevsey'e eğildi.

"Bilmiyordum, ama şimdi biliyorum. Bizlerden biri değil – dışarıdan biri. Onun dürüst bir adam olduğunu sanmıştım, ama şimdi... Bu o, başka kimse yapamazdı. Paranın nerede gizli olduğunu ondan başka bilen yoktu."

Savka kişnedi: "Hah, ben biliyorum."

Tüm gece boyunca, mum ışığında, boş masanın üstünde – semaveri ısıtmayı bile düşünmediler – bu konuyu görüştüler, ama bir sonuca varamadılar; yapılabilecek bir şey yoktu.

15- IVANIKHA'DA

Sabah ayini'nden sonra, Yevsey'e kutsanmış ekmek getiren Innokenty içeri girdi. Fısıldadı: "Artık ne yapılması gerektiğini biliyorum, Peder Yevsey. Birden aklıma geldi. Hemen Ivankha'ya gidelim. Herkes onu bilir – kadın bir büyü yapar – o-oh! – hırsız hemen ortaya çıkar."

Sabah pembe, çiyle kaplı; gün sıcak olacaktı. Serçeler mutlulukla kutladılar.

"Eh, beni böyle erken saatte uyandırmak?" Yelsey homurdandı.

Innokenty, cüppesini karnında kavuşturarak, ufak, kadın adımlarıyla tıkırdadı.

" Başka bir şekilde olmaz, Peder Yevsey, Bilmiyor musun? Bir büyü sadece boş mideyle çalışır."

"Yalan söylediğine iddiaya girerim, Innokenty. Bu sadece zaman kaybı. Ve aynı zamanda utanç verici – kilisenin adamları!"

Ivanikha kurumuş, yaşlı bir kocakarıydı, uzun boylu, kemikli ve bir baykuş gibi kabarık kaşlı. Keşişleri pek kibar karşılamadı.

"Ne istiyorsunuz? Ne gibi bir büyü peşindesiniz? Yoksa bana dua mı okumak niyetindesiniz? Sizin dualarınıza ihtiyacım yok."

Ve kadın ocaktaki tencereleri takırdatarak oyalandı.

"Hayır, biz burada sadece, şey, bu peder Yevsey soyuldu. Hırsıza bir büyü yapabilir misiniz, ha? Duyduk ki..."

Peder Innokenty Ivanikha'dan korkuyordu.

Haç çıkarmak istedi, ama belki kadın buna katlanamazdı: şeytan bilir, öfkelenebilirdi ve ondan bir şey elde edemezlerdi. Innokenty, bir kadının mantosuna sıkıca sarılmasına benzeyen bir hareketle cüppesini göğsünde bitiştirdi.

Ivanikha, baykuş gözleriyle ona tepeden bir bakış attı – bir kamçı darbesi gibi.

"Peki bunun seninle ne ilgisi var? Eğer soyulan oysa, burada onun benimle birlikte kalması gerekir, göz göze."

"Fakat ben... Elbette sayın bayan, elbette. Ben..."

Cüppesini sıkıştırdı ve ufak, kadın adımlarıyla hızla çıktı.

"İsim?" Ivanikha, Yelsey'e sordu.

"Yelsey."

"Senin Yelsey olduğunu biliyorum. Seninki değil; düşündüğün adamınki – onun ismi ne?"

"Anfimka, Anfim."

"Benden nasıl bir büyü yapmamı istiyorsun? Rüzgâr? Bir önlük de iyidir, eğer onu huş ağaçlarının üstüne serersen. Yahut belki de su? Böylece onun gelmesini sağlar, kumrunun, bu suyla yapılmış çayı da içmesini sağlarsın."

"Evet, bu çok uygun, biraz çay, ha? Bu iyi, değil mi?"

Yevsey neşelendi, etrafı çınlattı, büyüye güvenci tamdı: Ivanka ne kadar sağlam ve acımasız bir kadındı.

Ivanikha tahta bir çanağa biraz su doldurdu, giriş salonunun kapısını açtı ve Yevsey'e eşiğin dışın-

da durmasını emretti, sonra eşiğin üstünde yerini aldı ve tası Yevsey'in ellerine verdi.

"Bunu tut ve dinle. Dikkatini çekerim, kimseye tek laf etmek yok, yoksa her şey senin kendine döner."

Kadın, yavaş ve vurgulu konuşurken, baykuş gözleriyle çanaktaki suyu parçaladı.

"Denizde, okyanusta, Buyan Adası'nda, büyük demir bir sandık var. Sandıkta büyük bir çelik kılıç var. Hırsız Anfimka'ya koş, kılıç, onun tam kalbine saplan, hırsızın Tanrı'nın iyi kölesi Yelsey'den çaldığı şeyi, en ufak bir tane veya kırıntı kalmadan, iade etmesini sağla. Eğer ondan bir şey alıkoyarsa, cehennem ülkesine lanetlensin, Ararat Dağları'na, kaynayan kazana, yanan küle, çamura ve bataklığa, evsiz eve, hamam kovalarına. Eğer geriye bir şey alıkoyarsa, bir kapı dikmesine akçakavak kazığıyla çivilensin, kuru çayırdan daha çok kurusun, buzdan daha çok donsun ve yatağının dışında ölsün.

"Bu yeterli," dedi Ivankha. "Onun bu sudan biraz içmesini sağla. Güvercinimiz."

Yevsey suyu dikkatle bir şişeye doldurdu. Ivanikha'ya bir ruble verdi ve memnuniyet içinde oradan ayrıldı.

"Sana çay ikram edeceğim, canım. Dilini çözeceğim!"

16- DÖRT DÖRTLÜK

Birdenbire, gecenin yarısında, Baryba bataklık hummasıyla titremeye başladı. Titredi, kramplarla iki büklüm oldu ve her türlü doğadışı rüya ona işkence etti.

Sabahleyin, sanki bir sis içindeymiş gibi, kurşun dolu kafasını ellerinin üstünde dinlendirerek masanın önünde oturdu.

Kapıda bir tıklama oldu.

"Aprosya?"

Başını çeviremiyordu, çok ağırdı. Kapıda birisi kalın bariton tonda öksürdü.

"Savka, sen misin?"

Evet, gelen Savka'ydı, ince dallar gibi düz saçlar, kırmızı ıstakoz pençeler.

"Davetlisin, hemen. Peder Yevsey seni özlemiş, kendi dedi."

Yaklaştı ve kişnedi. "Sana tılsımlı çay ikram edecek. Tanrı korusun, ona dokunma."

"Tılsımlı mı? Ne gibi bir tılsım?"

"Ne gibi! Fakat elbette, bir hırsıza karşı."

"Aha!" Baryba anlamıştı. Bu son derece komikti. Şu budala Yevsey! Bir şey belirsizce hareket etti, bir şey kafasının içinde çekiçle vuruyordu, bir şey güleç yüzünü buruşturuyor ve etrafta zıplıyordu.

Yevsey'in hücresinde hava dumandan maviydi; şen papaz yardımcısı sigara içiyordu.

"Ah, hoş geldiniz, sayın misafirler!"

Papaz yardımcısı arkaya dönerek kolunu Baryba'ya uzattı.

Masada votka yoktu. Kafalarını berrak tutmak için içmemeye karar vermişlerdi – böylece Baryba'yı gafil avlamak daha kolay olacaktı.

"Zayıflamışsın, Yevsey. Ne oldu, birisi sana büyü mü yaptı?" Baryba sırıttı.

"Bir sürü derdim var. Duymadın mı?"

"Paranı yürütmüşler, ha? Elbette, duydum."

Küçük papaz yardımcısı ona yan yan baktı, neşeli bir havada, iğneleyerek, "Ve bunu nereden duydun, Anfim Barabych?"

"Şey, Savka demin söyledi. İşte böyle duydum."

"Sen bir aptalsın, Savka," Yevsey somurtkan bir ifadeyle döndü.

Çaya oturdular. Tepside yarı doldurulmuş bir bardak, ayrı duruyordu. Innokenty kayıtsızca bardağa biraz daha sıcak su doldurdu ve Baryba'ya verdi.

Herkes şimdi bakıyor ve bekliyordu.

Baryba çayı karıştırdı ve acele etmeden onu yudumladı. Diğerleri sessizdi, onu izliyorlardı. Baryba buna daha fazla dayanamadı ve kaldırım taşları üstünde tıkırdayan demir tekerlekler gibi, kahkahalarla gülmeye başladı. Savka onu izleyerek kişnedi ve küçük papaz yardımcısı da kısa ve tiz kıkırdamalarla onlara katıldı.

Yevsey, haşlanmış bir balığınkine benzeyen gözlerle sordu, "Bunların hepsi ne demek oluyor?"

Baryba durması engellenemeyen bir çığ gibi uğuldadı, başı zonkluyor, yeşil bir sis içinde dönüp duruyordu. Kahkahaların şeytanı onu çekiyor, "Tamam, bendim. Onu ben çaldım," demesi için kış-

kırtıyordu.

Baryba çayını bitirdi, ama yine sessiz kaldı, kare ve acımasız gülümsemesini gülümsemeye devam etti.

Yevsey huzursuzlaştı.

"Eh, anlat bize, Baryba. Hadi, onu içinde tutma!"

"Neyi anlatayım?"

"Ne olduğunu biliyorsun."

"Demek amacınız buydu? Para, ha? Eh, size söyledim – Bunu bana Savka söyledi. Tüm bildiğim bu kadar."

Kasıtlı olarak, sanki alay edermiş gibi sahte bir tonda konuşmuştu, elbette yalan söylüyorum, ama sıkıysa beni yakalayın.

Küçük papaz yardımcısı ayağa fırladı ve Baryba'nın omzuna vurdu. "Hayır, birader, sen dört dörtlüksün, hiçbir büyücünün büyüsü seni etkileyemez. Bir kaya kadar sertsin."

Yevsey karmakarışık yelesini sallamaya başladı. "Her şey cehennemin dibinel Koş biraz şarap getir, Savka."

İçtiler. Baryba'nın kafası zonkluyor, sisin içinde dönüyordu. Sigara dumanı odanın içinde süzülüyordu, hava yeşildi. Papaz yardımcısı çevrelerinde bir denizci dansı yaptı.

Baryba eve günbatımında döndü. Tam kapıda dizlerinin büküldüğünü hissetti; gözleri soldu. Kapı dikmesine dayandı, korkmuştu. Daha önce hiç böyle hissetmemişti.

Aprosya kapıyı açtı ve kiracısına baktı. "Bir hayalet gibi beyazsın! Hasta mısın?"

Rüyadaymış gibi, Baryba kendini yatakta buldu. Masanın üstünde küçük bir lamba yanıyordu. Aprosya onun yatağının kenarında oturuyordu. Alnında sirkede ıslatılmış bir bez vardı.

Acıyan, yardım eden Aprosya, ağır ağır, "Zavallı hasta adam," dedi.

Kadın komşularına koşmuş ve onu için bazı iyileştirici tozlar almıştı. Tüm gece boyunca Baryba bir sisin içinde yuvarlanmaya devam etti, sonra kafası yeniden berraklaştı ve Aprosya'nın yatağın kenarında, iskemlesinde uyukladığını gördü.

Üçüncü sabah, kendini daha iyi hissetti. Baryba beyaz bir çarşaf altında, yüzünde gri sonbahar gölgeleriyle yatıyordu. Bir şekilde daha saydam, daha insan görünüyordu. "Kesinlikle onun için bir yabancıyım, yine de bütün gece uyumadan oturdu ..."

"Teşekkür ederim, Aprosya."

"Şey, bir şey değil., Zavallı adam, Hastaydın."

Kadın ona eğildi. Üstünde çok renkli, evde dokunmuş bir etek ve pamuklu bir gömlek vardı ve birden, ince pamuklunun altından iki sivri, ısıran nokta Baryba'nın gözlerinin önünde çaktı.

Baryba gözlerini kapadı ve tekrar açtı. Sıcak yaz günü pencereden içeri bakıyordu. Dışarıda bir yerde, Streletsk gölü parıldıyordu, kadınlar banyo yapıyorlardı, beyaz vücutlar ışıldıyordu...

Başı daha da şiddetli zonkluyordu. Baryba huzursuzca ağır pençelerini kaldırdı ve Aprosya'yı kendine çekti.

"Oh, demek ki?" Kadın şaşırmıştı. "Fakat belki senin için iyi olmaz. Şimdi, şimdi bekle, bezi değiştirme zamanı."

Kadın sakince bezi değiştirdi ve sakince, rahatça Baryba'nın yatağına yattı.

Ve bu devam etti. Kadın bütün gün, tencerelerini tıngırdatarak ev işleriyle uğraştı – asker karısı Aprosya. Zaten ilgilenmesi gereken kendi çocuğu vardı, şimdi de Baryba. Oldukça çabuk iyileştiği doğruydu; yine de tek başına her şeyin üstesinden gelmek kolay değildi.

Akşamları, Anfim Yegorych bir yerlerden eve gelir ve Aprosya'ya bakardı: "Daha sonra uğra, akşama."

"Uğra mı dedin? Pekâlâ. Şimdi iyice kafamı karıştırdın. Bir şey yapmam gerekiyordu – şimdi kafamdan uçtu gitti. Oh, evet, tavukların altından yumurtaları almak, yoksa o lanet sansar hepsini yeniden alır."

Kadın kümese koştu. Daha sonra semaveri hazırladı. Baryba odasında bir kitabın sayfalarını çevirerek kendi başına çayını içti. "Her zaman durmadan okuyor da okuyor; farkına varmadan gözlerini bozacak." Kadın çocuğunu yatırdı. Sonra sıraya oturdu ve kış çorapları için gri yün eğirmeye başladı. Eğirme değneği elinde vızıldıyor ve vınlıyordu. Şişman siyah bir karafatma tavandan yere düştü. "Sanırım geç oldu, zaman geldi." Eğirme değneğinin küt tarafıyla kafasını kaşıdı, esnedi, dudaklarının önünde bir haç işareti yaptı. Dikkatle, güzelce, fırçanın üstüne tükürdü ve Anfim Yegorych'in bot-

larını parlattı, soyundu, hepsini düzgünce katlayarak sıranın köşesine koydu ve botları Baryba'ya götürdü.

Baryba onu bekledi. Aprosya botları yatağın kenarına koydu ve uzandı.

Yarım saat sonra hafifçe esneyerek oradan çıktı. Sonra ikonanın önünde on kez eğilmesini yaptı, Babamız'ı okudu ve hemen uykuya daldı, bir dakika bile dinlenmeden bütün gün çalışmıştı.

17- SEMYON SEMYONYCH BLINKIN

Bir gün Baryba Timosha'ya dedi ki: "Sen ne biçim bir terzisin? Evinin hiçbir yerinde bir iş görmüyorum?"

Yanıt yeterince basitti. Hiçbir iş yoktu, çünkü Timosha – bir süre için idare edebilirdi, ama sonra kendini eğlenceye kaptırırdı ve müşterinin pantolonuna elveda – kesinlikle onları içkide harcardı. İnsanlar bu alışkanlığını bildikleri için evine iş vermiyorlardı. Bu nedenle başka insanların evinde terzilik yapıyordu. Bir sürü tüccara, hatta bazı seçkinlere elbiseler dikerdi – serseri usta bir terziydi. Müşterilerinden biri avukat Semyon Semyonych Blinkin'di, Timosha aslında Blinkin ev çalışanlarının bir üyesi gibiydi. Semyon Semyonych ona "Benim mahkeme terzim," derdi.

Timosha nadiren bot giyerdi; zaten çoğu zaman rehincide olurlardı. Bu nedenle Blinkin'in evine eski lastik galoşlarıyla gelir ve kolunun altında bir kâğıda sardığı beyaz branda terliklerini getirirdi. Girişte, galoşları çıkartarak beyaz terlikleri giyerdi ve düzgün giyimli olurdu. Timosha ve Blinkin harika tartışmalar yaparlardı : Tanrı hakkında, azizler hakkında, dünyada sadece dış görünüşünden başka bir şeyi olmayanlar hakkında, hayal ve bir insanın nasıl yaşayacağı hakkında. Timosha, zeki bir adam olduğu için Blinkin'e saygı duyardı. Ve gerçekten de öyleydi – Semyon Semyonych Blinkin.

Bu arada, Blinkin[6] onun gerçek adı değildi; bu daha çok onun takma adıydı – sokaktaki çocuklar

6 Blinkin – Kırpışan: Bu takma ad, çeviride gerektiğinde gerçek anlamında kullanılacaktır. ÇN.

ona takılırlardı, arkasından bağırırlardı Ve insanın onun Blinkin olduğunu anlaması için tekrar bakması gerekirdi.

Semyon Semyonych'in kuru, esmer bir yüzü vardı, eski bir ikon gibi. Kocaman, siyah gözler. Ve bunların şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözler mi, yoksa kötü bir adamın gözleri mi olduğunu anlayamazdınız. Fakat çok iriydiler; suratında gözlerden başka bir şey yoktu. Ve hiç durmadan kırpışırlardı; sanki bir şekilde onlardan utanırmış gibi kırpardı, kırpardı.

Ama sadece gözleri değil. Sanki her yanı kırpışırdı. Semyon Semyonych! Sokakta tek başına yürür ve sol ayağı üstünde aksardı – onun tüm vücudu, onun tüm benliği, kırpışırdı.

Ve tüccarlar kurnazlığı nedeniyle onu nasıl da severlerdi!

"Semyon Semyonych? Blinkin? O-ho, işte size bir tilki, şeytan gibi biri – bir yılan balığı gibi kaygan. Sadece ona bir bakın, sadece ona bakın, kırpıştırmasına – ha?"

Ve işte böyle: Blinkin bütün tüccarların karanlık işlerini hallederdi; sahte para, karşılıksız çek, hiçbir garantisi olmayan sözleşmeler. O veya bu şekilde onları mahkemede temize çıkarırdı. Ve ona iyi ödeme yaparlardı.

Timosha, Baryba'yı Blinkin'i ziyarete götürdü. Tam da zamanıydı.

Çılgın bir sonbahardı, kar yağmış ve erimişti. Ve karla beraber Baryba'nın parası – Yelsey'in parası – da erimeye devam ediyordu. Defterdarlık, başvurusunu reddetmişti – başka ne istiyorlardı ki? Bu nedenle, yapacak bir şey bulmalıydı; ne de

olsa midesi doldurulmak zorunaydı.

Semyon Semyonych, Timosha'yı kenara çekti ve Baryba'yı sordu: "Kim bu?"

"O benim yardımcım, bir bakıma. Ben çalışır ve konuşurum, o dinler. Ne de olsa, bir yardımcın olmadan konuşamazsın – kendi kendinle konuşamazsın."

Semyon Semyonych birden kıkırdamaya başladı.

"Keyfi yerinde – işe yarayacak," diye düşündü Timosha.

"Ve daha önce ne iş yapardın?" Blinkin Baryba'ya sordu. Baryba afalladı ve kem küm etti.

"Oh, kendisi saygıdeğer bir dulla beraberdi – bir şekilde onu teselli etmek ve eğlendirmek için." Timosha yardım etti.

Blinkin tekrar kıkırdadı: Acayip bir işl

Ve Timosha ciddi bir ifadeyle devam etti. "Burun kıvrılacak bir şey değil. Bir iş. Bu günlerde her şey bir iş, bu şekilde yaşıyoruz, satın alarak ve satarak. Bir satıcı ringa balığı satar, bir fahişe vücudunu satar. Herkes kendi ticaretinde. Neden vücut, ringa balığından ve neden ringa balığı, vicdandan daha kötü olsun? Her şey satılacak bir maldır."

Blinkin şimdi en mutlu ruh halindeydi; göz kırptı, kıkırdadı ve Timosha'nın omzuna vurdu. Sonra birden ciddi, sert, tıpkı az önce bir ikonadan fırlamış ve sizi muazzam gözleriyle yutacakmış gibi döndü.

"Demek biraz para kazanmak istiyorsun?" Baryba'ya sordu. "Sana bazı işler bulacağım. Tanıklara ihtiyacım var. Yeterince etkileyici görünüyorsun; sanırım yaparsın."

18- TANIK

Ve böylece Baryba, Blinkin için çalışmaya başladı. Akşam Blinkin, Baryba'ya talimatlarını verir, onu gırtlağına kadar bilgiyle doldururdu: Şimdi rica etsem, bunu unutma ve şunu hatırla, Vasily Kuryakov, tüccarın oğlu – o şişman olanı – o sadece elini kaldırdı. Fakat ilk darbe işçiden geldi, kızıl saçlı – evet kızıl saçlı. Ve sen bahçenin parmaklığındaydın, her şeyi kendi gözlerinle gördün.

Sabahleyin. Baryba yargıcın önünde durur: Saçları düzgün taranmış, düzgün bir adam. Bazen kendi kendine gülümserdi – bu gırgır bir işti. Öyküsünü Blinkin'in ona öğrettiği şekilde dikkatle anlatırdı. Tüccarın oğlu, Vasily Kurakov zafer kazanır; işçi de hücreye yollanırdı ve Baryba üç veya beş ruble kazanırdı.

Semyon Semyonych, Baryba'yı öve öve göklere çıkarıyordu: "Sağlam, saygın görünüşlü bir adamsın, inatçı da. Seni hiç sarsamazlar. Çok geçmeden seni ceza davalarında da kullanmaya başlayacağım."

Ve Baryba'yı ceza davalarının görüldüğü komşu şehre yanında götürmeye başladı. Baryba'ya, tüccarlarınki gibi, uzun kuyruklu bir ceket almıştı. Bu ceketin içinde, Baryba, mahkeme koridorlarında saatlerce amaçsızca dolanır, esneyerek, tembelce sırasının gelmesini beklerdi. Sakince, sağduyulu bir tavırla tanıklık ederdi – ve hiç kafası karışmazdı. Bazen bir savcı veya savunma avukatı onu şaşırtmaya çalışırdı, fakat onu hiçbir yere saptıramazlar-

dı; öyküsüne bağlı kalır ve yerinden oynamazdı.

Baryba bir vasiyetname işinden epeyce para kazandı. Tüccar Igumnov ölmüştü. Kendisi çok saygın bir adamdı, bir eşi ve kızı olan bir aile babası. Bir balıkçı dükkânı vardı ve herkes onu bilirdi, çünkü bizim tarafta oruçlara kesinlikle uyulur. Igumnov'un ellerinin her yanı siğil gibi çıkıntılarla kaplıydı. İnsanlar bunun balıklardan olduğunu söylüyordu – onlara balık kemikleri batmıştı.

Tanrı'ya şükür, Igumnov herkes gibi yaşadı. Fakat yaşlandığı zaman başını derde soktu, şeytan onu kaburgasından dürttü, kızının öğretmeni – özel öğretmeni – onu küçük parmağında oynatmaya başladı. Adam karısıyla kızını kovdu ve lortlar gibi yaşamaya başladı: Atlar, şarap, misafirler, ziyafetler – sınır yoktu.

Yaşlı adamın ancak ölüm döşeğinde aklı başına geldi. Karısı ve kızını çağırdı, kendisini bağışlamaları için yalvardı ve her şeyini onlara bıraktığına dair bir vasiyetname yazdı. Fakat ilk vasiyetnamesi, metresinin, özel hocanın elindeydi ve bunda her şeyini kadına bırakıyordu. Bu, bir hukuk anlaşmazlığına yol açtı. Ve doğal olarak, Semyon Semyonych çağrıldı.

"Semyom Semyonych, canım. İkinci vasiyeti yazdığı zaman aklının başında olmadığını kanıtlamalıyız. Şahitlerle. Sen ne dersen öderim."

Semyon Semyomych ve Baryba bir süre bunu konuştular. Baryba düşündü, düşündü ve birden hatırladı. Kışın, bir gün Igumnov'un hamamdan dışarı fırlayıp karda yuvarlandığını görmüştü. Şeh-

rimizde bu olağandışı bir şey değildi, insanlar bunu her zaman yapardı. Ama avukat bunu ihtiyar adamın kış vakti, doğal haliyle sokaklarda koştuğu şeklinde takdim etti. Başka şahitler de bulduu, neden olmasın? Onlar da görmüşlerdi.

Ve Baryba mahkemede buna tanıklık ettiği zaman, son derece mantıklı ve ağır bir şekilde konuştu – bir temel taşı yerleştirir gibi – öyle ki buna kendi de inandı. Igumnov'un dulu, bir rahibe gibi siyah başörtüsünün içinden, sertçe ve doğruca onun yüzüne baktığı zaman, gözünü bile kırpmadı. Ve aşk-kadını davadan sonra ona göz süzdü: "Gerçekten benim velinimetimsiniz!"

Öpmesi için elini uzatırken "Ara sıra uğra," dedi. Baryba keyifle ışıdı.

19- YAŞADIĞIMIZ ZAMANLAR

"Haa-yırr, tüm bu heyecan, bize ulaşmıyor." Timosha hüzünlü bir ifadeyle konuştu. "Sular altındaki Kitezh şehri[7] gibi gölün dibinde yaşıyoruz. Hiçbir şey duyamıyoruz, üstümüzdeki su çamurlu ve durgun. Ve yüzeyde, çok yukarıda, her şey ateşler içinde ve alarm zilleri çalıyor."

Eh, bırak çalsınlar. Bizim taraflardaki insanların şöyle bir sözü vardır: "Bırakın kendi Babillerinde istedikleri kadar çıldırsınlar. Bizim tek istediğimiz günlerimizi barış ve huzur içinde geçirmek."

Ve oldukça doğru: gazetelere bakın – oradaki insanlar akıllarını tümüyle kaybetmişler. Yüzlerce yıl Tanrı korkusu ve Çar'a karşı derin bir saygıyla yaşadık. Ve şimdi – bunlar zincirlerinden kurtulmuş bir köpek sürüsü gibiler. Tanrı bizleri affetsin. Ve bu karnı tok sırtı pek ülkede sorun çıkaran tüm bu insanlar nereden çıktı?

Oh, evet, bizim taraflarda böyle aptalca davranışlara zamanımız yoktur; bütün kaygımız gençleri doyurmaktır – çocuklarla dolup taşmayan bir ev yoktur. Bu belki de can sıkıntısından ya da her neyse, ama buradaki insanlar sinekler gibi ürerler. Ve bu nedenle herkes, dini bütün ve sağlamdır – hepsi iyi aile erkeğidir. Kapılarda demir sürgüler vardır; her bahçede zincirli bir melez köpek her yana koşturur. Bir insanı eve almadan önce üç kez ona kim

7 Efsaneye göre, 13. Yüzyılda Moğol saldırısından kurtarmak için Tanrı tarafından Svetloyar Gölü'nün sularının altına gömüldüğüne inanılan efsane şehir.

olduğunu, buralarda ne aradığını sorarlar. Tüm pencereler sardunyalar ve kauçuk çiçekleriyle doludur. Bu daha güvenlidir – kimse caddeden evin içine bakamaz. Ve herkes sıcaklığı sever, sobalar ateş solur; kış boyunca şehir halkı müflonlu ceket, etek ve pantolon giyerler – bunu başka bir yerde göremezsiniz. Böylece, sıcakta bir gübre gibi kokarak huzur içinde yaşarlar. Dolgun ve hızla büyüyen çocuklarını izlemek, ne güzel bir yaşam.

Timosha ve Baryba, Blinkin'i ziyarete geldiler. Blinkin elinde bir gazeteyle koltuğunda oturuyordu.

"İşte, şimdi de bakanı havaya uçurdular, duydunuz mu?"

Timosha – mutlu bir fener yakarak – gülümsedi.

"Elbette duyduk. Pazarın içinde yürüyorduk ve insanların konuştuklarını duydum: "Ne utanç! İddiaya girerim yılda yirmi bin alıyordu, zavallı adam. Çok yazık."

Blinkin bir gülme kriziyle sarsıldı. "İşte size insanımız, tek kelimeyle: Yirmi bin... Bir acıma... Bir çığlık!"

Gazeteleri hışırdatarak bir süre sessiz kaldılar.

"İşin içinde şehrimizden de bazıları var," Baryba hatırladı. "Anyutka, başrahibin kızı – onu Petersburg'da tutukladılar. Tüm o eğitimden ortaya çıkan bu."

Blinkin hemen konunun üstüne atladı ve Timosha'yı doldurusa getirmeye başladı. Timosha'nın görüşlerini biliyordu ciddi bir işi etekliklere dolamak, reçelle pancar çorbasını karıştırmak gibiydi.

"Bir kadının sizi ziyaret etmesine izin vermek bir şey. Ama onun ruhunuza girmesine izin vermek? Oh, hayır!" Timosha uyararak nasırlı serçe parmağını salladı. "Onun bir kez içinize girmesine izin verirseniz, işiniz bitmiştir. Bir kadın, birader – yabani otlar gibi köklerini derine salar. Siz daha farkına varmadan her yanınız köklerle kaplanmıştır."

"Yabani otlar," Baryba kahkahalarla gürledi.

Ve Blinkin doğadışı bir sesle bağırarak yumruğunu masaya indirdi: "Aferin sana, Timosha! Haklısın! Hadi, biraz daha öğüt ver, Filistin Kralı."

"Neden soytarılık yapıyor, neden bu kadar bağırıyor?" Baryba kendi kendine düşündü.

Ve bu doğruydu. Semyon Semyonych soytarılığı severdi. Gerçekdışı bir adam, bir bakıma, bir sahtekâr; durmadan göz kırpan, göğsünde bir kayayla sizi gözetleyen biri. Ve gözleri – utanmazca mı yoksa meleksi mi, anlayamazdınız.

"Şimdi bira, biraz bira getir!" Semyon Semyonych bağırdı.

Biralar, berrak gözlü ve yağmur ertesi çimenler kadar taze Dushatka tarafından getirildi.

"Yeni biri?" Timosha, Blinkin'e bakmadan sordu.

Semyon Semyonych onları neredeyse her ay değiştirirdi. Açık tenli, esmer, şişman, zayıf. Ve her biriyle eşit derecede şendi. "Neden olmasın, hepsi aynı. Gerçek bir taneye gelince, zaten öyle birini bulamazsın."

Bira içerken, Timosha gözde konusuna geçti – Tanrı – ve sinsi sorularla Blinkin'i sıkıştırmaya

başladı: Eğer Tanrı her şeyi yapabiliyor, ama hayatlarımızı değiştirmek istemiyorsa, onun sevgisi neredeydi? Erdemliler cennette nasıl kalabilirlerdi? Tanrı, bakanın katillerine ne yapacaktı?

Blinkin Tanrı hakkında konuşmayı sevmezdi. Kötülük dolu, alaycı biri, ama Tanrı hakkında konuşmaya başladığınız anda tütsü kokusu almış şeytan gibi kararırdı.

"Sakın benimle Tanrı hakkında konuşma, Sakın!"

Bunu sanki bir fısıltı halinde söyledi, ama onu duymak korkutucuydu. Ve Timosha memnuniyetle güldü.

20- NEŞELİ KİLİSE ÇANLARI

Büyük Perhiz sırasında sinirler iyice gerilir ve insanlar birbirine sataşır. Bunların hepsi yetersiz beslenme nedeniyle: Sazan balığı ve elma şırası, elma şırası ve patates. Fakat Paskalya gelir gelmez herkes birden iyi huylu oluverir – iştah açıcı yağlı yiyecekler, brendi, içki ve neşeli kilise çanları nedeniyle. İnsanlar daha yardımsever olurlar, bir dilenciye bir yerine iki kopek verirler, kibar tabaka, mutfaktaki aşçıya bir dilim paskalya pastası gönderir, eğer Mishutka yeni masa örtüsüne brendi damlatırsa, bayramın hatırına kırbaçlanmaz.

Elbette, Postacı Chernobylnikov, evleri dolaşarak resimli posta kartlarını dağıtır ve herkese mutlu paskalyalar dilerken bahşişlerini toplardı. Oradan bir çeyrek, şuradan yarım ruble. İyi para topladı ve kafadarlarını Churilov'un tavernasına götürdü: Timosha, Bayrba ve defterdarın damadı.

Bahara doğru Timosha dengesini biraz kaybetmiş görünüyordu; etrafta tüy dökmüş serçeler gibi dolanıyor, her rüzgârla sarsılıyordu, yine de cesur bir surat takınıp göğsünü kabartarak dolaşıyordu.

"Bir doktora görünmen gerek, Timosha, Tanrı adına, buna mecbursun," Chernobylnikov kaygılıydı. "Şu haline bak."

"İlaçlar neye yarayacak ki? Yine de öleceğim. Ve sonra, bu biraz ilginç de – ölmek. Elbette. Tüm hayatım boyunca bu şehre tıkılı kaldım ve birden bilinmeyen ülkelere seyahat etmek şansı doğuyor – bileti de bedava. Bu gerçek bir ikram."

Timosha her şeyle alay ederdi.

"Hiç olmazsa, bu kadar fazla içmesen, bu senin için iyi değil."

Mümkün değildi. Timosha âdeti olduğu gibi bira ve votkayı karıştırarak, yanındaki insanlar kadar içti. Ve sürekli olarak kırmızı pamuklu mendiline öksürdü; kendine bir çarşaf kadar büyük bir mendil almıştı. "Böylece saygıdeğer bir kuruluşun döşemesine tükürmem," diye açıkladı.

Kilise çanları akşam duası için çaldı. Yaşlı Churilov gümüşü sağ elinden sol eline geçirdi ve dindar bir şekilde, ağırbaşlı bir tavırla haç çıkardı.

"Hey Mitka, paranı all" Chernobylnikov garsona bağırdı.

Dört arkadaş birlikte dışarı çıktılar. Bahar güneşi hoştu, çanlar canlı bir şekilde dansediyordu. Kimse gruptan ayrılıp eve gitmek istemiyordu.

"Eh, paskalya akşam duasını severim." Timosha gözlerini kıstı. "Düzenli bir dans; hadi kiliseye gidelim, tüm takım, ha?"

Baryba manastırı önerdi – uzak değildi.

"Ve duadan sonra sizi tanıdığım bir keşişe çaya götüreceğim. Garip ve dışlanmış biri."

Defterdarın damadı saatini çıkardı. "Gelemem, akşam yemeğine geleceğime söz verdim; defterdar gecikmeden hoşlanmaz."

"Hoşlanmaz!" Timosha alay etti ve öksürdü. Mendilini çıkarmak istedi, ama cebinde değildi. "Bekleyin, dostlar, mendilimi yukarıda unuttum. Onu bir dakikada alırım." Ellerini çırparak bir serçe gibi uzaklaştı.

Neşeli çanlar hâlâ çalıyordu, iyi giyimli insanlar sevinçle Paskalya ayinine gidiyorlardı.

"Durun, yukarıda bağrışıyorlar... Ne olduğunu merak ettim," Baryba, kocaman yarasa kulaklarını kabarttı.

Defterdarın damadı surat astı. "Sanırım başka bir kavga. İnsanlar genel mekânlarda nasıl davranacaklarını bilmiyorlar."

Şangırrr! Yukarıda bir pencere camı kırıldı ve cam parçaları kaldırımda çınlayarak aşağıya yağdı. Sonra bir sessizlik oldu.

"O-ho," Chernobylnikov dinledi. "Hayır, bir şey var ..."

Ve birden, Timosha bir top gibi dışarı fırladı, kırmızı, darmadağınık, soluk soluğa.

"Orada... Yukarıda... Emrettiler. Ve herkes elini kaldırarak durdu, tıpkı ..."

Trak, trak! Yukarıda bir takırdama oldu.

Defterdarın damadı uzun boynunu uzattı ve bir saniye durdu, hindi şahine bakar gibi tek gözünü yukarı çevirdi. Sonra hafif bir korku çığlığı attı. "Ateş ediyorlar!" ve birden koşarak oradan ayrıldı.

Bu arada merdivenlerde sert ayak sesleri vardı, bir böğürme; herkes koşarak aşağıya indi. "Hey! Yakala onu, yakala ..."

Ve tekrar: *trak, trak.*

Bir anda, gözsüz kırmızı bir surat herkesten önce dışarı fırladı.

İzleyenlerin zihinlerinde, "Korkudan gözlerini kapatmış olmalı," düşüncesi çaktı.

Ve gözsüz olan çoktan karşı ara sokaktaydı ve

gözden kayboldu. Onu izleyen güruh, yığılırcasına yukarıdan aşağıya indi; herkes sarhoş görünüyordu – zincirlerinden kurtulmuş, vahşi köpek sürüsü. "Yakala onu!" "Kaçmasına izin verme!" "İşte, İşte orada!"

Aşağıda, girişte birisi yakalanmıştı ve herkes hâlâ sanki tek gırtlaktan çıkarmışçasına, "Yakalayın," diye bağırırken, ezerek ve yumruklayarak onun üstüne yığıldı.

Başı bir koçbaşı gibi önde, Baryba kendine yol açarak öne geçti. Bir nedenle bu gerekliydi. Tüm yüreğiyle bunun gerekli olduğunu hissediyordu. Demir çenesini gıcırdattı. İçinde hayvansı bir şey kıpırdadı, çok arzu ettiği bir şey, öldürücü bir içgüdü. Herkesle birlikte olmak, herkes gibi ulumak, herkesin vurduğu adama vurmak.

Halkanın ortasında, yerde genç bir çocuk yatıyordu – esmer, gözleri kapalı. Yakası yandan yırtılmış, ensesindeki küçük siyah doğuş lekesi ortaya çıkmıştı.

Yaşlı Churilov halkanın ortasında duruyor ve çocuğun kaburgalarını tekmeliyordu. Her zaman çok düzenli ve etkileyiciyken – şimdi sakalı dağılmış ve ağzı çarpılmıştı; tüm saygınlığı nereye gitmişti?

"Onu çaldılar! Şeytanlar! Diğeri yüz rubleyle kaçtı! Şeytanlar!"

Ve çocuğa tekrar tekrar vurdu. Arkasından, terli yumruklar uzandılar, ama şimdi yüzükoyun yatmakta olan figüre vurmaya cesaret edemiyorlardı. Soyulan Churilov'du, bu nedenle burada efendi

oydu; cezalandırmayı paylaştırmak ona düşerdi.

Birden, kalabalığın içinden bir yerden, Timosha yaşlı adamın burnunun dibine fırladı, yüzü kızarmıştı, çok öfkeliydi ve elini kolunu sallayarak, bağırarak onu azarladı: "Seni yaşlı serseri, seni Mesih düşmanı, ne yapıyorsun? Lanet yüz ruble için çocuğu öldürmek mi? Belki de onu çoktan öldürmüşsündür? Ona bak, nefes almıyor. Şeytanlar, hayvanlar. Bir insanın hayatı yüz rubleden daha mı değersiz?"

Yaşlı Churilov bir an için dondu, sonra ona hırladı: "Bu ne, onlarla birlik misin? Yeni bir koruyucu! Dikkatli ol birader. Tavernadaki tüm o süslü konuşmaların! Seni birçok insan duydu. Onu tutun, Hıristiyanlar."

Adamların bazıları yaklaştılar ama durakladılar, ne de olsa Timosha onlardan biriydi, diğerleri yabancılardı. İhtiyar adam sadece konuşuyor olabilirdi...

Kırmızı suratlı, kızıl saçlı bir şehirli, bir at tüccarı, tatil günü nedeniyle parlak kol ağızları takmıştı. Kargaşa sırasında kol ağızları aşağıya inmişti ve kızıl tüyler, kol uçlarıyla kol ağızlarının arasından görünüyor ve bu onun kocaman ellerini daha ürkütücü gösteriyordu.

Kırmızı eller Timosha'ya uzandı ve onu halkanın dışına itti. "Toz ol, halen canlıyken toz ol koruyucu. Burada sen olmadan da idare edebiliriz."

Ve ciddi bir şekilde, esmer vücudu bir ceset gibi çevirerek üstünü aramaya başladı.

Artık kimse manastıra gitmek istemiyordu. Baryba tüm akşam boyunca Timoshalarda kaldı. Chernobylnikov onlara sonra katıldı.

"Dvoryanskaya boyunca yürüdüm," dedi onlara "ve bir kapının yanındaki sırada oturan insanlar gördüm, konuşuyorlardı: 'Bizim Timoshka, terzi,' diyordu, adamlardan biri, 'onlarla birlikteymiş, kayıp ruh.'"

"Lanet aptallar," dedi Timosha. "Dedikodudan başka bir şey yapmazlar. Ve Churilov, o hayvan, oh olsun ona, yaşlı şeytan, yüz ruble onun için ne ki? Ve o adamlar – belki de birkaç gündür yemek yememişlerdi?"

Bir süre sessiz kaldı ve ekledi: "Belki de bazı şeyler burada da başlar. Eğer öyle olursa – Tanrı'm, Onun en derin noktasına, en civcivli yerine dalarım. Ya beni öldürürlerse? Ne fark eder ki? Zaten ölümüme ramak kalmış."

21- POLİS ŞEFİNİN KENDİ DERTLERİ VAR

Evet, işler çok sakindi, bu nedenle şeytan harekete geçti! Eller yukarı! Bizim şehrimizde de! Ve şimdi, polis şefi Yüzbaşı Ivan Arefych'in işi başından aşkındı.

Eyalet başkentinden bir askeri mahkeme gelmişti – sadece sümüklü bir çocuk için. Yargıç bir albaydı, kısa kesilmiş gri saçlı, hazımsızlık çeken sıska bir adam. İvan Arefych onu memnun etmek için boş yere çabaladı. Şunu yiyemezmiş, bunu yiyemezmiş – bir baş belası.

Davetsiz misafirler ilk geldiklerinde, Ivan Arefych zengin bir kahvaltı sofrası kurdu: Masanın üstünde şişeler, bisküviler, jambonlar, pastalar. Ve safrası kabaran albay yemyeşil oldu. Çatalıyla onu dürttü, bunu dürttü, kokladı ve geveledi, "Tüm bu yağ!" Ve hiçbir şey yemeden mayhoş bir ifadeyle oturdu.

Şefin karısı, Marya Petrovna aklını kaçırmak üzereydi: "Tanrı adına, Albay, neden yemiyorsunuz?" Sonra "Şimdi Ivan Arefych'ime kin besleyecek" diye düşündü.

Ancak, savcı yüreklerine su serpti. Şişman, kel kafalı, süt domuzu gibi kırmızı bir adamdı ve sanki haftada en az iki kez hamama gidermiş gibi görünüyordu. Her sözcükte kahkahalarla titriyor ve her şeyden çift porsiyon alıyordu.

"Bir parça pasta daha sevgili bayan. Biliyor musunuz, Rusya'nın sadece sizin şehriniz gibi sönük yerlerinde eski tarz yemek pişirme sanatı korunmuş durumda."

Ve akşam olunca, polis şefinin çalışma odasında mumlar yandı (bu daha önce hiç olmamıştı) ve masanın üstüne kâğıtlar yayıldı. Ivan Arefych sigarasını fosurdattı ve eliyle dumanı dağıttı; tanrı korusun, albayın tarafına gidebilirdi.

Albay kâğıtları okudu ve suratını ekşitti. "Sadece bu çocuk için mi bu zahmete katlandık? Ağzından laf alamadıktan sonra ne yararı var? Rahatsız edici bir durum. Yine de buradaki polisin şefi sizsiniz, suçluları bulmak sizin göreviniz."

Gece yatağın kenarına oturmuş olan Ivan Arefych botlarını çıkardı ve karısına dert yandı: "Sağduyumu kaybediyorum, Masha. Git onlara daha fazlasını ver – bir hırsız yeterli değil. Eğer kaçıp gittiyse onu nasıl yakalayacağım? Ve şunu unutma: Öğleye albaya muhakkak iyi kaynamış süt ve yulaf verilecek, bir şişe maden suyuyla birlikte. O adamdan korkuyorum, dert çıkarabilir – alıngan biri."

Maria Petrovna, yazdı: "Yulaf,maden suyu... Bunu Blinkin'le konuşmak zorundasın, Ivan Arefych. O bir tilki, istediğin her şeyi sana sağlayacaktır – gerçekten, onu denemek zorundasın."

Bu iyi bir fikirdi ve Ivan Arefych daha sakin bir kafayla uykuya daldı.

Duvarlarının sarı boyası dökülmüş polis binasının önündeki meydanda, pazar en civcivli zamanındaydı. Yük arabalarının okları gökyüzüne kaldırılmış ve birbirine bağlanmış; atların burunlarının üstünde yulaf torbaları; ciyaklayan domuzlar, lahana salamurası fıçıları, arabalar dolusu saman.

İnsanlar ellerini çırpıyor, pazarlığa girişiyor, müşterilerine yüksek sesle bağırıyor, köylülerin el arabaları gıcırdıyor ve ilçe yöneticisinin arabacısı yeni bir akordiyon deniyordu.

Ve polis bürosunun içinde bir sorgulama yürütülüyordu. Albay kaygıyla kendi içinden gelen sesleri dinliyordu: midesi fena halde gürlüyordu. Ulu Tanrım, bir hafta boyunca gayet iyiydi ve şimdi yeniden başlamış gibi görünüyor...

Uzun etekli bir ceket giymiş, gri sakallı yaşlı Churilov içeri girdi Yavaş ve onurlu. Haç çıkardı.

"Nasıl mı oldu? Şey, size her şeyi sırasıyla anlatmak için ..."

Kendi öyküsünü anlattı ve yüzünü patiska bir mendille sildi. Sonra bir süre durdu ve düşündü: "Şu saygısız hergele Timoshka'yı şikâyet etmek iyi fikir olabilir; seçkinler de buna istekli görünüyor."

"Ve sonra, sayın yargıçlar, burada bir terzimiz var, Timoshka, değersiz bir tip, küstah bir serseri. Genç adamı korumaya başladı – o ateş edeni. Ve ona dedim ki. 'Sen de onlarla beraber misin?' Ve o herkesin önünde bana karşı çıktı ..."

Yaşlı adam odadan çıkarıldı. Savcı yumuşak küçük ellerini ovuşturdu, üniformasının ceketinin alt düğmesini açtı ve albaya yavaşça "Hmm. Bu Timosha... Ne düşünüyorsunuz?" dedi.

Pencerenin dışından, pazarlıklar, bağırtılar, gıcırtılar geliyordu. Albay'ın tepesi attı. "Ivan Arefych, pencereyi kapar mısın? Başım çatlıyor. Ne adetler ama – tam polis bürosunun önünde bir pazar!"

Ivan Arefych parmaklarının ucunda pencereye gitti. Kapattı ve dışarıya seslendi: "Sıradaki."

Defterdarın damadı aygın baygın, kibarlık taslayarak, öyküsünü anlattı.

Savcı sordu: "Yani tavernaya geri gittiğini ve sonra dışarı kaçtığını söylüyorsun? Anlıyorum. Ve mendil? Sanırım bir mendilden bahsettin? O mendil için mi geri gitti?"

Defterdarın damadı, Timosha'nın kırmızı, balgam lekeli mendilini hatırladı, yüzünü ekşitti ve genizden gelen, gücenmiş bir tonda kekeledi: "Ne mendili? Bir mendil hatırlamıyorum."

O mendili hatırlamak bile gurur kırıcıydı.

Baryba, savcının sorularını deneyimli sezisiyle izledi. Ve mendilden bahsedildiği zaman güvenle yanıtladı: "Hayır, bir mendil yoktu. Sadece yukarıda bir işi olduğunu söyledi."

Baryba odadan çıkarıldıktan sonra, savcı biraz soğuk çay yudumladı ve albaya hitap etti: "Lütfen şu Timosha'nın gözaltına alınması için bir emir çıkarması konusunda kâtibe emir verir misiniz? Bana öyle geliyor ki, tüm bu ifadeler... Bazen son derece dikkatli olduğunuzu bilirim, ama bu ..."

Albayın bağırsaklarında acı veren spazmlar oluyordu, bir şey gırtlağına doğru yükseliyormuş gibiydi ve düşünüyordu: "Şeytanın dostları! Şu şişko budala, yüzbaşının karısı! Her şeyi yağlı pişirmek gibi aptal taşralı tarzları ..."

"Albay, diyordum ki ..."

"Oof, İsa adına beni rahat bırak. Ne istersen yaz. Berbat bir mide ağrım var."

22 ALTI ADET YİRMİ BEŞ RUBLELİK BANKNOT

Timosha göz altına alındığı zaman kimse şaşırmadı.

"Uzun süredir kaşınıyordu."

"Tek bildiği boşboğazlık etmekti. Hiçbir şeye saygısı yoktu. Tanrı hakkında Bakkal Averyan'dan bahsedermiş gibi konuşurdu."

"Ve burnunu her şeye sokar, herkesi yargılardı. Sadece bir düşün, yeni bir aziz, bir koruyucu!"

"Buralarda böyle kafalar omuzlarının üstünde uzun süre kalmaz," dedi Blinkin, "Beni ve Baryba'yı ele alın. Biz yaşayacağız."

Baryba'nın sırtını tokatladı ve bir ikonadan çıkmış iri gözleriyle ona baktı, fakat bakışının dostça mı, yoksa aşağılayıcı mı olduğunu anlamak zordu – bir sahtekâr.

Semyon Semyonych, o akşam bir bardak çay için Ivan Arefych'e davet edildi. Polis şefi Kurtarıcı İsa adına Blinkin'e rica etti: "Doğru şeyi yapması için, ismi neydi... Ona talimat ver, şu senin Baryba'na. Mahkemede su götürmez bir ifade versin. Onun böyle şeylerde uzman olduğunu biliyorum – boş ver burada baş başayız. Tanrı adına, şu başkentten gelen ziyaretçiler yüzünden başım fırıl fırıl dönüyor. Ah onlardan bir kurtulabilsem ve şu karmaşa sona erse. Şu albay ve onun seçici alışkanlıkları – ona şunu ver, ona şunu verme ..."

Biraz pazarlık ettikten sonra altı adet yirmi beş rublelik banknot üzerinde anlaştılar.

"Ne daha fazla ne daha eksik. Ve şu adam,

adı neydi, şu Baryba, bir yerlerde bir işle görevlendirilebilir. Daha iyi ne olabilir? Mesela, bir kâtip veya çavuş polis ..."

Blinkin, ertesi gün, bir kupa bira eşliğinde Baryba'yı ikna etmek için, mümkün olan her yolu denedi. Baryba itiraz etti.

"Ama biz arkadaşız, bu oldukça tuhaf, bu çok utanç verici."

"Eh, dostum, her şeyi halletmeye çalışmak, böyle şeyler için kaygılanmak bize mi kalıyor? Batağa saplanacağız, kafamızı kaybedeceğiz. Peri masalı gibi: Eğer geri bakarsan korkudan ölürsün. Bu nedenle en iyisi etrafa bakmadan içeri dalmak. Ayrıca davadan önce bol vakit var. Eğer seni rahatsız ederse, her zaman ayrılabilirsin."

'Haklı da,' Baryba düşündü. 'Hem canı cehenneme, zaten verem... Ve bir iş sahibi olacağım... Günlerimi ekmek ve şırayla mı geçireceğim?' Ve Baryba, "Eh, sadece senin hatırın için, Semyon Semyonych," dedi. "Eğer sen olmasaydın, bunu düşünmezdim bile."

"Eğer ben olmasaydım... Ah, güvercinim, ben olmasaydım böyle bir servete sahip olamayacağını biliyorum. Ne orada ne de burada olurdun. Ve şimdi ..."

Bir an sessiz kaldı, sonra birden Baryba'nın kulağına eğildi ve fısıldadı: "Ama sen de rüyanda iblisleri görmüyor musun? Ben her gece görüyorum, her gece – anlıyor musun?"

23- BAŞ BELASI KARİNCA

Baryba kabul etti. Polis şefine gitti, şef ona tomarla para verdi ve dünyaları vaat etti... Baryba'nın mutlu olması gerekti. Ama bir şey onu kemiriyordu, onu rahatsız ediyordu – bir sivrisinek gibi ya da bağırsaklarında büyüyen, ağır ağır sürünen, yakalamasına veya ezmesine imkan olmayan bir karınca gibi.

Baryba düşünerek yattı: "Yarın akşam. Mahkeme için hâlâ tam bir gün var olacak. Kafama koyar ve gider vaz geçerim. Ben kendi başıma buyruğum."

Uyudu ve uyumadı. Ve uykusunda bitmemiş bir düşünceyi tamamlamaya çalıştı: "Ama zaten bir ayağı çukurda."

Ve tekrar bölge okulunu, imtihanları, sakalını kemiren rahibi düşündü.

Baryba düşündü, "İkinci kez, sınavda başarısız olacağım,"

Ve tekrar düşündü: "Timosha akıllı bir adam idi; hakkını vermek gerek." Ama neden 'idi'? O nasıl 'idi' olur?

Karanlıkta gözleri faltaşı gibi açıktı ve artık uyuyamıyordu. İnatçı karınca içinde sürünüp duruyor ve dinlenmesine izin vermiyordu.

"Neden 'idi'?"

24- ELVEDA

Baryba Streltsy küçük odasında geç uyandı, öğle vakti. Etrafındaki her şey parlaktı, berraktı ve birden mahkemede yapması gereken şey kafasında artık sade ve kolaydı. Sanki gece onu rahatsız eden şeyler hiç var olmamış gibiydi – hiçbir şey olmamıştı.

Aprosya bir semaver ve taze çavdar ekmeği getirdi ve eşikte durdu. Elbisesinin kolları yukarı dürülmüştü, sağ dirseği sol avucuyla desteklenmişti ve basit kafası sağ eline dayalıydı. Kadının tüm istediği Anfim Yegorych'i dinlemek için orada durmaktı, dinlerken acıyarak içini çekti, dehşetle onun derdini paylaşarak başını salladı.

Baryba çayını bitirdi. Aprosya, Anfim Yegorych'e paltosunu getirdi, "Bu gün keyifli bir halin var, Anfim Yegorych," dedi. "Biraz parayla mı döneceksin?"

"Öyle," diye yanıtladı.

Dava sırasında, Timosha fena değildi. Cesaretini sürdürmeye çalışıyor, küçük başını bir o yana bir bu yana çeviriyordu ve -boynu ince, uzundu – insanı dönüp bakmaya zorluyordu.

Ve esmer genç adam tümüyle perişan durumdaydı; kemikleri birden yumuşamış, erimiş gibi iki büklümdü. Durmadan iki yana devriliyor, gardiyan da durmadan onu düzeltip duvara yaslıyordu.

Baryba güven verici ve ikna edici şekilde konuştu, ama acele etti; ah buradan bir uzaklaşabilse hemen, başka bir yere gidebilse. Bitirdiği zaman savcı sordu: "Fakat daha önce neden konuşmadı-

nız. Bu kadar değerli bir malzeme."

Dava sona erdirilmek üzereyken, Timosha birden ayağa fırladı ve bağırdı: "Evet! Pekâlâ, o zaman, hepinize elveda!"

Kimse yanıtlamadı.

25- BİR PAZAR GÜNÜ SABAHI

Neşeli, canlı bir pazar günü sabahıydı. Hapishane, mahkeme ve polis binasının önündeki hava ciyaklayan ve süt emen domuzlarla, toz ve güneş ışığıyla, atların ve arabalara yüklenmiş elmaların kokusuyla kaplıydı. Çanların karmaşık sesleri, pazarın gürültüsü tarafından örtülüyordu: Bir yerlerde bir kilise ayini yağmur duası yapıyordu.

Polis şefi, Ivan Arefych, solgun bir üniforma içinde, elinde bir sigara, kendinden memnun bir ifadeyle basamaklara çıktı, kalabalığa sertçe bakarak konuştu: "Suçlular yasal işleme tabi tutuldular. Sizi uyarıyorum ..."

Kalabalık bir an için sessizleşti, birden hışırdadı, ani bir rüzgâr altında kalan bir orman gibi sallandı.

Birisi şapkasını eline aldı ve haç çıkardı. Ve arka sıralardan, polis şefinden epeyce uzaktan, bir ses: "Cellat şeytanlar," dedi.

"Sen kimden bahsediyorsun, ha?"

Ivan Arefych sertçe döndü ve içeri girdi. Ve kalabalık bir anda, verandanın önünde uyanmış gibiydi. Herkes bir anda bağırmaya başladı, eller yükseldi, herkes sesini duyurmak istiyordu. Kızıl saçlı şehirli uzun kollarını salladı.

"Yalan söylüyorlar, onları asmadılar!" diye inançla bağırdı. "Bu düşünülemez bile, canlı bir adamı nasıl asabilirsiniz? Dişiyle tırnağıyla savaşacaktır... Yaşayan bir insan için boynuna bir ilmek geçirmelerine izin vermek – bu mantıklı değil."

"İşte size eğitim, kitapların sizi götüreceği yer

orası," dedi yaşlı bakkal. "Şu Timosha, o çok akıllıydı, Tanrı'yı unuttu ve işte bu kadar ..."

Kızıl saçlı adam öfkeyle yaşlı adama tepeden baktı ve kulaklarından gri kılların çıktığını gördü.

"Sesini kessen iyi olacak," dedi kızıl saçlı adam, "zaten bir ayağın çukurda. Kendine bir bak, şimdiden kulaklarından kıllar çıkmaya başlamış."

Yaşlı adam öfkeyle döndü ve mırıldanarak kalabalığın içinde kendine yol açtı, "Bu günlerde etrafta her tür tip dolaşıyor... Şehrimizde o eski güzel günler sona erdi: Sahip oldukları her şeyi çorbaya çeviriyorlar."

26- PARLAK DÜĞMELER

Beyaz, yine de yıkanmamış bir ceket, gümüşsü güneşler gibi düğmeler, omuzlarda altın şeritler.

"Vay canına. Bu doğru olabilir mi? Balkashin bahçesi ve onun devamı – ve işte şimdi buradayım – Baryba, omuzlarında şeritlerle."

Onları hissediyordu; evet, oradaydılar. O zaman doğru olmalıydı.

Postacı Chernobylnikov noterin evinden çıktı ve posta çantasıyla üstünde işaret olan kapının önünde durdu. Dikkatle baktı ve alaycı bir ifadeyle selamladı. "Çavuşu selamlarım, efendim."

Baryba neredeyse gururdan boğulacaktı. Umursamaz bir havada elini şapkasının siperine götürdü.

"Seni ne zaman terfi ettirdiler?"

"Hmm, yaklaşık üç gündür. Üniforma yeni bitti. Şimdi tüm sorun – başarılı olmak."

"Haa-rika! Demek artık ileri gelen birisin? Eh, en iyi dileklerimle."

Ayrıldılar, Baryba yürümeye devam etti, bugün şefe işe başladığını haber vermek zorundaydı. Kendinden memnun halde mayıs güneşinde omuzlarında şeritlerle ışıyarak yürüdü. Ve dikdörtgen gülümsemesiyle gülümsedi.

Baryba hapishanede durdu ve sokak polisine sordu: "Ivan Arefych burada mı?"

"Hayır efendim, bir cinayete gitti."

Ve Baryba'nın pazar hırsızlığı günlerinde kendisinden saklanmak zorunda kaldığı pazar polisi onu

kibarca selamladı.

Düşününce, Baryba bir cinayet nedeniyle şefin gitmiş olduğuna memnun oldu, herkes onu selamlarken yeni ceketinin içinde dolaşmak güzeldi. "Şu dünyada yaşamak çok güzel! Ne eşeklik ama – az daha vazgeçecektim." Demir çeneler sıkıca kenetlendi. Eğer şimdi ağzında en sağlam, en sert çakıltaşı bile olsa, eski günlerde bölge okulunda yaptığı gibi onu ezerek toza çevirirdi.

Ah, işte bu! Artık babasını ziyaret zamanı gelmişti. Yaşlı budala – onu kovmuştu, bir de şimdi görmeliydi.

Yürüyerek Churilov'un tavernasını geçti, boş pazar tezgâhlarını geçti, çürüyen tahtalardan oluşan kaldırım boyunca, sonra da kaldırımı olmayan çimen büyümüş yolda ilerledi.

Yırtık pırtık bir muşambayla örtülmüş kapıda – eski bildik kapıda – bir an durdu. Şimdi neredeyse babasını seviyordu. Eh, bu anda bütün şehri bile öpmeye hazırdı, gerçekten – omuz şeritleri ve pırıldayan düğmeleriyle, ceketinin içinde ilk günüydü!

Baryba kapıyı çaldı. Babası dışarı çıktı. Vay canına, yaşlanmıştı! Yanaklarında gri kıllar, gözlükleri burnunun üstüne düşmüş, yaşlı adam onu uzun süre süzdü. Oğlunu tanıyıp tanımadığını anlamak mümkün değildi. Bir kelime bile söylemedi.

Bir süre sonra, "Ne istiyorsun?" diye homurdandı.

Öf, ne aksi adam. Evet, onu tanımadığı belliydi.

"Eh, beni tanımadın mı, ihtiyar? Beni evden nasıl kovduğunu hatırlıyor musun? Ve şimdi – görü-

yor musun? Üç gün önce görevlendirildim."

Yaşlı adam sümkürdü, ellerini önlüğünde sildi ve sakin bir şekilde, "Senden bahsedildiğini duydum," dedi. "Elbette duydum. İyi insanlar konuşuyorlar..."

Adam sakince gözlüklerinin üstünden tekrar ona baktı. "Keşiş Yevsey hakında konuşuyorlar. Ve terzi hakkında."

Yaşlı adamın gri kılları birden çenesinin üstünde titredi. "Ve terzi hakkında, konuşuyorlar, konuşuyorlar."

Ve yaşlı adam birden titremeye başladı, tükürükler saçarak bağırdı. "Defol, evimden defol, seni pislik. Sana bir daha kapıma gelmemeni söylemiştim. Defol, defol!"

Donakalan Baryba, bir şey anlamadan gözlerini dikerek uzun süre ona baktı. Sonunda kafasına dank edince, sessizce döndü ve uzaklaştı.

Sokağa çamurlu bir alacakaranlık çökmüştü. Pencereden kasvetli bir esinti geliyordu.

İyice kafayı bulmuş olan Baryba, Churilov'un tavernasında, bacaklarını iyice ayırmış, elleri ceplerinde, bir masada oturuyordu. Burnunun ucundan mırıldandı. "Üstüne tüküreyim. Çatlak ihtiyar. Cehennemin dibine kadar yolu var ..."

Ama bir şey çoktan içine yerleşmişti, suları bulandıran bir şey. Neşeli mayıs günü yok olmuştu.

Karşı köşede pazar yerinden üç bakkal çırağı bir masada oturuyorlardı. Biri öne eğilmişti ve konuşuyordu, diğer ikisi de dinliyordu. Aniden, üçü

birden kahkahalara boğuldular. Onlara çok komik bir şey söylemiş olmalıydı.

"A-ah, anlıyorum! Demek? Pekala, ben... Onlara göstereceğim." Baryba alçak sesle mırıldandı.

Gözleri kasıldı, dişlerini göstererek kare ağız açıldı. Gergin demir çeneler oynadı.

Bakkal çırakları yeni bir neşe krizine yakalandılar.

Baryba birden elini cebinden çıkardı ve sarhoş, dengesiz darbelerle bıçağını tabağına vurdu.

Garson Mitka koştu ve ona eğildi. Bakkal çıraklarına dönük yanağıyla gülüyor, saygın çavuşa dönük yanağıyla da ona saygısını gösteriyordu. Çıraklar suratlarını asarak dinlediler.

"Di–dinle. Onn-lara gülmelerini yasakladığımı söyle. Ben... Ben... Şu andan itibaren buralarda gülmek kesinlikle men edilmiştir... D-dur, bekle, onlara kendim söyleyeceğim!"

İki yana sallanan, muazzam, kare, ezici Baryba kalktı ve bakkal çıraklarına doğru gümbürdeyerek yürüdü. Ama sanki bu bir insanın değil, eski bir höyükten bir putun, tarihöncesi Rusya'dan ilkel, çirkin, mantık dışı taş bir putun birden canlanarak yürümesi gibiydi.

(1912, 1913'de yayınlanmıştır.)

EJDERHA

Acı soğuğun pençesinde, buzdan kilitlenmiş Petersburg, hezeyanlar içinde yanıyordu. İnsan orada, sis perdesinin arkasında, görünmeyen kırmızı ve sarı sütunlar, kuleler, eski kapılar ve parmaklarının ucunda yürüyen, gıcırdayan, sürünen parmaklıklar olduğunu biliyordu. Sisin içinde, ateşli ve olasız bir buz güneş asılıydı – solda, sağda, yukarıda, aşağıda – yanmakta olan bir evin üzerinde bir güvercin. Hezeyandan çıkmış sisli dünyadan, ejderha insanlar yeryüzüne daldılar; sisli dünyada sözcükler olarak duyulabiliyorlardı, ama burada bir şey değillerdi – sadece yuvarlak, beyaz sis parçaları. Ejderha insanlar tekrar dalarak sisin içinde kayboldular. Ve ciyaklayan bir tramvay yeryüzünden kaybolarak hızla bilinmeyene doğru yol aldı.

Tramvayın sahanlığında, hızla bilinmeyene doğru giden silahlı bir ejderha kısacık bir süre için göründü. Kasketi kulaklarına kadar inmişti ve onlar olmasa ejderhanın başını yutacaktı; kasket fırlak kulakların üstünde durmuştu. Ordu kaputu yere kadar sarkıyordu; kolları gevşekçe sallanıyordu; botlarının uçları yukarı kıvrılmıştı, boştu. Ve sisin loşluğunda – bir delik: Ağız.

Bunların hepsi zıplayan, koşturan dünyada oluyordu; burada ejderhanın dışarı verdiği acı sis görülebiliyor ve işitilebiliyordu: "Yani onu yanımda götürüyordum, aşağılık herifi, entelektüel bir avanak – ona bakmak bile insanın midesini bulandırıyordu. Ve konuşuyordu, pislik! Biliyor musun? Konuşuyordu!"

"Götürdün mü?"

"Elbette – doğruca göksel krallığa. Süngüyle."

Sisteki delik kapandı. Artık şimdi boş şapka, boş botlar, boş ordu kaputundan başka bir şey yoktu. Tramvay gıcırdayarak dünyanın dışına hızlandı.

Ve birden – kaputun boş kollarından – onların derinliklerinden bir çift kaba, kırmızı ejderha pençeleri belirdi. Boş kaput yere çömeldi ve pençelerinin içinden, minik, gri, soğuk bir yumru, acı soğuk sisin içinde maddeleşti.

"Vay canına! Yavru bir serçe – kaskatı donmuş! Şuna bak!"

Ejderha kasketini geriye itti – ve sisin içinde iki göz belirdi, insanın karabasan dünyasından iki küçük yarık.

Ejderha tüm gücüyle kırmızı pençelere üfledi ve belli ki orada serçeye söylenen sözcükler vardı – fakat karabasan dünyasında işitilmediler. Tramvay ciyakladı.

"Küçük fırlama, hafifçe çırpındı, değil mi? Henüz değil mi? Canlanacak, Tanrı... Bir düşün!"

Tüm gücüyle üfledi. Silah yere düştü. Ve kaderin yazgıladığı anda, uzayda yazgılanmış noktada, serçe sarsıldı, bir daha – ve kanatlarını çırparak ejderhanın pençelerinden bilinmeyene doğru uçtu.

Ejderhanın sis üfleyen ağzı kulaklarına kadar açıldı. Sonra kasket yavaşça yarıkların üstüne, insan dünyasına düştü ve fırlak kulakların üstüne yerleşti. Göksel krallığın rehberi yerden silahını aldı.

Tramvay gıcırdayarak ve ciyaklayarak insan dünyasının dışına, bilinmeyene hızla daldı.

(1918)

GÜNAHKÂRLARIN KADIN KORUYUCUSU

Kara, çalılarla dolu derinlik, ağaçlıklı vadinin dibi. Karanlığın içinden, tepede, yüksekte – rahibeler manastırının beyaz çıkıntılı duvarları ve onun çentikli çizgisinin üzerinde- yıldızlar. Ve duvarın yanındaki bekçinin tahtasını tıkladığını duyabilirdiniz.

Bekçide manastırın kapısının anahtarı vardı. Sikidin her şeyi biliyordu, bilgiyi komünyon[8] için rahibelere kutsal ekmek pişiren Dushatka'dan almıştı. Şimdi bir şekilde anahtarı ele geçirmeliydi - sonra işi gece vakti yapabilirlerdi, sessiz ve yavaşça. Çünkü eğer gündüz denerlerse, etraftaki yaygaranın ve ciyaklamanın önüne geçemezlerdi.

Ve Sikidin onun arkasından karanlığa doğru sertçe konuştu: "Unutmayın, gerekmedikçe fiziksel güç yok ve budala gibi itişip kakışmak yok. Her şey kesinlikle karara göre yürümeli ..." Fısıldama şeklinden Sikidin'in kaşlarını çattığını söyleyebilirdiniz ama kendisi görünmüyordu - sadece dişleri karanlıkta parlıyordu.

Köyde bu konu hakkında konuşurlarken ve kararı yazarlarken, asker Sikidin arka planda kalmıştı. Önemli kişi, doğal olarak ağzı iyi laf yapan Zinovey

8 Komünyon: Hristiyanlıkta İsa'nın çarmıha gerilmeden önceki gece havarileri ile yediği Son Akşam Yemeği'nin anıldığı ayin. Missa Ayini veya Rabbin Sofrası ya da Ekmek-Şarap Ayini olarak da bilinir.

Lukich'ti. Ama söz konusu eylem olunca, bir şekilde bu kendiliğinden çözümlendi, Sikidin idareyi ele aldı ve Zinovey Lukich onun karşısında küçüldü. Yaşlı Onisim'e gelince, söylemeye gerek yok: Sikidin'in söylediği her kelimeye ağzını hafif küçük *o* seklinde büzerdi: "Oh ? Öyle mi?"

Tepeye tırmandılar, girintili çıkıntılı duvara. Duvarın yakınında küçük kırmızı bir ateş yanıyordu, ateşin yanında kırmızı bir köpek. Ateş yükseldi ve alçaldı, alevlendi ve sönükleşti ve kızıl köylü, ateşin yakınında kolları dizlerinin çevresinde, dizlerinin arasında bir silah, oturdu.

"Yüce Isa, Tanrının oğlu ..." Zinovey Lukich küçük kafasını yana yaslamış, kambur ve hastalıklı görünüyordu. "Başrahibe'yi görmek istiyoruz - bazı ağaçlar hakkında, bilirsin... Sanırım biraz geciktik, işimiz uzadı... H-hayır-hayır-hayır köpekçik. Tanrı seninle beraber olsun köpekçik, sakin ol köpekçik, sakin ol ..."

"Otur, Belka, sakin ol!"

Bekçinin kırmızı eli tasmayı kavradı. Elinde altı parmak vardı: Altıncısı bir horozun mahmuzu gibi inatçı ve sert, dimdik ileri fırlamıştı. Zinovey Lukich, kırmızı ışığın içinde küçük ellerini sallamaya başladı, bekçinin çevresinde, Belka'nın çevresinde, titreyerek, acele ederek gözünüzle göremeyeceğiniz incelikte bir örümcek ağı ördü...

Bir generalin köpeğinden bahsetti, Aziz Seraphim Sarovskoy'dan bahsetti. Görünüşe göre köpek, kilisenin basamaklarında rahatlamıştı ve kutsal peder, kutsal nesnesiyle onu tam basamak-

larda çivilemişti. Ve Nil-Stolbensky keşişhanesinin içinde, bir köpek komünyon ekmeği yutmuş ve o anda köpeğin kafası bir insan kafası olmuştu ve demişti ki...

Ve artık, ağ ateşin çevresinde defalarca dönmüştü. Horoz'un parmağı dikildi, hareketsiz. Belka kafasını ön pençelerinin üstüne koydu ve gözlerini kapadı...

"Sanırım daha fazla oduna ihtiyacımız var..." Sikidin gerindi ve tembelce ayağa kalktı. Belka yan gözle ürkekçe bakarak onun hareketlerini takip etti. Zinokey Lukich göz ucuyla izledi.

"Ve köpek dedi ki: Dindar Hiris... Hıristiyanlar ..."

Zinovey Lukich nefesini tuttu: "Meryem ana... Günahkârların koruyucusu, yardım et bize!" Birden bekçinin arkasında Sikidin'in dişlerini gördü.

Kütl Dişler parıldadı, bekçi öküz gibi böğürdü ve ağzında Sikidin'in bükme-yün atkısıyla yerdeydi.

Belka fırladı, boğukça havlayarak Sikidin'in eline dişlerini geçirdi. Sikidin bıçağını ona sapladı çimenlere sildi, Belka sessizleşti.

Ay, vadinin dışına doğru yükseldi; mavi, sıska, sanki kaymağı alınmış sütten başka bir şeyle beslenmemiş gibi. Dışarı yükseldi ve en ince iplik boyunca hızla sürünerek yukarı, daha yukarı, beladan uzağa ilerledi ve ince ayaklarının üstüne çömelerek en tepede yumaklandı.

Rahibeleri ters bir şey olup olmadığı merakından uzak tutmak ve sakince uyumalarına devam etmelerini sağlamak için yaşlı adam Onisim'i tah-

tayla yukarıda bıraktılar ve o da hafifçe tıklamaya devam etti. Bu arada onlar da aşağıda, vadide bekçiyle meşgul oldular.

Onunla çok uğraştılar, inatçı puşt! Durmadan aynı şeyi tekrarladı: "Elbette, bendeydi," dedi, "Kemerimdeydi. Bu senin suçun, beni yukarıdan aşağıya sürükleyerek kaybetmeme neden oldun."

Ona kağıdı gösterdiler.

"Bak, şuna... 'Ve kadınlar manastırının bütün mali geliri Günahkarların Koruyucusu Kutsal Meryem Ana adına, oy birliğiyle Manayenki köyü köylülerinin yararına ...' Kâğıda göre! Anladın mı? Anahtarı ver!" .

Ama bekçi sessizliğini korudu. Ve Sikidin onun üstünde yumruklarıyla çalışmaya devam etti, çenesine vurdu. Çıt yok. Orospu çocuğu!

"Şeytan görsün suratını, belki de kandırmaca yapmıyor." Sikidin anahtarı bulmak için dörtayak üstünde süründü. Gel de samanlıktaki iğneyi bul!

Sikidin köpürmüş halde geri döndü - terör estirerek. Bıçağını çekti, bir parça ekmek kesti ve oturup gözlerini bekçiye, altıparmaklı şeytana dikerek çiğnemeye başladı. Onun yüzünden işi şimdi gündüz yapmak zorundaydılar...

Sessizlik. Sanki hiçbir şey olmamış gibi. Yaşlı Onisim kadınlar manastırının kapılarının yanında tahtasına tıklıyor, Belka artık havlayamıyor ve Sikidin'in eli bez parçasına sarılmış - Belka'nın dişlerinin izi.

Ve Sikidin birden sırıttı - dişleri aynen Belka'nınki gibi - ve bekçiye döndü: "Hey, sen – yaşlı Belka'nın

yerine ses ver! Havla diyorum!"

Bıçağı horozun boğazına dayadı. Bekçinin yüzü Sikidin'in arkasından görülemiyordu – sadece, altıncı parmağıyla birlikte göbeğinin üstünde bağlanmış olan elleri sıçrayıp duruyordu, daha hızlı ve daha hızlı.

" Hadi ama şimdi! Havla! Sana söylüyorum!"

Sikidin bıçağı daha sert bastırdı. Bekçiyi hıçkırık tuttu, yutkundu ve havlamaya basladı. "Daha!" Havlama daha yüksek ve daha net çınladı.

Zinovey Lukich'in burnundan kabarcıklar halinde kahkahalar çıktı - sessizce, delinmiş bir balondan çıkan hava gibi. Onisim tepeden aşağı koşarak geldi - gözleri bir bebeğinki gibi saf, ağzı büzüşmüş bir *O*.

"O - Oh? Demek-o! Sizi şakacılar! Gerçekten köpekli biri var sandım." Kargalar gibi güldü, bir çocuk gibi neşeli, gözleri bir bebeğinki kadar berrak. "Hadi, hadi, biraz daha !"

Ama Sikidin çoktan bıçağını atmıştı ve bekçi sessizce yatıyordu. Altıncı parmak, bir horoz mahmuzu gibi, hafifçe kıpırdıyordu.

Ay acele ediyor, gitgide daha yükseliyordu: Artık zorlukla görülebiliyordu. Siyah yapraklar yeşile dönmüştü. Alacakaranlık, kuru ot yığınları gibi düz bir alevle yanıyordu. Keyifli ve sakin bir gün olacaktı.

Ama bu sakin ve keyifli günde ne olacaktı?

Başrahibe Naphanalia Ana'nın bir zamanlar kendi küçük çiftliği vardı, tam burada, bu bölge-

de. Dünyaya dokuz çocuk getirmişti, hepsi kızdı ve hepsi de hık demiş onun burnundan düşmüştü: Ufak tefek, mavi gözlü, ördek yavruları gibi paytak yürüyen kızlar. Dul kalınca, dokuzunu da kendi başına büyüttü ve bir de baktı ki, büyükleri evlendirmenin zamanı gelmiş bile. Yakında, mantarlar gibi taze ve sağlam bir torun sürüsü olacaktı, çevresinde de ne gürültü, ne eğlence olacaktı ama!

Kızların güce ihtiyacı olacaktı, bu nedenle onları iyi besledi. Çok iyi bir aşçıydı: Nefis karabuğday pudingleri pişirdi, nefis meyankökü tartları!

"Yiyin, kızlar, yiyin, enerjinizi artırın. Bizimki kadın işi, zor iş."

Bir gün buzda jöleli yayın balığı yediler. Kolera yılıydı ve dokuzu da yatağa düştü. Bir hafta içinde ev boşalmış, kimsecikler kalmamıştı kökten temizlenmişti. Tek başına kalmıştı.

Manastıra sığındı, şimdi Naphanaila'nın doksan kızı var. Bugün her tarafı buruş buruş, kara, böcek gibi ufacık fakat hâlâ eskisi gibi paytak yürüyor, dudakları küçük bir çukur gibi çökmüş, ama gözler aynı, alabildiğine açık, mavi ve aydınlık. Bazen bir ağaç kurur, kararır ve yamru yumru olur, yine de baharda bir tek yeşil dal filizlenir ve göz, bütün ağaçtan keyif alır.

Başrahibe Naphanalia baharı severdi, buzların erimesini, karların arasından beliren kara toprak parçalarını. Ve ilk yalız sürgünler yükselmeye, kanatları hâlâ birbirine yapışık ve gülünç yüzleri sırtlarına boyanmış kırmızı böcekler taşların altından dışarı tırmanmaya ve paskalya çanları çalmaya

başlayınca...

"Dışarı, ormana kızlar! Sizi tembel işe yaramaz şeyler, hemen dışarı, ormana, çiçek toplamaya! Bu sizin mevsiminiz - ilkbahar! Hadi dışarı, şimdi!" Ayağını da hızla yere vuruyormuş gibi yapardı.

Birçok rahibe Manayenki kadınlar manastırı dışında evlenmişti. Ve birçok çocuk orada doğmuştu. Yaşlı kadının çökmüş dudakları azarlar gibi olurdu, ama aydınlık gözleri gülerdi.

Ve doksan kızının hepsi Naphanalia Ana'nın üzerine titrer. Onu her türlü kötülükten korurlardı ve şimdi...

"Aman Tanrım, ona şimdi nasıl söyleriz? Bekçi kayıp ve kimse nerede olduğunu bilmiyor. Ve Belka. Bu onu çok üzer ve böyle bir günde ..."

Böyle bir gün: Naphanalia Ana'nın doğum günüydü.

Akıl danışmak için veznedar rahibeye gittiler. Veznedar Katerina bir erkek gibi iri yarı, kaslı ve çatık kaşlıydı. Ve size bir öğüt verdiği takdirde, bu sanki bir anahtarın kilitte dönmesi gibi olurdu, dönmüş ve kilitlenmiş.

Katerina, "Yarın yeterince zaman var. Bugün bekçi hakkında çıt yok." diye karar verdi.

Ve gün kendi doğal temposunda ilerledi. Yemekhanenin altındaki bodrumdan güzel şeylerin kokusu geldi. Meyveli kremalı börekler, süte batırılmış lahanalı turtalar, darıdan yapılmış gözlemeler. Başrahibe kızlarına ziyafet çekiyordu. Bayramlarda olduğu gibi, ikindi ayini için büyük çan çaldı. Rahibeler yeni kıyafetlerle geldiler, çoğu pembe

yanaklı - sıksan suları dışarı fışkıracak; ne kadar gizlemeye çalışsalar da, memeler siyah giysinin altından inatla dışarı çıkmaya çalışıyor.

"Canlarıml" Sikidin, dişleri parlayarak ve dudakları genişleyerek rahibelerin ardından özlemle içini çekti,

Dua etmek için kiliseye dışarıdan gelmiş birkaç insan vardı - sadece dört veya beş hacı ve Manayenki'den üç adam: Sikidin, Zinovey Lukich ve yaşlı Onisim.

Fakat mucizevî ikon - Günahkârların Kadın Koruyucusu'nun önünde ibadet etmek için bir grup insan gelmişti. Ve her şey ona doğru döndü - kafalar ve eller – ve o da aydınlık mavi gözleriyle herkese sevgiyle baktı.

"Kadın Koruyucu... En Güçlü Bakire... Kurtar bizi. Yardım et bize ..." Zinovey Lukich bakirenin önünde durdu, küçük kafası yana eğik, her yanı kambur, hastalıklı...

Fırıncı Dushatka, komünyon ekmeğini ortaya çıkardı, bir buçuk kiloluk bir somun. İşi biter bitmez kapıdan dışarıya süzüldü. Ve omzunun üstünden geriye bir bakış atarak soldaki kaldırım taşı yoldan mezarlığa doğru aşağıya koştu. Bir süre sonra Sikidin de kiliseden çıktı.

Ihlamur ağaçları sıcakta soluksuz duruyorlardı. Arılar adeta bal kokularına yapışıyorlardı. Sikidin sıcak bir mezar taşının üstünde Dushatka'yla oturdu. Dushatka'nın her tarafı gevşekti, kolları aşağıya sarkmıştı ve dünyada bir tek şey vardı. Sikidin'in onun sağ göğsündeki pençesi.

"Şimdi bak, Dushatka, şimdi dalga geçmek yok. Birazdan yemekten sonra uyumaya gittiklerinde, bizi koridordan geçirip, binanın karşısındaki odasına götüreceksin. Sonra toz olacaksın. Ve daha sonra, gece seni açıklıkta bekleyeceğim, kesinlikle."

"Vanyuska, ama söz ver, tanrı adına, onun başına bir şey gelmemeli!"

"Aptal! İşi titizlikle gerçekleştirme niyetindeyiz, karara göre."

Ve şimdi dünyada bir tek şey vardı. Sikidin'in onun sağ göğsündeki pençesi.

Ayinden sonra, Naphanaila Ana'nın odaları ziyaretçilerle dolup taştı: Manayenki'den rahipler, Krutoye, Yablonov. Ufacık, kurumuş, küçük bir paytak ördek gibi, ufak tefek, esmer ev sahibesi ziyaretçilerinin üstüne titredi. Ve berrak mavi gözleri taze bahar filizi gibiydi...

Krutoye'den gelen yardımcı papaz, kızı Nonochka'yı yeni evlendirmişti, Naphanaila mutlulukla onu her şey hakkında sorguladı: "Nasıl bir gelinlikti?"

"Beyaz, müslin, burasında içe doğru ilavesi var ve çevresi fırfırlı."

"Tanrıya şükür, Tanrıya şükür! Ve müzik de var mıydı? "

"Oh, şey, ne tür müziğimiz var ki? Sıradan, bildik şeyler."

"Tanrıya şükür, Tanrıya şükür! Daha gözleme?"

Bu onun için bir zevkti, ama Naphanaila misafirleri için kendini paralamıştı. Onlar gider gitmez Katerina'yı gönderdi, panjurları çekti ve sedirin

üstüne uzandı. Panjurlar sarıydı, odadaki her şey altın gibi, parlak ve güzel renkliydi: Tabak yığını altın yaldızlıymış gibi gözüküyordu ve bir buçuk kilo somun ve pencerelerde bal kokulu ıhlamur dalları, düğün çiçekleri ve papatyalar.

Ve sonra, gözlerini kapar kapamaz, dokuz kızının hepsi oradaydı,doğum gününe gelmişlerdi, gülerek, mutlu.

"Orada müzik var mı, ccanlarım?

"Başka ne? Ama doğal olarak..." Dans etmeye başladılar, ayaklarını vurarak, daha sesli, daha sesli. Orada ağır ayakkabılar giyiyor olmalıydılar – kimin aklına gelirdi ki?

Naphanalia gözlerini açtı. Üç köylü kapı girişinde dikilmiş ayak değiştiriyorlardı, bir sağ, bir sol.

"Hay Allah, nasıl bu kadar çabuk uyuyakaldım? Katherine kapıya defalarca vurmuş olmalı ve hiçbir şey duymadım..."

Ayağa fırladı, kıyafetini düzeltti ve köylülere doğru paytak paytak yürüdü.

"Manayenkili gibi görünüyorsunuz, doğru mu?"

"Gerçekten, Manayenkiliyiz. Ve alınan karar gereğince size geldik. "

"Benim iyi insanlarım, böylesine mutlu bir gün! Teşekkür ederim, içtenlikle teşekkür ederim! Demek siz de bu yaşlı kadını hatırladınız ve onu onurlandırmaya geldiniz. Bekleyin, hâlâ biraz doğum günü pastası var ve diğer şeyler. Bir dakika, sadece bir dakika ...!"

Ve küçük bir ördek gibi paytak paytak yandaki

odaya yürüdü ve tabakları tıngırdatmaya başladı.

Yaşlı adam Onisim'in dudakları büzüldü.

"Pekâlâ! Amma zor bir durum! "

Bıçağın yumuşak bir şeyin içinden geçtiğini, hafifçe tabağa çarptığını, keki dilimlere böldüğünü duyabiliyorlardı.

Sikidin'in dişleri parladı; gözleri başlığının içinde gizlenmişti - başlık ellerinin içindeydi " Oh, tamam, sabahtan beri bir şey yemedik. Yalnız, ondan sonra ayrıcalık yok – kesinlikle."

Başrahibe ağır bir tepsi içinde kek, bir sürahi Visant şarabı ve bir parça kızarmış, sazan balığı getirdi.

"Eh, canlarım, Ne zevk... Demek doğum günümü hatırladınız? Buyurun, lütfen, lütfen. Ve sen yaşlı adam buraya, koltuğa otur. Sağlığınıza! Size eşlik edeceğim!"

Manayenki adamları bütün gece lanet bekçiyle mücadele etmişlerdi. Ve doğum günü Visantı iyi ve sertti, bütün kemiklere yayıldı ve kafa arkasındaki bir tanesine çarptı. Sikidin öfkesi gitgide artarak kurt dişleriyle keki parçaladı. Zinavey Lukich'in başı gitgide daha yana eğildi.

Bir bardak daha içince Zinovey Lukich göğsüne vurmaya başladı: "Ben bir günahkârım rahibe, herkesin önünde itiraf ediyorum... Geçen Noel ile Apakurya[9] arasında üçüncü kez evlendim, bir genç kız... Ve ayrıca, benim ineğin toynağı ve ağız has-

9 Apakurya: Hıristiyanlarda büyük perhizden evvel gelen bir iki günlük günah çıkarma dönemi.

talığı var... Ama Tanrının Annesi, o Günahkârların Kadın Koruyucusu - bizi bu zorluktan kurtarmalı. Doğru, günah işledim ve inek... Ama biz toplum dışı olduğumuzdan, deyim yerindeyse, kendimiz için değil... haklı mıyım Sikidin? Ha?"

Kapı vuruluyordu: Veznedar Rahibe, bir erkeğinki gibi güçlü adımlar. Manayenki erkeklerini görünce kaşlarını kaldırdı.

"Kekin kokusunu alıp içeri daldınız. Ona bir saat dinlenme süresi verebilirdiniz!"

"Katerinushka, bize biraz daha Visant getir, canım - böyle bir günde! Bana bir iyilik yap, mahzenin anahtarları şurada, dolapta."

O zaman, ya şimdi o kilerdeyken ya da her şey boşuna...

Sikidin ayağa kalktı, basını tos vuran öküz gibi öne doğru çıkardı ve ellerini masaya dayadı, sağ eli bir bez parçasına sarılmış.

"Ulu Tanrım, o elindeki ne? Gel, temiz bir beze sarayım, yoksa ..."

Sikidin elini kaldırdı. Başrahibeye baktı, eline baktı... Kelimeler boğazında düğümlendi...

O anda, Onisim de yemeğini bitirdi. Şaraptan kızarmıştı ve yaşlı adamın bebek yumuşaklığındaki saçları her zamankinden daha beyaz görünüyordu.

Onisim homurdandı, dudaklarını sildi ve başını beline kadar eğdi : "Rahibe, bu güzel ziyafet için teşekkürler. Buraya kadar doluyum! Ve ne kekti ama - mm..."

Başrahibe yanan bir mum gibi ışıdı, Tanrım, ne mutlu bir gün! Ve Sikidin durdu - direk gibi kaskatı,

dilinde kurşun gibi ağırlık. Birden dişlerini çatırdattı ve fişek gibi kapıdan fırladı.

"Oh, ama neden... Ama dur bir dakika! İşte o, Katherina, anahtarların sesini duyabiliyorum ..."

Ama kim durabilirdi ki? Paldır küldür merdivenlerden aşağıya indiler, sıcak yassı taşların ötesine, ıhlamur ağaçlarının altına.

Ve aşağıda vadide, atlı arabanın yanında yaşlı Onisim'e yüklendiler.

"Seni ahmak! Seni kuş beyinli! 'Teşek-kürler, Rahibe!' Ne anlaşmıştık, ha? Eğer çeneni kapasaydın, her şey... 'Teşek-kürler, Rahibe!'"

"Madem, benden çok daha akıllısın, niye onunla hemen iş konuşmadın? Ve ne yaptın ki? Gerçekten! Bana sataşma!"

Ve arabada eve doğru giderlerken yolda, Sikidin kaygılıydı: "Köyde onlara ne söyleyebiliriz? Elbette, beklentilerimizin aleyhine unsurlar vardı. Yine de, utanç verici. Anlatılabilir bir şey bulmamız gerek. O lafı ağzından nasıl çıkardın? – 'Teşek-kürler Rahibe!'"

Ve sanki at değilmiş de yaşlı büyükbaba Onisim'miş gibi, arabanın atını kamçıladı, kamçıladı.

Oh, neyse, daha gidecek yedi verst[10] yolları vardı. Belki anlatılabilecek bir şey düşünürlerdi.

(1918, 1922'de yayınlanmıştır)

10 Verst: 1.067 kilometre uzunluğunda Rus uzunluk ölçüsü.

ÇOCUK YETİŞKİNLER İÇİN İKİ ÖYKÜ

TANRI'NIN KİLİSESİ

Ivan, Tanrı'nın görkemi adına bir kilise inşa etmeye karar verdi. Ama öyle bir kilise ki - cennetleri göz kamaştırıcı yapsın, şeytanları soldursun! Böylece, Ivan'ın kilisesinin ünü dünyanın öbür ucuna kadar yayılsın.

Eh, elbette bir kilise inşa etmek kulübe yapmaya benzemez, çok para ister. Ivan bu nedenle Tanrı'nın kilisesine biraz para bulmak için yola çıktı.

Gece halen devam ediyordu. Ivan köprünün altındaki çukurun içine saklandı. Bir saat, iki saat. Sonra nal sesleri duyuldu - köprü boyunca ilerleyen üç atlı bir binek arabası, seyahat eden bir tüccar.

Ivan aniden fırladı, baykuş gibi öttü ve ıslık çaldı - peri masalından çıkmış, sıradan bir Ejderha Gorynich[11]. Atlar şaha kalktı, sürücü yere yuvarlandı ve arabadaki tüccar bir kavak ağacı yaprağı gibi korkuyla sarsıldı.

Ivan arabacıyı yaratıcısına geri gönderdi ve tüccara döndü: "Parayı ver. "

Tüccar yemin etmeye ve yalvarmaya başladı ve sordu: "Ne parası?"

"Bir kilise için, seni ahmak! Yapmak istediğim

11Ejderha Gorynich: Dağlarda, mağaralarda yaşayan, ateş püskürterek karşılaştığı her şeyi yakan ve tüm Slav ülkelerinin mitolojilerinde bulunan bir ejderha.

bir kilise, Ver parayı!"

Tüccar yemin etti ve yalvardı: " Onu ben, kendim inşa edeceğim."

"A-ah, kendin ha? Hadi canım sen de!"

Ivan bir bodur ağacının altında ateş yaktı, haç çıkardı ve yanan bir tahta parçasıyla tüccarın topuklarını kızartmaya başladı. Tüccar dayanamadı ve parayı çıkardı: Yüz bin sağ çizmesinde, diğer yüz bin de solda.

Ivan yere kadar eğilip selam verdi: "Tanrı'ya şükür! Artık bir kilise olacak."

Ve ateşi bir avuç toprakla söndürdü. Tüccar inledi, iki büklüm oldu ve ruhunu teslim etti. Ne yapabilirsin, sonuçta hepsi Tanrı aşkı için.

Ivan ikisini de gömdü, ruhları için dua etti ve duvarcı, marangoz, ikona ressamı, işçi kiralamak için şehre gitti. Ve tam tüccarla sürücüsünü gömdüğü yerde kiliseyi inşa etti; korkunç Ivan'dan daha uzun, haçları ta bulutların içinde, yıldızlı mavi kubbeler ve kızıl çanlarıyla bütün kiliseleri utanç içinde bırakan bir kilise.

Ve Ivan haber saldı: Tanrının kilisesi hazır ve herkese açık.

Ucu bucağı görülmeyen bir kalabalık toplandı. Altın at arabası içinde piskopos bizzat geldi ve kırk rahip ve onların kırk katı rahip yardımcısı! Ama tam ayine başladıklarında piskopos Ivan'a parmağıyla bir tarafı işaret etti: "Niye böyle?" dedi, "leş gibi bir koku var buralarda? Git yaşlı kadınlara söyle, evlerine dönmüş ve fırınlarının üstüne yayılmış

değiller[12]. Ne de olsa, burası tanrının kilisesi."

Ivan gitti ve yaşlı kadınlara söyledi ve yaşlı kadınlar ayaklarını sürüyerek çıktılar. Ama hayır, koku hâlâ oradaydı! Piskopos rahiplere işaret etti ve kırk rahibin hepsi buhurdanlıklarını sallamaya başladılar. Kahretsinl İşe yaramadı! Piskopos yardımcı rahiplere başını salladı, kırk rahibin kırk katı yardımcı rahip buhurdanlıklarını salladı; koku daha da kötüleşti. Nefes alamadılar, artık belliydi - kesinlikle yaşlı kadınlar değildi, insan cesetlerinin kokusuydu. Dayanmak mümkün değildi. Ve bütün insanlar kiliseyi terk etmeye başladı; rahip yardımcıları sessizce sıvıştılar, rahipler birer birer çıktılar. Sadece piskopos hâlâ kilisenin ortasındaki kürsüsündeydi ve Ivan, hayalet gibi beyaz, onun önünde duruyordu

Piskopos Ivan'a baktı –onun tam içine, dibine kadar - ve tek kelime etmeden çekip gitti.

Ve böylece Ivan kilisede tek başına kaldı. Onun dışında herkes gitti - ölü kokusuna dayanamadılar.

(1922)

12 Eski Rusya'da fırınlar çok büyük yapılırdı. Yemek pişirmek için kullanılmalarının yanında, çeşitli düzeneklerle evin ısınmasına da katkıda bulunurlardı. Geceleri yaşlılar ve çocuklar fırının ılık bölgesinin üstünde uyurlardı.

IVANLAR

Ve sonra bu kasaba vardı. Ivanikha, içindeki bütün köylülere Ivan denirdi. Sadece takma adları farklıydı: Kendini-Yiyen Ivan (uykusunda kulağını kemirmişti), Kel Ivan, Her Şeye Burnunu Sokan Ivan, Tuz-Kulaklı Ivan, Çılgın Ivan, En Uzağa Tüküren Ivan - bunların sonu yoktu! Ama En Uzağa Tüküren Ivan çoğunun şefiydi. Başkaları toprağını sabanla sürer ve eker, ama Ivanlar bir şey yapmaz, sadece göbekleri yukarda uzanırlar ve kimin en uzağa tüküreceğini görmek için gökyüzüne tükürürler.

"Hey, siz, Ivanlar! Buğday ekmelisiniz! "

Ama Ivanlardan aldıkları tek yanıt, dişlerinin arasından çıkan bir "cık!"

"Şimdi o yeni topraklarda gerçek buğday var, diyor insanlar: birinci sınıf, her danesi bir salatalık kadar büyük, işte size buğday, evet, efendim."

Ve tükürmelerine geri döndüler: Tükürmede kim kimi geçecek.

Etrafta öylece yattılar ve sonra, birdenbire, şans kapılarına geldi - kimbilir nereden. Yolda at toynaklarının gümlemesive toz bulutları içinde bir atlı, dörtnala Ivanikha'ya haber getirdi: Ivanlardan hangisi yeni topraklara gitmek isterse gelebilirler, onları içtenlikle karşılarız.

Ivanlar haç çıkardılar, atın kuyruğunu kavrayarak tuttular ve her şey gözlerinin önünden titreşerek geçerken, rüzgâr gibi gittiler, bir kilise, bir tarla, bir tarla, bir kilise.

Atlı onları bıraktı. Ev yok, hiçbir şey yok. Çevresi yüz verst uzunluğunda çıplak düz bir alan ve ortasında sadece bir ısırgan otları kümesi. Ne ısırgan otları ama! Sapları şişe gibi kalın, yukarıya, tepesine bakarsanız, şapkanız düşer. Ve sizi dalarsa, kabarcıklar yarım ruble büyüklüğünde olur. Ivanlar toprağı eşelediler; ayakkabı tamircisinin zifti gibi siyah, tereyağı kadar yağlı.

"Pekâlâ, kardeşlerim, çantalarınızı omzunuzdan indirin; işte bu birinci sınıf."

Daire şeklinde oturdular, biraz tuzla kuru ekmek çiğnediler. Şimdi su içecekler ve sonra iş. Oraya buraya baktılar, su yok. Yapacak bir şey yok, kuyu kazmaları gerek.

İşe koyuldular. Yumuşak ve ufalanan bir topraktı, topaklar her yöne uçuştu. Ve En Uzağa Tüküren ara sıra durdu, gözlerini kıstı.

"Oh, kardeşlerim, burada ne su vardır ama, bulabileceğinizin en tatlısı, bizimkine hiç benzemeyen... "

Ve sonra demir, taşa çarptı- tak! Kocaman bir taş. Taşı çevirdiler ve bir kaynak çıktı. Maşrapalarını suyun içine daldırdılar, tadına baktılar; soğuk, saf ama diğerleri gibi bir su.

En Uzağa Tüküren, sadece dişlerinin arasından tükürdü- tüh: "Bu tür suyu Ivanikha'da da bulursunuz- istediğiniz kadar. Daha derini deneyin, buralarda su birinci sınıf olmalı, farklı ..."

Gecenin geç saatlerine kadar kazdılar, kazdılar, ama su hâlâ aynıydı. Geceyi ısırgan otlarının altında dönerek, bükülerek geçirdiler. Sabah, kaz-

maya devam ettiler. Şimdi fazlasıyla aşağıdaydılar, korkutucu olmaya başlamıştı, solucanlarla dolu: Tiksindirici, çıplak, pembe, çirkin burunlu. Kazdılar da kazdılar, sonra Ivanlar bir süreliğine durdular ve düşünmeye başladılar. En Uzağa Tüküren Ivan, yukarıdan seslendi, şimdi onu zorlukla duyabiliyorlardı: "Daha derine kardeşlerim, daha derine inin! Sadece biraz daha, gayret! "

Ve sonra, daha sert bir tabakaya geldiler, kürek işe yaramadı ve su da engelliyordu epey su, ama hepsi Ivanikha'dakiyle aynıydı. Bir levye aldılar, hızla vurdular ve yüzlerinenamludan geliyormuş gibi bir gümleme çarptı, sanki aşağıda bir mağara varmış gibi. Daha güçlü bir darbe - ve her şey gümbürdemeye ve yıkılmaya başladı- su, taşlar, toprak kümeleri ve bütün aletler. Bütün bu gürültüyle sağırlaşmış, gözleri tozla dolu Ivanlar zar zor bir çıkıntıya tutunmayı başardılar.

Bir süre sonra gözlerini ovuşturdular, ayaklarının altına, aşağıya baktılar... Bağışlayıcı Tanrı! Bir delik - ve deliğin içinde, mavi gökyüzü. Yukarıya baktılar; çok, çok uzakta, tepelerinde, mavi gökyüzü parıldadı. Bağışlayıcı Tanrı! Dünyayı bir uçtan diğerine kadar kazmışlardı!

Sinirleri bozuldu, şapkalarına tutundular ve tırmanmaya başladılar: Kendini Yiyen, yukarıda Kel olanın omuzlarında, Kel olan, Burnunu Her Şeye Sokan'ın üstünde, Burnunu Her Şeye Sokan, Tuz Kulaklar'ın üstünde, Tuz Kulaklar, Çılgın'ın üstünde ve böylece en yukarı kadar çıkmayı başardılar.

Dışarı cıktılar ve yaptıkları ilk şey En Uzağa

Tüküren'e iyi bir kötek atmak oldu. Sonra eşyalarını çıkınlarına doldurdular ve Ivanikha'ya geri döndüler: Şimdi ne yapabilirlerdi - susuz, aletsiz? Tek avuntuları yeni diyarlardan evlerine birer avuç toprak getirmiş olmak.

Komşularına gösterdiler ve komşuları inanmadı.

"Eğer orada bu tür bir toprak olsaydı, geri gelir miydiniz?""

Ve elbette, dünyayı bir uçtan diğerine kadar nasıl kazdıkları hakkında tek kelime edemediler ülkenin alay konusu olurlar, yalancı ve palavracı Ivanlar grubu olarak tanınırlardı ve hiç kimse onların yeni topraklardaki bu gününe inanmazdı. Ama gerçekten onu yaşamışlardı.

(1922)

KUZEY

Bu şöyle olur: Güneş bir yerde hareketsiz asılı kalıncaya kadar yavaş yavaş ilerler ve her şey yeşilimsi camın içine gömülerek sonsuza kadar kilitlenir. Sahile yakın siyah bir taşın üstünde bir martı kanatlarını açtı ve uçmaya hazırlandı - ama siyah taşın üstünde sonsuza kadar oturacak. Yağ fabrikasının bacasının üstünde taşlaşmış duman asılı kalmış. Teknedeki soluk sarı saçlı afacan çocuk, yan taraftan eğilerek elini suya sakmuş ve yakalanmış, hareketsiz, sabit duruyor.

Uzun bir süre için her şey camdan yapılmış gibi. Bu süre gece. Ama sonra güneş hafifçe kımıldadı, gerildi, biraz daha - şimdi! O başladı ve her şey paramparça oldu; denizin üstüne çeşitli renklerde kıvılcım serpintileri yayıldı, martı taştan kurtuldu ve birden yüzlercesi çığlık çığlığa havada; pembe, portakal rengi duman yukarı doğru havalandı; soluk sarı saçlı afacan çocuk korkmuş, amcasının kocaman çizmelerinden çıktı ve işine koştu.

Günün en hareketli zamanı. Ve dükkân sahibi Kortoma, üst kattaki özel ofisinden, kısa ve kalın piposundan dumanlar çıkararak, dükkâna indi; çok keyifli, elmacık kemikleri bakır kadar parlak.

Yakındaki köyden kadınlar Kortoma'dan un ve tuz almaya gelmişlerdi. Kortoma kendi eliyle küçük yeşil defterine herkesin borcunu kaydederdi, her şey orada, o yeşil defterdeydi. Ve Kortoma kadınları sevecen bir şekilde etkisi altına alır, kibarca on-

larla şakalaşırdı.

"Hey, Holmogoryalı, ne var orada, koynuna ne tıktın? İnsan arkasını dönmeyegörsün, onlar hemen... Hiçbir şey, öyle mi? Buraya gel, görelim ..."

Holmogoryalı kadınının koynu *sıcak ve titrek. Kortoma ne kadar düşünse de onu hatırlayamadı*, hiç üst kata, ofisine gelmiş miydi? Yine de garanti olsun diye, Kortoma defterinde yerini *N* harfiyle işaretledi.

Bluzu kadar kızarmış olan kadın, köşede kırmızı bluzunu ilikledi. Bir Rus fırını gibi geniş ve sıcak olan Büyükanne Matrena-Pleseya, Holmogoryalıya yardım ederken bir çocukmuş gibi onu avutmaya çalıştı: "Hişt, hişt, şşşşt... Her şey yerinde bırakıldı, değil mi? Eee? Sinek gibi vızıldanmayı kes!"

Büyükanne Matrena dükkândan ihtiyacı olan her şeyi alır ve hiçbir zaman deftere yazılmaz: Kortoma'nın Büyükanne Matrena'yla kendi özel hesabı var...

Ofisteki masanın üstünde bir semaver var; yanakları yukarda, kollar belde, tuğlayla pırıl pırıl parlatılmış. Semaverin parlak beli bütün dünyayı yansıtıyor; gerilmiş, düzleştirilmiş, baş aşağı. Semaver kesinlikle kendi dilinde düşünüyor: "Dünya benim. Dünya benim içimde. Dünya bensiz ne yapar?"

Semaver, dünyaya dostça sırıttı...,

Kortoma masada semaverin önünde oturdu. Kortoma aynada olduğu gibi semaverde de yansıdı: D*üzleşmiş, geniş elmacık kemikleriyle, parlıyan bakırsı hoş huyuyla. Ve semaver de bir aynada*

olduğu gibi, Kortoma'da yansıdı: geniş çeneli, mutlu, gün boyunca süren bahar gibi kaynayan ve köpüren, dışarı beyaz dumanlar püskürten.

Semaver, Kortoma'ya çayın faydalarını sundu. Kortoma hesap defterine borçları kaydediyordu. Kortoma'nin hesapları çok düzgün, defterlerini eski usul değil, üçlü kayıt sistemine göre tutuyor.

"Artık Batı Avrupa uluslarının ölçülerine göre yaşamamızın zamanı!" Bu onun en gözde sözü.

Kortoma mavi örgü gömleğinin içinde pişiyordu ve yüzünden terler akmaya başladı. Elini pantolonunun cebine soktu ve bir parça gazete kâğıdına sarılmış (cebi kirli) patiska bir mendil çıkardı ve bakır elmacık kemiklerini sildi. Sonra iki parmağıyla sümkürdü, mendiliyle burnunu hafifçe sildi ve itinalı bir şekilde mendili tekrar gazete parçasının içine koydu.

Kortoma borç sütunundaki isimlerden birinin karşısına *N* harfi yazdı. Bir dakika düşündükten sonra toplamdan bir ruble çıkardı ve dünyaya dostça sırıttı.

Onun arkasında, bir manastır kaçağı olan tezgahtar Keşiş Ivan, saygıyla bekliyordu. Ivan'ın kafası diğer insanlar gibi omuzlarının üstünde değildi; omuzlarına gömülmüştü, deliğinden çıkan bir fare gibi.

"Stepka bir fıçının içinde uyuyakalmış... Çok komik! Gel bak..."

"Hmm? Tamam, beklesinler. Az sonra orada olurum."

Yemci Stepka, bütün gece yorgunluktan devri-

lecek hale gelinceye kadar oltalara yem takmıştı. Sonra sıvıştı ve kıyıdaki çatlak yağ eritme fıçısına tırmandı, topuklarının üstünde çömeldi ve horlamaya başladı. Tüm görebildiğiniz, soluk sarı kafası ve amcasının kocaman çizmeleri. Sahildeki adamlar fıçının etrafında toplandılar. Ona defalarca seslendiler, ama Stepka duymadı. Atlar gibi kişnediler - Stepka duymadı ve topuklarının üstünde ikiye katlanmış halde fıçının içinde horlamaya devam etti.

Tezgahtar Keşiş Ivan fıçının üstünü tahtalarla kapadı ve yirmikilo ağırlık koydu. Sonra fıçının tepesine tırmandı ve eğlence başladı.

"Hadi başlayalım, dostlar!"

Ve su getirmeye başladılar, kova kova, canlı bir zincir halinde elden ele, bir yangında olduğu gibi ve Stepka'nın uyuduğu yere boşalttılar. Stepka sıçradı ve kafasını tahtalara çarptı. Kapana kısılmıştı, su dolmaya devam ediyordu ve uyku sersemi halinde hiçbir şey anlamıyordu.

Tahtaları yumruklamaya başladı, inleyerek: "Aman Tanrım, neredeyim? Amca! Amca! Çıkar beni!"

Amcası Marey tam orada, arkada. Stepka gibi soluk sarı saçlı ve Stepka'dan ne kadar büyük olduğunu tanrı bilir. Bir dev, geniş omuzlu, ama gözleri mavi, çocuksu, sanki hayatında ilk kez görüyormuş gibi şaşkınlıkla martılara bakıyor.

Stepka artık bağırmıyor, sadece bir köpek yavrusu gibi hafifçe burnundan inliyordu. Ve Marley sonunda onu duydu. Kıpkırmızı oldu, kulakları, boynu. Omuzları ve dirsekleriyle kalabalığı yardı,

Ivan'dan kovayı aldı ve ağırlıkları kaldırıp attı

Tezgâhtar ona öfkelendi: "Ne var? Ortalıkta yeni bir iyi adaml Sana ne? Patronun burada olduğunu görmüyor musun? Haddini bil..."

Ve fıçıya bir kova dolusu su daha salladı, doğruca Stepka'ya ve fıçıya eğilmiş olan Marey'in kafasına.

Marey bir eliyle ıslak, köpek yavrusu gibi titreyen Stepka'yı dışarıçekti ve diğer eliyle keşiş Ivan'ı bacaklarından yakaladı ve fıçının içine sertçe oturttu.

Kocaman, dişli ağızlardan kahkahalar püskürdü. Kortoma'nın bakırsı, iyi huylu yüzü aydınlandı. Fıçıdan söylenme ve homurdanma sesleri geldi.

Tezgâhtar Keşiş Ivan üstünden nehirler akıtarak, her şey cılız vücuduna yapışmış halde, sürünerek çıktı ve yerden dişsiz diş etlerini Marey' e göstererek tısladı. Bir an ve sanki ona koşacak...

"Bir tane patlat ona, Vanka! Hadi!"

Ivan yumruğunu kaldırdı, Marey'in geniş omuzlarına baktı ve vazgeçti.

"Bekle! Gününü göstereceğim sana, sadece bekle ve gör!" ve omuzlarının arasındaki deliğine geri daldı ve kalabalığın ayaklarının arasından sürünerek uzaklaştı.

Gösteri bitti. Adamlar isteksizce işlerine geri döndüler; morina balığı parçalamaya, sepetleri morina balığı ciğeriyle doldurmaya ve onları sırtlarında Kortoma'nın yağ fabrikasına taşımaya.

Ayrılmadan önce, Kortoma ıslanmış ve ağlayan Stepka'nın eline yirmi kopek tutuşturdu, kendi

semaver dilinde düşünerek: "Eminim çocuk çok memnun olmuştur, ne de olsa her gün eline yirmi kopek geçmiyor ..."

Ne zaman olduğunu kimse bilmiyor ama bir gün bir balina Yunus Peygamber'i yutmuş. Ve sonra cennetten bir ses gelmiş: "Sakın ha peygamberi yiyeyim deme! Dışarı tükür onu!"

Balina, başka bir av aramaya başlamak fikrinden nefret etmiş, ama karşı gelmekten de korkmuş. Üç gün beklemiş ve dördüncü gün onu dışarı tükürmüş. Ve tanrı da itaatkârlığına ödül olarak balinanın sonsuza kadar yaşamasına karar vermiş.

Ve hâlâ yaşıyor. Kocaman ve korkusuz, yaşlılıktan sırtı kara yosunu ve çalılarla kaplandı. Ve kimse ona dokunmadı, herkes onun Yunus'un ölümsüz balinası olduğunu biliyordu.

Sonra kararlı bir Rus balina avcısı geldi ve onun sırtına bir zıpkın sapladı. Balina sadece arkasına döndü - ham! - bütün mürettebatıyla birlikte tekneyi yuttu. Ve Mürettebat bugüne kadar günahlarının affedilmesi için dua ederek balinanın midesinde yaşamaya devam ediyor. Ve bir adam affedildiğinde, balina onu dışarı tükürüyor ve balinanın karnından bilgeleşmiş olarak çıkan adam ormana gidip orada inzivaya çekiliyor. Dua ediyor, asla batmayan yaz güneşinin, hiç bitmeyen kış gecelerinin tadını çıkarıyor; günahkarların, erdemli insanların ve ölümün – ölüm geldiğinde - arasında olmaktan keyif alıyor...

Köyün arkasında, yolun sağa ve sola ayrıldığı

yerde, tam çatalda, harap bir kilise var. Kilisenin yakınında topraktan yapılmış bir kulübe ve kulübede çok yaşlı Keşiş Ivan Romaych; yüz yaşında olabilir ya da iki yüz.

Keşiş toprak kulübesinden yavaşça çıktı ve orada durdu, eli gözlerinin üzerinde, yağmur damlası kadar minik, yeşil, elinde yuvarlak takkesi ve kafasında beyaz saçlar. Bir üfleseniz karahindiba tüyleri gibi uçup gidecek.

Şafak vakti. Yeşil, çam iğnelerinin ucunda çiy damlaları; çiy damlalarının içinde pembe ve yeşil kıvılcımlar. Tanrıya şükür, şafak vakti! Güneş yükseldikçe yükseliyor, gökyüzü mavi. Mavinin içinde iki tane sarı kelebek birbirlerinin etrafında döndükçe dönüyorlar, birbirlerine yapışmışlar ve uçuyorlar- sadece bir tane.

Keşiş Ivan Romanych elinin altından baktı ve gülümsedi: Tanrıya şükür...

Çocukken Marey tıpkı Stepka gibiydi; Onu Maryushka diye çağırırlardı. Sonra ona bir şey oldu.

Maryushka, Tunezhma'nın kıyısında oturmuş oltayla balık avlıyordu. Nehir, şarkı söyleyerek, uykuya çağırarak, eski masalları anlatarak, keskin taşların üstünden hızla geldi. Çocuk belki çok yakından baktı ya da çok dikkatle dinledi, doğruca suya yuvarlandı. Annesi onu akşam yemeği için çağırmaya gittiğinde Maryushka'dan geriye kalan, sadece bazı kayaların arasına sıkışmış sudaki çizgiydi.

"Affedici Babamız, Maryushkam boğuldu, gir-

dabın içine sürüklendi!"

İnsanlar koşarak geldiler ve onu dışarı çektiler, mosmor. Bir şekilde onu geri getirdiler, iyileşti. Ama biraz tuhaflaşmıştı, içine kapanmıştı. Ve size bakıp bakmadığını anlayamıyordunuz. Gözleri her zaman sizi geçip arkanızda bir yere bakıyordu ve neler gördüklerini kimbilir.

Rahmetli annesi onu Keşiş Ivan Romanych'e götürdü.

"Peder Ivan Romaych, onun için ne yapmalıyım? Söyle bana, bana akıl ver. Çocuğun aklı karmakarışık ..."

"İyi ve Tanrıya şükür..."

Ve orada öyle durdu, bir yağmur damlası kadar minik, küçük yuvarlak takkesi elinde, elleri gözlerinin üzerinde.

"Senin çocuğun, Anne, öbür dünyadaydı ve sonra onu buraya geri getirdiler. Onu tümüyle unuttu ve hatırlamaya çalışıyor - ama hatırlayamıyor. Sorun değil, bir gün hatırlayacak! Git Anne, huzur içinde git..."

Ve bugüne kadar Marey'in en sevdiği yer, çocukken neredeyse boğulduğu yer: kayanın altı, fokurdayan beyaz Tunezhma'nın üstü.

Balık uzun süredir yemi ısırıyor olmalıydı, olta yay gibi eğilmişti, ama Marey hiçbir şey görmüyordu, kendi düşüncelerine dalmıştı. Ve karşı kıyıdan kızıl saçlı biri uzun süre ona baktı, yoğun yeşil ardıç çalıları arasından dışarı çıkmış, kasten yaprakları hışırdatıyordu. Soluk sarı saçlı bebek dev, hiçbir şey duymadan, kendi düşünceleri içinde uzaklara

bakmaya devam etti. Kadın bir taş aldı ve fırlattı. taş Marey'in ayaklarına su sıçrattı.

Marey irkildi ve oltayı düşürdü. Su oltayı yakaladı, uzağa sürükledi ve artık köpüğün içinde, uzakta, çok uzakta, ince bir daldan başka bir şey değildi. Ve uzakta, karşı kıyıdaki çam ağaçlarının arasında, pembe ağaç gövdelerindeki güneş gibi, pas rengi bir şey parıldadı.

Gitti. Tunezhma fokurduyor ve fısıldıyor. Balık oltasını aldı götürdü; olta bir daha geri dönmeyecek.

Elde bir eldiven. Ve şimdi eldiven çıktı, tezgâhın üstünde duruyor, görünüşe göre aynı, ama farklı: Cansız, içinden et ve özü çıkarılmış, tezgâhın arkasındaki Kortomikha'nın da iç organları çıkarılmış, yanakları sonsuza kadar çökmüş ve göğsü boş. Ama şapkası pembe, üstünde çiçekler var ve pembe şapkayla daha da acıklı görünüyor. Dudaklarının kenarındaki kıvrımların arasında bir gülümseme var ve bu gülümseme şapkadan daha da acıklı.

Kortomikha her zaman dükkana giyinip kuşanıp gelir; pembe şapkayla, eldivenlerle ve gülümseyerek. Bu kocasının emri: "Herkes senin sıradan biri olmadığını görsün."

Ama Kortomikha çok ender dışarı çıkar. Çoğunlukla üst katta ofisin kapısının yanındaki küçük sandığının üstünde –özel bir şey olmadıkça- oturur.

O gün özel bir şey vardı. Laponlar gelmişti. Yaklaşık iki yıldır *buralara gelmemişlerdi ama* şimdi buradaydılar. Ve ilk yaptıkları şey Kortoma'nın

dükkânına gidip kürkleri tuz ve patiska karşılığında değiş tokuş etmek olmuştu,

Bütün köyden kalabalık toplandı. İnsanlar dükkânda ve dışarıda, dükkânın önündeydiler. Sıradan bir pazar - konuşma, satın alma, satma. Köyün kızları köşeden dikizlediler, hantal, durgun. Biri ayak parmaklarının üstünde yükseldi, sarı kafasını gösterdi - bir fokun denizin üstünde yükselmesi gibi. Ve Lapon kızlar esmer, çevik, güneşin ısıttığı sığ sulardaki yavru balıklar gibi hızla hareket ediyorlar. Ve sadece kızıl saçlı bir kız, esmerlerin arasında yabani bir tavşan gibi parlıyor.

"Hey, sen, kızıl saçlı güzel! Yakına gel! Korkma, seni yemem," Kortoma'nın elmacık kemikleri genişçe yayılarak bakır gibi parladı.

"Dikkat et, boğulma!"

Kız tezgâhın önünde durdu, kızıl kafası yukarıda, topraktan fırlamış yeşil filiz gibi dik; ayaklarının altındaki tahta döşeme değil sanki toprağın kendisi, kara yosunu ve ayakları beyaz kökler gibi toprağı sıkıca kavrıyor.

Kortoma'nın elinde çimen yeşili patiska var. Deneyimli eliyle ondan pili ve fırfır yaptı ve kızıl saçlı kızın boynundan aşağı doğru üstüne tuttu, *kırmızı ve yeşil, ooo!*

Göğüs *kısmındaki* katlanan yerleri düzeltti, kumaşın üstünden okşadı, memeleri hissetti; *köknar kozalağı gibi taze, hâlâ olgunlaşmamış, hâlâ hafif pembemsi, böğürtlen gibi.*

Tezgâhın üstünde demirden bir ölçme çubuğu duruyordu. Kızıl saçlı birden parladı ve ölçme

çubuğu ıslık sesi çıkararak elin üstüne, tam eklem yerine indi.

Gözlerini bir an bile onlardan ayırmayan Kortomikha, pembe şapkasıyla onlara hafifçe vurdu ve tam orada kupkuru olmuş boş ellerini, vücudunu ve şapkasını Kortoma'ya siper etti. Kocasının bileğini yakaladı.

"Sevgilim, Bu nasıl kaltak! Acıdı mı? Söyle bana!"

Bir düşünün: Kortoma'sı, dünyadaki en iyi adam! Kız onun eline vurdu.

Dükkândaki insanlar kıkırdadı. Kortoma ondan kurtulmak için silkindi ve kadın tezgâha doğru düştü, gevşek, boş bir eldiven gibi.

Yaz d*önümü arifesi, ortalık sıcaktan kavruluyor. Kırmızı granit kıyı* toprağın koyu kanı aşağıdan yükseliyormuş gibi sıcaktan ışıyor. Kuşların, morina balıklarının, çürüyen yeşil yosunların keskin, tahammül edilmez bir kokusu var. Sisin arasından kocaman kıpkırmızı güneş göründü, yaklaştıkça yaklaştı ve onunla birleşmek için denizin içinden koyu kan fışkırdı - kabarmış, şahlanan, dev beyaz dalgaların içinde.

Gece. İki uçurum arasındaki koyun ağzı, pencere gibi. Beyaz bir gölgeyle –beyaz bulanık sislemeraklı gözleri engelleyen bir pencere. Ve bütün görebildiğiniz sisin arkasında kırmızı bir şeyin oluştuğu.

Köy terk edilmişti. Sisin içinde kara boşluklar - boş kulübelerin açık pencereleri. Herkes karşı

yakadaydı, Tunezhma'nın karşı kıyısında. Orada, ezilmiş beyaz kara yosunları olan ağaçsız alanda, ateşlerden, sisten daha beyaz, daha inci, renkli kolon seklinde dumanlar yükseldi. Üç telli lavta usulca tıngırdıyordu; şekiller sisle çevrildiler, sisin içinden çıktılar ve tekrar kayboldular. Lapon erkekler, köyün hantal, sarı saçlı kızlarıyla. Köyün erkekleri de esmer Lapon kızlarıyla. Ve esmerlerin arasında, hızlı, kızıl, parlak bir leke, çam gövdelerine vuran *güneş gibi.*

Ve Kortoma da burada, kolları belinde, puf puf piposundan gri duman yükseliyor. Ah, kollarını o sıcak genç vücuda bir sarabilse ve sersemleyinceye, nefes nefese kalıncaya kadar onunla dönse, dönse. Ama bu imkânsız, Kortoma herhangi biri değil. Bu nedenle piposunu ağırbaşlılıkla tüttürüyor, kâğıda sarılı mendilini yavaşça çıkarıyor ve kelimelerini tartarak konuşuyor.

"Diyeceğim, her şey insanın kendisine bağlı. Buraya ilk geldiğimde neydim ki? Önemsiz biri - uyuz bir çulluk, Stepka gibi. Ama şimdi? Oh, evet! Batı Avrupa uluslarının ölçülerine göre yaşamalıyız, uygar şehirler görmeliyiz. Örneğin, Petersburg'u ele alalım ..."

Evet, Kortoma önemli biri, her şeyi görmüş. Ve diğerleri gözleri ve ağızları açık sessizce onu dinliyorlar. Sokak çocuğu Stepka - küçük bir kafa, amcasının dipsiz çizmelerinden çıkmış. Ve Marey: Mavi, çocuksu gözler, soluk sarı saç, dudaklar, Stepkaninki gibi dolgun ve bir metre genişliğinde müthiş omuzlar – bebek bir dev.

"Petersburg'da kaç tane sokak var?" Marey sordu, gözlerini merakla Kortoma'nın ağzına dikerek.

"Hmm, şey, kırk civarında, hatta belki elli ..." Kortoma yanaklarını şişirdi - puf, puf!

Öyle bir şehir olup olmadığını tanrı bilir - elli sokaklı ve her tarafta evler, insanlar. Nasıl oluyor da o sokaklarda kaybolmuyorlar? Ne de olsa, kabuklarında yosun olan her çeşit ağacın, ardıçların ve kayaların bulunduğu bir orman gibi değil - her şey farklı; burada bütün yapmanız gereken gözlerinizi açık tutmak. Ama orada, şehirde?

Çocuksu gözler şaşkınlıkla büyüdükçe büyüdü. Marey çok uzaklarda, Petersburg'da. Ve kızıl saçlı Lapon kızın yanından geçtiğini görmedi - bir kez, iki kez, başında ardıç dalından taç, çünkü bu Yaz Dönümü arifesi. Erkekler grubu onun her hareketini izliyor. Belki özel bir kokusu var - yeşil çam iğneleri, deniz kuşları - ve onun kokusunun büyüsüne kapılıp, takip ediyorlar.

"Eh, hepinizden sıkıldım, hadi gidin!" Kızıl saçlı kız yakındaki bir taşın üzerinde oturdu. Belki Kortoma'yı dinlemek istiyordu. Kortoma elmacık kemikleriyle hafifçe gülümsedi, piposundan bir nefes çekti, sanki kızıl saçlı kız orada değilmiş gibi onurlu sessizliğini korudu. Kortoma kendi değerini biliyor...

Üç telli lavta hızlandı, çiftler beyaz çayırın üzerinde daha hızlı döndüler, nefesleri daha hızlandı. Beyaz duman kolonları salındılar. Sessizce, çifter çifter, sisin içinde yok oldular ya da sisin gerisinde-

ki yumuşacık beyaz ormanın içinde ve beyaz perde onları gizledi.

Kortoma piposunu tüttürdü.

"Ayrıca, geceleri ışık var - muazzam bir fener, tam ortada, bütün şehrin üstünde... İnanılmaz! Güzel Tanrım! Gündüz sanırsınız... Hatta gündüzden de aydınlık! Yaz, kış, bütün gece boyunca, her çakıl taşını, her çimen yaprağını görebilirsiniz ..."

Üç telli lavta hızlandı, nefesler daha da hızlandı.

"Duyuyor musun? Diyorum ki, benimle birlikte halkaya gel!" *Kızıl kahve saçın üstündeki yeşil taç tam Marey'nin gözlerinin önünde; kız uzun süredir Marey'nin kolunu çekiştiriyor olmalı.*

"Hey, dur, *bırak dinleyeyim..." Marey çok uzaklarda, Petersburg'da.*

Gruptaki adamlardan biri kıkırdadı. Kızıl saçlı kız kızardı, Marey'nin kolunu bıraktı ve sisin içine girdi.

Ama sonra bir çırpıda geri geldi: En önemli şeyi unutmuştu. Kortoma'ya gitti ve elini tuttu.

"Ölçme çubuğuyla canını çok yakmadım, di mi? Bir bakalım." Baktı ve bir sincabın keskin, tatlı, tehlikeli dişleriyle gülümseyerek adamın elindeki ize vurdu. Hafifçe omuzlarını oynattı ve müzikle uyumlu sallanmaya başladı.

"Eee, dans edelim mi?" Kortoma dayanamadı ve kollarını ona sardı. Ama sıkıysa onu yakala. Kız kertenkele gibi kollarının arasından kaydı ve iki adım uzakta durdu, sallanarak, dalga geçerek. Ve sonra, sanki ona nispet vermek için, Kortoma'nın burnunun dibinde bir adama elini uzattı ve ondan

tek görebildiğiniz canlı kırmızı leke, yoğun sis perdesinin içinde hafifçe büyüyen, ağacın gövdesinin üstündeki güneş gibi.

Kız geri dönmedi. Belki başı dönünceye kadar döndü ve eve gitti ya da sisin gerisindeki yumuşak beyaz ormanın içine girdi - kimbilir?

Marey, sabahleyin babasının ağır misket tüfeğiyle ava gittiğinde onunla tekrar karsılaştı. Tunezhma'ya doğru baktı ve kız oradaydı, genç bir körfez geyiğini güdüyordu.

"Merhaba!" Marey uzaktan bağırdı.

Geyik kahverengi burnunu cevirdi, burun derisi kırıştı, ama kızıl saçlı kız duymadı, arkasına hiç bakmadı. Ya da belki eve gitmek için acele ediyordu, geyiğe bir şaplak attı ve peşinden hızla koştu.

Günlerce rüzgâr yaz sahilinden esti, bütün yemleri okyanusa sürükledi, balık yoktu. Sonra rüzgârın *yönü değişti, poyraz patladı, kabarık dalgalar kıyıya vurdu - ve Stepka yeniden saatlerce oltalara yem takmakla uğraştı.*

Amcasının dipsiz çizmeleri; çizmelerin üstünde küçük bir soluk sarı kafa ve sağ kulakta, kulak memesinde kurumuş bir damla kan. Ara sıra aklına geliyor ve parmağını kulağına götürüyor.

Arkasındaki adam böğürdü: "Hey, Stepka, dikkat et! Onu tümüyle koparacaksın - *saçında asılı duruyor.*"

Ya doğruysa? Nasıl olabilir, canlı sarkan bir kulak? Ve kirli yüzünden sessiz damlalar süzüldü, sonbaharda nemli pencere camlarında olduğu gibi.

Marey'in kaşların çatık: B*ütün suç Keşiş Vanka'nın* - neredeyse çocuğun kulağını koparıyordu. Dün yaşananlar nedeniyle, Marey'i sinir etmek için. Sadece bekle - zamanı gelecek...

Beyaz tepeli dalgalar kıyıya vuruyor. Direkler şiddetle dört bir yana sallanıyor. Gri gökyüzünde martılar beyaz kar taneleri gibi daireler çiziyorlar. Gri, yana yatmış yelkenliler gibi sağanak yağmur geçiyor ve mavi boşluklar oluşuyor gökyüzünde. Hava aydınlanıyor.

Soğuk, gümüş rengi bir akşam. Ay yukarda ve aşağıda, suda ve suyun etrafında - eski, çekiçle işlenmiş, pul pul gümüşten yapılmış geniş bir çerçeve. Gümüşün üstüne oyulmuş - sessiz karabalıkçı tekneleri, direklerin minik siyah iğneleri, gümüşe görünmez oltalar atan küçük esmer adamlar. Ve duyulan sesler sadece ara sıra küreğin *şapırdaması, ıskarmozun gıcırdaması, bir balığın yay gibi sıçrayıp takla atması.*

Marey'nin kendi oltaları var, babasından kaldı. O uzaklara açılmadı, onları kıyıya yakın kullandı. Deneyimli eli, oltaları dikkatle denize indirirken sessizce kendiliğinden çalıştı. Ve kafası da, kendi başına gümüşümsü aynanın üstünde caddeler gördü, belki kırk tane, belki elli tane ve bütün bunların üstünde güneş gibi bir fener...

Oltalar bütün gece dışarıda kalmalıydı. Uzaklara yelken açanlar teknelerinde uyudular; diğerleri karaya geri döndüler. Ve tam güneş yükselmeye, martılar çığlık atmaya ve kara sahil pembeleşmeye başladığı zaman, oltalarını çekmek için hepsi suya

akın ettiler.

Marey oltasını çekmeye başladı ve çok kolay geldi – oldukça boş. Stepka'ya öfkeyle baktı.

"Bütün düşündüğün kulağın, rezil velet! Çok iyi yemlemişsin! Hele karaya bir çıkalım..."

"Ama... A-maben ... Gerçekten, amca, çarpılayım ki, ben ..."

Stepka'nin yüzü bu sabah ışıyordu: kulağı tekrar büyümüştü; istediğin kadar çek, hiçbir şey olmaz.

Marey oltayı biraz daha çekti: hâlâ hafif. Biraz daha. Ve dondu kaldı: Oltadaki bütün iğneler en sonuncusuna kadar kesilmişti.

Diğerlerinin avı iyi geçmişti. Kırmızı, su içinde elleriyle balıkları avuçlayıp çıkardılar ve kıyıda gümüş yığınları oluştu. Sadece Marey eli boş dönmüştü.

Adamlar Marey'in teknesine doldular, oltalarına baktılar, elleriyle yokladılar, o yana bu yana çevirdiler. Güçlü, tuzlu küfürler sıraladılar.

"Lanet olsun! Bugün Marey'e, yarın da başkasına mı olacak? Adamı bulmalıyız. Boynuna taş bağlayıp denize atmalı."

Marey, kaşlarını çatarak Stepka'ya baktı. Çocuk arada sırada kulağını çekiştiriyor: İyileşti, Tanrıya şükür! Kulak, iğneler... Marey bir süre sessiz kaldı, bir adamı boş yere suçlamak istemedi.

"Söyle, ne yapacaksın Marey, ama hırsızı bulman gerek. Her adama kuşkuyla bakamayız."

"Merak etmeyin. Elimden kurtulamayacak ..."

Gümüş bir gece. Bir daha. Üçüncü. Marey Üç gece gözünü kırpmadan hırsızı bekledi. Ama kimse gelmedi. Yavaş yavaş öfkesi geçti ve adama acımaya başladı. Tamam, Stepka yaralandı. Tamam, iğneler kesildi. Bunlar doğru. Ama eğer yakalanırsa - onu boğmasalar bile, yumruklarıyla öldüresiye dövecekler. Zavallı adam. Ama o zaman, zaten o da koruyamaz onu... Zor bir durum...

Marey sahildeki büyük kayanın arkasından her şeyi avucunun içi gibi net görebiliyordu: sudaki gümüşsü iz ve gümüş iz boyunca, siyah noktalar inip çıkıyor - şamandıralar. Ay bir an bulutun arkasına kaydı ve her şey kayboldu, hiçbir şey görülemedi. Ve sonra tekrar siyah noktalar - yukarı aşağı, yukarı aşağı - gözlerin önünde titreşmeye ve gözleri kapanmaya başladı.

Sonra, yarı kapalı gözleriyle, Marey ormandan çıkan körfez geyiğini gördü. Geyik Marey'nin yanına geldi ve Keşiş Ivan'ın sesiyle konuştu: " Beni yok etme, Marey, ben Petersburglu'yum."

Marey yerinden sıçradı, etrafına baktı, geyik yok; sadece uzaktaki küreklerin sudaki şıpırtısı ve solda, uzakta, zar zor görünen kayaların arasına burnunu sokmakta olan küçük, siyah bir kano.

Kahretsin, bütün olup bitenler sırasında uyumuştu! Lanet olsun! Ve acımasını unuttu, adamı öldüreceklerini unuttu. Her şeyi unuttu ve şimdi, av peşindeki avcı gibi, olabildiğince hızlı emekleyerek, onun yolunu kesmek için...

Ormanda uzun, taşlı bir açıklık; arkasında, önünde ağaçlar ve ortada - ayın altında çıplak bir

alan.

Marey bir çalının gölgesine çömeldi. Gözleri ve kulakları jilet gibi keskin, kalbi şiddetle çarpıyor. Çıplak alanın öbür tarafından, ağaçların arasından her defasında daha da yaklaşan ve daha duyulabilir bir hafif çatırtı geldi. Geliyor.

Orada bir yerde, en fazla yirmi adım uzakta, açıklığın karşı tarafında. Şimdi duyabilirsiniz, durdu ve sola döndü. Ve Marey karnının üstünde sola doğru süründü. Silahı, *düşmüş bazı dallara takıldı*, onu çekiştirdi, dallar çatırdadı ve kıpırdamadan yattı. Diğeri, meydanın karşısında, o da kıpırdamıyor. İkisi de bekledi, kim önce beyaz açıklığa çıkıp, kurşunlarla yüzleşecek?

" Hey, Vanka!" diye bağırdı Marey." Çık dışarı, duyuyor musun? Hiçbir şekilde kaçamazsın."

Diğer taraf sessizdi. Ay karanlık bir oyuğun içine doğru kaydı, beyaz leke yok oldu.

Marey ayağa kalktı. Kendini toparladı, bir sıçramada kurşun gibi açıklığın öbür tarafına atladı. Ve orada, orman, çarpma ve kırılan dalların sesleriyle doluydu - uzağa, ormanın kalbine doğru!

"Dur, dur, Vanka! Dur, kaçamayacaksın!"

Marey sık ormanın, karanlığın içine atıldı, diğerinin üstüne sıçradı, onu kenara fırlattı ve ata biner gibi üstüne oturdu. Onu bağlamak için eğildi ve birdenbire elleri uyuştu ve sersemledi; *kız, kızıl saçlı ... Ne Vanka'sı!...*

"Ama... ama neden... ama neden iğneler?" Marey. Silahı yerde, bacakları açık kızın üstünde duruyordu.

Ve kızıl saçlı kız, *yüzünü kara yosunlarının içine gömdü ve gözyaşlarına boğuldu, bir bebek gibi, gittikçe artarak. Ona ne yapabilirsin ki?*

"Oh, Tanrım! Feryadı kes, hemen - neyin var?" ve sanki çocukmuş gibi hafifçe kızın kafasını okşadı. Kalbi yerinden fırladı -*güm*! - ve sessizce yuvasına geri döndü, yerine yerleşmeye başladı.

Kızıl saçlı kız yerden kalktı. Dizlerinin üstünde kollarını Marey'e uzattı, gözlerini kapadı, titreyen dudaklarıyla, tek kelime etmeden.

"Anlatmamı istemiyor ..." Marey nazikçe kızın kollarını itti.

"Korkma, kimseye söylemeyeceğim, Yemin ederim söylemeyeceğim. Gerçekten. Bak - haç çıkarıyorum".

Kız olabildiğince yükseğe zıpladı, bağırarak: "Herkese anlatl Eğer sen yapmazsan, onlara ben anlatacağım. Senden hiçbir şey istemiyorum - sana bakmaya tahammül edemiyorum - git, hemen şimdi-git buradan!"

Kız boş alanı şimşek gibi geçti ve ondan geriye, ormanda uzaktan gelen hafif dal catırtıları ve kara yosununun üstündeki şapkası kaldı.

Marey orada uzun süre şapkayı elinde çevirerek durdu. Ay bir oyuktan diğerine dalıyordu: Gümüş – siyah - tekrar gümüş ve her şey karışmış ve insan hiçbir şeye anlam veremiyor. Marey silahını omzuna astı ve yavaş yavaş eve doğru yürümeye başladı, topuklarına biraz sertçe basarak, ayı gibi.

Sabah herkes ona yüklendi.

"Seni ahmak! Seni kuş beyinli! Yine iğneleri kes-

tiler. Bütün bunlar olurken horlamak neyin nesi?"

"Oldu işte. Üç gecedir uyumamıştım, farkına varmadan içim geçmiş. Ve sonra rüyamda bir geyik gördüm ..."

"Geyik budalası! Kimseyi görmedin yani?

"Hayır, hiç kimseyi."

Marey'i yalnız bıraktılar ve gruplar halinde nöbet tutarak gözetleme işini kendileri üstlendiler: Bu parazit yok edilmeliydi; bu tür şeylerin devam etmesine izin verilemezdi.

Ama bir daha oltalara kimse dokunmadı. Hırsız kendiliğinden yok olmuştu.

Geceler güzel bir kızın saç örgüleri gibi uzun, gündüzler de bir kızın algısı gibi kısaydı. Mavi baştankaralar kristaller gibi çınlayarak şarkılar söylemeye başladılar. Kuğular ve kazlar sürü halinde uçuyorlar, kanatlarını çalıştırarak yapacakları uzun yolculuk için hazırlanıyorlar. Laponlar yavaş yavaş toparlanıyorlar. Bugün ya da yarın güneye doğru harekete geçecekler, atalarının gömüldüğü yerlere.

Marey bütün günlerini ormanda babasının uzun namlulu silahıyla amaçsızca dolaşarak geçirdi. Sakin günlerde uzaktan, Laponların kampından insan seslerini ve balta seslerini duyabiliyordu. Rüzgarlı günlerde altın sarısı yapraklar, yavaş yavaş, döne döne ağaçlardan dökülerek ve her dala takılarak ayrılık şarkılarını söylüyorlar - keşke bir dakika daha süre ...

Marey'nin keskin burunlu beyaz husky köpeği

kazları havalandırdı. Çok miktarda kaz ıslık çalarak, maviyi kanatlarıyla yararak, yere yakın uçtular. Marey silahını kaldırmadı bile. Husky, soluk mavi yosunlarda ayı izleri buldu: bütün yosunlar ezilmişti - ayı düğünü yapılmış olmalıydı. Köpek, Marey'in yanından izlere, izlerden Marey'in yanına havlayarak koştu. "Niye, tam burada, niye, tam bu tarafta - kör falan mı oldun?"

Marey kızgınlıkla köpeği yana itti. Husky kafasını eğdi ve kırgın bir havada yavaş yavaş adamın arkasından yürüdü: Ah bu insanlar! Bunları anlamak mümkün mü?

Marey huş ağaçlarının arasında, pas rengi çam gövdelerinin arasında bir şey arayarak günlerce avare dolaştı. Oralarda hiçbir şey yoktu, sadece mavi sonbahar.

Bütün dışarıdan gelenler, bütün yazlıkçılar gitmişti. Sahil boştu. Yağ fabrikası soğuk ve sessizdi. Ve sadece Kortoma hâlâ koşuşturuyor, öfkeli, yoğun: "Devam edin, yerleştirin, ağaçları kesin! Canlanın, saatte yüz verst!"

Yağ fabrikasının arkasındaki boş alanda terk edilmiş balina fabrikası var; ondan geriye, ufalanmakta olan çatısız duvarlar dışında hicbir şey kalmadı. Yıkılmalı ve yaza kadar yeni bir bina inşa edilmeli, bir konserve fabrikası. İnsanlar Avrupalılar gibi yaşamalı...

Kortoma, piposu elinde, işi hızlandırarak, adamlarla şakalaşarak, onları teşvik ederek, sabahtan akşama kadar boş alandaydı.

Bir dizi kütüğü kaldıraçla kaldırmaya çalıştılar –

kımıldamadı bile. Ve Kortoma, Kortoma hakkında açık saçık bir şarkı söylemeye başladı:

"Mikhailo Kortoma,
Ne adamdır ama ..."

"Şimdi bir kere daha! Kaldırın, hadi!" ve kaldıracın kolunu kendisi kavradı. Yassı, bakır-kırmızısı, bodur bütün gücünü kullandı ve kütükler kımıldamaya başladı, kalın bir toz bulutu hızla etrafa yayıldı.

Bitirdiler ve molozları kaldırdılar. Şimdi ofisin penceresi boş sahile bakıyor. Ve poyraz sahil boyunca patladı, köpüklü dalgalar sahile vuruyor.

Kortoma bütün muhasebe defterlerini elden geçirdi, muhasebeciliğin üçlü girişli sistemine göre her şeyin çetelesi tutuldu ve toplandı. Defterleri kapattı. Masadaki semaver soğumuş ve artık şarkı söylemiyor.

"Hey, bir semavere ne dersin?"

Kortomikha, kapının arkasındaki sandığın üstüne oturmuş, dikkatle dinliyor. İrkildi, çökmüş yanakları kızardı ve dudaklarının köşesindeki kırışıklıkların arasında bir gülümseme belirdi.

"İyi uyumadın mı? Bir tanem... gece için eline küçük bir parça mühür mumu almalısın. Yardımcı olur. Yakışıklım ...",

"Tamam, hepsini duydum... Biraz rom!"

Rom, sandığın içinde. Antik eğri bir kilit. Bütün yaz bir çivide asılı kalan antik sarmal bir anahtar; çivi şimdi boş.

Kortomikha kapının arkasından pür dikkat dinliyor. Saat çalıyor, tik tak, çalıyor. Gece. Çok uzakta, suyla gökyüzü arasındaki kenara, pembe bir şerit sıkıca yapışmış ve pembe, siyah su dolu sonsuzluğu daha boş, daha çıplak gösteriyor.

"Daha fazla rom, hey, orada! Matrena'yı çağır - canlan!"

Matrena-Pleseya geniş, sıcak ve rahatlatıcı, Rus fırını gibi.

Matrena, bir zamanlar kimseyi geri çevirmezdi; gel, şuraya kıvrıl, her geleni ısıtırdı. *Eğer bir adamın şirret bir karısı* varsa, adamı rahatlatırdı. Eğer bir delikanlı belli bir yaşa gelmişse, ona öğretirdi nasıl ...- uygun bir şekilde, sabırla. Ama *şimdi büyükanne Matrena* olmuştu, başında siyah yaşlı kadın şalıyla. Şimdi kendisi bir şey yapamıyor; şimdilerde sadece başkalarını sağlıyor.

Matrena, çevik, esmer Laponyalıyla beraber orada olalı bir saat olmamıştı. Kortomikha, boş, çökmüş gözlerle esmer kızı baştan aşağı süzdü ve burun kıvırdı: "Kime geldiğini sanıyorsun? Hayır, söyle bana, kime? Şuna bak, domuz gibi çamur içinde! Tamam, tamam, gel buraya, üstündeki her şeyi çıkar, sana temiz şeyler vereceğim."

Saat çaldı, tik tak, çaldı. Kapının yanındaki sandığın üstünde oturan Kortomikha pür dikkat dinledi.

Üçüncü gün - piposu dişlerinin arasında, elleri belinde - Kortoma tezgâhın arkasında, sağlam, her zamanki gibi ciddi ve sadece yanaklarına bakır daha fazla yerleşmiş, elmacık kemiklerinde daha

fazla iz bırakmış.

Dükkân konuşmalar ve kahkahalarla dolu, Lapon kadınlarla tıkış tıkış: Laponlar yarın ayrılıyorlar, bugün son günleri, gitmeden biraz daha alışveriş yapmalılar.

"Hey, sen, esmer olan... Hayır, hayır, sen değil - sırtında doğum lekesi olan. Hadi, doğum lekeli! Kemeri al, dene bakalım ..."

Dükkân çok şenlikliydi; patron cömertti. Pembe şapkası ve eldivenleriyle karısı parayı sayıyordu, iki kırışığının arasına neşeli bir gülümseme yerleşti.

Sonunun geldiğini hisseden zengin bir adam insanların yanına gider, yakasını açar ve avuç dolusu altını sağa sola fırlatır: "Burada, alın, iyi Hıristiyanlar, her şeyi alın, artık hiçbir şeye ihtiyacım yok!" Böylece, yok olmadan hemen önce, güneş ormana kovalarla altın boşaltti; altın ağaçlar, altın gökyüzü, altın yosun.

Oradaydı, Marey tüm altınlara doğru birbirine girmiş dalların arasından acele yürüdü. Bir saat daha, yarım saat daha ve her şey solacak, yok olacak.

Ve son saatte, kız onunla buluşmak için altınların içinden çıktı. Başı - pas rengi bir yama, dudakları - kan, elinde bir tüfek var. Ve tek kelime etmiyor, hiçbir şey: Marey'i fark etti ve doğruca ona koştu. Bir dalga kayaya doğru ilerler, ona çarpar ve küçük parçalara ayrılır. Yine de onu sendeleten yoktur, tutan yoktur, durdurmak için haykıran yoktur. Dalga kıyıya varmalı.

"Hey, silahın ..." Marey bağırmak istedi... Ama kızıl saçlı çoktan tüfeğini doğrultmuştu, nişan aldı - *bom*!

Marey iyi mi? Hayır? Sonra... Sıçradı, kız tüfeği tekrar doldurmadan - kızı devirdi, bütün vücuduyla kızın üstüne bastırdı.

"Ahh, bıçakla, ha?" Kızın elleri, eğer ellerini yakalayabilirse!

Ve sonra Marey nefessiz kaldı, *sıcak eller boynunda kilitlendi, kızın dudakları Marey'in dudaklarını buldu, sıkı; daha sıkı. Dudaklarında tuz tadı - kan.*

Sanki biri kafasına bir darbe vurmuş gibi, etrafındaki her şey döndü. İki koluyla kızı kavradı, bütün gücüyle, bir şey çatırdayıncaya kadar. Kız inledi, gözlerini kapadı, mum gibiydi.

"Oh, hayır, yapmayacaksın, bıçak nerede? Orada – o artık benim. Ve dudaklar, kollar, her tarafın... Ah, acıtıyor mu?"

"Acıtmıyor... Oh! Daha fazla acıt, daha fazla - oh, yap!"

"Sen! Seni vahşi kedi yavrusu! Sakın bıçağa dokunma! Güzelim, altın geyiğim benim... Tüfeği neden bana doğrulttun?"

"Çünkü seni seviyorum ve sen... Çünkü sen ..."

"Orman geyiğim... Hayır, adın ne - seni nasıl çağırmalıyım?"

"Beni Pelka diye çağır... Hayır, nasıl istiyorsan öyle çağır, sanki köpekmişim gibi ıslık çal, peşinden koşacağım, beni dövebilirsin... Sen bir tanesin - sen, sen!"

Güneşe ihtiyaçları yoktu. Gözler parladığında kimin güneşe ihtiyacı olur? Karanlık. Yün bulutu dünyayı sardı, ağır perdeyi indirdi. Uzaklardan, perdenin arkasından taşa çarpan damlaların sesleri geliyor. Çok uzaklarda - sonbahar, insanlar, yarın.

"Yarın gidiyoruz. Her şey toplandı, çadırlar katlandı."

"Hiçbir yere gitmiyorsun. Hele bir dene! Hadi, dene, kıpırda bakalım."

"Oh! Hayır, hayır, beni daha sıkı tut, beni bırakma, daha da sıkı... Böyle!"

"Bak, Pelka, gece olacak, kar ve pencerenin üstünde bir post olacak ve sobada ateş. Ve bütün dünyada başka kimse olmayacak - sadece ikimiz olacağız."

"Evet, anlat bana. Daha fazla anlat. Elini ver, bu tarafa. Ama izin ver geyiğim bizimle gelsin. küçük ve kızıldı... Ve ben küçüktüm ..."

"Ama uyuyorsun. Uyu, kedi yavrusu. Uyu, benim altın geyiğim."

Gece. Kar yağıyor, sakince, hafifçe hışırdayarak, yatıştırıyor. Ve insanlar uykuya daldığında ciddileşiyor, durmadan üfürerek, bacaların *üstünde uğuldayarak, her şeyi karıştırarak, beyaz bir sis içinde bağrına basarak, her yeri örtüyor.*

Sürüklenen beyaz dumansı şeyler çatılara kadar yükseliyor. Her şey koyu beyaz; her şey sessiz, yumuşak. Ne zaman gündüz ne zaman gece olduğunu kimbilir? Herkes uyuyor ve yavaş, yapışkan rüya aralıksız devam ediyor, her zaman aynı. Yeni-

den, sanki biri dışarıya, sokağa çıkmış gibi görünüyor – soğuk yıldızlar tekrar parıldıyor - birinin kulübesine yakın *bağlanmış, pinekleyen kızıl* bir geyikle ilgili tekrarlanan aynı rüya. Pencere postla kaplanmış, perdenin arkasında sıcak bir alev dans ediyor; kar üstünde kırmızı şeritler halinde iz bırakıyor.

Bereli minicik bir adam geçiyor ve her şeyi rüya görüyormuş gibi algılıyor - düşünmeden, adını koymadan, tek kelime etmeden; Ageyiği beslemeyi unuttular, algılıyor. İyi kalpli adam bahçeden bir kucak dolusu kuru beyaz yosun alıyor ve geyiğe atıyor - ve eski aynı rüyayı görebilmek için tekrar uykuya dalıyor. Ve sonu gelmeyen gece devam ediyor. Ya da belki bir saniye kadar - bir iç çekişten diğerine...

Çıplak bir adam penceredeki postu yana çekti. Pencerenin ötesinde, gökyüzünde - pembe, parlak bir yarık, pembe kar, damların üstünde pembe duman.

"Ama, hayır! Gece bitti mi? Hayır, bu sadece bir ..."

Ve post yine örtüldü. Ama yarık günden güne genişledi ve daha fazla parladı. Ve şimdi, dışarıda, karın üstünde kırmızı şeritler - ve içerde, kulübede, soluk mavi ince damarlı bir bacağın beyaz kıvrımında, kapalı gözkapaklarında, pas rengi kafada da kırmızı şeritler var. Göz kapakları tatlı bir yapışkanla birbirine yapışmış. keşke onları hiç açmak zorunda kalmasalar...

Rüzgâr esiyor, denizde biriken buzlar gümbürdüyor ve çarpışıyorlar. Yüzen buz kütleleri güneşte

parlıyor, ilkbaharın aşk çılgını hayvanları gibi birbirinin üstüne tırmanıyorlar. Neşeyle, şaha kalkıyor, birbirlerini tırmalıyor, dişliyor, yuvarlanıyor ve parça parça oluyorlar - titreyerek beyaz toza dönüşüyorlar. Bırakalım sonunda toz olsunlar - fark etmez. Kendilerini paramparça etmek için acele ederek yenileri tırmanıyor - her zamankinden daha neşeli.

Koyun arkasındaki küçük tepede, kilisenin yakınında bir adam ayakta duruyordu, bir yağmur damlası gibi minicik, gözlerini kısmış, elini gözlerinin üzerine siper etmiş. Tepeden, kayaklarının üstünde sahil boyunca, sonra da doğruca aşağıya, denize doğru uçan, mavi, sıcak buzun üstünden, boşlukların ve çatlakların arasından umursamadan geçen iki figürü görebiliyordu. Nereye? Neresi olursa. Sadece son hız uçuyorlar, gülerek ve bağırarak: Hoooo!

Uzakta buzlu, güneşli alanın üstüne düşüp yuvarlandılar ve ilkbaharda azmış hayvanlar gibi birbirlerine sıkıca sarıldılar. Sesleri küçük kilisede hafifçe duyuluyordu: "Hoooo!"

Siperin altında, gözler kırıştı, gülümsedi. Tanrı onları korusun!

Aşağıdan, köyden, büyükanne Matrena küçük kiliseye doğru yavaşça ilerledi - geniş, ağır, bir fırın gibi her yöne pırtlamıştı. Yüzü kırmızıydı, sendeliyordu; bir şişenin boynu koynundan dışarıyı dikizliyordu. Dudakları gülümsüyordu ama yanağından gözyaşları süzülüyordu.

"Neyin var, büyükanne? "

"Ne sanıyorsun, kuzum, işte ilkbahar. Bir za-

manlar, ilkbaharda... Eh! Ve şimdi - evin cini hariç kimse gece yanıma gelmiyor. Hatta tek başıma içmek zorunda kalıyorum."

"Oh, ben sana eşlik ederim."

"Teşekkürler, iyi kalpli kutsal adam!"

Tepede ısındılar, aynı şişeden içtiler. Aşağıda, buz kütlesinin üstünde - iki siyah nokta.

Uzun yavaş bir çatırtı sesi: Buz kütlesi koptu ve sessizce denize doğru hareket etmeye başladı. Buz kütlesinin üstündeki iki kişi, kalkmadılar, kımıldamadılar, belki farkında değillerdi. İki siyah nokta yavaş yavaş uzaklaşıyordu.

Ve kıyıda, panik, koşuşturma, bağırmalar. "Denize sürükleniyorlar... Eğer met zamanı olsaydı, ama deniz çekiliyor ..."

"İyi de rüzgâr nereden esiyor, aptal ihtiyar? Ha!"

"Filika kancaları nerede? Hey, sen, gevezeliği kes, fırla - kancaları getir!"

"Çabuk, çabuk! Buzun üstünde insanlar var... Çabuk!"

Kortoma geyiği kızağına bağladı; kızağa kancalar ve katlanmış bir branda bot yüklendi. Mysh-Navolok boyunca hızla gidecek, buz kütlesi sığ sularda karaya oturabilir. Kortoma olmadan da her şey yoluna girebilir ama bunu tek başına yapmalı. Belki ilkbahar, belki güneş, ona kendisini derisinin altından dışarı fırlayacakmış gibi hissettiriyor ve yıldırım hızıyla gitmeli, hareket etmeli, bağırmalı, yönetmeli. Ya da belki Kortoma bir şekilde kendi üç girişli muhasebe sisteminden etkilenmiş olarak hareket ediyor.

Peki, ya o ikisi? İşte onlar, boşlukların ve yarıkların arasından buz kütlesinden buz kütlesine atlıyorlar.

Güneşten sarhoş olmuş, mavi parlak buzun üzerinde sıçramaktan yorgun ikili eve döndü. Kulübenin yakınında iple bağlı kızıl geyik sessizce duruyordu. Pelka onu kucakladı, yüzünü hayvanın sıcak burnuna bastırdı.

"Mutlu musun, canım? Ha? Hareketsiz durmaktan uyuştun mu?"

Kız onu çözdü ve geyik ok gibi fırladı, geniş bir daire çizdi, küçük bir tümseğin üstüne sıçradı ve durdu, ince bacaklı, düşündü: uzaktaki mavi aşağı kuzey ormanlarına doğru mu koşmalı, yoksa kara yosunu için kulübeye geri mi dönmeli?

Şimdi sivrisinekler şarkı söylemeye başladılar. Yeşil kadife kara yosunu, pembe, mercan rengi ahududu ve gri-mavi yaban mersini kümeleriyle beneklenmiş. Uzaklarda bir yerde orman yangını var ve güneş sisin içinde süzülüyor.

Üçü - Pelka, Marey ve Marey'nin köpük beyazı köpeği. Pelka'nın kızıl saçı karmakarışık, kızılın üstünde yeşil bir taç. Pelka, ilkbaharda topraktan yeni çıkmış, hâlâ ucunda nemli toprak ve bir parça yeşil kara yosunu taşıyan dipdiri bir filiz gibi.

"Piyu! Piyu!" Kestane rengi orman tavuğu ince kamıştan ses çıkarır gibi öttü. Sonra sessizleşti ve dinledi: Eşi, hışırdayan yeşil ağaçların tepesinden karşılık verecek mi?

"Piyu!" Pelka orman tavuğu dilinde yanıtladı.

Ve orman tavuğu yaklaştıkça yaklaştı. Şimdi tam tepelerindeki dalın üstünde, titriyor, kanatlarını gerdi, aşkla çarpan kalbini açtı.

Orman tavuğu silah sesini duymadı. Sadece gözünün önünde bir ateş parlaması ve ateşin içine düştü. Pelka acımasızca tavuğun kafasını kopardı ve yoluna devam etti.

Ormandaki bütün yaratıklarla konuşuyordu. Yeşil-kırmızı çam kızkardeşleri, uysal sürüler halinde onun peşinden koştular. Hava daha ısındı, alnında çiy taneleri, bakır rengi ağaç gövdelerinde şeffaf damlalar. Uzaklarda bir yerde Husky deli gibi havlıyor.

"Daha büyük saçma koy, Marey, kazlar..." Pelka köpeğin bağırışını duydu, kazlar.

Ağaçlar bir perde gibi açıldı. Büyük, durgun bir göl, kırmızı, pürüzsüz taştan kıyılar. Kazlar gölün üstünde uğulduyor ve yavaşça havalanıyorlar. İki tüfek atışı gölün sessiz aynasını kırdı: Marey'inki, sonra Pelka'nınki. İki gri gövde taklalar atarak indi ve cup diye suyun içine düştü.

Husky suyun içinde hapşırdı ve tiz bir ses çıkardı. Kaz onun için çok ağır; Marey onları almaya kendi gitmeli. Derin olabilir.

Marey gerildi, soluk sarı kafasını omuzlarına doğru eğdi, yavaşça botlarını çıkardı, ıslaklar ve yerinden oynamıyorlar.

"Seni uyuşuk!" Pelka'nın sabrı taştı, hızla sandaletlerini çıkardı ve pembe vücut, soğuk suda bata çıka yürüdü. Sadece kafası gözüküyor-şimdi yüzmesi gerek.

Geri geldi, silkelendi, güldü, taze su ve yosun kokuyordu. Yanında köpek de silkelendi, zıpladı, Pelka'nın dizlerini yaladı. Pelka'nın kızıl saçının üstünde - yeşil bir taç; memelerinden, taze, ahududu pembesi meme uçlarından akan damlalar - meme-ler soğuk olmalı. Elinde kazları taşıyordu; onlardan damlayan kan, düzgün hatlı bacaklarından aşağı süzülüyordu.

Marey daha fazla dayanamadı. Sıcak kırmızı taşların üstünde, dudaklarıyla soğuk, soluk pembe ahududuları ısıttı.

"Hayır, henüz ısınmadılar; bak, hâlâ soğuklar."

Bir yerlerde orman yanıyordu. Durgun gölün yanındaki kırmızı taşın üstünde, kokulu iğne yap-raklarının yandığı ateşten dumanlar yükseliyor, Pelka besili kazı ateşin üstünde kızartıyordu alev-ler yeşilin, kırmızının üstünde oynuyordu; kızın dudakları ve elleri kan içindeydi. Gözleriyle hafifçe Marey'e gülümsedi; konuşmaya gerek yoktu.

Uzakta, dallar çatırdadı, bir ayı çalılar boyunca ileri atıldı. Sonra her şey sessizleşti, sadece köpek uykusunda öfkeyle homurdanmaya devam etti.

Ateş söndü. Kızkardeş çamlar alacakaranlıktan çıkıp daha da yakına geldiler. Dünya daha da ka-rardı, daraldı - ve şimdi dünyada sadece ikisi vardı.

İnsanlara kimin ihtiyacı var ki? Marey balık tutma ekibinden ayrılmıştı, oltalarını ve kulübesini yazın gelen balıkçılara kiraya verdi; balıkçılar ödemeyi yakaladıkları balıkların bir kısmını vererek yaptılar - kışı geçirecek kadar olmalı. Pelka'yla

ormanda yaşadı, bir Lapon çadırının içinde; kara yosunuyla örtülmüş, birbirine dallarla bağlanan ince çubuklardan oluşan bir çerçeve ve içinde halı gibi yeşil kara yosunu.

Her sabah Pelka ezilmiş yosunu değiştirirdi. Her sabah şarkı söyler, nazarlıklar örerdi, taze ardıç dalından taç ördü ve eski tacını duvara astı. Belki yeşil taçlar Tanrı'ya sunuluyor. Ya da belki yeşil taçlar gündüzlerin ve gecelerin çetelesi. Sımsıkı kapalı gözlerle, gündüzler ve geceler orman çalılıklarının arasından hızla aktı, beyaz uykusuz güneşin altında, ormanın durgun göllerini geçti. Ve onlarla birlikte uçarken, hızla giden ağacı bir anlığına yakalayabilirsiniz ve şapkanıza sıkıca tutunurken, *yüzleşmek için başınızı* rüzgâra *çevirebilirsiniz*. Hayır, bu bir rüya değil; bir tane taç var ve bir diğeri ve ezilmiş, kuru kara yosunu. Ve sonra gözlerinizi tekrar kapatırsınız - bırakın rüzgar sürüklesin sizi...

Marey köye, insanlara gitmişti, barut ve tuz almak için, Kortoma'nın dükkanına.

Yalnız kalan Pelka, beklerken durgunlaştı, köpeğe sordu:" Hâlâ gelmedi mi? Yakında gelir mi? - Söyle bana!" Husky zıplayıp gri kulaklarını diker dikmez, Pelka her şeyi bıraktı ve Marey'i karşılamak için köpekle birlikte onu görünceye kadar hızla koştu - hafif düşük omuzlu, soluk sarı saçlı, yavaş, dev bir bebek.

"Sen, sen, sen!" Tek bir sözcük, tıpkı pufla ördeğinin şafak vakti taş yuvasının içinde hiç durmadan aynı sözcüğü haykırması gibi...

Bulutlu günlerdi. Bulutun kabuğu gitgide incel-

di, pembeleşti, yarıldı - ve işte güneş orada, yeşil ağaçların tepelerinin arasında, mavi boşluğun içinde. Marey hiçbir şey duymadı; mavi gözleri maviye dikili, dalgın.

Sanki kazayla olmuş gibi memeleriyle Marey'e sürtünmek, tahrik etmek? Hayır. Kaşlarını birbirlerine değinceye kadar çatmak, bağırarak: "Ne düşünüyorsun? İstemiyorum düşünmeni! Sakın ha!" Ve çocuksu şaşkın gözlerine cevap olarak, kül olup yanmak, beyaz husky'le birlikte onun ayaklarının dibinde bir yumak gibi kıvrılmak, ve husky gibi gözlerini kapamak, okşayan elinin altında daha da büyümek...

Gece yağmur yağdı; çadırda sakin, ipeksi bir müzik. Ve kızın tek ihtiyacı uyandırılmaktı, elini uzattı, karanlıkta hafifçe Marey'e dokunmak ve tarifsiz bir mutlulukla bir kahkaha atmak için. Yağmur.

Ve sonra tekrar uçmak – bir rüyadan bir başka rüyaya...

Bir gece Pelka uykusunda bir kara yosununa çarptı, boş... Kuşkuyla uyandı, karanlıkta gözlerini açtı ve düzleşmiş boş kara yosununa dokundu. Marey orada değildi.

Dışarı koştu, çınlayan bir sesle bağırdı:" Marey!"

Kimse yok. Ay yabancı gibi asılı, ağır, bir kapıdaki kilit gibi; kapı sıkıca kapalı. Her şey sessiz ve sadece uzakta, uykusuz Tunezhma hızla akıyor ve şarkı söylüyor.

Aşağıda, suyun üstünde bir gölge var. Yukarı-

dan, durgun suyun karanlık aynasında Marey'nin beyaz kafasını görebildi. Marey, Pelka'nın yukarıdan eğilip ona seslendiğini, gözleriyle onu çağırdığını fark etmedi.

Pelka çadıra geri döndü, uzandı. Ve sadece yıldızlar sabah serinliğinde soğuduğunda, solduğunda ve titrediğinde, Marey parmak uçlarında sessizce yürüyerek çadıra geldi ve yavaşça yerine uzandı.

Sonbahar, gri baykuş kanatlarının üstünde hızla geliyordu. Alacakaranlıkta küçük kaz sürüleri hüzünlü borazanlarını çalarak güneye uçtular. Sabahları kara yosunu beyaz gümüşle kaplandı.

"Yapacak bir şey yok Pelka, çadırı toplamalı ve kışlık yere taşınmalıyız."

"Hayır!"

"Ama gece titriyorsun, sevgili kız. Soğuk."

"Üşümüyorum – nedeni o değil... Titremiyorum! Gitmeyelim buradan!"

Ama sonbaharla başa çıkamazsın. Hayır. Geceyarısı rüzgârı ormanın içinden sessizce yaklaştı, insanı korkuturcasına öttü, yaklaşan kış için her şeyi uzaklara süpürdü, yaprakları savurdu.

Çok ama çok kırmızı, rüzgârlı bir gecede köye geri döndüler. Kulübe boş, kir ve soğuk kokuyordu. Ama köşedeki geniş sedir aynıydı ve tek yapmanız gereken, postu pencerenin üstüne asmak ve sobayı yakmaktı.

"Sobayı yak, Pelka, bir dakika içinde geri dönerim - bir koşu Kortomalara gideceğim, lamba boş."

Sobadaki ateş şarkı söyledi ve Pelka mırıldandı. Ardıç yapraklarını serpiştirdi ve sedirin üstüne yumuşak bir yatak yaptı, her şey ilk kışta olduğu gibiydi.

Bir öbek dal yanıp kül oldu. Pelka başka bir öbek daha attı; ateş dans etti, çıtırdadı. Ve sonra alevin dilleri tekrar küçüldü, tembelce oraya buraya hareket etti - en son hafif yanan mavilikler; sonra onlar da söndü ve karardı.

Pelka sokağa *çıktı. Gece* rüzgârı patladı, dalgalar kıyıya vurdu, yıldızlar titredi, kulübelerdeki alevler titredi.

Pelka, Kortoma'nın dükkânındaki perdesiz pencereden içeriyi görebiliyordu: Kortoma ata biner gibi bir fıçının üstünde oturmuş, piposuyla, işaret parmağını öğüt verir gibi kaldırmış. Deri ceketler, kulaklıklı kürk şapkalar, sarı çocuksu bir kafa, şaşkın gözler...

Marey'nin kulübesi karanlık. Sobanın ağzı hâlâ son kordan gelen hafif kırmızı renkle ışıldıyor. Bankın üstünde Pelka hafifçe beyaz, parlıyor, ayakları aşağıda sallanıyor, elleri sıkıca dizlerinin arasında.

"Neredesin Pelka? Sobayı yakacağını söylemiştin, geçen kış olduğu gibi."

"Yaktım."

"Sönmüş. Eh... Tekrar yakalım, ha?"

"Hayır, başka çalı çırpı kalmadı."

Sobada, kömür sessizce çıtırdadı, kıpırdadı, külün altında hışırdadı.

Kar her şeyin üstünü örttü. Köyde acı bir soğuk

sessizliği.

*İnsanlar, karanlıkta isteksizce kalktılar, bahçeye çıktılar ve su kaynatmak için biraz kar topladılar. Pencereye gözlerini dikerek isteksizce yemek yediler,*pencere camları siyahtı.

Büyükanne Matrena'nın evine gitmeli mi? Saat kaç?

Büyükanne Matrena'nın kulübesinde duvarda hiç durmadan tıklayan, inleyen, öksüren, dinlenmeden koşturan bir saat vardı - karanlık gecede gören.

"Şimdiden başladın ha! Acaba bir şişe içkin var mı, büyükanne?"

Elbette vardı. Ve sonra her şey daha kolay göründü, sanki pencerenin dışındaki karanlık bir parça aydınlanmaya başlamış gibi, sanki küçük hafif bir ışık parıltısı varmış gibi.

Çakırkeyif, erkenden yatağa yuvarlandılar - olabildiğince uyumak için, böylece daha az açlık hissedeceklerdi. Yazın yeterince av olmamıştı; fazla yiyecekleri yoktu. İhtiyatla yediler ve yaşlılara yan gözle baktılar; yaşlılar boğazına düşkün olur, bunu herkes bilir, onları beslemenin ne yararı var? Biraz aç kalmalarının onlara zararı olmaz.

Aç köpekler uludular. Daha fazla yiyecek isteyip ağlamasınlar diye kadınlar çocuklarının karnını günde üç kez sıcak suyla yıkadılar, yaşlılar sessizce açlık çektiler.

Ve bu, yavaş yavaş, yaşlılarla başladı: Ayakları ve diş etleri şişti, inlediler ve anlaşılmayan bir şeyler sayıklayarak, bütün gün fırınların üstünde

yattılar. Hastalık kulübeden kulübeye yayıldı. Ivan Romanych kulübeden kulübeye gidiyor, hastaları iyileştirmek için başını eğiyordu; ikonaların önünde, ter boşalıncaya kadar, başı yüz, iki yüz kez eğiliyordu - ve sonra, göz açıp kapayıncaya kadar hasta daha iyi hissediyordu.

Ve Matrena-Pleseya fırının üstünde yattığı yerden Ivan Romanych'e güldü: "Hehe, sevgili Ivan! Ayakların seni taşıyabiliyorken, iyisi mi dans et. Bu seni bütün baş eğmelerinden daha fazla terletir."

Ve fırının üstünden inmedi. Şişeden bir yudum aldı ve şarkılar söyledi, evin cini bir çıkıntının üstünde ona eşlik etti.

"Stepka'yı duyuyor musun? Onu oynarken duyuyor musun? Ve şimdi bardakları aldı, sandığın üstünde zıplıyor. Şu gidişini dinle!"

Stepka büyükannenin kulübesine ona göz kulak olsun diye konmuştu. Bir köşeye büzüldü, gözleri faltaşı gibi. Güzel Tanrım, bir parça kendine gelse! Korkutucuydu, b*üyükanne, bir şeyler sayıklıyordu,* tanrı bilir, aklını kaybetmişti.

Penceredeki karanlık biraz daha soldu. Stepka, acele Ivan Romanych'e koştu, b*üyükanne Matrena ölüyordu, birisi dua etmeliydi.*

Ivan Romanych geldi, elinde ağaçtan oyulmuş bir haçla, fırına büyükannenin yanına tırmandı. Ve büyükanne Matrena gözlerini açtı ve altından bir deste iskambil kâğıdı *çıkardı. "Geldiğin için teşekkürler. Stepka aptalın teki, oynamayı bilmiyor. Koz oynayalım mı, ha?"*

Ivan Romanych güldü ve oturdu. Zamanla ye-

şilleşmiş siyah cübbesi, bir damla kadar minik, esmer yüzü - sanki tarihi bir ikonun içinden henüz çıkmış gibi.

Oynamaya başladılar. Büyükanne şanslıydı - hayatında hiç bu kadar şanslı olmamıştı. Şimdi tek ihtiyacı olan kupa kızıydı, gelirse oyun bitecekti.

Kupa kızı geldi. Büyükanne güldü ve koz oyununu bitirmeden ruhunu Tanrı'ya teslim etti.

Stepka köşedeki sedirde uyuyakalmıştı. Matrena, kartları eliyle sıkıca kavramış, fırının üstünde yatıyordu. Ivan Romanych tahta haçı kâğıtların üstüne yerleştirdi, kadına ve Stepka'ya haç çıkardı ve dışarı çıktı.

Siyah tavanların altında, fırınların üstünde, yaşlılar titrediler ve anlamsız şeyler sayıkladılar - sesleri gitgide hafifledi, ta ki sessiz kalıncaya ve buzdan oyulmuş mavi mağaraların içinde sessizce ebedi istirahatlarına çekilinceye kadar. İlkbaharda donmuş toprak eriyecek; o zaman, Tanrı'nın izniyle rahatça toprakta yatabilecekler, mezarlıkta.

Mavi kuzey ışıkları gökyüzünde yükseldi ve sessizlik daha da derinleşti, daha da acı soğuk. Sanki her şey tam dibe çökmüştü ve kalın, kale gibi mavi bir buz tarafından aşağı bastırılıyordu ve donmuş güneş ışığı, bin verst kalınlığındaki buzun içinden hafifçe dibe kadar süzülüyordu.

Mavi mağaranın içinde, dipte, ince bacaklı geyik sessizce duruyor, bağlanmış. Sıcak bir el boynunu okşuyor; kahverengi burnun gergin derisinin üstüne sıcak damlalar düşüyor. Yukarıda bin verst

buz var. Ama kesinlikle sonunda eriyecek, yeşil kara yosunları, serin ahududuları ve yağmurun sıcak hışırtılarıyla ilkbahar elbette gelecek, değil mi?

Geyik sessiz.

Marey'nin aklına parlak bir fikir gelmişti.

Bir ışık! Bir fener yapacaktı, Petersburg'daki gibi. Köyün üstünde yükselecekti ve bir daha gece olmayacaktı, hayat yeni ve farklı olacaktı.

Ve Marey'e bütün hayatı boyunca sanki bunun için yaşamış gibi geldi; Tunezhma'nin söylediği şarkı buydu, o ise kelimenin anlamını ancak şimdi anlıyordu: *Işık*.

Kortoma malzemeleri esirgemeyeceğine söz vermişti. "Biz herhangi biri değiliz, yeterince malzememiz var ve fazlası da!"

"Ama sana söylüyordum; oradaki lambalar, üstlerinde tel örgü olanlar, küçük. Ve sen onu kendi istediğin gibi değiştirmeye çalışıyorsun - dev bir fener istiyorsun - bu büyüklükte!"

Hayır, minik lambalar ne işe yarar! Karanlığı kesin olarak ortadan kaldıracak bir şeye ihtiyacınız var. Ayrıca, Kortoma eskiden büyük bir ışıktan bahsederdi. Simdi caymaya çalışıyor. Küçük lambalar! Hıh ...

Pencerenin ötesinde kimbilir ne var, karanlık gündüz ya da karanlık gece. Ama şimdi bir önemi yok. Kulübede asılı olan teneke lamba, daire şeklinde ışık yayıyordu. Marey fenerini yaparken aydınlık dairenin içinde yaşadı. Yuvarlak bir çerçeveye tahta levhalar bağladı, teneke borular lehim-

ledi, tel bir ağ ördü.

Uzakta, parlak dairenin dışında, kızıl saçlı Lapon kız. Bir zamanlar - çok, çok uzun zaman önce - iğneleri kesen, bir zamanlar ağaçların altın duvarlarından silahıyla çıkan, soluk sarı kafaya nişan alan kız. Niye ıskalamıştı?

"Sana biraz morina ve elma şarabı ayırdım, orada, sedirin üstünde."

Marey onu uzaktan duydu, parlak dairenin içinden. Sesini tanıdı ve gülümsedi.

"Teşekkürler Pelka, teşekkürler sevgilim. Çalışırken hepsini unutmuşum, Ya sen? Sen istemiyor musun? Şimdi, şimdi ..."

Ne kötü - Marey'nin işi her zaman bölünüyor. Bugün *Kortoma, yarın Kortoma. Her gün geliyor. Ne de olsa, sonuçta onun malzemeleri, başkasının değil.*

"Kendini akıllı sanıyorsun, Marey! Tasarladığı şu zımbırtıya bakın!"

Kortoma kahkahalarla güldü, bakır elmacık kemikleri daha da genişledi. Marey'in parlak bakırın içindeki yansıması semaverde olduğu gibi düzleşmişti. Alık! İhtiyacı olan bütün malzemeleri aldığı sürece boş ver.

Uzakta bir yerde Kortoma kibirli Lapon kızıyla sakalaşıyordu.

"Pelka, yakında mal almaya Norveç'e gideceğim. Benimle gel, ha?"

"Senin yolunda yolculuk yapmam. Ellerimi bırak! Bırak, duydun mu?"

Kortoma kızın ellerini bıraktı. Ama sonra kızıl

saçlı ellerini yine de onun ellerinde bıraktı. Kortoma onu mıncıkladı, sıkıştırdı, nefes nefese kaldı. *Kızıl saçlı omzunun üstünden geriye baktı - Marey'e. Görmüş olabileceğinden korkmuş olmalıydı,*

Hayır, bir yararı yok, Marey dalıp gitmiş, çekicini vurup duruyor.

"Şimdi dinle, *eğer istersen, sana bir elbise getiririm. Saçına uyacak bir tane! Sadece söyle, ne dersin?"*

Kızıl saçlı yine omzunun üstünden Marey'e baktı. Ah şu evli kadınlar!

Kortoma sinsice göz kırptı: "Unut onu, boş ver; duymuyor, korkma."

Eh, eğer duymuyorsa...

"Yeşil elbiseni getir... İki elbise getir, daha fazla getir, hepsini alacağım!"

"Oh, hayıır! Karşılıksız mı olacağını düşündün? Beni sevmen gerek, kadın. Eee? Anlaştık mı?"

"Bırak! ...Ama ... *şey - burada, al, burada, burada, burada!"*

Oh, evet, Kortoma o tür bir kadınla nasıl başa çıkacağını bilir. Kortoma'ya asla kazık atamazsınız.

"Eh, Hoşça kal, benim küçük güzelim. Ama unutma, *söz vermek paradan daha değerlidir.* Ha, evet, malzemeler; hey, sen, Marey, sabaha ilk iş olarak bana gel. Malzemeyi esirgemeyeceğim. Herhangi biri değiliz."

"Ah, teşekkürler!"

Bu, Marey'in çekiç tıklatmayı bırakıp arkasına döndüğü tek andı.

Sabahleyin – her nasılsa? - Marey ve Kortoma

yolda karşılaşmadılar. *Marey* dükkâna geldi ve Kortoma'nın yardımcısı Keşiş Ivan dışında kimse yoktu.

"Patron nerede?"

"Bira almak için testisini alıp dışarı çıktı ..." Keşiş tatsız bir kahkaha attı - ve deliğine geri döndü.

"Ne birası?"

"Aah, ben sadece... Yakında dönecek. Bu arada, ne istiyorsan seç ..."

Soluk sarı kafalı bebek dev, tel rulolarına, parıldayan tenekeye doğru topuklarının üstünde çömelmiş, mavi gözleri ateş saçıyor...

Kortoma Marey'nin kulübesine geldi – her nasılsa? - Marey dışarıdaydı. Sadece kızıl saçlı evdeydi.

"Merhaba! Yalnız mısın, hımm ..."

"Merhaba."

"Diyorum ki, dün akşam konuştuğumuz şeyler. Elbise... Unutmadın, değil mi?"

Kortoma, yüzünü dünyaya karşı bakır gibi parlayıncaya kadar tıraş etmiş: "Dünya benim! Yaşasın!"

Kapıya döndü ve kancasını taktı. Kollarını açtı, yanakları genişçe yayıldı, yakında küçük kırmızı yeşil dünyayı yutacaklar ...

Pelka köşede. Arkasında, duvarda bir zıpkın var. Pelka zıpkını kaptı ve Kortoma'ya doğru tuttu.

"Dışarı, hemen! Git!"

Kortoma gülmek istedi. Zıpkın havaya kalktı. Deli kız onu vuracak, evet ...

Yavaşça, kapıya doğru geri geriledi, kancayı

açtı ve çıktı.

Sokakta, kapının önünde uzun süre durdu. Semaver dünyası paramparça olmuştu, semaver şunu sormadan edemedi: Bu ne biçim bir vahşi? Dün ona izin vermişti, kocasının gözü önünde. Ama şimdi? Nasıl olur? Niye?

Mavi, soğuk kuzey ışıkları uzakta, katlanıyor, açılıyor. Kar tabakaları parlıyor ve karda - geyik boynuzlarının karmakarışık gölgeleri. Hafif bir kızak, tümüyle koşumlanmış, Kortoma'nın dükkânının önünde bekliyor: Kortoma bugün mal almak için Norveç'e gitmek üzere ayrılıyor. Yırtık geyik derisi paltolar içinde, kuzey ışıklarının altında yüzleri yeşilleşen köylüler, onun gidişini görmek için etrafta toplanmışlar.

"Çabuk dön aşkım, sabırsızlanıyorum."

"Ekşi bir şey getir... Unutma, olur mu?"

"Hasta olma, güvercinim! Bir tane daha palto al, olur mu? Bir tane daha, sevgili güv ..."

Kortoma öfkeyle elini salladı ve Kortomikha sesini kesti. Kortoma sessiz, somurtkan.

Kızağın ayakları ıslık çaldı, karda ciyakladı, geyikler hızla fırladılar ve tek görebildiğiniz beyaz tepeye tırmanan siyah bir nokta ... Gitti.

Bir saat sonra Kortoma'nın kızağı yavaşça köy yolundan içeri süzüldü, kızağın ayakları kulağı tırmalayan tiz bir ses çıkardı. Kortoma kızağı kapıya çekti - dur!

Kortoma kapıya sertçe, daha sertçe vurdu. Kortomikha korkuyla sıçradı.

"Güvercinim! Ne oldu? Ne?"

"Hiçbir şey. Gitmiyorum."

Kortoma üst katta, özel ofisinde. Semaver kaynıyor, buhar püskürtüyor. Bardak bardak çay, ev yapımı bira kadar koyu bir çay.

Ofisin duvarında bir silah asılı. Geçen yazdan beri orada, dolu. Enerjiden patlamak üzere olmalı; eğer bir patlasa, öylesine, bir neden olmadan, pencereler parça parça olur ...

Kortoma silahı indirdi, nişan aldı ve – *traak* - tavana!

Kapının arkasında, küçük sandığın üstünde, Kortomikha zıpladı ve tanıdık sözleri duydu: "Hey! Biraz rom!"

Kortomikha, apar topar çividen sarmal anahtarı aldı.

Belki de Kortomikha'nın dudaklarını böyle mavi yapan mavi kuzey ışıklarıdır. Dudaklarının köşesindeki kırışıklıkların arasına sıkıca yapışmış olan mavi gülümseme, bir anda dışarı kayacak ve karın üstüne düşecek.

Ama o hâlâ tutunuyor. Ve pembe şapka, yamuk durmasına rağmen hâlâ kafasında duruyor. Ve Kortomikha tekrar - artık kaçıncı kez? - Marey'nin kulübesine yaklaştı. Kapıya vurmak için elini kaldıramadı ...

Marey, parlak dairenin içinde oturmuş çekicini tıklıyordu. *Gözleri yorgundu. Bir şeyler atıştırmak ve sonra işe geri dönmek iyi olurdu.*

"Hey, Pelka, yemek yiyecek miyiz?"

"Işığınla çok meşguldün – dışarıya yiyecek bir şeyler almaya gittin mi? Hiçbir şeyyok ..." Kız haşin bir şekilde kaşlarını çattı.

"Eh, sorun... *Eğer yiyebilsem ve tekrar işe dönebilsem ...*"

"Ne yapmamı istiyorsun - gidip geyiğimi mi öldüreyim? Seni öldürmeyi tercih ederim... Kim var orada?"

Pembe şapkasıyla Kortomikha: Boş, çökmüş, iç organları alınmış, mavi dudaklarla - herhalde soğuktan.

Pelka'ya yaklaştı ve inceledi, boş gözleriyle onu emdi, her tarafını: Hafif, ince, güzelce biçimlendirilmiş, göz alıcı. Eğer gözler öldürebilse...

Mavi gülümsemesini takındı: "Bu oldukça kötü... Kocam hastalandı ve tek başıma başa çıkamıyorum - ona bunu götür, şunu al;eskiden Matrena yardım ederdi. Belki gelirsin, ha? Çok yalvardı – çok..."

Marey çekicini bıraktı ve dinledi. Pelka omzunun üzerinden ona baktı ve birden yüzü kızardı, kaşlarını çattı. Ve tanrı bilir neden, gözleri Kortomikha'ya parladı.

"Vaktim yok;memnuniyetle gelirdim, ama vaktim yok!"

İstemedi! Gelmeyecek! Kortomikha'nin gülümsemesi pembeleşti; pembe ışıyarak dışarı çıktı.

"Dikkatli olsan iyi olur, Pelka! Kortoma'yı tanımıyorsun, sakın gitmeyi aklına koyma... İyi biri olabilirim, ama öldürebilirim..." Marey şakadan kaşlarını çattı.

Pelka, neşe içinde kulübede akıcı bir Lapon şarkısı mırıldanarak dolaşmaya başladı. Duvardan silahı aldı, bir an sessizleşti, belki almamalı belki silahı yerine geri koymalı.

Hayır. Dışarı silahla çıktı.

"Bazı izler gördüm, belki bir şey vururum ..."

Mavi kuzey ışıkları salınıyor, katlanıyor ve açılıyordu. Buzun dibindeki mavi mağarada ince bacaklı kızıl geyik zar zor görünüyordu. Sıcak kollar boynunu sarıldı, sıcak dudaklar onu ve kır burnunu öpüyordu.

Ve nasıl olduğunu tanrı bilir, kıyafetinin koluna tetik takılmış olmalı, tüfek kazayla geyiğe doğru ateş aldı. Geyik düştü.

Marey kulübeden dışarı fırladı: Geyik artık kıpırdamıyordu. Ne talihsizlik!.

Ateşin ocakta dans ettiği akşam bir parça geyik eti tavada cızırdıyordu.

"Kendimizi içeri hapsedelim Marey, böylece hiç kimse, bir tek kişi bile ..."

"Haklısın, hadi eve kapanalım! Beni rahatsız edip duruyorlar. Sadece biraz daha yapacak işim kaldı. Biliyorsun, yakında... Ama dur, dur - nereye gidiyorsun?"

Siyah gökyüzünde şafak, durmadan genişleyen kırmızı bir kurdeledir. Mavi buz mağaralarının dibinde kan kırmızı ateşler var; acele yapılan işler orada, dipte devam ediyor - güneşe şekil veriliyor. Kar pembeleşiyor, ölü mavi ışık diplere doğru geri çekiliyor. Belki, biraz daha ve pembe dudaklar gü-

lümseyecek, kirpikler yavaşça kalkacak - ve yaz parlayacak...

Hayır, güneş olmayacak. Pelka'nın dudakları sıkıca kapalı, kaşlarını haşince çatmış.

"Marey! Belki sen de gelirsin? Ya da, istersen kalırım. Sadece söyle ve gitmem!"

Kortoma Norveç'ten geri döndü. Kortoma kutlama töreni yapıyor, her yıl olduğu gibi.

"Hayır, hayır, kendi başına git. Ben biraz iş yapsam iyi olur..."

Pelka uzun süre sedirin üstünde oturdu - aynı sedir - eller dizlerin arasında kilitlenmiş. Uzun süre kulübeyi adımladı. Bir ara bir şey çatırdadı - belki üstüne bastığı bir dal parçası. Elbisesini çividen çıkarıp giymeye başladı.

Yeşil ipek elbise. Kortoma unutmamıştı – onu getirmişti. Geçen gün Keşiş Ivan yeşil kurdeleyle bağlanmış bir paketle gelmişti.

"Senin için, patronumdan. Toplantıya gelmeni istiyor. Elbiseye gelince, sana bağlı diyor. İstiyorsa giysin, istemiyorsa giymesin - nasıl arzu ederse. "

Kafası omuzlarının arasındaki deliğe girip çıkıyordu, gözleri bir çift iblis gibi zıplayıp duruyor ve sanki Pelka'ymış gibi, paketi sevecence ve arzuyla okşuyordu, Marey'i de, ne eğlence ama!

Pelka yeşil elbiseyi giydi. Karışmış kırmızı saçında - kuru yeşil bir taç. Dudakları kurumuştu ve dudaklarını birbirine sıkıca bastırdı, sadece biraz daha bastırsa kan fışkıracak, sonunda dudaklar titredi.

"Marey!"

"Ne? Oh, giyindin mi? Çok güzelsin Pelka! Ne oldu şimdi?"

"Hiçbir şey. Gidiyorum."

"Ne yazık, çalışmak zorundayım. *İş olmasaydı, sanırım seninle gelirdim... Ama bitirmeliyim işte!*"

"Evet, bitmeli."

Kortoma her yıl olduğu gibi ziyafet veriyor. Karısı şık giyinmiş, pembe elbisesi içinde, gülümsüyor. Patron kutlama giysilerini giymiş; diz üstü yeni çizmeler, mavi örgü yelek ve onun üstünde frak.

Patron sabırsızlıkla frakının arka cebinden saatini çıkardı, *gözleri saate baktı – kapıya - tekrar saate.*

"Söylediğim her şeyi ona ilettin mi?" yardımcısı Keşiş Ivan'ın kulağına öfkeyle fısıldadı.

"Güzel Tanrım, sence ben ..."

Ve sonunda, kapı girişinde soğuk bir buhar bulutu ve beyaz bulutun içinde – yeşil bir elbise.

Geniş bakır elmacık kemikleri parladı; yutkundu, dünyayı ez geç, benim!

"Benim? Yeşil elbise? Ne kurnaz kızsın! Ama senin bilmişin teki olduğunu biliyordum! - sadece takılıyorum... Seni akıllı şey!"

Eh, bırakın kıza kollarını dolayarak onu içeri götürsün, bırakın herkes görsün, bırakın onlar...

Masada her türlü leziz şey vardı: Taze et, darılı tartlar, krepler, meyveli turtalar, beyaz uçlu votka şişeleri, yeşil uçlu likör şişeleri ve kırmızı uçlu şarap şişeleri. Ev sahibi daha rahat servis yapabilmek, içkileri ikram edebilmek için frakının kollarını yu-

karı sıyırdı ve şerefe içmeyi önerdi - Batı Avrupalı insanlar gibigöre:

"Hadi dostlar, size ve tüm soyunuza!"

Ve çeneler işe koyuldu. Pipolardan çıkan dumanlar, doğru düzgün kapatılmamış kapıdaki çatlaklardan gelen soğuk buhar. Siste sadece ağızlar var, çiğneyen, yutan, dişlerinin arasında kemik kıran. Pelka, ev sahibinin yanında, sağ tarafında oturuyordu. Masanın karşısında ev sahibesi neşeyle gülümsüyor, gözlerini yeşil elbiseden ayıramıyor, onu yutuyor, kocaman boş gözleriyle Pelka'nın her tarafını emiyordu, *kızıl saçları, sıkıca çatılmış kaşları, sıkılmış dişleri.*

"Hayır, ama kumaşa bak - senin için seçtiğim kumaşa bak, saf ipek!" Kortoma yeşil ipeği okşadı, orasını, burasını.

"Daha fazla şarap istiyorum, biraz daha koy bana!"

"Seni akıllı kız, akıllı olduğunu biliyordum, sadece takılıyorum ..."

Yüzler kızardı, koyu toprak kanı yükseliyor.

Pelka'ya göz kırptılar, ev sahibine göz kırptılar: "Malını bilir!" Kadınlar düğmelerin sıktığını hissettiler - bir tanesini açtılar, bir tanesini daha ve üçüncüsünü. Misafirler ikişer ikişer dışarı hava almaya cıktılar.

"Sevgili misafirlerim, körkütük sarhoş mu oldunuz? Ha? Ve şimdi - dans! Canlanın!"

Masa ve sandalyeler ortadan kayboldu. Odanın ortası boşaldı. Keşiş Ivan deliğinden fırladı, elinde bir tef: " Tam-tam-da-tam-tam! Tam-tam-

da-tam-tam!"

"He-hey!" kızıl saçlı aniden tefi kaptı ve coştu, dönerek deli gibi dans etti. Gözler kapalı, beyaz uykusuz bir güneş - çayırda beyaz bir gece - beyaz duman kolonları ateşlerin üzerinde sallanıyor ...

"Ahh!" – kendini ölümüne döndürmek, her şeyi dönerek dışarı atmak, kendini boşaltmak – hiçbir şey asla olmamış gibi...

Ağır çizmeler yerde gümbürdedi, sakallar rüzgarda uçuştu, frak ceketin kuyrukları dalgalandı... Hey, devam edin, daha hızlı, daha hızlı - saatte yüz verst.

"Ya sen?" Kortoma uçarak geçerken ev sahibesine bağırdı. "Orada yalnız oturuyorsun, yumurtalarının üstüne oturmuş deniz ördeği gibi!"

Ev sahibesi yavaşça kalktı. Dudaklarının köşesindeki kırışıklıkların arasında neşeli bir gülümseme. Pembe elbisesi dans çemberinde titredi, yerleri süpürdü, sallandı...

"Dur, dur, dur! Düştü. ...ama dur bir dakika!"

Pembe elbise yere doğru batıyor, eriyor - bir dakika içinde yerde pembe bir kütleden başka bir şey olmayacak ...

Kortoma onu yakaladı ve yan odaya götürdü: "Her zaman bir şey! Hiçbir şeyi doğru dürüst yapamaz mısın? Neyin var?

"Sevgilim, hiçbir şey ... Bu*gün kendimi yorgun hissediyorum - bir dakikada geçer... Şimdi, daha iyiyim.*"

"Üst kata çıksan iyi olur. Orada, ofiste, söylediğim gibi her şey hazırlandı mı?"

"Her şey söylediğin gibi. Merak etme, misafirlerine geri dön. Ben... Bir dakika içinde ..."

Her şey yoluna girmişti. Ev sahibesi geri geldi ve neşeli bir gülümsemeyle misafirlerine köpüren şarap verdi. Ev sahibi bu kargaşa içinde ortadan kayboldu. Aralık kalan kapının arasından soğuk buhar odaya doluyordu. Pembe elbisenin içindeki için biraz serindi, arasıra titredi. Ama önemli değil. Az sonra birisi içeri girer ve kapıyı daha sıkıca kapatır - işte bu kadar.

Ve sonunda ev sahibi içeri girdi ve kapıyı kapadı. Biraz hava almak için dışarı çıkmış olmalı. Oda ses ve dumanla doluydu, buhar banyosu gibi. Buna katlanamayan sadece Kortoma değildi. Hemen onun arkasından kapı açıldı ve kızıl saçlı, güzel yeşil elbisesi içinde geri geldi.

Keşiş Ivan ocağın arkasındaki bir yerden titreyerek çıktı. Şeytan maskesi takmış bir Noel Yortusu maskarası.

"İyi eğlenceler patron! İyi eğlenceler, güzelim! Bir içkilik bahşiş lütfeder misin?"

Kortoma, şimdi kenarda bir yerde, işaret parmağını bir şey öğretiyormuş gibi sallayarak, huzur içinde piposunu tüttürüyordu. Dükkân yardımcısı Keşiş Ivan, Pelka'nin etrafında geziniyor, dişsiz siyah diş etlerini ona gösteriyordu. Parmaklarını iki boynuz gibi dışarı doğru tutuyor, onları sallıyor ve Pelka'nin yanını, memesinin altına doğru gıdıklıyordu. Eh, bırak yapsın - ne fark eder ki!

"Yarın her şeyi kocana söyleyeceğim! Yarın.

... heeey, ...kocana ... söy ..." Maskara şeytan Petra'nin kulağına fısıldadı.

Ve birdenbire, sanki bütün ihtiyacı olan buymuş gibi, Pelka'nin dudakları canlandı, yanakları kızardı.

"Peki, o zaman, söyle ona. Çok korktum!"

Tamam! Numara yapıyor! Ödü kopmuş olmalı!

"Oh, peki, o zaman ona söylemeyeceğim. Benimle yürüyüşe çıkar mısın?"

"Seninle mi? Hey, patron! Şu yaratığına defolup gitmesini söyle. Hey, patron, şarap!"

Bir kamçı bütün gücüyle gökyüzüne vurdu - ve şerit kırmızı ışıyor: Şafak! Ama ne bir ses, ne bir inleme var, zaten duyacak kimse de yok.

Hâlâ yeşil elbisenin içindeki Pelka, pencerede duruyor, sessizce, çıt çıkarmadan. Marey uzakta - teneke lambanın altındaki parlak dairenin içinde güçlükle görünüyor. Acele ediyor, çekicini vuruyor – kalbi gümbürdüyor şarkı söylüyor, koşturuyor; yarın - ışık, yarın hayat yeni ve farklı olacak...

"Eee, Pelka, dün gece nasıl geçti?" ve hemen ona ne sorduğunu unuttu, dünyada hiçbir şeyin önemi yok: sadece fener.

Gökyüzündeki şerit gittikçe daha canlandı. Omuzlardaki, dizlerdeki titreme daha şiddetlendi. Pelke geçen gece dışarı çıktığında üşütmüş olmalı; evet, öyle.

"Hey, Maryukha, sağır mısın? Merhaba diyorum. Patrondan selamlar ve teşekkürler."

"Ah, Ivan, merhaba"

"Ve sen, güzelim, nasılsın? Ne diyorsun? Dün akşam olduğun gibi mi?"

"Evet, aynı."

"Hmm... Anladım... Peki öyleyse, Marey, fenerini bitirdin mi?"

"Bir parça daha orasını burasını düzeltmek gerek - ve yarın... Tanrının yardımıyla, dünyada önemsediğim hiçbir şey yok, keşke ..."

"Oh, evet, hiçbir şeyi önemsemediğini görüyorum. O fener için karını bile sattın! Hoşça kal, karın, karın seni terk etti."

"Hayır, işte orada, pencerenin yanında"

"Tamam, orada - ama senin değil."

"Devam et soytarı... Benim değilse kimin?"

Keşiş Ivan'ın elleri arkasında, parmakları boynuz gibi dışarı uzamış, Pelka'ya doğru sallanıyor. Ama Pelka sessiz.

"Kimin? Elbette patronumun. Kortoma'nın. Dünden beri. Damgalandı ve mühürlendi...

Kamçıyla, son güç... İyi, devam et, ha?

"... Elbisesine bak - bu tür elbiseler karşılıksız gelir mi? Ah, seni kör köstebek!"

Marey işi bıraktı. Soluk sarı kafa, şaşırmış mavi gözler: Stepka!

"Doğru mu Pelka?"

"Doğru ..."

Şerit kanla kararıyor - bir dakikaya kadar patlayacak ...bir dakikaya kadar koşup vuracak, öldürecek onu. Sevgilim, öldür beni, öldür beni!

Mavi gözler, Stepka'ninki gibi. Gözler Ivan'a döndü, Polka'ya, tekrar Ivan'a. Ivan gözlerini kısa-

rak baktı ve diş etlerini gösterdi; Pelka'nin dudakları titredi, bir dakika içinde gülümseyecekti.

"Ah, devam et: şaka yapacak zamanı buldun! Seni tanıyorum Ivan, seni koca şakacı, şeytanın bebeği. Çek git, zamanım yok, yarına bitirmem gerek ..."

Parlak dairenin içine girebilecek hiç bir güç yok. Işığın duvarları kayadan daha sağlam. Keşiş Ivan tiksintiyle tükürdü ve kapıya yöneldi.

Köyün en sonunda, yolun çatallandığı yerde, insanlar gülüşüyor ve fısıldaşıyor. *Pelka anların arasında bir yerde. Bir dakika içinde ışık hepsini aydınlatacak - yüzlerini, gülümsemelerini, gözlerini - ve hepsi yenilenecek, her şey değişecek...*

Marey titreyen elleriyle kibriti zar zor yaktı. Makaralar tiz bir ses çıkardı, fener yukarı yükseltildi ve yukarda, karanlığın tam kalbinde, dünyanın üstünde bir ışık parladı. Şimdi, onu biraz daha yukarı pompala ve sonra...

Kortoma'nın piposu karanlıkta hafif kırmızı parladı. Karanlıkta kimse Kortoma'nın pençesinin içinde titreyen küçük soğuk elleri göremezdi.

"Güzelim, o zaman anlaştık, ha? Buradan dosdoğru bana geliyorsun, *eşyalarını sonra getiririz.*"

"Ona söyleyemem - nasıl söylerim? Eğer sen ..."

"Oh, o kolay. O zaman oldu bu iş, ha?"

Pompa yutkundu, gıcırdadı. Fenerdeki alev gerildi, yukarı sıçradı ve soludu - ama daha fazla büyümedi. Bu bir şey değil, kesinlikle, eğer ona uzaktan bakarsanız...

Ama uzaktan bakınca da aynıydı: *Cılız, göz kırpan küçük ateşin üstünde ve altında - binlerce verst boyunca - donmuş ölümcül karanlık dışında hiçbir şey yoktu. Ve küçük ateş nedeniyle daha siyah, daha yoğun gözüküyordu.*

Telaşla, umutsuzca, Marey tüm gücüyle pompalamaya başladı.

Çatır-rr! Yukarıdan çarpışma ve yarılma sesleri geldi. Alev yukarı püskürdü, gözler kamaştı, Marey'nin kafasının üstüne küçük parçalar yağdı - ve her şey bitti: karanlık.

Köylüler karanlıkta Marey'nin etrafını sardılar, onu itip kakmaya başladılar.

"Seni beyinsiz! Karanlığa karşı fenerle ..."

"Aptal! Herkes ona gülüyor ve o ..."

Soluk sarı saçlı ayı yükseldi, atıldı ve kükredi: "Kortoma ... Kortoma nerede? Aah işte buradasın! Neden bana yalan söyledin? Neden bana fener hakkında öyküler anlattın? Ha? Neden - neden, ha?"

"Yavaş, kardeşim, yavaş. Kibarca bağırsan iyi olur. Fener için bu kadar yaygara neyin nesi? Seninki gibi beş tane olsa - o zaman epey aydınlık olurdu."

"'Epey aydınlığın' canı cehenneme! 'Epey aydınlık' istemiyorum! Seni öldüreceğim!"

Alev gibi, Marey de tüm gücüyle parladı - ve *Çatır'rr*! Titreyip söndü ve çevresinde bin verst karanlık dışında hiçbir şey kalmadı.

Bin verst öteden, Kortoma'nın sesi:"... Karın, evi çekip çevirmek için benimle yaşamaya geliyor.

...ve genelde; paraya ve malzemeye gelince – biliyorsun, ben herhangi biri değilim, biliyorsun ..."

Pelka eğildi, hevesle Marey'nin yüzüne baktı, şimdi ... şu anda ... Ama Marey sessizdi.

"Uzun lafın kısası bu. Eh, o zaman, güzelim ... Ama neredesin, hey!"

Kız orada değildi. Kortoma yalnızdı. Çılgın, şu kadınlar - anlayabilirsen anla.

Bir gün - çok uzun zaman önceydi, her şey çok uzun zaman önceydi. Bir gün Marey ormanda yürüdü, silahı kurşunla doluydu, ayılar için ve birden ayaklarının dibinden bir kaz havalandı. Marey doğruca boynuna ateş etti, hayvanın kafası temizce koptu. Kafa yoktu, ama kaz hâlâ kanatlarını çırpıyordu. Birkaç metre daha uçtu ve sonra yere düştü.

Aynı şekilde, sanki hâlâ uçuşun ortasındaymış gibi - Marey kanatlarını çırpmaya devam etti, Pelka da kendi kanatlarını.

Buz erimişti. Her tarafı gümüş, deniz güneşin altında mırıldanıyordu. Yelkenliler sessizce üstünde kayıyordu: Balığa gitme zamanıydı. Pelka ve Marey balığa çıktılar, herkes gibi, ama mavi derinliklere herkesten farklı baktılar.

Kasvetli trompetlerini öttürerek kuğular geldiler, Kazlar sessiz göllerin üstünde gıdakladılar. Üçü ormanın içinde amaçsızca dolaştılar: Pelka, Marey ve Marey'nin köpeği. Ama geçen yıl olduğu gibi çadır kurmadılar; kulübede uyudular.

Bazen Marey önde bir yerde oluyordu ve Pelka

arkasında, yalnız. Silahını doğrultuyor ve sağa sola çeviriyordu. Görünüşe göre etrafta av yoktu, yine de silahını döndürdü ve nişan aldı. Hayır. Silahını indirdi.

"Yapamam ..."

"Ne var?" Marey arkasına baktı.

"Hiçbir şey. Sadece konusuyordum."

Husky şiddetle havlamaya başladı. Pelka onu bağırırken duydu, husky dilinde: Kazlar! Ölmeleri lazım...

Kazları vurdular, kış için füme balık hazırladılar - sanki hâlâ yaşayacakları bir kış varmış gibi. Kazlar kanatlarını tam hız son bir kaç metre daha çırptılar.

Ağustos'ta ayı düğünleri başladı. Ayılar ikili, üçlü dolaşmaya başladılar. Köylüler ayıları avlamak için yola çıktılar.

"Biz de gitmek zorundayız... " Pelka'nın kaşları sımsıkı çatılmıştı. "Bütün para fener uğruna çarçur oldu."

"Oh, peki, neden olmasın? Yarın başlayabiliriz."

"Dün bir tanesiyle karşılaştım, oldukça yakında – eskiden çadırımızın olduğu yerde. Ama silahım saçma doluydu."

"Şey, kurşunumuz var."

İlk iş olarak şafakta kalktılar. Kara yasunu beyazlaşmıştı; amansız sonbahar ilk nefesini uzaktan üflemişti - ilk sabah donu. Ağaçlar altın rengi, kırmızı ve pembe - sonbahar elbiseleri. Pelka'nın kızıl saçında ardıç dalından yeşil bir taç.

"Şey, silahları doldurdum ..."

Marey'nin miras kalan tüfeği ağır olmalıydı - Pelka'nin elleri arasında titredi. Yoksa kadın yorgun mu, gücünü mü kaybetti? Belki de öyle.

Marey'nin köpük beyazı köpeği, Pelka'nin ayaklarının dibinde dolanıyordu, zeki gözleriyle yukarı baktı: " Biliyorum." Pelka uzun süre onunla sessizce konuştu, yumuşacık boynunu okşadı.

"Bu yeterli... Hadi!"

Ezilmiş kara yosunu, küçük ağaç parçaları, kül. Evet, çadırın uzun zaman önce olduğu yer.

"Marey!"

"Evet?"

"Orada husky, duyuyor musun? Marey!"

Yeşil kızkardeş çamlar perde gibi açıldılar Bir açıklık. Burunlarına keskin, ekşi ayı kokusu geldi. Kocaman bir ayı arka ayaklarının üzerinde kalkmış açıklıkta durmuş, köpeği bir oyuncak gibi sırtüstü yere fırlatıp duruyordu. Husky delirmiş gibiydi - fırlıyor, uluyor, ciyaklıyordu.

"Marey- önce sen. Sonra ben... Çabuk!"

Evet, her şey değişti - Pelka artık kendine güvenemiyor, elleri titriyor; ne yapacaksın?

Marey acele etmeden tüfeğini bir dalın üstüne koydu, ayının on adıma kadar yaklaşmasını bekledi; on adımda, omuzun altından - kesin işini bitirecek.

"Bum!" Duman dağıldı, ayı sendeledi, şimdi düşecek...

Ama düşmedi. *Kükredi ve yaralanmış yerini pençesiyle tutarak, doğruca onlara saldırdı.*

Bu nasıl olur? On adımdan... Tüfek saçmayla

dolu olabilir mi? Aman Tanrım...

"Saçma var, evet..." Pelka başını salladı. "Ve benimki dolu değil."

Marey birden her şeyi anladı - güneş, kırmızı leke - sadece yaşamak için, yaşamak için...

"Yere yat!" Pelka bağırdı.

Hareket etmemeli. Ayı onları gömecek ve gidecek. Ayı ölüden korkar. Sadece kıpırdamamak, nefes almamak gerek...

Ayı onları kokladı, hırladı, Marey'i pençesiyle itti, hayır, canlı değiller. Ve hızla üstlerine yumuşak kara yosunu atmaya başladı. Yüksek bir tümsek oluştu, yana çekildi ve baktı.

Havasızlıktan boğulan Pelka gittikçe Marey'e yaklaştı, dudak dudağa, bir zamanlar, uzun süre önce, çadırın içinde olduğu gibi...

"Hmm, kara yosunu hâlâ kıpırdıyor!" Ayı geri geldi ve daha fazla yosun, sonra da toprak yığdı, sonra yarasını yalamak için tümseğin üstüne oturdu. Köpük beyazı husky deli gibi ciyakladı, ona pençe attı, ayıyla kapıştı.

Ayı öfkeyle köpeği pençesiyle ezdi, karnını paraladı - beyaz ve kırmızı - ve onu çalılara fırlattı. Israrla uzun süre mezara baktı.

Hayır. Yosun bir daha kıpırdamadı. Herhalde artık gidebilirdi.

(1918. 1922'de basılmış)

MAĞARA

Buzullar, mamutlar, ıssız alanlar, gecenin siyah kayalıkları, bir şekilde evleri andırıyorlar; kayalıklarda mağaralar. Ve gece vakti iki kayalığın arasındaki taşlı yolun üstünde kimin böğürdüğünü, yolda kimin fosurdayarak beyaz kar tozunu üfleyip savurduğunu, kimse bilmiyor. Belki gri hortumlu bir mamut belki rüzgar. Yoksa rüzgârın kendisi mamutlar kralının donmuş kükremesi mi? Bir şey belli: Artık kış. Takırdamasını önlemek için dişlerinizi mümkün olduğunca güçlü sıkmalısınız. Taş baltayla odun yarmalısınız ve ateşi her gece mağaradan mağaraya taşımalısınız, gitgide daha derine. Ve kendinizi kaba tüylü hayvan postlarıyla sarmalısınız, gitgide daha fazlasıyla.

St. Petersburg'un yüzlerce yıl önce bulunduğu yerde, gri hortumlu bir mamut bütün gece kayalıkların arasında dolaşıyordu. Ve derilere, battaniyelere ve bez parçalarına sarınmış olan mağara adamları, mağaradan mağaraya geri çekiliyorlardı. Kutsal Bakire şefaat yortusunda Martin Martinych ve Masha çalışma odasını kapatmışlardı; birkaç hafta sonra yemek odasından da kaçıp yatak odasına sığındılar, artık kaçacak yer yoktu; orada kuşatmaya katlanmak ya da ölmek zorundaydılar.

Petersburg mağara-yatak odasında nesneler, çok eski olmayan Nuh'un gemisindekinden farksızdı, tufan nedeniyle bir araya gelmiş, temiz veya kirli bir nesne kargaşası. Maun bir masa kitaplar;

çömlekçi kilinden yapılmış gibi görünen Taş Devri gözlemeleri, Scriabin, Opus 74, bir ütü, bembeyaz oluncaya kadar sevgiyle yıkanmış beş patates, nikel karyola bir balta, bir şifonyer, odunlar. Ve bu evrenin ortasında – onun tanrısı; *kısa bacaklı, pas kırmızısı, bodur, mağaranın pisboğaz tanrısı:* Dökme demir soba.

Tanrı heybetle uğuldadı. Karanlık mağarada büyük, ateşli bir mucize. İnsanlar – Martin Martinych ve Masha – adeta taparak, sessizce, minnetle ona ellerini uzattılar. Sadece bir saat için mağarada bahar vardı, bir saat için hayvan saklandı, pençeler, sivri dişler, terk edildi ve yeşil filizler – düşünceler – beynin buzdan kabuklanmış zarından çıkmak için zorlandılar.

"Mart, yarını unutmadın... Hayır, unuttuğunu görüyorum!"

Ekim'de, yapraklar sarardığı, buruştuğu, solduğu zaman, bazen mavi gözlü günler olur, böyle bir günde, yeryüzünü görmemek için başınızı geri atar ve neşenin, yazın, orada olduğuna neredeyse inanabilirsiniz. Ve şimdi Masha'yla da; *eğer gözlerinizi kapar ve sadece onun sesini dinlerseniz, onun hâlâ aynı, eski Masha olduğuna* inanabilirsiniz, bir dakikaya kadar gülecek ve yataktan dışarı fırlayacak, kollarını size dolayacak. Ve bir saat önce duyduğunuz - camın üstünü kazıyan bıçak – hiç de onun sesi değil, o, Masha değil.

"Mart, Mart! Sadece her zamanki gibi, şimdi... Hiç unutmazdın. Yirmi dokuzu: Azize Meryem yortusu, benim isim günüm ..."

Dökme demir tanrı hâlâ uğulduyordu. Her zamanki gibi, ışık yoktu; ışık, saat onda gelirdi. Mağaranın pürüzlü, karanlık kemerleri tepede dalgalanıyordu. Martin Martinych topuklarının üstüne çömelmiş, tümüyle bir düğüme dönüşmüş, – daha sıkı, daha sıkı – solmuş, buruşmuş dudakları görmemek için başını geriye atmış hâlâ ekim gökyüzünü seyrediyor. Ve Masha –

"Biliyor musunMart, – sabah ilk iş olarak sobayı yaksak nasıl olur? Bütün gün boyunca – şimdiki gibi! Ne dersin? Elimizde ne kadar var? Çalışma odasında bir çeki kadar kalmış olmalı?"

Masha'nın kendisini arktik çalışma odasına kadar götürecek gücü bulmasının üstünden çok ama çok zaman geçmişti. Artık hiç kalmamış olduğunu bilmiyordu... *Düğümü daha sıkı çek, daha da sıkı!*

"Bir çeki mi? Daha fazla! Sanırım öyle olmalı..."

Birden, ışık, saat tam on. Ve bir kopma, Martin Martinych gözlerini kapadı, döndü. Işıkta, karanlıktan daha zordu. Ve ışıkta açıkça görülüyordu – Martin'in yüzü buruştu, kil gibi (bugünlerde birçok insanın kil yüzü vardı – Adem'e dönüş). Ve Masha –

"Ve biliyor musun, Mart, deneyeceğim – Belki kalkabilirim – eğer sabah sobayı yakarsan."

"Elbette, Masha, Elbette... Böyle bir günde...Elbette, sabah ilk iş olarak."

Mağara tanrısı tükeniyor, küçülüyordu. Artık sessizdi, hafifçe çıtırdıyordu. Aşağıda, Obertyshevlerde, taş bir balta, eski bir mavnayı budaklı parçalara ayırıyordu – taş bir balta Martin Martinych'i parçalıyordu. Martin Martinych'in bir parçası,

içinde gözleme yapmak için kurutulmuş patates kabukları olan kahve değirmeni tarafındaki Mashaya kildenmiş gibi gülümsedi. Diğer parçası – açık bir yerden odaya dalmış - ve kendini körlemesine tavana, pencerelere, duvarlara vuran bir kuş gibiydi." Nereden biraz odun bulabilirim – biraz odun?"

Martin Martinych paltosunu giydi, deri kemerini taktı (mağaralarda yaşayanlar arasında kemerin onları daha sıcak tutacağına dair bir söylence vardı) ve şifonyerin yakınındaki köşede kova tıkırdadı.

"Nereye gidiyorsun, Mart?"

"Sadece bir dakika, aşağıya, biraz su için."

Karanlık merdiven, sıçrayan sular nedeniyle buz tutmuştu. Martin Martinych sallanarak, göğüs geçirerek biraz durdu. Sonra kova bir mahkûmun zinciri gibi çıngırdayarak aşağıya, Obertyshevlere indi; onların hâlâ akan suları vardı. Kapıyı Obertyshev'in kendisi açtı, üstünde iple bağlanmış bir palto vardı, uzun süredir tıraş olmamıştı, boş arazide aşırı büyümüş tozlu kırmızı çalılar gibi. Çalı karmaşasının arasından – sarı, taşsı dişler ve dişlerin arasından, bir kertenkele kuyruğunun titreşmesi – bir gülümseme.

"Ah, Martin Martinych! Biraz su? İçeri gelin, içeri gelin, içeri gelin!"

Dış ve iç kapılar arasındaki dar geçitte kovayla birlikte dönmek zordu - geçit Obertyshev'in odunlarıyla doluydu. Kil Martin Martinych, acı verecek şekilde yan tarafını odunlara çarptı – kilde derin bir oyuk meydana geldi. Daha derin bir başkası da karanlık koridordaki şifonyer tarafından.

Yemek odasına geçtiler. Orada dişi Obertyshev ve üç Obertyshev yavrusu vardı. Dişi Obertyshev bir çanağı hemen bir peçeteyle örttü: Başka bir mağaradan adam gelmişti – belli olmaz, birden atlayıp onu kapabilirdi.

Mutfakta Obertyshev musluğu açtı, taşsı dişleriyle gülümsedi. "Eee, eşiniz nasıl? Eşiniz nasıl?"

"Aynı. Aleksey Ivanych, aynı. Kötü durumda. Ayrıca, yarın onun isim günü. Ve elimde artık odun yok."

"İskemleleri kullanın, Martin Martinych ve dolapları... Kitapları da: Kitaplar mükemmel yanarlar, mükemmel, mükemmel ..."

"Fakat siz kendinizden de biliyorsunuz – apartmanda tüm mobilya ev sahibine ait, piyano dışında hepsi..."

"Öyle, öyle... Çok kötü, çok kötü!"

Ve şimdi mutfakta, yukarı doğru çırpınan, hışırdayan, sağa, sola fırlayan yolunu kaybetmiş kuş yine duyuluyordu – ve birden çaresizce göğsünü duvara çarptı: "Alexey Ivanych, sadece beş altı parça ...istesem ... acaba siz ..."

Karmaşık çalıların arasından sarı taşsı dişler, sarı dişler gözlerinden dışarı bakıyor, Obertyshev'in her yerinden dişler *fışkırıyor ve gitgide uzuyorlar, uzuyorlar*.

"Martin Martinych, siz nasıl! Kendimize yetecek kadar yok ... Durumun nasıl olduğunu bizzat biliyorsunuz, bizzat biliyorsunuz, bizzat biliyorsunuz ..."

Düğümü daha sıkılaştır! Daha da sıkı! Martin Martinych düğümü iyice sıktı ve kovayı kaldırdı – ve mutfağı geçerek, karanlık koridoru geçerek,

yemek odasını geçerek geri döndü. Yemek odasının eşiğinde Obertyshev kertenkele hızıyla kaygan elini uzattı: "Eh, güle güle ...ama kapıyı sertçe kapamaya dikkat et, Martin Martinych, unutma, her iki kapıyı da. Her iki kapıyı, ikisini de – insan evini yeterince sıcak tutamıyor!"

Buz kaplı karanlık sahanlıkta, Martin Martinych kovayı yere koydu, döndü ve ilk kapıyı kapattı. Dinledi, ama sadece kendi içindeki kemiksi titreşimi ve kendi daralan soluğunu duydu – nokta ve çizgilerin kırılan bir hattı. Kapıların arasındaki dar geçitte elini uzattı bir odun parçasına dokundu, bir başkasına ve bir başkasına... Hayır! Kendini hızla geçidin dışına attı ve kapıyı kapadı. Şimdi kilidin çıtırdaması için sadece onu sertçe çarpması gerekiyordu...

Ama bunu yapamadı. Masha'nın yarını için kapıyı çarpacak gücü yoktu. Ve soluğunun verdiği hafif noktalı çizgiyi izleyerek iki Martin Martinych ölümcül bir kavgaya tutuştular: Eskisi, Scriabin'i seven ve bunu yapmaması gerektiğini bilen ve yenisi, bir mağara adamı, bunu yapması gerektiğini bilen ve dişlerini gıcırdatan; mağara adamı, eski olanı yere serdi ve gırtlakladı. Martin Martinych acele ederken tırnaklarını kırarak kapıyı çekip açtı ve elini odun yığınına daldırdı... bir parça, bir dördüncüsü, bir beşincisi, ceketini altına, kemerinin arasına, kovanın içine. Kapıyı sertçe çarptı ve büyük, hayvan adımlarıyla, zıplayarak yukarıya koştu. Merdivenlerin yarısına gelmişken birden buzlu basamaklarda durdu ve kendisini duvara bastırdı. Aşağıdaki

kapı yeniden tıkırdamıştı ve tozlu Obertyshev'in sesi bağırdı, "Kim o? Orada kim var? Kim?"

"Benim, Alexey Ivanych. Ben... kapıyı kapamayı unutmuştum ... istedim ki... onu daha iyi kapatmak için geri döndüm..."

"Siz? Hmm ...nasıl unutursunuz? İnsan daha dikkatli olur. Bugünlerde herkes hırsızlık yapıyor. Bunu siz de biliyorsunuz. Nasıl unutursunuz?"

Yirmi dokuzu: Sabahın erken saatinden itibaren – alçak, düzensiz, pamuk bir gökyüzü, aralıklar boyunca ufalanmış buzlar dökülüyor. Fakat mağara tanrısı sabahtan karnını doldurdu ve sevecen bir şekilde uğulduyor; parçalanmış gökyüzüne boş ver, odunlarını sayan dişlek Obertyshev'e boş ver. Önemi yok, hepsi aynı. Mağarada 'yarın' bilinmeyen bir sözcük. İnsanların 'yarın' ve 'yarından sonraki gün'ü bilmeleri için asırlar geçmesi gerek.

Masha kalkmış ve görünmez bir rüzgârda sallanıyordu, saçını eski tarzında taramıştı, ortadan ayırıp kulakların üstüne. Ve bu tıpkı çıplak bir ağaçta titreyen son yaprak gibiydi. Martin Martinych masasının orta gözünden kâğıtlar, mektuplar, bir termometre, küçük mavi bir şişe (onu acele geriye itti, böylece Masha onu görmeyecekti) ve sonunda, en uzak köşeden siyah lake bir kutu çıkardı. Kutunun dibinde hâlâ biraz gerçek - evet, evet! – gerçek çay vardı. Martin Martinych, başını geriye atarak, eskinin sesine çok fazla benzeyen sesi dinledi.

"Hatırlıyor musun, Mart: Mavi odamı, üstü kapaklı piyanomu ve piyanonun üstünde duran küçük tahta atı, sigara tablasını? Ben çaldım ve sen

bana arkadan yaklaştın ..."

Evren o gece yaratılmıştı ve ayın şaşırtıcı beyaz akıllı maskesi ve zilin koridorda titreşen bülbül şarkısı.

"Hatırlıyor musun, Mart – açık pencereyi, yeşil gökyüzünü ve aşağıda, başka bir dünyadan gelmiş gibi, laternacıyı?

Laternacı, doğaüstü laternacı, neredesin?

"Ve rıhtımda... Hatırlıyor musun? Hâlâ çıplak olan dalları, pembe suyu, tabuta benzeyen son buz kütlesinin süzülüp gidişini. Tabut bizi sadece güldürmüştü, çünkü biz asla, ama asla ölmeyecektik. Hatırlıyor musun?"

Aşağıda taş baltayla odun yarmaya başlamışlardı. Birden durdular. Birisi koşuyor, bağırıyordu. Ve ikiye ayrılmış olarak, Martin Martinych, bir yarısıyla onu, ölümsüz laternacıyı, ölümsüz tahta atı, ölümsüz buz kütlesini, diğer yarısıyla da, soluğunu, kırık noktalı çizgiyi görüyordu; Obertyshev'le birlikteydi, odun parçalarını sayıyorlardı. Şimdi Obertyshev saymayı bitirmişti, şimdi paltosunu giyiyordu, her yanından dişler fırlamıştı, şimdi öfkeyle kapıyı çalıyordu ve...

"Dur, Masha, sanırım kapıda biri var."

Hayır. Kimse yok. Henüz. Hâlâ zaman var, başını geriye atmak ve – eskisine son derece benzeyen – sesi dinlemek için.

Alacakaranlık. Yirmi dokuz ekim yaşlanıyor ve antik bir yaşlı kadının azimli ve sönük gözleriyle dikkatle bakıyordu – ve bu ısrarcı bakışın altında her şey kırıştı, kamburlaştı, büzüldü. Tavan tonozları alçaldı, masa, Martin Martinych, yatak, her

şey düzleşti ve yatağın üstünde – her şeyle birlikte düzleşmiş, kağıt bir Masha.

Alacakaranlıkta Selikhov geldi, bina yöneticisi. Bir zamanlar yüz yirmi kilodan fazlaydı, ama şimdi onun yarısı yok olmuştu. Ceketinin kabuğunun içinde, bir çıngırağın içindeki tanecikler gibi her yana serbestçe çarpıyordu. Fakat hâlâ o gürleyen kahkahasını koruyordu.

"Evet, şimdi Martin Martinych, ilk olarak. Ve ikinci olarak isim gününde eşinizi kutlarım. Elbette, elbette! Obertyshev bana dedi ki..."

"Biraz çay? ...bir dakikada – Sadece bir dakikada... Bu gün gerçek çayımız var. Bunun anlamını biliyorsunuz – gerçek çay! Elimde sadece..."

"Çay? Şey, şampanyayı tercih ederim. Sizde yok mu? Demeyin! Cık-cık-cık! Geçen gün bir arkadaşımla birlikte Hoffman damlalarından[13] kendimize içki damıttık. Müthişti! Fitil gibi olduk... 'Ben Zinoniev'im' diyordu bizimki: 'Dizlerinizin üstüne çökün!' Müthiş. Ve sonra eve gitmek için Mars Meydanı'nı geçerken, üstünde yeleğinden başka bir şey olmayan bir adama rastladım, Tanrı'ya yemin ederim! 'Ne oldu?' diye sordum. 'Oh, önemli değil,' dedi, "az önce orada beni soydular, Vasilievsky'deki evime kadar koşacağım.' Müthiş."

Yassılaşmış, kâğıt inceliğinde Masha yatakta

13 Hoffman Damlaları: İki Dünya Savaşı arasındaki yıllarda kaçak olarak üretilen ve içinde çok yüksek oranda eter olan bir içki. Eteri doğrudan içmek tehlikeli olduğundan ya damıtılıp suyla karıştırılarak içilirdi ya da buharı içe çekilirdi.

gülüyordu. Her yanı sıkı bir düğüm halinde, Martin Martinych yüksek sesle, daha yüksek sesle gülüyordu – birkaç odun daha atıp Selikhov'u ateşlemek için; ah keşke durmasa, keşke durmasa, keşke başka bir konuyla devam etse...

Fakat Selikhov'un hızı kesiliyordu; son birkaç kısa ve kısık kahkahadan sonra sessizdi. Ceket kabuğunun içinde sağa sola sallandı ve ayağa kalktı.

"Eh, sevgili hanımefendi, küçük eliniz. Saku! Bunu bilmiyor musunuz? B günlerde söyledikleri gibi. Sadık kulunuz – SA-KU. Müthiş."

Martin Martinych'in ayaklarının altında yer sallanıyor, dönüyordu. Kilden bir gülümsemeyle, Martin Martinych kapı dikmesine tutundu. Selikhov kocaman çizmelerini giyerken püflüyordu.

Çizmeleri ve kürk paltosuyla, mamuta benziyordu, doğruldu ve soluklandı.

Sonra sessizce Martin Martinych'i dirseğinden tuttu, sessizce arktik çalışma odasının kapısını açtı ve sessizce sedire oturdu.

Çalışma odasının zemini buzluydu, buz hafifçe çıtırdadı, tam sahilden kırıldı ve Martin Martinych'le birlikte akıntı aşağı dönerek sürüklendi ve uzaktan, sedirden, kıyıdan gelen Selikhov'un sesi zor duyulabiliyordu.

"İlk olarak ve ikinci olarak, sayın bayım, size söylemeliyim: Şu Obertyshev'i bir bit gibi ezerdim, Tanrı'ya yemin ederim... Ama anlarsınız, *eğer resmi bir şikayette bulunmuşsa, eğer 'Yarın polise gideceğim...' demişse. O bit herif! Size sadece şunu tavsiye edebilirim: Bugün ona gidin ve o lanet*

odunlarını gırtlağından aşağıya tıkın."

Buzdağı gitgide daha hızlanıyordu. Minicik, düzleşmiş, ancak görülebiliyor - bir kıymık kadar – Martin Martinych yanıtladı – kendi kendine konuşuyor ve elbette odun hakkında konuşmuyor... odun da nesi? Hayır, başka bir şey hakkında: "Evet, pekâlâ. Bugün. Şimdi."

"Mükemmel, mükemmel! Bit herif, bit herif, size diyorum ..."

Mağara hâlâ karanlıktı. Soğuk, kör, kilden yapılmış, Martin Martinych tufanı taşıdığı karmakarışık yığına doğru hafifçe tökezledi. Bir an için irkildi; bir ses, Masha'nın sesi gibi, geçmişten...

"Selikhov'la ne hakkında konuşuyordunuz? Ne? Yiyecek karnelerini mi? Ve ben burada yatıyordum Mart ve düşünüyordum: Eğer biraz enerji sağlamak mümkün olsa ve bir yerlere gitsek, güneşin Oh amma takırdıyorsun! Sanki bana inat. Biliyorsun, buna dayanamadığımı biliyorsun, dayanamıyorum, dayanamıyorum!"

Camın üstündeki bıçak gibi. Ama artık hiç fark etmez. Elleri ve ayaklarını kaldırmak ve indirmek için zincirlere, vinçlere ihtiyacı vardı...ve vinci döndürmekiçin en az *üç kişi gerekir*di. Zincirlerde zorlanarak, Martin Martinych çaydanlığı ve tavayı ateşe koydu ve Obertyshev'in odunlarının sonuncusunu da ateşe attı.

"Sana ne söylediğimi duydun mu? Neden yanıt vermiyorsun? Duydun mu?"

Elbette, bu Masha değildi, bu onun sesi değildi. Martin Martinych gitgide daha yavaş hareket

etti; ayakları kum bataklığına saplanmıştı ve vinci döndürmek gittikçe daha zorlaşıyordu. Birden zincir yerinden kaydı ve kolu hızla aşağı indi, hantalca çaydanlığı ve tavayı yakaladı. Her şey yere çarptı. Mağara tanrısı yılan gibi tısladı. Ve uzak kıyıdan, yataktan – yabancı, tiz bir ses: "Bunu kasten yapıyorsun! Defol! Hemen defol! Kimseye ihtiyacım yok, bir şeye ihtiyacım yok – hiçbir şey istemiyorum! Defol!"

Yirmi dokuz ekim ölmüştü ve ölümsüz laternacı adam, buzdağları, günbatımı-pembesi su ve Masha. Bu doğru ve gerekliydi. Ne imkânsız bir yarın, ne Obertyshev, ne Selikhov, ne Masha ve ne de Martin Martinych olmamalıydı. Her şey ölmeliydi.

Uzaklara dalıp gitmiş olan Martin Martinych hâlâ mekaniksel bazı hareketleri yapıyordu. Sobadaki ateşe bakmış olabilirdi, tavayı almış ve çaydanlığı kaynaması için tekrar sobaya koymuş olabilirdi. Masha yeniden bir şeyler söylemiş olabilirdi. Duymadı. Sözcüklerin. Şifonyerin, iskemlelerin, masanın, kilde yaptıkları çukurların donuk acısından başka bir şey yoktu.

Martin Martinych masanın çekmecesinden yavaşça mektup destelerini, termometreyi, birkaç mühür mumunu, çay kutusunu, biraz daha mektubu yavaşça çıkardı. Ve sonunda, en geride bir yerlerde, siyah-mavi şişe.

Saat on, *ışık yandı. Elektrik ışığı – çıplak, haşin, yalın, soğuk, mağaradaki yaşam ve ölüm gibi ve aynı yalınlıkta ütü, opus 74, tencereler ve küçük mavi şişe.*

Dökme demir tanrı, sarı, mavimsi, beyaz parşömen mektup sayfalarını yutarken sevecenlikle uğuldadı. Çaydanlığın kapağı dikkati kendisine çekmek için kibarca tıkırdadı. Masha döndü, "Çay kaynıyor mu? Mart, canım, bana ..."

Ve sonra, onu gördü. Bir anda, berrak, çıplak, zalim elektrik ışığını delip geçerek: Martin Martinych sobanın önünde çömelmişti, harfler günbatımındaki nehir gibi pembe ışıyordu ve orada, mavi şişe.

"Mart ... sen, şimdiden ... istiyorsun ...?"

Sessizlik. Ayırım yapmadan, ölümsüz, acı, tatlı, beyaz ve açık mavi harfleri yutan dökme demir tanrı hafifçe pırladı. Ve Masha – çay istemiş olduğu sade tonla: "Mart, sevgilim. Mart, onu bana ver," dedi.

Martin Martinych çok uzaklardan gülümsedi. "Ama biliyorsun, Masha, sadece bir kişiye yetecek kadar var."

"Mart, ama zaten benden geriye hiçbir şey kalmadı. Bu artık ben değilim – Yakında nasıl olsa ... Mart, ama sen anlıyorsun – Mart, acı bana ... Mart!"

Ah, aynı, eski ses ... eğer başınızı eğer ...

"Sana yalan söyledim, Masha. Çalışma odasında kalmış tek parça odunumuz bile yoktu. Ben de Obertyshev'e gittim, ve orada, kapıların arasında çaldım, anlıyor musun? Ve Selikhov dedi ki hepsini hemen geri götürmeliymişim – ama her şeyi yaktım, her şeyi! Odunları kastetmiyorum – odun ne ki! – beni anlıyor musun?"

Demir tanrı kayıtsızca uyuklamaya başladı. Evler, sarp kayalıklar, Masha, sönerken titreştiler.

"Mart, eğer beni hâlâ seviyorsan... Mart, hatırla! Mart, sevgilim, onu bana ver!"

Ölümsüz tahta at, laternacı adam, buzdağı. Ve bu ses... Martin Martinych yavaşça doğruldu. Büyük çaba harcayarak ağır ağır vinci döndürdü, mavi şişeyi masadan aldı ve onu Masha'ya verdi.

Kadın, battaniyeyi üstünden attı ve yatakta dimdik oturdu, pembe, hızlı, ölümsüz – çok önceleri günbatımı nehrinde olduğu gibi. Şişeyi aldı ve güldü.

"Eh, şimdi görüyorsun: burada yatarak gitmeyi düşlemem boş yere değildi. Başka bir lamba daha yak, şunu, masanın üstündekini, Evet. Şimdi sobaya bir şeyler at. Ateş istiyorum ..."

Hiç bakmadan, Martin Martinych masadaki bazı kâğıtları kavradı ve sobaya attı.

"Şimdi... Küçük bir yürüyüşe çık. Bence ay çıkmış olmalı – *benim* ayım, hatırlıyor musun? Anahtarı almayı unutma, yoksa kapıyı kapatırsın ve dönünce ..."

Hayır, dışarıda ay yoktu. Kemerli bir tavan gibi alçak, karanlık, kalın bulutlar ve her şey – muazzam, sessiz bir mağaraydı. Duvarların arasında, dar, sonsuz geçitler ve eve benzeyen karanlık, buzlu kayalıklar ve kayalıklarda – derin kırmızı ışıklı oyuklar. Orada, o oyuklarda, insanlar ateşlerin yanında çömelmişlerdi. Hafif buzlu bir esinti yere beyaz bir toz üflüyordu ve beyaz tozun, kayaların, mağaraların, çömelmiş insanların üstünde, bilinmeyen, devasa bir mamut, kimse tarafından duyulmayan devasa adımlarla dolaşıyordu.

(1920, 1922'de basılmıştır.)

PAPAZ ADAYI ERASMUS'UN İYİLEŞMESİ KUTSAL YAŞLI PAMVA'YA, ENGİN BİLGELİĞİNE VE MEYDANA GELEN MUCİZEVÎ OLAYLARA DAİR

Söz konusu papaz adayı Erasmus daha ana rahmindeyken Tanrı'ya adanmıştı. Anne ve babası birbirlerini coşkuyla sevmişlerdi, ama yıllarca boşu boşuna, sonunda şifalı otlardan yapılan bütün dünyasal ilaçlardan bezdikten sonra, kutsal Pamva'dan yardım aramaya manastıra geldiler. Yaşlı Adam'ın odasına girdiğinde kadın dizlerinin üstüne çöktü, utangaçlığı dudaklarını mühürledi. Ve konuşmadan, öylece Yaşlı Adam'ın önünde dizüstü kaldı. Ama ermiş Pamva'nın sözcüklere ihtiyacı yoktu: Gençlik günlerinde tozlu ve küllü kadınların giysileri ona cam gibi görünmüştü ve onların arasından kadının acısını hemen gördü, meyvesiz rahim.

"Üzülmeyi bırak kadın" dedi Yaşlı Adam ona. "Buraya otur ve yemeğimi paylaş."

Bunu söyledikten sonra, kızarmış bir balık aldı, yumurtalarını çıkardı, kutsadı ve kadına verdi. Kadın gözyaşları ve inançla kutsanmış yiyecekten bir parça aldı ve birdenbire içinde kocasını kucağına almış gibi bir kıpırdanma hissetti.

Ermiş Pamva kadının kapalı dudaklarının tekrar açıldığını, kısa bir süre solgun kalmış yanaklarına renk geldiğini görünce gülümsedi ve kadına: "Bundan böyle kocan kumu eken bir çiftçi gibi olmayacak, emeği meyvesini verecek. Ama senin ilk

çocuğun, onun doğmasına neden olan ve insana karanlığı getiren ondan övgüyle söz etmeye başladığında - sen çocuğunu manastıra getirecek ve benimle bırakacaksın," dedi.

O günden sonra güneş birçok kez manastırın üstünde yükseldi ve altın tohumlarını mavi karın içine ve baharın karanlık derinliklerine ekti; çimenler yükseldiler ve onlara verilen görevi başarıyla tamamladılar, tekrar toprağa başlarını eğdiler. Ve bir yaşlı olarak sadece Pamva, haç ağacı selvi gibi, saçındaki gümüş taç her zamanki gibi canlı parlayarak, dik yürüdü ve hastalığı olan birçok erkek, şeytanlar tarafından ele geçirilmiş olanlar ve kısır kadınlar onun tarafından iyileştirildi. Ve bunların oluşunda Pamva'nın paylaştığı kutsanmış yemeğin yararını görenler de vardı.

Beyaz Pazar günü[14] belirlenmiş ibadetleri yaptıktan soanr, Pamva kiliseden dışarı çıktı. Coşkulu din kardeşleri kokulu bahar otlarını kilisenin önündeki beyaz, yassı kaldırım taşlarının üstüne serpiştirmişlerdi ve göçüp gitmiş keşişlerin mezarlarının üstündeki haçların, hatta şimdi yaşayan ve neşe içinde bir aradaduran keşişlerin başlarını çelenklerle taçlandırmışlardı. Ve bir kadının elinden tuttuğu, yeşil çelenkle taçlandırılmış, altın saçlı bir genç ermiş Pamva'nın önünde belirdi.

14 Beyaz Pazar veya Hamsin Yortusu: Hıristiyanlığın başlıca bayramlardan biridir. Paskalya Bayramı'ndan yedi hafta sonra, 50. günde kutlanır. Bu günün, İsa'nın ölüp tekrar dirilerek göğe yükselişinden sonra Kutsal Ruh'un Havarilerin üzerine çöktüğü gün olduğuna inanılır. (ÇN)

"Toprağın evliliğinin olduğu bu günde, içeri gir ve bizimle yaşa, Erasmus," dedi Pamva ve genci takdis etmek için sağ elini kaldırdı, fakat tam o anda güvercin şekline girmiş iki şeytan bir haçın üstüne kondular ve çelengi yere attılar ve öfkeyle kadının üstüne çullandılar.

"Onu öldürünceye kadar gagalayacak! Kurtar onu yüce rahip!" diye genç Erasmus ermiş Pamva'ya bağırdı.

Yaşlı Adam, gözlerini yukarıya, şeytanlara doğru çevirdi ve çirkin oyunlarını bitiremeden herkesin gözü önünde duman olup yok oldular. Ve Yaşlı Adam, ellerini Erasmus'un üstüne koyarak: "Mutluluk senin yazgın Erasmus kardeş ve aynı zamanda da bela, çünkü şeytanlar şimdiden senin için tuzaklar kuruyorlar. Ama sadece değerli av arıyorlar," dedi.

Ve ermiş Pamva, Erasmus'u şeytanların tuzaklarından uzak tutmak amacıyla, kendihücresine götürdü. Papaz adayı Erasmus, ihtiyara hizmet etti; abdest alması için su getirdi, sade yemeklerini, buhurdanlıklarını ve mumlarını taşıdı. Ve birçok kez, ermiş Yaşlı Adam'ın kendisine gelen bir hastayı nasıl iyileştirdiğine, kıyafetleri ve bedenleri camdanmış gibi görünen insanların ruhlarını nasıl okuduğuna tanık oldu.

Erasmus, "Ruhlarını okumak için nasıl bakıyorsun, Peder?" diye Pamva'ya sordu.

"Gözlerinin içine bakıyorum," diye cevapladı Yaşlı Adam. "Bir insanın vücudu - her tarafı - bu dünyada yaşar ama sadece gözleri bu dünyanın

yüzeyinden aşağıya, ruhların yaşadığı diğer dünyaya uzanan kuyulardır. Elbette dünyadaki kuyuların farklı derinlikleri var, insanların da öyle. Ne kadar derine inerlerse cennetteki köşklere o kadar yakın olurlar, ama aynı zamanda cehennemin kapılarına da."

"Ya benimki?" diye sordu papaz aday Erasmus.

Ama bilge Yaşlı Adam yanıtlamadı, kendini duaya verdi. Çünkü kirpiklerinin zarif desenlerle hafifçe gölgelediği bu mavi kuyunun dibi yoktu. Bu nedenle tecrübeli bir gezgin bilmediği yollarda dikkatle ilerler, canlı yeşiliyle çağıran aldatıcı bataklıkları olan yerlerde batmaktan kaçınır.

Kısa sürede papaz aday Erasmus okumada ve mektup yazmada çok başarılı oldu. Ve kutsal Pamva, dua etmekten, onun bilgece tavsiyelerini istemeye gelen insanlarla konuşmaktan ve usanmadan sinekler gibi onu rahatsız eden şeytanlarla sürekli boğuşmaktan bitkin düştüğü zaman, papaz adayı Erasmus yüksek sesle ona İncil'den veya Kutsal Pederlerin hayatlarından veya diğer kutsal kitaplardan okuma yapardı. Genç keşişin sesi yükseklerden yuvarlanarak çağlayarak gelen bir dere kadar temizdi. Hızla gelen akarsuyun yolu boyunca uzanan, güneşte pişmiş, yeşile bürünmüş ve beyaz, koyu kırmızı ve gökyüzü kadar mavi çiçek yığınlarıyla beneklenmiş kaya gibi, Erasmus'un ağzından dökülen sözcükler de biraz tatlı ve çalkantılı sularla yıkanmış gibiydi. Ve onların güzelliklerini duymak, sanki artık kutsal değillermiş gibi, şimdi biraz tuhaf geliyordu ve yaşlı adam "Dua edeceğim

Erasmus. Şimdi git ve tek başına oku," diyerek okumayı kesti,

Sonra, hücrenin dışında, güneşin ısıttığı beyaz taşlara oturan Erasmus, mumdan gözyaşlarıyla lekelenmiş antik kitabın sayfalarını bir kere daha açtı ve okudu. Ve sözcüklerle sarhoş oldu, etrafındaki hiçbir şeyi duymadı ve okuduklarının onu duyanlara yaptığı şeyi ne gördü, ne de farkına vardı.

Bir gün, böyle bir saatte, sıcaktan bunalan ermiş Pamva odasının panjurunu kaldırdı ve şaşkınlık içinde kalakaldı, çünkü penceresinin altından, sanki kocaman bir hayvandan çıkıyormuş gibi gelen, derin iç çekişler ve inlemeler geliyordu. Dışarı çıktı ve hücresinin önündeki basamakta Erasmus'u bir kitapla gördü ve çevresinde keşişler - gençler, yetişkinler ve çok yaşlılar. Yüzleri kırmızıydı ve çok fazla koşmuş gibi nefes nefeseydiler. Çoğu olağanüstü acı çekiyormuş gibi inlerken, huş ağaçlarının beyaz gövdelerini iki eliyle azgınca kucaklamıştı, bazılarıysa yere doğru eğilmiş, sanki göbekmiş gibi yuvarlak taşları öpüyorlardı,

"Deli, ne yaptın onlara ?" Yaşlı Adam öfkeyle bağırdı.

"Kutsal kitaplardan onlara okuma yapıyorum," Erasmus doğal bir ifadeyle yanıtladı,

Pamva, genç keşişin şeytan tarafından kışkırtıldığını ve kendini yalanlarla lekelediğini düşünerek, biraz daha yaklaştı ve gözlerini antik kitabin sayfalarına kaydırınca Erasmus'a haksızlık ettiğini gördü, çünkü genç adam, Tanrı katında peygamber olan, ölümlülerin en bilgesinin şarkıların şar-

kısı kitabını okuyordu. Kutsal Yaşlı Adam, papaz aday Erasmus'un suçsuz olduğunu biliyordu, suçlu olan din kardeşleriydi ve onlara dönüp sordu: "Siz kâfirler, tertemiz gelinimize – kilisemize, kutsal bir sevgiyle yazılmış sözcükleri hangi düşüncelerle dinliyorsunuz? "

Ama din kardeşleri sessizdi.

"Siz kötü ruhlu adamlar, gözlerinizi yukarı kaldırın, göreceksiniz."

Kısa bir an için, ermiş Pamva'nın duasına yanıt olarak, gönül gözleri açıldı ve dikkatle baktılar çok az yukarda, manastırın çatısının hizasında, sanki kan gibi kırmızıyla dolmuş yoğun bir bulut yuvarlanıyordu. Kısa bir süre sonra bunun kan olmadığını gördüler, bulutun ağır çıkıntıları, dik meme uçlarıyla, kadın memesi gibi aşağıya doğru sarkıyordu ve bulut, şeffaf tüllerle hafifçe sarılmış kadeh şeklinde göbek, kalça ve bel şekilleriyle dalga dalga kabardı ve savruldu.

Görüntüyle çarpılmış olan keşişler sessizdi. Şeytanca ayartıcılığı olan bulut, ermiş Yaşlı Adam'ın bir el hareketiyle silkindi ve süt kadar yoğun, beyaz ve pis kokulu yağmur halinde boşaldı.

"Şimdi düşüncelerinizle ektiğiniz şeyi görüyor musunuz?" Ermiş Pamva onlara sordu.

"Affet bizi peder, görüyoruz," utanmış keşişlerin sesi yankılandı.

Ve o günden sonra, papaz adayı Erasmus'un kitap okuması Pamva tarafından yasaklandı ve şeytanların onun yumuşak sesinin tatlılığını bir daha kötülüğe dönüştüremeyeceği başka bir göreve

verildi. Yaşlı Adam'ın sürekli gözetiminde Erasmus kutsal ikonları boyama sanatını öğrenmeye başladı.

Başka şeytanca kışkırtmalardan korkan Yaşlı Adam, Erasmus'u küçük bir hücreye kapatarak onu din adamlarından uzak tuttu ve onun dışında kimse Erasmus'u görmedi ve duymadı. Hücrenin duvarları tertemiz bir bakirenin giysisi kadar beyazdı ve kafesli bir penceresi vardı. Öğle saatinden sonra kafesin gölgesi duvara vurdu ve nehrin kucağını güneşe açtığı saate kadar yavaşça yükseğe ve daha yükseğe çıktı, tavanda durakladı ve yavaş yavaş yok oldu. Bu arada aşağıda, duvarın bakire giysisi üstünde kana benzeyen kırmızı bir leke belirdi. Bilinmeyen bir ateş tarafından yutulan Erasmus parmaklarını taze kanla boyamak ister gibi lekeye dokundu. Ama sabah olunca duvar yine eskisi gibi yeniden masumiyet rengiyle ışıdı. Ve Pamva odaya girdi, duvarın renginin genç keşişin düşüncelerini aklaştıracağını düşünerek gizlice sevindi. Gencin kendisini tanrısal görüntüleri boyama gibi büyük ve kutsal bir işe vermesini ve mükemmel olmaya çalışma hevesini ve becerisini görerek keyiflendi.

Yaklaşık o günlerde ermiş Pamva soylu olduğu belli olan Mary adında bir kadını iyileştirmişti. Bu kadın, kendisini kontrol dışı ve doyumsuz seks düşkünlüğüne iten bir şeytanın etkisi altındaydı. Kutsal Yaşlı Adam kadının ahlâksızlık ateşiyle yanan doğasının üstüne parmağını üç kez koyarak onu şeytanın etkisinden kurtarmış ve huzura kavuşturmuştu. Kadının ismi, ona Mısırlı Azize

Mary'nin onuruna verilmişti. Ve iyileştiği zaman yaşlı adama dedi ki: "Sana dua edeceğim peder, ikonları boyamada usta birini biliyorsan ondan Azize Mary'nin hayatını, tutkusunu, ıstıraplarını ve Mısır çölündeki mükemmel edimlerini boyamasını iste. Bu yapıldığında kendimi bir hücreye kapatacağım ve gözyaşları içinde Azize Mary'nin yaşamının görüntüsüne bakıp onun yolunda ilerlemeye çalışacağım."

Ermiş Pamva o gün Erasmus'u çağırdı ve "Mısırlı Azize Mary'nin hayatını biliyor musun ?" diye sordu.

Ve Erasmus: "Bağışla beni peder, ama bilmiyorum," diye yanıtladı.

Yaşlı adam ona içinde azizlerin yaşamları olan açıklayıcı bir kitap verdi ve Azize Mary'nin hayatını okuması talimatını verdi. Ve Erasmus bütün gün, yemeğine bile dokunmadan okudu. Şimdi geceydi ve kafesin gölgesi odanın kubbeli tavanında yavaş yavaş yok olmuştu. Erasmus bir lamba yaktı ve güzel vücutlu kadının İskenderiye'nin gençlerini ve erkeklerini güzelliğinin büyüsüyle nasıl yatağına çektiğini ve doymak bilmeyen arzusuyla fırtınada sallanan gemideki erkekleri nasıl tahrik ettiğini ve cinsel arzularla yanıp tutuşurken çölde inzivaya çekilip, göksel gelin-damat[15]tan nasıl yardım istediğini tekrar okudu.

Ve Azize'nin yüzünün bu görüntüsü - çölde tek

15 Hz. İsa ve kilise arasındaki hayali, sembolik evlilik. Burada kilise, Hz. İsa'yı kurtarıcıları olarak gören inananları temsil etmektedir. (ÇN)

başına, gözleri hafif sisle örtülmüş, öyle bir sis ki sanki korkunç sıcak tarafından kavrularak uzakta asılı kalmış, dudakları ayrık, hatta yağmursuz kalıp kurumuş toprak gibi soluk soluğa – Erasmus'un Azize'nin ikonunun ortasına boyadığı görüntü buydu. İnce beyaz elbisesinin altında saklı ayaklarının etrafına, sarı kum ve güneşten ya da Azize'nin vücudundan akan ısıyla solmuş çimen ve çiçek resimleri yaptı.

Erasmus, Peder Pamva'nın odasına girmiş ve arkasında koruyucu melek gibi durmakta olduğunu fark etmedi. Ermiş Yaşlı Adam uzun süre Azize'nin görüntüsüne baktı ve Erasmus'a, "Hevesin övgüye değer ve sende Tanrı vergisi bir yetenek görüyorum," ("Ama Tanrı'nın mı?" yaşlı adam kendine sordu.) "Yine de çalışmanda bir eksiklik var: Azizenin yüzünde güzellik var, ama tuniğinin altında bir erkeğin vücudunu görüyorum, bir kadının değil. Sanat senin için yeni, şimdi Tanrı'nın Âdem'in kaburgasından yarattığı kadının gizemini öğrenmelisin," dedi.

Yaşlı adam bu sözleri söyledikten sonra ayrıldı: Gecenin kanı duvarın saf beyaz giysisinde ışıdı ve demir çan din kardeşlerini kiliseye çağırıyordu. Erasmus'a gelince, kilisede dua etmekten men edilmiş olduğundan odasında tek başına kaldı. Üzüntü içindeki Erasmus, ikonun önünde yere kapanıp coşkuyla dua ederek seslendi: "Bana acı kutsal kadın, senin erdemli vücudunu tanımama yardım et, böylece seni aslına uygun güzellikte yapabileyim."

O anda arkasında hafif bir gülme sesi duydu. Arkasına dönerek, hücresine kim gelmiş olabilir diye hayretle etrafına bakındı, ama kafesli pencerede oynayan iki güvercinden başka bir şey görmedi. Güvercinleri manastıra geldiği gün mezarlıkta gördüğünü hatırladı ve haç çıkardı, bunun üzerine güvercinler gül rengi gökyüzünün içinde eriyip gittiler. Çok geçmeden aynı gülüşü tekrar duydu ama bu kez daha yakın ve daha belirgin.

Ve papaz adayı Erasmus daha sonra güneşin aydınlattığı duvarın yakınında, duvardan çıkmış gibi duran tanımadığı kadına dikkatle baktı. Beyaz giysilere bürünmüştü, ama güneşin duvarı lekelemesi nedeniyle beyaz giysisinin çeşitli yerlerinde pembe çiçekler açtı.

Erasmus, elleri kalbinin üstünde, "Kimsin sen?" diye korkuyla sordu ve şu ana kadar hissetmediği bir titremeyle ürperdi.

"Adım Mary" diye yanıtladı kadın. "Mısır'da oturuyorum ve dualarına yanıt olarak sana gönderildim."

Bu olağanüstü görüntüye yenilen Erasmus tekrar haç çıkarmayı unuttu, kadının önünde diz çöktü, birden elbisesini öpmeye başladı, önce ayaklarını sonra daha yukarısını.

O andan önce kalbinde her zaman varmış gibi gelen, ama daha önce bilmediği bir koku hissetti. Ve Erasmus'un içindeki her şey ayaklandı ve baharın özsuyuyla canlanan çimenlerin karşı konulamaz bir şekilde güneşe doğru uzaması gibi, kutsal kadına karşı çaresizce direnmeye çalıştı. Utanan Eras-

mus geri çekildi ve kutsal kadın, onun heyecanını sezmesin diye gözlerini kaçırıp kıyafetini düzeltti.

Ama kadın ona ismiyle seslendi ve sesi Erasmus'un kalbini tatlı bir kılıç gibi deldi ve ona: "Bu neden, budala delikanlı, kalbin mi şaşırdı?" dedi, "Yanıma gel. Öğretmenin Pamva'nın talimatını ve neden bu kadar kısa süreliğine buraya gönderildiğimi unuttun mu?"

Şaşkınlığını yenen Erasmus kadının yanına gitti, titreyen elleriyle kadının kemerini çözdü ve boynundaki kopçayı açtı. Kadının beyaz tüniği kalçalarına düştü ve Erasmus o zamana kadar kendisince bilinmeyen memelerin gizemine dikkatle baktı. Tanrı'nın doğaüstü buyruğuyla durgun denizde yükselen iki dalga gibiydiler ve dünyanın kenarına inen güneş, o dalgaların keskin zirvelerini kıpkırmızı alevlerle yaktı. Erasmus, Tanrı tarafından kendisine verilen bu bilgiyle coştu ve yaşlı adamın verdiği talimata uyarak, gözlerinin önüne serilen şeyi heves içinde incelemeye başladı. Kuşkucu havari Thomas[16] gibi o da sadece gözlerine güvenmedi, parmaklarını serin ve yumuşak dalgaların içine batırdı ve bunu her yaptığında tatlı kılıç kalbinde daha da derine gitti ve huzurlu bir ölümde olduğu gibi yaşamının yakıcı damlalar halinde

16 Kuşkucu Thomas: Evangelist Yahya'nın inciline göre, İsa çarmıha gerilip öldürüldükten sonra, dirilip havarilerine görünmüştür. Bu görünüm anında orada olmayan Aziz Thomas bizzat görüp yaralara dokunmadan buna inanmayacağını belirtir. Bunun üzerine İsa bir daha havarilerine görünür. Thomas onun yaralarına dokunur ve inanır.

kendisinden akıp gittiğini hissetti.

"Ama hâlâ bilmediğin şeyler var." dedi kadın, gülümseyerek. "Acele et, çünkü sana kısa bir süre için gönderildim."

Daha güzel, daha taze gizemin önsezisiyle uyarılan genç keşiş titreyerek kadının elbisenin alt kopçasını da açtı. Son gizem ortaya çıkmak üzereyken ince, cam bir kadeh patlıyormuş gibi hafif bir çınlama sesi duydu ve kadın ortadan kayboldu. Erasmus hücresinin girişinde ermiş Pamva'yı gördü. Yaşlı adam çok öfkeliydi, gri kaşları kanat gibi yükselmişti, çocuğunu korumak isteyen öfkeli bir kuş gibiydi. Ve Pamva ona yüksek sesle. "Ne yapıyordun deli adam? Burada, yanında kim vardı?" diye sordu.

Erasmus, gizlemeden bilge ihtiyara başına gelenleri anlattı. Gözyaşları içinde kadın bedeni hakkında ona bilgi vermesi, böylece vücudunu aslına uygun güzellikte yapabilmesi için Azize'ye nasıl yalvardığını ve dualarına yanıt olarak kadının nasıl geldiğini ve o son gizem hariç her şeyi nasıl öğrendiğini.

Ermiş Pamva, Erasmus'un anlattığı öyküden çok rahatsız olmuştu. Çünkü Yaşlı Adam'ın görüntünün şeytan tarafından değil de Tanrı tarafından gönderilmiş olduğuna dair kesin bir inancı yoktu. Ve bilgeliğine dayanarak, Erasmus'a dedi ki: "Sana Azize'nin onuruna yaptığın iş için yardım gönderen ona teşekkür et. Ama unutma: son gizem bir keşişin bilmesi gereken bir şey değil, sanatında da bu gizeme ihtiyacın yok. Git şimdi ve huzur içinde

uyu."

Ama Erasmus uykusunda huzurlu değildi. Yatağı fırın gibiydi. Ve sabaha kadar son gizeme karşı olan bastırılamaz, inatçı merakıyla kıvrandı ve durgun denizde mucizevî bir şekilde yükselen inci gibi dalgalara parmaklarını batırdı. Ve sabahleyin Yaşlı Adam'ın önünde geleneğe uygun olarak diz çöktükten sonra, fırçalarını yıkadı ve bir gece önce ona gösterilmiş olan şeyi ürpererek hatırladı ve yol göstericisi ermiş Pamva tarafından sanatında kendisine gösterilen hatalarını düzeltmek için kendini hazırladı.

İkon yakında bitmek üzereydi. Ermiş Yaşlı Adam yakından inceledi ve Azize'nin diğer kadınlar gibi kadın olduğunun sadece yüzünden değil, vücudundan da belli olduğunu gördü ve hatta bulut beyazı elbisenin altındaki memelerinin hafif bir alevin ucu gibi parladığını görür gibi oldu. Ama Erasmus'a bu konuda hiçbir şey söylemedi, kadını giysilerinin arasından, cam içinden bakıyormuş gibi görme alışkanlığına rağmen kendi kendine zar zor gördüğünü düşündü. Ve Yaşlı Adam, kaşlarını kaldırarak Erasmus'u kutsadı, "Ruhunun azize ateşiyle yandığını seziyorum. İkonu bitirinceye kadar bu ateşi söndürme."

Erasmus istese bile artık içindeki ateşi söndüremezdi. Bunları söyledikten kısa bir süre sonra o ülkenin hasta prensinin başucuna çağrılan Pamva manastırdan ayrıldı. Manastırın kapısından çıkarken ermiş Yaşlı Adam, yeşilliklerin arasından yükselen kilisenin altın kubbelerine son bir kez baktı

ve tarihi manastırın ıhlamurlarının dallarına arılar gibi üşüşmüş ve sallanan şeytan ordusunu gördü. Yeni ve şimdiye kadar duyulmamış şeytani tuzakların karanlık sezgisiyle ürperdi, ama prensin isteğine karşı gelmeye cesaret edemedi.

Pamva'nın yokluğunda, Erasmus'un yemeğini Samson adında fırıncı bir keşiş getirdi. Eski Samson gibi her açıdan iri ve güçlü bir vücudu vardı. Kafasında, yüzünde ve vücudunun diğer yerlerinde hiç kıl çıkmıyordu ve bu onun çıplakmış gibi görünmesine neden oluyordu. Bu yüzden Pamva tarafından tembih edildiği gibi üstüne en az üç elbise giyiyordu, yaz sıcağında bile. Kadınlara gelince, sadece kendilerinin değil, resimlerinin bile görüntüsü Samson'un son derece öfkelenmesine neden oluyordu. Bu nedenle bu sınırsız öfkeden korkan Erasmus, fırıncı keşişten yemeğini kapıyı hafif aralayarak alıyordu.

O gün güneşten yakıcı bir sıcak dalgası geldi; büyük kuraklıkta, gölün ötesinde, uzakta, çimenler ve orman kavruldu. Ve genç Erasmus da kül olmadan çimenlerle birlikte kavruldu ve selvi ağacından düz tahtanın üstünde Azize'nin tutkulu hayatının ateşli görüntüleri birer birer ortaya çıktı.

Bir tapınağın girişini boyadı ve tapınağın girişinde, ateşle yontulmuş kılıçlarını yukarı kaldırmış, o kılıçlarla düşmanın üstüne çullanıp onu öldürmek isteyen bir sıra savaşçı gibi, öpmeye susamış dudakları kararmış İskenderiyeli erkekler ve gençlerden oluşan uzun bir kuyruk. Ve aşağıda altınla çerçevelenmiş tapınak, sade ve beyaz, çünkü Azize

yoksulluk içinde oturuyor ve vücudunun güzelliği için hiç para almıyor. Erasmus tapınağın içine gösterişsiz ve göz alıcı çimenler çizdi ve çimenlerdeki yeşim taşının üstüne - altın bir meyve: Azize'nin çıplaklığı: bakanın gözünü yakan dört olgun koyu kırmızı çiçek. Önceden anlatıldığı gibi Erasmus dudakların ve memelerin gizemini biliyordu. Ama dördüncü ve son gizem hâlâ genç keşiş tarafından bilinmiyordu ve bu son gizemi, ona bakan herkes üstünde daha büyük bir gerilim etkisi yaratması için, iki değil üç kırmızı taç yaprağıyla oluşturdu. Ve başka bir kırmızı-altın çerçeve içinde fırtınanın harap ettiği gemilerde o çiçekler açtı, denizciler denizin dalgalarını unutup yükseldiler ve daha ateşli dalgaların üstüne düştüler. Devamında, kavrulmuş saman sarısı çölde Aziz Zosima Mary'le buluştu ve korku içinde pelerinini çıkardı ve kadının çıplaklığının güzelliğiyle mahvolmamak için pelerinini ona fırlattı. Ama çöl rüzgârı pelerini aldı götürdü. Zosima, üzüntüyle kafası yere doğru eğilmiş yanan vücuduna baktı. Ve böylece Azize'nin kutsal ölümüne kadar, Erasmus onun tutkulu ve kutsal hayatını resmetmiş oldu.

Erasmus görevini bitirdiğinde gün batımı, güneşin kanıyla boyanmıştı. Samson her zamanki gibi o saatte Erasmus'a akşam yemeğini getirdi. Ve temkinli olmayı unutup, "Yolculuk tamamlandığı zaman en güzel zamandır," diye keşişe seslendi. "Gel, kardeş Samson. Bana ne düşündüğünü söyle."

Samson kapı aralığından, "Benim için tehlikeli

kardeşim," diye yanıtladı.

"Sana gel dedim," dedi Erasmus kızgınlık ve sabırsızlık içinde.

Samson, kardeşini öfke günahına sokmamak için içeri girdi. Ve görünce, sanki birden ayaklarının üstüne çok büyük yük binmiş gibi sallanmaya, öfkeyle bağırıp, kendini yüzüstü yere atarak hücrenin soğuk toprak zeminini deşmeye başladı. Korkan Erasmus, Samson'un kendisine getirdiği suyu aldı ve gözü donmuş keşişin üstüne döktü. Samson kalktı, kıyafetlerini parçaladı ve iki kat çıplak, haykırdı, "Ne kadar talihsizim, lanetlenmişim. Gücüm boşa akıp gidiyor!"

Ve hücrenin kapısını gürültüyle çarparak dışarı koştu. Ardından kötü olaylar ve işaretlerle gece geldi. Dumanlı karanlığın içinde yollarını mumlarla aydınlatan keşişler tökezleyerek mezar taşlarının üstünden geçtiler. Uzakta köşede ekmek hücresinin arkasında parlayan pencere açıldı ve kapandı. Orada, ağaçları, mutfak eşyalarını ve manastır binalarını parçalamasını engellemek için fırıncı keşiş Samson'u zincirlere bağladılar. Çünkü gücüyle ortalıktaki her şeyi yıkabilirdi. Ve damların üstünde, din kardeşlerinin bir kez Pamva tarafından çıkarılan dumanı gördüğü yerde, gece boyunca sanki biri gıdıklanıyormuş gibi hafif bir gülme ve tuhaf bir gıcırdama sesi duydular ve bütün gece, sanki çiy gibi beyaz reçine damlaları çatıya düştü.

Güneş doğdu, dumanların arasında kıpkırmızı, ve adeta ilahî bir güçle bütün ağaçların ve çimenlerin çiçek açmış oldukları, insan bedeni gibi kırmızı

ve pembe, inci gibi beyaz ve etrafa nefis kokular saçan çanaklarını genişçe açtıkları görüldü. Ve her yerde - ağaçlarda, çiçeklerin çanaklarında mezarlıkların haçlarında, pencere kafeslerinde, kadehlerde ve keşişlerin omuzlarında - her yerde - ilahî gökkuşağı rengi kanatlarıyla bir çekirge sürüsü vardı ve çiftler halinde birleşerek kanatlarını çırptılar.

Geleneksel sabah çanı yerine feryat ve kargaşa sesleri duyan Erasmus, din kardeşlerinin karşısına çıktı, "Neden tedirginsiniz din kardeşlerim?" dedi, "Korkmayın, mucizevî bir şekilde bana görünen Azize'nin resmini hücremden alın, sizi iyileştireceğine dair güçlü bir inancım var."

Erasmus bunu söyledikten sonra ihtiyarın ona verdiği cezayı hatırlayarak hücresinin kapısını yeniden kapadı. Ama din kardeşleri, Erasmus'un onlara söylediğini yaptılar ve onun boyamış olduğu Mısırlı Azize Mary'nin resmini alarak manastırın kapısının önüne koydular. Üstüne çiçeklerle bir gölgelik yaptılar. Ama ilahiler söylemeye başlayıp gözlerini umutla kutsal ikona doğru kaldırdıklarında, uzanmış altın vücudun üstünde alevler içinde yanan dört koyu kırmızı çiçeği fark ettiler. Sonuncu, dördüncü, ressamın kendi arzusu ve bilgisizliği nedeniyle yapılmıştı ve taç yapraklar da iki değil üç tane idi. Ve her birinin, genç keşişlerin ve yaşlı adamların içini tutku ateşi yaktı, sevgili düşmanlarını kılıçlarıyla delmeye hazır, tapınak kapılarındaki İskenderiye'nin o gençleri ve erkekleri gibiydiler.

Ve o saatte yanında bir muhafız olmadan bıra-

kılmış olan Samson bağlı olduğu güçlü zincirlerini kırmıştı, yolunda duran her şeyi kırıp dökerek din kardeşlerinin önüne dikildi ve yüksek sesle şehvetini dile getirdi. Kapıdaki bekçi, ilahi sandığı sesleri duyunca, içeri girmeye can atan rahibe olmayan kadınlara, kızlara ve erkeklere kapıları açtı. Hepsi içeri girdiler ve her yerde o güne kadar duyulmamış şeyler oldu, çimenlerde, kilise bahçesindeki şimdiye kadar lekelenmemiş düz taşlarda, hücrelerin basamaklarında ve bir gece önce çiçek açan çalıların gölgesinde. Ve damların üstünden geceleyin olduğu gibi, gıdıklanıyormuş gibi hafif bir gülme ve tuhaf bir gıcırtı duyuldu ve çimenler berbat bir çiy tarafından yıkandı.

Sadece ülkenin prensinin başucundan dönen Pamva, manastırın üstünde uçan, zıplayan ve neşeyle kanatlarını çırpan şeytan bulutlarını gördü. Ayrıca hepsi bu değildi: çünkü şeytanlar tarafından yönetilen keşişlerin hiçbiri Yaşlı Adam'ın gazaba gelmiş suratını ve kamçı gibi yükselen kaşlarını görmedi ve azarlarken yüksek sesle söylediği sözleri duymadı.

Yaşlı Adam, şeytanların kısa bir süre için kazanmış olduklarını gördü. Ve farkında olmadan, incelikle yapılmış baştan çıkarmalara kapılmış olan genç Erasmus'un içindeki şeytanî ateşi söndürünceye kadar - o zamana kadar - şeytanların manastırda yönetimi ellerinde tutacaklarını biliyordu.

Pamva hücresine girdi ve hücresinden de papaz adayı Erasmus'un hücresine. Ve manastırda tek başına kalmış Erasmus'u kadınsız yatarken gör-

dü. Ama yanakları görünmeyen bir ateşle yanıyordu ve kavrulmuş dudakları bilinmedik dördüncü gizemden içmişti.

Ermiş Pamva, dışarıdaki kendinden geçmiş, kudurmuş fısıldamalar ve hışırtılardan rahatsız olmamak için kapıları ve pencereleri kapatıp uzun süre coşkuyla dua etti. Ve duasına yanıt olarak, üstüne anlayış çöktü ve sanki içinden geliyormuş gibi, "Oku serbest bırak, kiriş gevşeyecek ve ok bir daha ölümcül olmayacak," diyen bir ses duydu. Ve kendi kendine " Gerçekten öyle," dedi. Tekrar dua etti ve Erasmus'a görünen, kendini Mary diye tanıtan kadın Pamva'nın önündeydi. Yaşlı adam kadının elinden tuttu ve onu Erasmus'un hücresine götürdü ve Erasmus'a dedi ki: "Kalk, Erasmus. Azize kadın merhametle sana bir kere daha geldi. Al onu ve dördüncü ve son gizemi de öğren. Çünkü şimdi anlıyorum ki yaratılışı resmeden, Yaratan'ın her gizemini bilmeli."

Ve Erasmus'un yumuşak bedenden kıyafeti nasıl çektiğini ve ilk üç gizeme tekrar dokunduktan sonra, inleyerek sonuncusunun içine battığını gördü.

Güneş, manastırın arkasındaki gölün sularına battı ve duvarın masum, beyaz giysisinin üstünde kan gibi kırmızı bir leke belirdi. Ve o anda ağaçlardaki ve çimenlerdeki çiçekler döküldü, çekirgelerin gökkuşağı kanatları toz halinde dağıldı, şeytanlar mum gibi eriyip gittiler ve utanç içindeki din kardeşleri karanlıkta hücrelerine çekildiler. Kutsal Pamva avluya çıktı ve yorgun kızlara ve kadınlara,

"Huzur içinde gidin, bu dünyada hiçbir şey, günah bile, Yaratan'ın isteği dışında yapılamaz ve her şey iyilik içindir," diyerek onları kutsadı ve uğurladı.

O günden sonra görünmez şeytanî çiçekler sanki Erasmus' un üstünden döküldüler ve onu ele geçiren güçten kurtuldu. Ermiş Pamva korkusuzca Erasmus'un diğer din kardeşleriyle birlikte kalmasına izin verdi ve Erasmus kilisede okuma yaptığında, okumasında artık tahrik yoktu ve Azizlerin resimlerini boyadığında, diğerleri gibi bunu tanrıyı onurlandırmak için yapıyordu, şeytanları değil. Şeytanın karanlık kışkırtmalarının anıları, kötu işaretler ve olağandışı olaylar, ermiş Pamva'nın dualarıyla, bahar karının güneşte erimesi gibi, silinip gitti.

Ve sadece ben, değersiz keşiş Masum, manastırımızdaki suçluların ahlâkını yükseltmek ve onlara yol göstermek için, meydana gelen olayların kaydını tutmak üzere bilge Yaşlı Adam tarafından takdis edildim. Sıradan keşişlere gelince, onların bu kaydı okumaları yasak.

(1920, 1922'de basılmıştır)

ESKİ RUSYA'DA

Çok eski bir çam ormanı - yolu olmayan, ilkel. Ayılar, mantarların ve çam reçinesinin keskin soluğu, beyazlaşmış saçaklı yosunlar. Bu orman demir miğferler içindeki çok eski savaşçı birliklerine, yaşlı münzevî keşişlerin kukuletalı cüppelerine, gerçek inanca, Stenka'nın[17] özgür adamlarının yırtık pırtık şapkalarına ve titreyen Fransızların donmuş madalyalarına tanık oldu. Bunların hepsi sanki hiç olmamış gibi geçip gitti. Ve bir kez daha - mavi kış günleri, büyük kar tabakaları dallardan hışırtıyla aşağıya indi, kuru, ince donmuş dallar çatırtadı, ağaçkakanlar tıkırdadı; sonra sarı yaz günleri, eğri büğrü yeşil ellerde mumlar, sert gövdelerden süzülen şeffaf bal sarısı gözyaşları ve yılları sayan guguk kuşu.

Ancak bulutlar boğucu sıcağın içinde şiştiler, gökyüzü koyu kırmızı yarıldı, ateş kustu - ve kadim orman tütmeye başladı. Sabahleyin her tarafta korkunç bir gümbürtü, alev dilleri, tıslamalar, çarpmalar ve uğultular vardı, gökyüzünün yarısı dumanla kararmıştı ve kanla kaplı güneş zorlukla görünüyordu. Ve küçük insanlar kürekleriyle, sulama kanallarıyla ve kovalarıyla ne yapabilirlerdi ki? O artık bir orman değil, ateş tarafından yutuldu,

17 tepan (Stenka) Timofeyevich Razin (1630-1671) Kazak lider. Güney Rusya'da soylulara ve Çarlık bürokrasisine karşı çıkmış ve büyük bir ayaklanma başlatmıştır. (ÇN)

kütükler ve kül. Belki bir gün burada, ucu bucağı olmayan tarlalar ekilecek; belki yeni, duyulmamış buğdaylar olgunlaşacak ve yüzleri tıraşlı Arkansaslı erkekler avuçlarında ağır, altın rengi tanecikleri tartacaklar. Ya da belki bir şehir büyüyecek - çan sesleri ve hareketliliğiyle canlı, tümüyle taş, kristal ve demir - ve dünyanın her tarafından kanatlı adamlar deniz aşırı yerlerden ve dağlardan uçarak buraya gelecekler. Ama bir daha asla orman olmayacak, bir daha asla kışın mavi sessizliği ve yazın altın sessizliği olmayacak. Ve sadece öykü anlatanlar, renkli süslü sözcükleriyle burada vaktiyle neler olduğunu, kurtları, ayıları ve yeşil ceketli yüzyıllık yüce atalarını, eski Rusya'yı anlatacaklar; bizim gözümüzle on yıl, yüz yıl önce gördükleri şeyleri bize - ve diğerlerine, yüz yıl içinde dinlemeye gelecek olan ve sanki bir peri masalıymış gibi bunların hepsine hayret edecek olan o kanatlı adamlara anlatacaklar.

Bunlar Petro'nun ölçü çubuğuyla düzenlediği caddeler değil; hayır, burası Petersburg, Rusya. Burada çok eski bir ülkedeyiz - ***Rus.***[18]

İnişli çıkışlı dar küçük sokaklar, böylece çocuklar kışın düz buz tabakalarının üstünde bağıra çağıra kayabilirler. Ara sokaklar, çıkmaz sokaklar, ön bahçelerdeki küçük çitler, çitler ve çitler. Kadim

18 Rus (Ros – Rhos): İskandinavlar tarafından (bazı tarihçilere göre Normanlar tarafından) Orta Çağ'da bu günkü Rusya'da kurulan ilk devletin adı. Başlangıçta, başkentinin adıyla Novograd Rus diye bilinen bu devlete, Kiev'in alınmasından sonra Kiev Rus denmiştir. (ÇN)

meşe ağacına kazınmış isimleriyle, Zamoskvorechye: Zatsepa, Ordynka, Balchug, Shabalovka, Babyegorod; Moskova'nin eteklerinde, Prens Dimitri'nin haç çıkararak Kulikovo Meydanı'ndaki savaşa gitmek için çıktığı demir kapılarıyla, Kolomna Kalesi; Vladimir'in eski şehri olan ve hâlâ Prens Dmitry ve Prens Fyodor bölgelerine ayrılmış olan ve bildiğimiz kadarıyla orada yaşayanların hâlâ ünlü yumruk kavgalarını yaparak birbirlerinin burnunu kanattıkları, Rzhev; ayna gibi düz Volga'nın üstünde geniş Makarievskaya botanik bahçeleri, buharlı tekne yarışları, çuka balığı ve tavernalarıyla, Nizhny; Volga nehri boyunca her biri şehir bahçeleri, tahta kaldırımları, geniş kalçalı, bodur, komünyon ekmeği kadar tatlı, beş başlı kiliseleriyle, Yaroslavl, Romanovo, Kineshma, Puchezh; ve at fuarlarıyla, çingeneleriyle, atlarıyla, simsarlarıyla, pansiyonlarıyla, hacıları ve falcılarıyla siyah toprak kuşağındaki Yelets, Lebedyan gibi şehirler.

Bu, çok eski Rusyadır - *Rus*. Daha düne kadar bunlarla kaynıyordu - ve bunların hepsini hâlâ burada bulabilirsiniz, Belovezh bakir ormanındaki duvarlarla çevrili sığınağın içindeymiş gibi; kocaman bir ayı gibi "her şeyi ezen" tüccarlar, canlı semaverler gibi hancılar, hilekâr Yaroslavllı seyyar satıcılar, mal satan Kazanlı kurnaz sözde "tüccarlar". Ve bütün bunların ortasında güzelliği, gerçek Rus güzelliğini bulacaksınız. Petersburg'un kuyruksallayan yaban arılarından biri değil; Volga gibi: Görkemli, sakin, geniş, koca memeli ve tam da Volga'da olduğu gibi - ortadaki kanaldan kıyıya dön, gölgeye ve

dikkat et - derin siyah girdap...

Kustodiev kentinde yürüyüş yapınca (Cainsk bile var- Bu Kustodiev yok anlamına geliyor olabilir mi?) o muhteşem güzelliği göreceksiniz: Darya, Darya Ivanovna. Ebeveynlerini kim tanımaz ki? Un tüccarlığı yapan eski bir aile, iyi bir aile. Eğer o gün Shrovetide'de dışarı çıkıp kızağa binmeselerdi hâlâ yaşıyor olacaklardı. Atlar at değildi – birer kaplandı. Ve doğruyu söylemek gerekirse atların her biri sularına karıştırılmış şampanyadan birer şişe içmişti - daha fazla canlansınlar diye. Ve böylece arabacı, yolcular ve kızak doğruca baharın erittiği buz deliğine girdiler. İyi bir son!

O zamandan beri daldaki koyu kırmızı, anasonlu elma gibi olgunlaşıp gelişen Darya, manastır baş rahibesi teyzesi Felicita'yla yaşadı.

Kiliseden, manastır bahçesindeki evlerine yan yana yürüdüler: Felicita tespihiyle, soğuğa karşı kukuletalı cüppesine sarınmış ve Darya yuvarlak, pürüzsüz, beyaz. Ve arılar güneşte vızıldıyorlarmış gibi ve hava kokuyla dolu - balın kokusu mu, yoksa elmanın mı, yoksa Darya'nın mı?

"Eh Darya, evlenme zamanı, erteleme. Elma mevsiminde toplanmalı, kuşlar aşağıya inip üstünde bir sürü delik açmadan. Ayartı beklemez!"

Felicita'nın bir zamanlar dışarıda bir hayatı vardı. Geçmişte onu Katya diye çağırırlardı, Katyushenka - biliyor ve anımsıyor.

Talipleri Darya'yı ziyarete geldi - ne talipler ama! Soylular! Sazykin'i ele alalım - Kustodiev'deki en zengin adamlardan biri, Vakhrameyev'den

sonra. Dediklerine göre babası donmuş mersin balıklarının içinde Sibirya'dan iki pood[19] banknot getirmiş ve bu kadarla da kalmamış zaman içinde arttıkça artmış. Hâlâ paranın ne kadar olduğu belli değil. Doğru, Sazykin fazla bahsetmiyor ve gençliğinin ilk çağlarında da değil; ayrıca onda Yemelyan Pugachev'i[20] hatırlatan bir şey var, ama akıllı bir tüccar, onun gibi tüccarı pek bulamazsınız.

Vakhrameyev de ziyarete geldi. Kentin belediye başkanı, ikinci karısından sonra dul kalmıştı. Felicita'yı ziyaret ediyormuş gibi davranıyordu (Onu Katya olduğu zamanlardan tanıyordu), ama çoğunlukla Daryushka'yla ilgileniyordu. Çoktan grileşmiş olan sakalını düzeltir - şu şekilde otururdu; ayakları açık, elleri dizlerinin üstünde, yüzüğü pırıl pırıl ve anlatmaya başlardı – sürüyle öyküsü vardı - gülmekten kırılırdınız...

Bu arada teyzesi, kendi günlerinin kısaldığını hissediyor ve Darya'yı acele etmesi için sıkıştırıyordu: "Düşünecek ne var Daryal Böyle şeylerde düşünmenin sana ancak mersin balığının üstüne şeker ekmek kadar yararı olur. İsimlerini kâğıt parçalarına yaz ve onları buraya ikonların altına, Kutsal Bakire'nin önündeki küçük rafa koy. Hangisini çekersen, odur."

Darya, Vakhrameyev'in adının olduğu kâğıdı çekti ve içi rahatladı. Diğeri, Sazykin, karanlık bir

19 Pood: 4 kiloluk bir Rus ağırlık ölçüsü. (YN)
20 Yemelyan Pugachev: Kötülüğüyle ün yapmış bir haydut ve Büyük Katerina'nın hükümdarlığı sırasındaki büyük köylü ayaklanmasının lideri. (YN)

adamdı, Tanrı yardımcısı olsun. Ama Vakhrameyev eğlenceli bir adamdı ve babasını tanıyordu – ona bir baba gibi olacaktı.

Felicita, Sazykin'e Kutsal Bakire'nin seçimini söylediğinde, adam tek kelime söylemedi, sadece içinde reçel olan çay tabağına bakmaya devam etti. Tek yaptığı, reçelin içinden bir sinek çekmek oldu, sinek cırlarken sürünerek uzaklaştı ve Sazkykin gözleriyle uzun süre sineği takip etti.

Sabahleyin bütün kent bin rublelik atını o gece ölümüne sürdüğünü öğrendi.

Ve Darya, Vakhrameyev'in kentin yangın kulesine yakın olan iki katlı köşkünde yaşamaya gitti. Bu tıpkı bir yerden başka bir yere nakledilen elma ağacına olanlar gibiydi - diyelim ki Lipetsk'den, ünlü Kozhin fidanlığından getirilmiş elma ağacı olsun. Ağaç bir aya yakın bir süreyle solar, yaprakları kıvrılır; bu arada bahçıvan onun çevresinde dolanır, toprağı kabartır, su verir; sonra bir bakarsınız ki, o yeni yerine alışmış, özsuyuyla dolmuş ve bir kez daha çiçek açmış ve kokularını yaymıştır.

Vakhrameyev, Darya'ya sanki özel bir elma ağacıymış gibi bakıyordu, değerli golden naliv elması gibi. Halı kaplı kızağını çeken iki atına koşum taktı ve atların toynakları kar fırtınaları yaratırken, genç karısını arkadaşlarına göstermek için, dükkanına doğru rüzgâr gibi uçtular: Arkadaşları ayaklarını sürterek Darya'nın önünde eğilip selam verdiler - Darya'nın tek yapması gereken onlara doğru yürümekti! Vakhrameyev bazı ateşli çingene gözlerin Darya'ya doğru parladığını fark etti. Bir kaşını

kamçı gibi kaldırdı ve çingene göz yere döndü,

Panayır geldi, Darya'yla panayıra. Görüntü dondu, ağaçlar soluk mavi kar kürkü giydiler, direklerde bayraklar dalgalandı. Çadırlar, tezgâhlar, Archangel'in çavdar ununda yapılmış ve parlak renklerle süslenmiş kekler, kulak tırmalayan kil düdükler, gökkuşağı renkli balon kümeleri gibi tezgâh açmış Yaroslavllı işportacılar, müzikle durmadan dönen bir atlıkarınca. Ve Vakhrameyev'in burnundan beyaz buhar bulutlar çıkaran atlarından hoşlanmayan Darya, belki birine tutunarak bu gururlu oyma boyunlu tahta ata binmeyi tercih ederdi - elbisesini uçuran rüzgârla, buz gibi hava dizlerini iğnelerken ve sıcak bir kıvılcım, omuzundan yakındaki omuza uçarken...

Cumartesileri hamam günleriydi, babası ve büyükbabasıyla olduğu gibi. Oraya yürüyerek giderlerdi - Bu Vakhrameyev'lerin geleneğiydi; Vakhrameyev kendi evinin köşesinden, karşı köşede o da hamama gitmekte olan Sazykin'e laf attı.

"Eh, Tanrı sana nasıl davranıyor? Hamama ha? Iyi, iyi, kötülüklerden arın, üstünden iyilik aksın!"

Sazykin sessiz kaldı, gözleri kara, sakalı katran karası – tipik bir Pugachev.

Ve hamama kendilerine özgü 'Vakhrameyev girişi"ni yaptılar. Vakhrameyevlere ait oda onlar için sıcak buharla dolu olarak hazırlanmıştı, Kazan'dan gelen özel sabunlar, Mayıs'ın genç huş ağacından yapılmış özel, yumuşacık vihtalar[21]. Ve

21 Vihta: Yapraklı huş ağacı dalları birbirine bağlanarak yapılan bir tür küçük çalı süpürgesi. Sauna-

orada paltosunu, şalını, elbisesini çıkarıp atan - denizköpüğünden değil, hamamın buharının sıcak bulutlarından çıkan, saten pürüzsüzlüğünde, gösterişli, pembe, beyaz ve yuvarlak – Darya, vihtalı bir Rus Venüsü... Ve Vakhrameyev homurdandı, kafasını salladı ve gözlerini kapadı...

Daha sonra, her zaman olduğu gibi, yakışıklı arabacı Panteley onları girişte bekliyordu – ayazdan mavileşmiş düğme gibi burun, köpük gibi beyaz dişler, güleç çapkın gözler, yana kaymış şapka.

"Sıhhatler olsun dileğimi lütfen kabul edin!"

Ve sonra eve döndüler. Resimler, antika gümüş şarap kadehleri, saatler ve cam çanların altında her çeşit nadir eşyalarla, ön taraftaki odalar; donmuş çiçekleriyle parlayan koyu mavi pencereler; merdivenler ve sonra şekilsiz, tavanı alçak yatak odası, kutsal ikonların üstünde ışıldayan haleler, derinliklerinde tarifsiz acıların olduğu koyu gözler ve iki kat kuştüyü yatak...

Ve yaşam sakin seyrinde akıp gitti - İnsanlar hayatları boyunca oturdukları yerlerde, kökleri toprağın derinliklerinde olan sağlam ağaçlar gibi kök saldılar. Günler, akşamlar, geceler, tatiller, iş günleri.

İş günleri Vakhrameyev sabahları ilk iş olarak Tüccarlar Sokağı'ndaki dükkânına giderdi. Tavernadan çaydanlıklar getirilir, iyi pişmiş sandviç ekmekleri ve Sazykin'in dükkânından iki kiloluk kavanozda havyar. Uzun etek frak ceketli, kürk paltolu, şişe

larda onunla cilde hafifçe vurularak masaj yapılır ve kan dolaşımı hızlandırılır.

şeklinde botlu ve saçları şapka gibi yuvarlak ya da düz kesilmiş tüccarlar, babadan oğula geçtiği tarzda çay masasında milyonlarla oynar, Saratov'dan Petersburg'a, Rostov'dan New York'a buğday gönderirler ve düzenbazca, arkadaşlarından fazladan bir kopek koparabilmek için bir sürü numara çevirerek pazarlık eder, ekose mendillerle yüzlerini silip, yemin billah ederek garanti verirlerdi.

"Bu herif yemin etmediği sürece kendisine inanılmaz!" Vakhrameyev bu tür teminat verenlerle şakalaşır ve onlar da kabullenip sessizliklerini bir süre muhafaza ederlerdi. Ticarette yerinde yapılan şaka önemli bir niteliktir.

Vakhrameyev işte bile Darya'yı unutmazdı. Arada sırada Vakhrameyev'in dükkânındaki adamlardan biri, bir torba Kırım elması veya yemişle - Yunan cevizleri, Amerikan fındıkları, çam fıstıkları, bademler - gelirdi.

"Efendim bunu size getirmemi istedi."

Ve şehvet dolu çingene gözünün koru Dashenka'ya bakarken kıvılcımla parlar, kadınsa kirpiklerini bile kaldırmadan teşekkür ederdi. Ama sonra, ısırdığı elmayı unutup pencereden uzaklara, kalkık diri memelerinin üstündeki sıkı, dar, ekose ipek hışırdayıncaya kadar, gözlerini ağaçların mavi gölgelerine dikip bakar - iç çekerdi...

Kış, bitmek bilmeyen kış. Kar her şeyi yumuşakmış gibi gösteriyor: Pencerelerinin üstünde beyaz kırlaşmış kaşlar olan evler, köpeklerin birbiri ardına havlamaları, güneşte bacaların pembe dumanı erkek çocuklarının bağırmaları, kızakla kayarak

uzaklarda bir yere gitmek. Tatillerde, kırk kilisenin hepsinin çanları aynı anda çalmaya başladığında, çan sesleri bütün yeryüzünü ve gökyüzünü kadife gibi kaplar. Ve insan samur ceketi ve rengârenk eldivenleriyle dışarı çıkmak, ayak basılmamış pürüzsüz maviliği boylu boyunca geçmek ve attığı her adımın hayatının geri kalanında bir iz bırakması için can atar; insan şimdi kalın karla kaplı, buğulu huş ağacının altında durmak, sert havadan derin bir nefes almak, yanaklarını soğukta pembeleşmeye veya belki başka bir şeye bırakmak için can atıyor; kalp hâlâ kendini çok genç hissediyor ve bir şey var, kesinlikle gelecekte bir şey var - bekliyor, yakında...

Paskalya perhizi. Tekerlek izleri sanki yağla dolmuş gibi sarıya dönüyor. Cüce kargalar sürü halinde gökyüzünde çığlıklar atıyorlar ve bu artık onların kış çığlıkları değil. Tarihi, beş başlı kiliseler tek bir çan gibi çalarak kederli bir uyum içinde şarkı söylüyorlar. Masalar nesilden nesle aktarılmış eski yiyeceklerle donatılmış; gümüş balıklı lahana çorbası, bal şerbetli jöleli yulaf ezmesi, turna balıklı puding, balık çorbası içinde mersin balığı yumurtaları, fırından alınmış hardal soslu kuş şeklinde sandviç ekmekleri. Sonra Paskalya gelir, neşe, sanki çanların sesi, bütün gün kendi damarlarında çalıyormuş gibi çanların sesi.

Paskalya'da, adet olduğu gibi, Vakhrameyev'in adamları efendinin evine kutlamaya gelir, efendi ve karısıyla geleneğe göre üç kez karşılıklı birbirlerini öperlerdi. Ayak parmaklarının üstünde, yeni

botları gıcırdayarak, dudaklarını *o* şeklinde gererek, sanki Darya on ikinci ikonmuş gibi, dudaklarını Darya'ya dokundurmak ve üstünde altın sarısı *M.E.* harfleri olan koyu kırmızı yumurtayı almak için teker teker ilerlerlerdi.

Ama birden onlardan biri – yoksa sadece öyle mi göründü? - sakalsız, kor gibi çingene gözleri olan kuru dudaklı biri, titreyen dudaklarını diğerlerinden sadece biraz daha fazla, bir saniye kadar daha uzun süreyle, onun yanağında tuttu - sanki Dashenka ona göre bir ikon değilmiş gibi, bir ikon değil, ama...

Kalbi mi? Hayır, kalbi değil, kalbi kadar kırmızı paskalya yumurtası elinden kaydı ve birinin ayaklarına doğru yuvarlandı.

Ve Vakhrameyev'in kaşları bir kamçı gibi kalktı: "Hey, sakar! Aklın nerede?"

Bir tek gecede, nisan kabuğundan çıktı: İlk toz, ilk sıcaklık. Ve kışın yangın kulesinin üstündeki kırmızı bayrağın yanındaki derece eksi yirmiyi gösterdiğinde, çocuklar okul olmayacağını nasıl biliyorlarsa, şimdi de herkes sıcak olduğunun farkında, çünkü sandık tüccarı Petrov mallarıyla ortaya çıkmış. Kapısının önünde sıralanmış çeşit çeşit süslü, gül resimleriyle parlayan dövmeli sandıklarıyla. Ve orada, I. S. Petrov, bir taburenin üstünde elinde bir gazeteyle, oluğun altına konulmuş bir kovanın yağmur suyu toplaması gibi kel kafasını güneş ışığını toplaması için güneşe maruz bırakmış.

"Yeni bir şey var mı? Başkentte neler konuşuluyor?"

Ve sandık tüccarı - gözlükleri burnunun iki yanına oturmuş - gözlüklerinin üstünden bakar ve ciddi bir edayla konuşurdu: "Moskova'daki Trubny meydanına deri manken dikmişler."

" Nasıl bir manken?"

"Oh, çenesini yumruklayacağın türde ve uluyor; ne kadar sert vurursan o kadar uluyor. Fiziksel gücün gelişimini teşvik etmek için, denemek için de denebilir. Evet."

Ve böylece Tüccarlar Sokağı, yirmi yıl boyunca Moskova mankenleri, kuyruklu yıldızlar, savaşlar - çarklarıyla suyu köpürten buharlı gemilerin olduğu yerlerde olup biten hemen hemen her şey hakkında ondan bilgi edindi.

Buharlı gemiler, bulutlar, günler, kuşlar - hepsi gidiyor, uçuyor. Ama burada yaşam, sakin bir limanda sallanarak demir atmış görünüyor ve insanlar, kökleri toprağın derinliklerinde olan sağlam ağaçlar gibi.

Yaşlı adamlar mayısta yeni ay doğduğunda yılda bir kez gecenin karanlık olduğunu söylerler - yılda bir kez çiçeklerin, çimenlerin, hatta ağaçların bile, sabaha eski yerlerine dönmüş olmaları şartıyla, bütün yeşil ruhların, yürümesine izin verilir. Ve baharın özsuyuyla dolan çıplak beyaz ayakları, hoş kokulu izlerle, zengin toprak hâlâ ayaklarının altında, kalabalığın içinde karanlık geceye karışırlar ve sonra bazı şeyler olmaya başlar...

Sıcak. Günler sarı - sadece ağacına dokunduğunuzda, baktığınızda veya üflediğinizde düşmeye hazır sarı olgunlaşmış elmalar gibi, ağır. Bu-

naltıcı gecelerde, gösterişli bedenlerini pencere eşiğine bastırarak pencerelerinden dışarı bakan Yaroslavl'ın, Ryazan'ın, Zamoskvorechye'nin Rus güzelleri gibi, ıhlamur ağaçları ve leylaklar göğüslerini Vakhrameyev'in bahçesinin çitine dayamışlar.

Bütün tüccarlar panayıra gideli bir hafta oldu. Geniş odalarda Darya yalnız. Seramik sobanın üstünde kare şeklinde güneş ışını süzüldü, süpürgelikte kırıldı, cilalanmış zeminin üstünde gezindi. Duvar kâğıdının altında tahta duvarın içinde hafifçe bir şey tıkırdadı - daha yavaş, daha yavaş ve yok oldu. Sanki tahta birdenbire kendine bir kalp edinmiş gibi. Darya susuzluktan ölüyordu; bir tane buzlu *kvass*[22] içti, bir tane daha. Dudakları kavrulmuş - hasta olabilir mi? Yoksa başka bir şey mi? Elbisesi göğsüne baskı yapıyordu. Geceleyin elbisesini çıkardı ve derin düşüncelere daldı. Sonra aynaya doğru süzüldü – ve hızla, hızla mumu söndürmek için, yanan yanaklarını söndürmek için acele etti.

Sabahleyin Kazanlı bir "seçkin tüccar" penceresinin önüne geldi - kapitone fes, sarkık kulaklar, sanki eskiden beri kapı deliğinden dikizlemeye alışık, iğne gibi keskin gözler.

"Al, hanımefendi, al, güzel ipek şallar. Bir tane al, sevgilin seni daha çok sevecek. Bak, ne kadar güzel!" Dudaklarını şapırdattı ve şalı yukarı kaldırarak gösterdi. Sanki her şeyi anahtar deliğinden

22 Kvass(Kvas): Rusya'nın votkadan sonra milli içeceğidir. Orijinal Kvas esmer ya da normalçavdar ekmeğiyle yapılsa da, buğday ya da arpa ekmeklerinin mayalanmasıyla da üretilektedir.

görmüş, her şeyi biliyormuş gibi, pis pis gülümsedi.

Darya gözlerini kaçırdı ve bunun için kendine kızdı. Verandaya çıktı ve öfkeyle eline gelen ilk şeyi satın aldı - dantel bir mendil. Ve gözleriyle tüccarı takip ederek bir süre durdu ve gözlerini yukarıya kaldırıp sürüden kopabilmiş, ayrılmış bir buluta baktı. Bir zamanlar aydınlık, yumuşacık ve masum düşünceleri vardı. Arkasına dönmek üzereyken bahçenin çitinde birdenbire bir hışırtı, tahta kaldırımda bir gıcırtı oldu ve köşeden şehvet dolu çingene gözü baktı.

"Darya Ivanovna ..."

Darya durdu.

"Dasha" hafifçe ..." Dashenka" kum kadar kuru bir fısıltı... "Bu gece bahçeye gel... Gelecek misin?"

Darya onu susturmak için, küstahlığına derhal son vermek için durdu. Ama nedendir bilinmez ağzından gık çıkmadı, dili tutuldu. Ve öylece, sessizce, arkası tüccara dönük, onu sonuna kadar dinledi ve sadece göğsündeki ipek gergince hışırdadı.

Ve gece, bahçeye çıktı - karanlık mayıs gecesinde yeni ay doğarken bütün ağaçlar, çimenler ve çiçekler hışırdadı, fısıldadı, titredi. Karanlığın içinde beyaz parlayan ayakları baharın cansuyu dolu.

Sonra sabah. Mavi kubbelerin üstünde pembe altın haçlar, pembe taşlar, pencere camları, çitler, su. Ve her şey dün olduğu gibi. Bir değişiklik yok.

Vakhrameyev her zamanki gibi neşeli, şakacı ve alaycı, bir sandık dolusu hediyeyle geri döndü. Darya'nin önünde sandığı açtı. Darya hediyeleri dışarı çıkardı, onlara baktı, sonra geri koydu ve gü-

lümsemeden oturdu.

"Neyin var Darya? Kvass'ını içerken kazara bir sinek yutmuş olabilir misin? "

"Oh, hiçbir şey. Dün gece bir rüya gördüm."

Ama rüya gerçek olmuştu. Bir veya iki gün geçti. Vakhrameyev akşam yemeğinden sonra şekerleme için uzandı ve bir daha kalkmadı. Aşçı, mantar yahnisine zehirli mantar koymuş gibi görünüyordu. Ölüm sebebi bu olarak yayıldı. İnsanlar başka şeyler de söylediler - ama insanlar konuşur. Bir şey biliniyor – bir Hıristiyan olarak öldü ve Darya'ya son sözleri şuydu: "Sazykinle evlenme. Makarievo'da bana nemlenmiş un kakaladı."

O un Sazykin'in felaketi oldu. Vakhrameyev'in genç dulunun evlendiği Sazykin değil, ama başka biri - şehvet dolu çingene gözlü oldu. Sazykin'in kendini körkütük sarhoş ettiğine ve üstüne giymek için ayı derisi ısmarladığına dair dedikodu yayıldı. Sonra köpeklerini çözmeye bahçesine çıktı - zincirlerinden çıkardı - kalbini parçalayan acıyı hissetmemesi için ona saldırarak parçalasınlar diye. Bu olaydan sonra Sibirya'ya gitti, bir daha ondan haber alınmadı.

Sakin sulara düşen bir taş onları coşturur, yüzeyinde anaforlar oluşturur, anaforlar yayılır ve geriye sadece gülümseyen bir gözün köşesindeki kırışıklıklar gibi hafif dalgalar kalır. Ve her şey bir kez daha durgun ve pürüzsüzdür.

Anaforlar gitti - ve hayat bir kez daha akıyor, huzur dolu, sakin, akıntının nehir kıyısında çıkardığı mırıltılar gibi. Abakus tezgâhın üstünde tıkır-

dıyor ve hünerli eller kumaş topunu döndürerek metre metre ölçüyorlar. Boyanmış sandığa elinde gazetesiyle yaslanan sandık tüccarı I. S. Petrov kabak gibi kel kafasını bal kabağı gibi güneşte pişiriyor. Beyazlar içinde garsonlar tavernalarda koşuşturuyorlar, işlemeli havluları ve püsküllü kemerleri bir lokomotifin buharı gibi arkalarından uçuşuyor. Tavernanın gediklisi tabelacı Akimych küçük köşesinde bir tabelanın üstüne alelacele jambonları ve sosisleri boyuyor. Böylece her zamanki saatte, her zamanki köşesinde, içki şişesiyle oturup harcanmış hayatına ağlayabilir.

Ve akşam, kırk çan kulesinin mavi kubbelerinde bütün çanlar uyum içinde sallanacak ve bakır kadife bütün şehrin, koruların, suların, tarlaların, gezginlerin, zengin adamların ve ayyaşların, insanların günahlarının ve çimenlerin masumiyetinin üstüne yayılacak - ve her şey yumuşayacak ve sessizleşecek, akşam çiyinin altındaki yaz tozu gibi sakinleşecek.

(1923)

EN ÖNEMLİ ŞEY HAKKINDA BİR ÖYKÜ

Dünya, bir leylak çalılığı: Uçsuz bucaksız, sonsuz, sınırsız. Bu dünyada ben: Sarı ve pembe bir tırtıl, *Rhopalocera*[23], kuyruğumda boynuzla. Yarın koza olurken ölmek zorundayım. Vücudum acıyla kıvranacak, köprü gibi kemerlenecek - gergin, titrek. Ve eğer çığlık atabilsem - atabilsem!- herkes beni duyar. Dilsizim.

Başka bir dünya: Bir nehir, ayna pürüzsüzlüğünde; dantelli, şeffaf, mavi gökyüzünden ve demirden yapılmış bir köprü, gergin kemerli sırtıyla; kurşunlar, bulutlar. Köprünün o tarafında Orlovka köylüleri, çamur rengi gömleklerin içinde Sovyet adamlar; bu tarafta düşman - Kelbuy'un rengârenk köylüleri. Ve bu da benim - hem Orlovkalı hem de Kelbuylı; kendime ateş ediyorum, nefes nefese köprünün karşısına koşuyorum, köprüden düşüyorum- kollarım kanat gibi açılmış- çığlık atıyorum...

Ve yine başka bir dünya – dünyanın çok üstünde, uzakta, leylakların, okyanusların, *Rhopalocera*, bulutlar ve silah seslerinin üstünde. Dünyanın üstünde, onunla karşılaşmak için sonsuzluktan hızla gelen ve hâlâ görünmeyen kara bir yıldız. Orada, yıldızın üstünde, soluk kırmızı bir ışık, duvarların kalıntılarını, galerileri, makineleri ve üç tane donmuş bedeni aydınlatıyor- birbirlerine sarılmış; benim çıplak bedenim. Ve en önemli şey hızlı, daha hızlı gitmek, müthiş bir şekilde dünyaya çarpmak,

23 Rhopalocera: Gündüz kelebeklerine verilen genel isim. (ÇN)

böylece benimle birlikte bütün makineler ve dünyanın duvarları yanıp kül olsun. Ve sonra kıpkırmızı alevlerin içinde - yeni ateşten benler. Ve daha sonra, beyaz sisin içinde, bunların yanı sıra, ince kökleriyle yeni dünyaya bağlanan çiçek gibi yeni benler. Ve bu insan çiçekler olgunlaştığında...

Dünyanın üstünde bulutlar, düşünceler gibi. Bazıları – parıltılı, şen, bir genç kızın yaz elbisesi gibi pembe, yükseklerde süzülüyor; diğerleri - alçak, ağır, hantal, dökme demir mavisi. Gölgeleri; suyun, çamur renkli gömleklerin, yüzlerin, yaprakların üzerinde hızlı, kara bir kanat gibi süzülüyor. Gölgede *Rhopalocera* daha da çaresizce çırpınıyor, başı sağa, sola sallanıyor, kurşunlar daha da sıklaşıyor: göz kamaştıran güneşin yokluğunda nişan almak daha kolay.

Dünyalar geçişti ve tırtıl *Rhopalocera*, Kukoverov'un, Talya'nın, benim ve senin dünyana girdi. Bu, 25 Mayıs Beyaz Pazartesi[24] günü, Kelbuy ormanında oldu. Ormanda, güneşli özsuyunu süzen, dayanıklı ve yeşil yapraklarla ağzına kadar dolu ağaçsız bir alan var. Ve açık alanın ortasında, çiçeklerinin ağırlığından dalları boynunu öne eğmiş kocaman bir leylak çalısı. Çalının altında, beline kadar toprağın içine batmış taş bir put bin yıllık sarı gülümsemesini sürdürüyor. Birkaç dakika içinde beş Kelbuy köylüsü ne zaman başlayacakla-

24 White Sunday (Beyaz Pazar Bayramı - Hamsin Yortusu – Pentekost): Hıristiyanların, Paskalya bayramından 7 hafta sonra, 50. Günde kutladıkları dini bayram. Vaftizler için en çok tercih edilen bayramdır. Beyaz vaftiz kıyafeti nedeniyle bu adı almıştır. Beyaz Pazartesi: Beyaz Pazar'ı izleyen tatil günüdür.

rını söylemek için Kukoverov'a gelecekler; yarından sonraki gün mü, yarın mı ya da belki bugün. Talya ile Kukoverov'un burada başbaşa kalmak için hâlâ beş dakikaları var.

Kukoverov'un kibriti yok. Sigarasını yakmak için büyüteciyle güneş ışığını yakaladı. Beyazlaşmış, kıvrımlı kül sessizce sigarada büyüdü ve Kukoverov'un saçı, sanki kül gibi ve külün altında...

Talya'nın dudaklarının köşesindeki kıvrımlara bakmak dayanılır gibi değil ve Kukoverov taş puta baktı. Ama burada da dudaklar var, bir gülümseme, milenyum. Ve tekrar Talya'ya döndü : "Bir zamanlar bu dudakları insan kanıyla lekelediler. Böyle bir günde."

"Şimdi de hepiniz öyle yapmıyor musunuz?"

"Evet. Ama sadece ötekilerin kanıyla değil - kendi kanımızla da. Ve biliyorsun, belki...?"

Ve çok sessizce, kendi kendine, belki yarın olacak ya da bir sonraki gün, acele etmeli, gökyüzünü tutmalı – tutabildiğince uzun bir süre - ve bu leylak çalısını, ayaklarıyla çiçekleri oyan arıyı ve - ve bir şeyi daha...

Parmakları hafifçe titredi (bir parmak tütünden sararmış), gri, sivrilmiş kül sigarasından düştü.

"On sekiz yaşındasın Talya ve ben... Komik olabilir ben... Ne de olsa seni sadece bir haftadır tanıyorum. Yine de... Dünyanın bugün yüz kere daha hızlı döndüğünü fark ettin mi ve her saat - her şey- yüz katı... Ve kimsenin farkında olmamasının tek sebebi bu mu? Bu nedenle, gördüğün gibi, sadece bir gün alabilir ya da sadece bir dakika... Evet, anlaman için belki bir dakika senin için yeterli

birdenbire birinin, ki sen..."

Yoğun leylak dalları, çiçeklerin ağırlığının altında eğildi. Onların altında, orada burada güneşle nakışlanmış gölgeler. Gölgelerin içinde Talya. Kalın kirpikleri bilinmeyen çiçeklerin ağırlığıyla aşağıya doğru bükülüp eğilmiş.

Kukoverov'un artık söylecek bir şeyi yoktu ve nasıl olduysa bir leylak dalını eğmiş olmalı, kırmış olmalı. Dal titredi ve ipek sarısı *Rhopalocera* doğruca Talya'nın kucağına, güneşin ve bedeninin ısıttığı elbisesinin sıcak çukuruna düştü. Orada kıvrılarak acı verecek kadar sıkı bir halka oldu ve biri yapabilseydi, eğer yarın ölmek zorunda olan biri, haykırabilseydi!

Kukoverov sessiz.

Talya: "Evet, devam et! Evet?"

Kirpikleri çiçeklerin ağırlığıyla eğildi; dudaklarının köşesinde bir tek küçük nokta. Kukoverov'un kibriti yok. Büyüteciyle bir sigara yaktı, parmakları titredi, yoğun güneş ışığının ucu titredi, gözler buna dayanamaz. Ve - evet, bu kesinlikle o, dudaklarının köşesi. Büyüteç kanalıyla kızın her tarafını kaydetti; içindeki genç ve kadınsı olan her şeyi, hepsini...

"Devam edeyim mi? Devam etmemi istiyor musun, söylememi ?"

Kukoverov'un sesi değil bu, karanlık bir ses, altında bir yerden geliyor... Talya kirpiklerini kaldırdı, farkında olmadan gözleri takıldı -Kukoverov'un yüzüne, her şeyi yüksek sesle söylüyormuş gibi görünen mavi dürüst gözlerine, hapishanenin yarattığı kırışıklıklara, kül gibi saça, tütün lekeli parmağa.

Bu bir an sürdü. Ve Talya leylakların, kirpiklerinin gölgesine geri döndü. Aşağıya, daha da aşağıya eğildi ve hafifçe *Rhopalocera*'nın sırtını okşadı ve duyulamayacak şekilde bir tek kelime söyledi.

Ama Kukoverov'a onu duymuş gibi geldi ve kalbi acıyla gümbürdedi, sanki kalp değil, canlı bir çocuk. Ve ormanda sesli nefes aldığında, gökyüzü, arı, güneş: "Ne kadar güzel, bunca şeyden sonra!" Talya onun anladığını biliyordu ve Talya'nın kalbi de canlı bir çocuk gibi.

Ve tam tepesindeki Kukoverov'la konuştu, çünkü artık sessiz kalmak imkânsız: "Ben her zaman... Küçükken, onları kelebek oluncaya kadar büyütürdüm. Bir tanesi kışın yumurtladı, Noel zamanı, pencereler buzla kaplıydı, uçtukça uçtu..."

Kukoverov – alçak sesle: " Ben ayrıca....",

Fakat "ayrıca" ne yaptığını söyleyemedi: Bütün ağırlıklarıyla çıplak topuklarına basarak ayı gibi yürüyen beş adam, insan kanıyla beslenmiş tanrıya; taş puta doğru geldi. Talya hızla gölgeden kalktı. Beyaz, sadece biraz pembe elbisesi içinde, içinin derinliklerine işlemiş olan Kukoverov'un gözleri ve avucunda yarın ölmesi gereken *Rhopalocera*'yla birlikte güneş ışığı boyunca yürüyerek uzaklaştı.

Beş köylü - bir tanesi çam ağacı gibi uzun, sanki tahta bir gulyabani, bir direk üstündeymiş gibi kafası yüksekte – hepsi birden, hızla kıpırdamadan duran Kukoverov'a geldiler ve "Pekâlâ, yoldaşlar, ne karar verdiniz?" sorusuna yanıt olarak koro halinde "Her şey hazır! Başkanımız Filimoshka kilit altında. Sovyet yoldaşlar yeterince eğlendiler."

Fünye yakıldı, kıvılcım barut fıçısına doğru koş-

turuyor, fünye saatlerce veya günlerce dayanabilir, ama her dakika kıvılcımı daha da yakına getiriyor ve yakında, yakında kalbim alevle, dumanla ve insanların kalplerinin parçalarıyla kükreyecek.

Şehirde, durulmayan beyaz tozu, taşları, teneke renkli bulutları, altın renkli harfleriyle kırmızı demir tabelaları ve demir adamlarıyla aynı Beyaz Pazartesi günü. Orada, banliyölerde, sokaktaki kambur tavuklar turp kokulu kalın çimenleri gagalıyorlar - zavallı tavuklar da insanlar gibi bitlerin istilasına uğramış. Ve orada bir zamanlar mavi olan pencere panjurlarının arkasına huş ağacı dallarının filizleri sokuşturulmuş. Beyaz Pazar'ı kutlamak için dün ayinden önce Dorda'nın annesi tarafından oraya kondular. Onun antik ipek mendilinden gelen mantar kokusu benzeri yaşlı kadın kokusu ve güneşte kıvrılmış huş ağacı yaprakları, Dorda'nın içinde bir saniye için rüzgârda sallanan ve güneşte kavrulmuş huş yaprağı gibi bir şey pırladı. Ama sadece bir saniye.

Kılıfından tabancasını aldı, kendisi de tabanca gibi, siyah deri veya belki de metal tabanca kılıfı içinde, soğuk, kurşun dolu gözleriyle. Şarjörünü doldururken annesine: "Yine kilisedeydin di mi? Ah, yaşlı kadın!" dedi ve annesi durmadan tekrarlıyordu, "Her şeyi anlıyorum, ben –ben ..."

"Bak, canım, İsa'nın yanında hep çalışan insanlar vardı - çobanlar, Mecusiler, melekler. Elbette. Bunlara karşı hiçbir şey söyleyemezsin. "

"Bu çalışan... Melekler - Nasıl?"

Bir borunun demir bağlantılarından ansızın su fışkırdı, yukarıya, çevreye püskürdü,çocuklar dans

etmeye başladılar. Bu nedenle Dorda kahkahayı bastı ve şarjörü yuvasına oturtamadı. Büyükler çocukları uzaklaştırmak için hızla koştular ve suyun çıktığı yeri tıkadılar. Ve şimdi Dorda tabancasına geri döndü - deri ya da belki metal; şarjör tıkırdayarak yerine oturdu.

Anne, kızgınlıkla: "Bütün bunlar ne demek oluyor? Birdenbire silahını dolduruyorsun. Bayramda nereye?"

"Oh, Köylüler Kelbuy'da ortalığı karıştırıyorlar, oraya gidiyorum. Yeterince eğlendiler. Artık yeter!"

Eşarbının altında kırışıklıklar. Kahverengi dudaklar, ateşteki huş ağacı kabuğu gibi hafifçe kımıldadı, ama yüksek sesle konuşamadı ve sadece burnunu ve gözünü silmek için ceketinin yakasını kaldırdı. Ve gözler -annenin gözleri- onun her şeyini hatırlamaya çalışan, koyu renk kısa saçlarıyla, şakağındaki o damarla içini dolduran – böylece onu getirdikleri gün...

Dorda'nın dudakları bugünlerde hep sımsıkı kapalı. Girişi tuğlayla kapatılmış, kireç badanalı bir duvar. Sonra birdenbire ağzı tuhaf bir biçimde açıldı, olması gereken yerde değil, daha yüksekte – üstdudağı çok kısa. Ve sözcükler: "Yol için bana bir şeyler getirsen iyi olur, ...yerine."

Kadın öne eğik, ayaklarını sürüdü; eskimiş ayakkabıları hafifçe hışırdadı. Sessizliğin içinde duyuyorum, hiçbir şeyin görülmemesi gerektiği zaman, gözyaşlarının yutulması gerektiği zaman, burundan çıkan o komik insan sesini biliyor musun?

Ve belki, Kukoverov haklı – belki şimdi her şey

yüz kere daha hızlı hareket ediyor. Bir dakika, daha fazla değil ve Dorda siperde yatıyor. Siperin içi nemli kille kaplı. Dorda'nın dirseğinin altında küçük bir çukur var. Kurşun dolu gözleri dürbünle köprüye, Kelbuy barakalarına (onların da panjurları mavi) bakıyor. Mavi havada- *viyuv*- bir ıslık, bir şakıma, bir düşüş – ölüm düşüşü - çınn: Bir kurşun. Mavi gökyüzünde, aşağıda ve daha da aşağıda bir şahin ve şimdi kolsuz omuzların üstünde keskin gözleriyle sağa sola dönen küçük kafayı görebilirsiniz. Gözler Dorda'yı ve Orlovka köylülerini hedef almış – bazısı kızgın, bazısı hoş mizaçlı, yaban arıları gibi çok tüylü; et. Siperin az gerisinde onlardan biri yatıyor. Bir dakika önce o bendim ve şimdi o sadece et ve elinin, gözlerinin üstünde gösterişli yeşil sinekler uçuşuyor, dudaklarının köşesini emiyorlar

Dorda'nın yakınında yüzü çiçekbozuğu bir adam yüzükoyun çamurun içinde yatıyor, homurdanıyor, uysalca tüfeğinin sürgüsünü tıkırdatıyor: "Nasıl bir savaş bu? Savaş zamanı, hatırlıyorum, kurşun bir çarpardı kafan Kostroma'ya, bağırsakların da Novgorod'a kadar uçardı... Topla, toplayabilirsen... Başka türlü bir şeydi! Buna savaş mı denir! "

Çamur rengi gömleği yanlış düğmelenmişti- bir düğme deliği atlanmıştı- ve aralık yaban arısı kürküyle kaplanmış sarı göğsünü ortaya çıkarıyordu. Yavaşça kara ekmeğini yiyen ve konuşan belki oydu ya da onun gibi biriydi: "Geçen yıl iki horozla yarım kilo çiviyi takas ettim –işte bu bir şeydi! Yoldaş Dorda, bir parça ekmek?"

Fakat Dorda duymadı; dizlerinin üstüne çökmüş, kalbini dinliyor. Bir, iki, üç... Sanki uyuya-

madığınızda saatin gece vurması gibi. Bir yerden: "İsa bütün çalışanları yanına aldı - çobanlar, Mecusiler, melekler..." Siyah bir eşarp. Ve Dorda sertçe emretti, tabanca ateşi gibi: "Şimdi – köprüyü geçin! Tek tek! Koşun! Hadi!"

Mavi havada - *viyuv* - ve şahin. Ben – her ben - biliyorum: Bu benim için- şahin, sinekler. Acı verecek kadar sıkı bir halka halinde kemerlenen beden. Ve sonra, benim yerime, biz - hepimiz tek bir şeye yöneliyoruz, hayattaki en önemli tek şeye: Köprüyü geçmek, diğerlerini kırmak ve ezmek - onları yoldan, dünyadan silip süpürmek- böylece engelleyemeyecekler... Neyi? Şey, mutluluğu, elbette.

Yükseklerde bir yerde, şahinin süzüldüğü yüksekliklerde, cennetle dünya arasında, mutluluğa giden bir köprü var, tahtalar, tırabzanlar, Dorda, çamur rengi gömlekler. Demir dantelin içinden uçan mavi, sarı hasır dam parçaları, aşağıda gri dalgacıklar. Ve son düşünce, eğer buradan düşerseniz - yüksek, uzun, sonsuz bir uçuş.

Dorda henüz bilmiyor, düşüp düşmeyeceğini iki, üç dakika daha bilmeyecek. Ama kara yıldızda çoktan biliyorlar, bugün son.

Gece oldu. Dünyada gündüz, ama orada, yıldızda gece. Siyah gökyüzünde - kayaların ve çöllerin üstünde iki tane kocaman yeşilimsi buzlu ay, kayaların mavi silüetiyle çentiklenmiş. Bin yıllık sessizlik. Ay daha da yükseğe çıktı. Ve şimdi galerilerin camları, duvarlar, merdivenler, kubbeler, kabul salonları aşağıda solukça ışıldıyor - yeşilimsi yarı saydamlığının tümü her iki ayın donmuş ışığından oluşuyor. Sessizlik.

Ay ışığı daha da parlaklaştı, tıpkı rüyadaki gibi, her şey bir anda belirdiğinde - biçimlendiğinde, bir anlığına, berrak - rüyada olduğu gibi- dördü. Sütunun yakınında, bir adam- hayır, bir kadın... Uzun, hareketsiz, mermer heykel gibi bekleyen. Taş tabaka yeni yükseldi, küçük kapının üstünde zincir hâlâ sallanıyor ve parmaklarıyla kapının kenarını sıkıca kavramaktan tırnakları beyazlaşmış iki kişi yerde yatıyor. Ve yanda bir erkek çocuk ayakta duruyor – gözlerin olması gereken yerde derin, kör çukurlar, dinleyen bir kafa - yana eğilmiş, kuş gibi.

Ve sıkıca kapanmış dişlerin arasından- zor bir fısıltı, ama her sözcük net olarak çıkıyor- rüyada olduğu gibi, herkesin içinde yaşadığımda.

Sütunun oradan bir fısıltı (uzun, çatık kaşları ve kaşlarının arasında derin bir yarık olan kadın): "Pekâlâ, şimdi bana inanıyor musunuz? "

Küçük kapının ordan gelen bir fısıltı (ikisi - bir adam ve başka bir kadın, ikisinin de dudakları titriyor): "Evet..." Daha yüksek sesle, çaresizce. "Hayır! Sonuncu? Hayır!"

Son hava şişesi. Burada, yıldızda, uzun zamandır hava yok. Yüzlerce yıldır en değerli mavi şarap gibi cam şişelerde saklandı. Ve şimdi - son şişe ve son dörtlü - bir kabile, bir millet, bir halk.

Uzun olan kadın - şimdi sütunun yakınında ayakta duruyor ve kaşları acıyla çatılmış - bir zamanlar onların annesiydi. Ne zamandı bu - yüz veya bin devir önce? Fark etmez. Bu son devir ve adam artık onun oğlu değil, onun kocası. Ve diğer kadın kızı değil; başka bir kadın.

Buzlu ışık daha parlak ve artık şimdi tüm

dünyada sadece bir tek şey var: Kalkmış kol ve hafifçe parlayan mavimsi şişe, parmaklar şişeye o kadar sıkı bastırılmış ki tırnaklar beyaza dönüşmüş... Bir tek damlası bile dökülmemeli. Her damla yaşamımın bir dakikası. Ben bir erkeğim, güçlüyüm, yaşayacağım. Boynunu uzatarak, çocuk kendini boşlukta gibi hissetti, tökezledi, elimi kavradı... Uzaklaş, seni sakat!

Ama orada, sütunun yanında, kaşlar çatılmış. Gözlerde bir parlama-kamçı gibi- ve gözleri kaşlarının altına saklanan adam, kör çocuğa bir yudum verdi. Sonra üçü, göz kapakları kapalı, kafalar arkaya yatmış, içtiler, sünger gibi çektiler, nefes aldılar. Ve mermerin yüzü pembeleşti, kalpler çınladı – Yaşamak için! Yaşamak için!

Üstlerinde kıyafetleri yok- heykeller gibi. Genç kadın içerken kolunun altındaki erimiş bakır tüyleri görüyorsunuz. Belki kazayla, adamın omzu kadınınkine dokundu. Hayır, kazayla değil. Daha önce de oldu. Ama şimdi, hiçbir şeyin önemi olmadığı ve daha fazla korkacak bir şey kalmadığı zaman - şimdi daha yakından bastırdı, daha da yakından - ve bir vücuttan öbürüne bir gülümseme geçti; omuzlar gülümsedi, dizler, kalçalar, memeler, dudaklar ve yarın yok, hiçbir şey yok - sadece şimdi.

Yaşlı olan, Anne, izledi. Gözlerinin arasındaki yarık koyulaştı ve derinleşti. Adamın yanına gitti, yüzünü, avuçlarının arasına aldığı kocasının yüzüne bastırdı. Kendini adamın gözlerine bakmak için zorladı - kaygan merdivenlerden aşağıya, en alta. Orada en altta, kadın görüyor...

Onları bırak: ama son bir kez bu yüzü içine

çekecek, o kadar sert bastırdı ki pembe et parmaklarının beyaz izlerini taşıyacak. Ve sonra onun sözleri - sıradan, basit, ama her biri ondan koparak hızla çıkmak zorunda: "Ben... Ben burada kalacağım. Siz ikiniz su getireceksiniz. Gidin."

Gittiler. Kadın sütunun yanında durdu, yalnız, mermerden yapılmış, mermerin beyazlığı ayaklarından yukarıya, daha yukarıya yükseldi. Kapalı gözleriyle aşağıda, kuyunun olduğu yerde neler olduğunu görüyor. Orada çanaklar yere konmuş. Adamın eli hafifçe kadının fırça gibi bakır tüylerine dokunuyor, memelerine, dizlerine doğru kayıyor. Dizin birinde küçük beyaz bir yara izi var, hatırlıyor musun? Düşmüştün, kanamıştı... İstiyor musun - şimdi?

Mehtaplı öğlen. Işığın ağır, buzlu katmanları. Kuşa benzeyen çocuk, hareketsiz. Yukarı bakan kör gözler, Anne'ye seslendi: "Su!" Ama kadın duymadı, çünkü kapı açıldı ve o ikisi içeri girdi. Kadının dudakları nemli; bir dizinin üstünde beyaz bir yara izi var ve onun üstünde, kalçada - kırmızı bir leke, kan izi. Üstlerinde giysileri yok, heykeller gibi. Her şey çıplak, saf, kusursuz.

Kör çocuğun elinden tutan Anne, onları karşılamak için ilerledi, yavaş, mermer beyazı, kader gibi: "Şimdi zamanı. Beni takip edin, geride kalmayın."

"Nereye?"

"Biliyorum. Orada, en alttaki odalarda, hâlâ biraz bulabiliriz, solumak için. Ve orada ..."

"Ne var orada?"

Anne sessiz. Yüzünün üstünden bulutlar geçiyor, alçalan bulutlar- son gülümsemesinde.

Ve- aşağıda, Dünya'da, şimdi gündüz olan yer, bulutların ağır, metal mavisi ve canlı, kırmızı olduğu yer, bahar yağmurunun uçan yelkenliler gibi eğilimli yağdığı yer ve sonra yine güneş -parlak damlaların altında eğilmiş çimenlerin ince uçlarının üstünde bin tane güneş. Eğer Kukoverov haklıysa ve her şey yüz kat hızla hareket ediyorsa, demek ki bu, haftalar önceki sonsuz hortum hızıyla geçen günün aynısı. Şimdi sarı çamurda şahinin eti olarak yatan adamın hâlâ yaşayacağı haftalar var ve *Rhopalocera* siyah krizalit olmak için yarın ölmesi gerektiğini henüz bilmiyor ve Dorda bilmiyor ve Kelbuy köylüleri henüz Filimoshka'yı tutuklamadılar ve o, köyün başkanı FilimonYegorych değil, hâlâ sadece yoksul Filimoshka.

Pencere delikleri bezlerle tıkanmış bir baraka - ve Filimoshka'nın ağzındaki kırık dişlerindeki siyah delikler. Kabinin pervazına dayanmış sigarasını tüttürerek, bekledi. Yolda çıplak ayaklarıyla tozu kaldıran Filimoshka'nın karısı eve geldi. Kollarının arasında bir çocuk var - bir komşusundan ödünç almış; kollarında çocuk olduğunda, Filimoshka onu dövmüyor. Ama bugün farklı, bugün onu zaten dövmeyecek.

"Gel, kadın, çabuk, benimle toplantıya geleceksin. Kasabadan bir bildiri geldi – kadınlar da gelmeli diyor. Bugün, vay canına, bildiri çok katı!"

Toplantı evinin önündeki verandada; sırtlar, rüzgârla şişmiş hava keseleri gibi gömlekler, güneşte yanmış ve sertleşmiş boyunlar, bir patırtı bir curcuna. Ve birdenbire- Kutsal Babamız! - Filimoshka verandaya çıktı. Nereye? Ne istiyorsun?

"Yoldaşlar, sessiz olun! Bugünlerde her şey kuralına göre. Zaman geçirmenin faydası yok –bir sekreter seçin."

Sırtların, kafaların, herkesin üstünden, bir direğin üstüne takılmış gibi, benekli bir kafa yükseldi- gulyabani uzunluğundaki aynı köylü, gulyabani sesiyle: "Elimizdeki tekerleğin uyduğu bir at arabası mı almalıyız demek istiyorsun?" Peki, başkan işi ne olacak, başkana ihtiyacımız yok mu?"

Ve Filimoshka: "Başkan benim!" dedi ve önemli bir kişi gibi göğsünü kabartarak öne doğru bir adım attı.

"Neden sen, söylemende bir sakınca yoksa?"

"Çünkü bildiri diyor ki: En fakiri. Benden fakir kim var ki? Hadi, söyleyin! Evet?"

Direğin üstündeki kafa bir o yana bir bu yana döndü. Kafalarını kaşıdılar. Bildiriye göre gerçekten öyle olması gerekiyor; Filimoshka'dan fakir kimse yok.

Ve böylece Filimoshka, başkan Filimon Yegorych oldu. Artık kendi barakasında değil de, Hollanda seramiğinden yapılmış sobanın olduğu değirmencinin evinde yaşıyor. Bütün Kelbuy'u burada avucunun içine aldı ve sıkıp sularını çıkarıyor: kırık dişleri için, bütün delikler için, açlıkla geçen otuz yılı için, hepsi için.

Yağmurların eğimli yelkenleri, bulutlar, güneş, geceler, gündüzler- ya da sadece bir saat, bir saniye. Ve Beyaz Pazartesi: Kapı eşiğinde, eşarbının altında elini bir güneşlik gibi bükmüş olan Dorda'nın annesi onu gözleriyle takip etti. Ve Kelbuy'da, toplantı evinde, Filimoshka bağlı, kilit altında oturu-

yor. Sarışın çocuklar burunları cama yapışık, pencerenin önünde toplanmış. Kapıda silahıyla kaba saba bir köylü duruyor, kaskatı dikilmiş. Fünye ateşlendi, kıvılcım barut fıçısına doğru ilerliyor ve Kukoverov'a barutu kendisi doldurmuş gibi geliyor. İkisi de dehşet verici ve iyi. Sadece, yılları saatlere sıkıştırmak için, her şeyin yapılması için, acele edilmeli, hızlı, daha hızlı olunmalı...

Erkeklerin sırtlarındaki gömlekler rüzgârla şişmiş hava keseleri gibi. Kukoverov, yüzü bana doğru, sana doğru verandadan konuşuyor, saçı - kül rengi, hafif kıvırcık ve sözcükler... Ama sözcükler ne ki? Eğer kalbin bugün canlansaydı ve canlı bir çocuk gibi gümbürdeyerek atsaydı– kalbe bir çan gibi vururdun ve herkes ilahilere başlardı ve her şeyi sen yarattın; bütün bu çocuksu gözlü tüylü yüzleri, çitin üstünde gökyüzünde iz bırakan leylak dalını, bir genç kız elbisesi gibi zarif pembe köşesiyle erimiş kurşun bulutu ve durmak bilmeden bulutu göğüsleyen tedirgin kırlangıçları.

Bütün bunların içinden, uzaktan – sanki kendisi çan kulesinde ve kafalar, kollar, boyunlar çok aşağıdaymış gibi - Kukoverov duydu: "Doğru! Bizi uzun zamandır itip kakıyorlar. Yeter artık – çocuk değiliz!"

Güneş tepenin arkasından batıyor. Kapı girişlerinde ince süt fıskiyelerinden fışkıran süt, kovaların teneke duvarlarında çınlıyor. İnekler kovaları devirdi ve bu her şeyin sonuymuş gibi görünüyor. Bir kadın inledi; ılık gözyaşları, ılık süt. Ve toplantı evinin verandasında - yoğun bir uğultu: Çift namlulu berdan tüfekleri, ayı avcılarının silahları giz-

lendikleri yerlerinden çıkarılmış elden ele geçiyor. Tekerlekli tahta atını çeken ve her saniye arkasına dönüp bakmaya doyamamışçasına ona bakan sarışın afacan çocuk gibi, uzun boylu gulyabani köylü, makineli tüfeğini arkasındaki kordonundan tutup tozların arasından çekti. Ve hayranlık dolu bağrışmalara cevap olarak - "Fedka'ya bak! Nereden buldun onu? " – muzipçe göz kırptı: "Oh, on yedide– bazı askerlerden. İki *pood* tahıla karşılık bir asker ceketi aldım ve fazladan da bunu verdiler ..."

Alacakaranlıkta, her şey camdan yapıldığı zaman ve yarasalar sessizce sokağın üstünde çaprazlama dolaşırlarken, Kukoverov küçük bahçeye girdi. Leylak yaprakları şimdi neredeyse siyah ve Talya'nın elbisesi, öyle beyaz ki neredeyse acıtıyor. Öne eğildiği için yüzü görünmüyor: " Görmek ister misin? Onu ormandan buraya getirdim... hayır, o burada, daha aşağıda."

"O" *Rhopalocera* idi, buruşmuş, hareketsiz dünya, yarın ölmeye hazır. Ve bu yarın nedeniyle, o sabah ormanda olup biten nedeniyle, Talya'nın sesindeki hafif titreme nedeniyle, Kukoverov'un kalbi birdenbire ardına kadar öylesine açıldı ki, nefes alamadı. Ve - aptalca, anlamsızca! – gözleri yaşardı. Sessizce aşağıya doğru eğildi ve leylakların serin ve nemli serpintisi yanaklarına süründü.

Daha sonra Kukoverov kulübede Talya'nın yanına oturdu, pencerenin yanına. Pencereye bir bulut yaklaştı, daha da yaklaştı, kırlangıçlar buluta doğru ok gibi atıldılar. Masanın üstünde bir semaver var. Kuş üzümü çayının kokusu geliyor. Evin sahibesi, Baranikha, kapıda – ayrılmak üzere. Ve

belki ayrılması biraz korkutucu ve sonra yalnız kalacaklar. Belki ertelemek için Talya diyor ki: "Hayır, bekle, Filimoshka'nın nasıl olduğunu bize bir daha söyle... O zaman, biliyorsun di mi?..."

"Oh, tatlım! Hâlâ hatırlıyorsun, ha? Pekâlâ, Tabii: Tavukları almaya geldi – ve tam benim üstüme geldi! 'Seni piçkurusu ,' dedim, Tanrı'nın Kutsal Annesi seni ...' falan, filan. Ağırına gitti: 'Seni men ediyorum,' dedi, 'üç gün konuşmayacaksın. Sakın ha gelecek üç gün çıt çıkarayım deme!' Ve ne yaptım sanıyorsunuz? Üç gün dilsiz gibi dolaştım –o öyle bir orospu çocuğu! Hadi, çayınızı için, Tanrı sizi korusun, çayınızı için..."

Kapıyı çarptı, şimdi sadece ikisi vardı ve artık gülmek söz konusu değil ; şimdi her şey en ince camdan yapılı ve hatta bir tek sözcük bile... Sokakta bir yerde, binlerce mil uzakta, bir ses bağırıyor - "Va-si-ley! Va-si-ley!" Ve her şey daha da cam gibi oldu ve ikisi de biliyorlardı ki, her an...

Talya: "Sigaran... Sen asla kibrit taşımazsın... İster misin benim ..."

Ama ayağa kalkıp kibritleri almaya gidemedi, oturmaya devam etti. Ve bu son damla gibi görünüyor, tıka basa dolmuşlar - daha fazla kaldırmaları imkânsız. Yudum yudum hava yutan Kukoverov Talya'nın yüzünü avuçlarının içine aldı. Dünya yavaşça, keyifle, hafif salınarak dönüyor. Kızın dudaklarının izini serin, alacakaranlıktaki leylakların serpintisi gibi sonsuza dek taşıyacak.

Ve birden pencerede bir tıkırtı, cama dayanan burun yassılmış.

"Hey, Ivanchy, Kukoverov, orada mısın?"

Ve pencere açıldığında, sevinç izleri taşıyan titrek bir ses duyuldu: "Oh, kardeşim, eğlence başladı: Sovyet adamlar buraya geliyorlar. Gidelim."

Mavi gökyüzü ve çelikten bir köprü: *viyuv*. Tekrar. *Tink* - demirin içine ve yavaşça -bedenin içine. Bir adam köprünün alt rayının üstüne çuval gibi çöküyor, diğerleri hızla geçiyorlar. Adam gözleriyle haykırıyor: "Bu benim, o benim!" Onu hızla geçiyorlar. Adam sakince fenalaşıyor ve düşüyor, baş aşağı. Uzun bir uçuş. Belki, hâlâ, bir şekilde... Belki kollarını bu şekilde açarsa, kanatlar gibi...

Suya çarpma, damlaların püskürmesi, bir saniyelik bir gökkuşağı.

Ve Dorda : "Bu ben değilim, o henüz ben değilim. Daha hızlı!"

Ama köprüyü geçmek bir ömür sürer- elli yıl, son derece gergin saniyelerin içine sıkıştırılmış. Ve karşıdan, Kelbuy tarafından - bir makineli tüfeğin cıvıldaması. Şimdi köprünün üstünde durmak, son hızla, yüz verstle gelen trenin üstünde durmak kadar imkânsız. Yine de Dorda durdu. Öfkeyle kendisiyle konuştu: "Oh, sen! Böyle mi yani? 'Bu ben değilim ...' Alçak!" Hareketin ortasında dişlerini sıkarak durdu. Diğerleri hızla geçtiler. *Tink*! Tekrar. Orada çiçekbozuğu yüzlü köylü, nefes nefese, soluyor. Bir şey mi bağırıyor? Evet, Dorda'ya bağırıyor: "Hey, oradaki! Seni hakladı mı? Hayır?"

Terli, çiçekbozuğu, karanlık bir gülümseme. Bu gülümsemeyle canlanan Dorda koştu ve bir nedenle çiçekbozuğu adam ona annesini hatırlattı; kapı eşiğinde, eşarbının altında elini bir güneşlik

gibi bükmüş (bir an için), sonra yanından mavi parçalar uçtu, köprünün demir çubukları arasından gökyüzü. Bunu daha önce görmüştü - gökyüzü ve çubuklar... Ne zaman? Ve bir saniye için - annesini görmüş gibi - açıkça gördü: Bir hapishane hücresi, bir kemer, bir pencere. Dorda taburenin üstünde, birisiyle ayakta duruyor – diğerinin kafası kül gibi gri - ve bu Dorda'yı daha...

Bir kükreme, "Yaşasın!" Köprünün sonu, ışık devam ettiği sürece perdedeymiş gibi her şey yok olur - ve sadece en önemli şey kalır; diğerlerini ezmek, bükmek, kırmak. Yolun karşısında bir kütük. Kütüğün üstünde - Yaşasın! Çamur bir gömlek, yüzükoyun, kütük gibi, kolları yukarı kalkmış, anlamsızca yavaş, kafaya kadar, onu korumak için - üstünden atla, yaşasın! - ve aşağı, çakıllı toprak sete - dolu gibi, vuran tokmaklar gibi, kütükler gibi, çullanan fırtına gibi...

Aşağıda, fırtına birdenbire kesildi. Yanan çalıların altında, leylakların altında, bir emir verilmeden herkes gölgede kendini yere attı. Dorda bir dakika daha ayakta kaldı, hâlâ bahar gibi diri, kurşun dolu gözleriyle - bir saniye daha ve emir almadan yere yatanlara kurşun yağdıracaklar.

Tam ayaklarının dibinde çiçekbozuğu yoldaş, iki parmağıyla tuttuğu çamur rengi gömleğinin kollarının kenarıyla alnını sildi; sinsi ve çiçekbozuğu gülümsemesiyle yukarı bakarak. "Bir kilo çiviye karşılık iki horoz." Bu belirlenmiş alın yazısıydı ve bunun için hiçbir şey yapılamazdı. Dorda, çiyli bir leylak sürgününü kırdı ve elinde tabanca, hızlıca çiçekleri ısırıp kopardı. Aşağıdan çiçek-bozuğu köylü

Dorda'ya: "Belki gidip onlarla konuşmalıyız. Boşuna ateş etmenin anlamı yok. Ne de olsa Hıristiyanlar. He, yoldaş Dorda?" dedi.

"Tamam. Hepsi aynı. Gidin, o zaman, siz ikiniz. Bekle."

Dorda not defterine çabucak bir şeyler yazdı; harfler düzgün, büyük, belirgin. Çiçekbozuğu köylü, pantolonunun cebinden bir mendil (bir zamanlar beyazdı) çıkardı. İçinde bir parça ekmek var. Ekmek kırıntılarını avcunun içine döktü, bir avuç dolusu kırıntıyı ağzına attı ve ekmeği cebine geri koydu. Sonra mendili süngüsüne bağladı, alt dudağıyla ısrarcı bir sineğe üfledi. Not defterinden koparılan kâğıtta harfler çoktan sıraya girmiş: "Derhal silahlarınızı teslim edin. Esirleri serbest bırakın. Elebaşlarınızı teslim edin- beş taneden az olmayacak. İmza: Dorda."

Şimdi ikisi yola koyuldular; bir zamanlar beyaz olan mendil çalıların üstünde dalgalanıyor. Yukarda yüksekte mavinin içinde siyah bir çaylak asılı, kolsuz omuzlarında kafa dönüyor. Ve daha yüksekte,dünyanın üstünde hâlâ görülmeyen kara yıldız.

Orada, mavi buzlu camdan, hareketsiz şekiller görülebilir, denizin dibinde olduğu gibi, orada burada, merdivenlerde kimsesiz yaşayanlar, ansızın bir hareketin ortasında durmuş gibi; başka bir yerde sıkıca kucaklaşan bedenler yığını, demetler gibi. Uyuyorlar. Belki uyuyorlar. Kimbilir?

Ve dört kişi, yankılanan, boş, çıplak koridorlar boyunca yürüyor. Önde – uzun, dimdik, heykel ve dinleyen kafasıyla çocuk, bir kuş gibi kafasını yana

eğmiş; titriyor ve kadının kalçasına sıkıca yapışmış. Tavanların buz mavisi kemerleri gelmiş geçmiş en ağır en alçak kemerler. Kadın durmadan yürüyor. Şimdi, yürüyüşünün ortasında, omzunun üstünden arkasına göz atıyor ve görebiliyorum: Kadının kaşları kasvetle ve sıkıca çatılmış. Diğer üç kişinin bilmediğini sadece o biliyor; uzun yaşadı -her zaman bilir- ve karar verdi. Ne karar verdiği hâlâ belirsiz, uzaktan gelen yanık kokusu gibi, bir hayvanın sezdiği tüfek namlusunun siyah deliği gibi. Ve kaçınılmaz, her adımda yaklaştıkça yaklaşıyor.

Aşağıya inen merdivenler. Merdivenlerde biri yüzükoyun yatıyor, avucu yukarıya dönük olan sağ eli havaya kalkmış, sanki koşuyormuş gibi. Uyuyor mu? Sessizlikte, yay gibi ayaklar, hayvan gibi; adam sinsice saldırıyor, üstüne atlıyor, uyuyanı bileğinden kavrıyor, onu yukarı kaldırıyor ve bir anda bırakıyor. Beden merdivenlerden aşağıya yuvarlanıyor, avuç yukarı doğru sallanıyor ve tahta sesi gibi bir sesle düşüyor, tekrar tekrar. Bu beden soğuk, benden farklı ve bana bir şey yapamaz. Ben bir erkeğim, bunu biliyorum; yine de bir nedenle o canlı omuzu benimkinin yanına koymalıyım – kadınınki – genç, sıcak, daha yeni benim oldu. Sonra titreme durur ve kapıyı açabilirim. Açtım, ben- bir adam.

Kapının arkasında tekerleklerin, tekerlek tellerinin pırıltısı, makineler - yuvarlak, çok ayaklı, örümcekler gibi incecik - makinelerin ölü bedenleri. Ve tam onlar kadar hareketsiz ve soğuk, insan bedenleri, birbirlerini sıkıca tutmuş, biri diğerinin üstünde kasılmış, bir erkek ve bir kadın gibi. Ellerinde, bıçaklar, donmuş ışığın altında serinliyor.

"Daha fazla ilerlemeyeceğim - istemiyoruz, gitmeyeceğiz!"

Ama o, uzun olan, öne doğru yürüyor, bin devir önce Anne olan, durmadan devam ediyor ve ben, erkek, uysalca onu takip ediyorum. Erkekler, makineler, kitapların sessiz yığınları, duvarla boyanmış resimler - yüzler, altın, kırmızı – sessiz ve sağır edici bir kükremeyle milenyum, hızla benim içimden geçiyor - ve daha fazla gücüm yok.

Akşam. Devasa aylar yerin üstünde aşağıya selam veriyorlar, gölgeler uzun. Dört beden son, zalim uykuyla ezilmiş. Saatler, dakikalar - bir fark yaratmıyor.

Ve sonra bir hareket. Daha genç olan kadın dirseğinin üzerinde hafifçe doğruluyor, yüzü bu yana dönmüş, bana doğru, sana doğru. Gözleri yeşil, kürekle yarılmış su gibi alacakaranlıkta parlıyorlar - ve su gibi yoğun buzlu ışınlar. Kadın elini adamın göğsüne koyuyor; adam irkiliyor, kadının gözlerine karşılık veriyor "Evet, bir dakika içinde" ve dörtayak üstünde bir yere doğru sürünüyor. Ansızın duruyor ve bir kaplumbağa gibi kafasını omuzlarına doğru çekiyor. Hayır, sadece ona öyle geldi... Anne çok çabuk uyudu. Orada!

Adam geri dönüyor. Kadının yeşil gözleri önünde şişe çıkarılıyor, parlıyor. Yana yatmış iki kafa. İçiyorlar, bedenleri pembe parlıyor. Kadının memeleri sıcak, dik ve tatlı, kadın güzel kokuyor, bana fısıldıyor. Ve gerilmiş bütün kaslarımla, tenimle, dudaklarımla, bedenimle bunun böyle olduğunu biliyorum, kesinlikle: Yaşamalıyım, ben ve o, şişenin dibinde hâlâ hava var. Benim ve onun için,

başka kimse için değil - başka kimse yaşamamalı.

Bıçağı almak... Ama başkasının parmakları tarafından sıkıca kavranmış ve parmaklar buz gibi soğuk. Adam elini geri çekiyor. Üstdudağı, üstündeki belli belirsiz çukurla kıpırdıyor. Arkaya göz atıyor ve yeşil gözlerin onun her hareketini dikkatle izlediğini görüyor. Tüm vücudunu saran ürpertiyle gözlerini kapayarak bıçağı cansız parmaklardan çekip alıyor ve bıçakla birlikte sürünüyor - yıllarca, bir ömür boyu.

Uzun, kuşa benzeyen bir boyun yana eğiliyor. Kör olan, burnu avucunun içine basılı, yüzükoyun uyuyor. Burası hedef alınmalı, sağda, ince bir sütun gibi damarın pörtlediği yer. Adamın eli kalkıyor. Elinde – bıçak ağzı, donmuş ışığın içinde serin. Ve bir dakika içinde, kara yıldızda, birinci, milyonuncu, son kez, birinin kanı dökülecek.... uğruna.

Dünyanın üstünde güneş son gazabını yağdırıyor, bulutlar kanla şişmiş ve kalınlaşmış, yaldızlı kilise kulelerinin ve beyaz duvarların üzerinden kıpkırmızı dereler akıyor, sarayların ayna gibi pencere camlarına damlıyor. Ve kırmızı damlalar burada da, mayıs zamanı çayır otlarının üstüne saçılıyor.

Kelbuy'un önündeki çayır. Çayırın üzerinden saçakların altında dar mazgal şeklinde pencereleri olan ahırların kasvetli şekilleri yükseliyor. Bunlar kuleler ve siperler –burası kale gibi eski bir şehir. Daha dün, daha dünden önceki gün, eski yerli kavimler yeşil bozkırda Prens Oleg'e bağlı birlikleri karşılamak, onları siperlerinden ok yağmuruna tutmak ve başlarından aşağı zift dökmek için böyle karakollar inşa etmişlerdi.

Ve işte eski meclis: Kaba bir daire, baltalar, tüfekler; bir direğin üstüne takılmış gibi, birinin kafası diğerlerinin üstünde yükselmiş. Ve Kukoverov'un kafası - hafif kıvrık, kül rengi. Kukuverov'un önünde o taraftan, Sovyet tarafından iki kişi duruyor:; biri silik, sıradan biri, binlercesinin bir tanesi, bir karınca; diğeri, kırmızı yüzlü, çiçekbozuğu sırıtışlı, süngüsünde beyaz bez ve bir mesajla. Ve Kukerov imzayı bir kere daha okumak zorunda kaldı ve bir kere daha - ve ışığa doğru döndürdü.

"Dorda? Dorda... Bekle, nasıl görünüyor? " Kukoverov'un yüzünden kırışıklar, bulutlar geçti - karanlık, aydınlık.

"O mu? Oh... Şey, ufak tefek, bir çeşit tahta obje gibi. Ama gözleri... Ohoo!"

"Tıraşlı mı? Ama tabii, bu o!" ve bir anlık gerginlikten sonra Kukerov gördü: Demir parmaklıkların arasından bir parça mavi gökyüzü, pencerenin yanında bir tabure ve taburenin üstünde...

Ahırların üzerinden şahin kolsuz omuzlarının üstünde kafasını döndürerek gittikçe alçaldı. Aşağıda, çimenin üstünde biraz öncesine kadar bir adam olan biri, üstüne kırmızı çiy püskürtülmüş, yatıyor. Şimdi yüzüstü yatıyor, koşarken düşmüş gibi; sağ eli dışarı fırlamış, avucu yukarda, sarı nasırlarıyla.

Ve onun yanında - ben, Orlovkalı, çiçekbozuğu, süngümde bez ve ben, Kelbuylu, makineli tüfeğiyle ve sanki direk üstünde gibi bir kafa. İkimiz de ölü kendimize bakıyoruz- aşağıda, çimende.

"Hadi, çiçekbozuğu yüzlü şeytan, gözlerini ovuştur, iyi bak; iyi iş, he? Adam üç çocuğunu ve

karnı burnunda karısını geride bıraktı. Orospu çocukları!"

"Ve sen, oradaki, makineli tüfekli - sen orospu çocuğu değil misin? Köprünün üstünde kaç tane adamımızı biçtin? Konuşana bak! Çeneni kaparsan daha iyi olur! En azından biz hükümetimiz için savaşıyoruz, ya sen? Sen kimin için savaşıyorsun?"

"Hü–kü-met! Flimoshkamız'a burnunuzu sokmak zorunda mıydınız - bokun içindeki kedi gibi... Sonra sen..."

"Devam et, dene bakalım, sok! Ben sana sokmayı gösteririm, birader!" Beyaz bezli süngü hedefe yöneldi, hazır; gözler kızgın yuvalarından fırladı. Öfkeli uğultuyla çember içeri yaklaştı, baltalar parladı. Ataların bir geleneği vardı: İki ağacı eğerlerdi ve ağacın her birine bir ayak bağlarlardı, kafa aşağıda, sonra ağaçları bırakırlardı...

Kukoverov'un ellerinin içinde sigara titredi, Dorda'nın mektubu titredi, tıraş olmuş, evet evet, elbette. Pekâlâ, öyleyse tekrar karşılaşacağız, eski zamanlardan konuşacağız, birlikte nasıl...

Nedense saatini çıkardı. Bakmadan, çevirmeye başladı, daha sıkı, daha sıkı – şimdi! Yay koptu, eller deli gibi fırıl fırıl döndü, durmadan daha hızlı - ya da belki bu içinde oluyor, Kukoverov'un içinde?

Saat durduğunda, cebine geri koydu, kalktı, tüm gözleri bir yumruk gibi ele geçirdi ve dizginleri eline kıstı. Konuştu: " Pekâlâ, o zaman - bu mektupta. Teslim olmamız, elebaşı beş adamımızı ve bütün silahlarımızı teslim etmemiz ve esirleri serbest bırakmamız isteniyor. Bu kadar. Karar sizin."

Çember, eski meclis. Ortada, çimende, yüzüs-

tü yatmış beden. Yeşil sinekler vızıldıyor. Sessizlik. Sonra bir ses, arkalarından: "Arkadaşlar söyleyip durdular: Makineli tüfeğimiz var, makineli tüfek. Ama bak onlara, izniniz olmadan köprüyü salına salına geçtiler. Evet, bunu yaptılar. Eğer böyle gidecekse..."

Diğerleri sessizdi. Kukoverov dizginleri ele aldı: "Bu size bağlı. Toplantı odasının anahtarları kimde? Sende mi, Sidor? Tamam, o zaman git, Filimoshka'yı çıkar, buraya getir. Ve ona anlat ..."

Ortam ısındı: "Filimoshka? Oh, hayır! Şeytan o! Onu cehenneme göndereceğiz! Filimoshka'yı yine bizim üstümüze salmak? Oh, hayır!"

Kukoverov birden kendini yorgun hissetti, oturması gerek. Oturdu ve mektubu yırttı. Çiçekbozuğu yüzlü yoldaş krep tası başlığını çıkardı içine sümkürdü ve yine kafasına taktı, sıkıca, kulaklarına kadar: "Demek ki, böyle. Pekâlâ o zaman, sizlere elveda. Yine de, yazık. Nasıl bakarsanız bakın, biz hepimiz hâlâ Hıristiyanız ..."

Kaleden ikisi yavaşça tarihi bozkır boyunca yürüyerek uzaklaştılar. Biri, sıradan biri, binlercesinden biri, bir karınca. Diğeri, çiçekbozuğu yüzü ve süngüsünde beyaz bez olan. Şahin alçaktan uçuyor, kolsuz omuzlarında kafasını sağa sola çevirdiğini görebiliyorsunuz. Dorda, kurşun dolu gözleriyle onların gelişini dürbünle izliyor.

Ve haberciler nemi, leylakların ve çalılardan gelen tütün kokusunu hissettiklerinde, Kelbuy tarafında ahırdan çok hafif bir silah sesi geldi; çiçekbozuğu yüzlü köylü, iki büklüm, tavşan gibi sıçrayarak çalıların arasına koştu. Diğeri, silik olan,

binlercesinden biri, karınca, biraz sarsıldı ve sırtüstü dümdüz devrildi - ve şimdi hiç kimse isminin ne olduğunu bilmeyecek.

Dorda zıpladı. Belki de bunu bekliyordu, hatta istiyordu. Ayağa fırladı, her tarafı tabanca gibi kurşun yüklü, gözler ateş ediyor - birine, diğerine, sıradan gri adamların her birine, binlerce adama.

"Evet? Gördünüz mü? Belki konuşmak için daha fazla adam göndermek istersiniz?"

Birisi böğürdü. Sessizlik. Devrilen ağaç düşerken böğürür, - boğumlu pençeleriyle aniden bir şeyi yakalar, bir anlık sessizlik - sonra bir çarpışma. Bağırtılar, yumruklar, dişler, sakallar, küfürler - bir tek patlamada. Yüz-başlı ayı kükrer, çayırları ezip geçerek, ağızlar ardına kadar açık, ama kimse duymaz, çimende kan, ama bir önemi yok; taşların üstünde, kütüklerin üstünde, adamların üstünde, kendi üstünde. Sadece koşmak, amaca ulaşmak ve orada, ikili, üçlü, sıkıca kucaklaşmak - kadınla erkek gibi - tıpkı daha önce başka bir yerde olduğu gibi...

Uzun kuş çığlığıyla daire çizerek, güneş alçaldı ve yarın yine yükselecek ya da belki hiç yükselmeyecek. Toplantı evinin verandasında Dorda deri ya da belki metal tabanca kılıfı takmış, sanki yere civatalanmış gibi sımsıkı duruyor. Tabancayı elinde o kadar sıkı tutuyor ki, parmakları beyazlamış. Onun yanında Flimoshka, göğsü kabarmış, bir ayak ilerde – önemli kişi. Ve Kukoverov – süngülerin ortasında, şapkasız, gülümsemesi ve titreyen sigarasıyla. Yolun karşısında çitin arkasında - leylakların hafif kokusu.

"Bunu gözetim altında tut, şafağa kadar ..."

Dorda kül gibi gri ve kül gibi hafif dalgalı saçın üstünden bir yere baktı. "Ve bu beş kişi - şimdi."

Ve bu beş kişi çayırın içinde, kasvetli eski kulelerin yakınında. Kırmızı, yeşil gökyüzünü yardı, köprü kasılarak yay gibi gerginleşti, nehrin üstünde sis - son bir kez. Kafaların biraz üstünde yarasalar sessizce uçuştular, çaprazlama. Ve beş kara sırt sonsuza kadar cam gökyüzünde iz bıraktı, beş kafa - bir tanesi direk üstündeymiş gibi diğerlerinin üstünde yükseliyor.

"Hey, sen, uzun şehriye! Dizlerinin üstüne çök. Diğerleri kafalarına yiyecek ve sen - kıçından? Bu doğru olmaz."

Bunu kil rengi gömleğin içindeki çiçekbozuğu suratlı köylü söylemişti. Safça ve keyifle. Orada, önde, uzun olan, dizlerinin üstüne çöktü. Beş kara şekil, yeşil hareketsiz gökyüzüne iz bıraktı...

Boynuna, bıçakla yükselen elin, mavi, demir gölgesi kör olanın arkasına düştü. Belki çocuk gölgenin soğukluğunu hissetti. İrkildi, katlanmış bacaklarının üstünde doğruldu, sırtı bana, size dönük oturdu, kafası kuş gibi hafifçe yana yatmış. Elleriyle arandı - Anne nerede? Çok geçmeden kör parmaklar kadının omuzuna dokundu ve kadın uyandı.

Bıçak onun üzerinde parladı - burada, sağda, kulağın yanında damarın minik bir sütun gibi fırladığı yerde. Ve ince boyun büküldü, haykırmadan, yüzü dizlerine doğru eğildi ve hareketsiz kaldı. Ben, erkek, yuvarlak, ardına kadar açık gözlerle ona baktım.

Şimdi alnımdaki soğuk terleri sol elimle silme-

liyim, sağ lekelendi. Ve sonra, başka bir adım .. Titreme - bıçağı daha sıkı kavra! Sadece ona doğru bir adım, bir zamanlar Anne olana ve şimdi... Ve şimdi ...

Gözler. Kadının gözleri yukarı baktı. Sırtüstü, hazır durumda yatıyor, ama gözleri açık ve bu imkansız - bir insan diğerinin gözlerinin içine baktığında. Biri çabucak birinin kaşlarının altına saklanmalı, en uzak köşeye ve oradan...

İki donmuş ay en kenarda salınıyor. Bir dakika içinde kopacak ve aşağıya düşecek. Dudakları, Anne'nin dudakları, gergin bir halka şeklinde kıvrıldı, krizalit olurken ölen ve aşağı sarkan *Rhopalocera* gibi başını arkaya atarak orada yattı. Kadının boğazının altındaki küçük oyuğun içinde kara bir gölge var. Gergin, donuk bir ses: " Eh? Burada - tam burada!" Kadın parmağıyla boynunu işaret etti.

Bıçak çınlayarak yere düştü. Kadın yavaşça kalktı, mermer bir figür. Gölgesi kocaman oldu, duvarda kırıldı, kubbeye tırmandı - daha da yükseğe. Uzaktan, yukarıda, son hareketlerinde donmuş makinelere, bir zamanlar birbirini öldüren hareketsiz bedenlere, hareketsiz kafası dizlerine gömülmüş küçük zayıf bedene baktı– o da şimdiden, yeşilimsi donmuş gökyüzüne karşı hafifçe koyulaşmış, diğer binlercesine katılıyordu.

Kadın çocuğun yanına gitti, kafasını kaldırdı, hâlâ sıcak olan ağzını öptü ve kafa bir kez daha dizlerin üstüne düştü. Sonra diğerine yaklaştı, adama; titreşen elmacık kemikleri, burun delikleri ve hafif çukuruyla üstdudağı. O bir insan. Eğer onun

da kafasını kaldırabilse ve hâlâ sıcak ve canlı olan o dudakları öpebilse... Ama sadece elini adamın yüzünde gezdirdi. Ve şimdi, çabuk çabuk, hâlâ bitirecek güç varken... Keşke insan olmasaydı – keşke acıma duygusu olmayan biri olsaydı!

Kapı son odaya açıldı. Burunlarını yere dayamış iki kararlı, vahşi ay. Yerde, sınırları belirten muazzam bir daire. Evet, burada olacak.

Kadın, uzun olan, dairenin içine adımını attı. Bir saniye ayakta durdu, hareketsiz, mermer beyazı, kader gibi. Şimdi eğildi ve şimdi...

Ay, bizimki, dünyanın ayı, acı verecek kadar yalnız, çünkü gökyüzünde tek başına, her zaman yalnız ve yardım isteyebileceği kimse yok, ona yardım edebilecek kimse de yok. Bütün yapabileceği, dünyada eşit şekilde acı içinde yalnız olanlara doğru ağırlıksız buz havayı boydan boya binlerce verst ilerleyerek geçmek ve köpeklerin bitmek bilmeyen ulumalarını dinlemek.

Talya – bahçede yalnız. Kimse yok. Şimdi ayın altında leylakların demir yaprakları neredeyse siyah. Leylak dalları çiçeklerin ağırlığı altında boyunlarını eğmiş, çiçek açmak zor ve en önemli şey – çiçek açmak. Talya eğildi– yüzünü soğuk çiçeklerin içine batırdı. Yüzü ıslandı, leylaklar çiyle ıslanmışlar. Orada, daha da aşağıda, demir yaprağın üstünde henüz hafifçe kıvrılmış ve krizalit olmuş *Rhopalocera*'nın ölü vücudu bir ağın içinde sarılı. Bu minicik hareketsiz bedenden suya atılmış bir çakıltaşı gibi hızlı titrek halkalar yayılıyor, gittikçe genişleyerek. Talya'nın gözleri sabitleşmiş, sanki kapıları ardına kadar açık bir ölü evi ve o da her

şeyi ilk kez net olarak görüyor; hareketsiz başka bir beden, bükülmüş parmaklar- biri tütünden sararmış. Bu akıldışı, imkânsız ve biri hemen, biri hemen bir şey yapmalı, kimse burada daha fazla duramaz ve bitmek bilmeyen ulumaları dinleyemez.

Evde, ev sahibesi, taburenin üstünde, ikonun önündeki lambayı yaktı. Yukarı kalkmış kolları parladı ve kırmızı ışığın altından dışarı çıktı. Ev her zamanki kokuyla, taze pişmiş ekmek kokusuyla dolu, ama bu...

"Timofeyevna, canım, anlamıyorum, nasıl olabilir, nasıl? Yarın - çimen ve güneş ve çevredeki herkes ekmek alacak ve yiyecek - Ya o? Ya o?"

"Ne yapabilirsin, çocuğum. Yaşıyor da olsak iyi de olsak, Tanrı'nın emriyle hepimiz bir gün öleceğiz. Sen de öleceksin- ne sanıyorsun? Bir saat önce, bir saat sonra - hepsi aynı."

Ama belki Kukoverov haklı. Bir dakika, bir yıl, belki ikisi de aynı. Belki bazen bir saat bütün bir yaşam. Talya banka oturdu, titrek kırmızı ışığın altında beyaz, gözleri hâlâ boşluğa bakıyor, faltaşı gibi, elleri dizlerinin arasında. Bir dakika, bir saat, bir yıl.

Kalktı. Aceleyle, telaş içinde aynaya koştu. Ağır kirpikler, çiçeklerin ağırlığı ve gölgeler nedeniyle eğilmiş. Yüzünü ıslak bir şeyle silmeli, bir havluyla, izleri yok etmek için. Ve şimdi paltosu...

"Nereye gidiyorsun- deli misin? Seni yolda yakalarlar ve bu da sonun olur!"

"Belki beni yakalamalarını istiyorum?"

Ayın altında beyaz toz. Çitin üstünden siyah, keskin bir dal gökyüzüne dönük. Sessizlik, kayalar gibi yığılmış, köpeklerin ulumasına neden oluyor.

Tanıdık veranda. Oyulmuş, sütunların içine sıkıştırılmış. Basamaklarda bir nöbetçi tüfeği dizlerinin arasında (geçen gün oturan Kelbuylu nöbetçi gibi) oturuyor. Kestiriyor olabilir mi? Talya bir adım daha attı.

Gözleri de ağzı gibi ardına kadar açık olan nöbetçi ayağa fırladı ve pörtlek gözlerle, ağzını açarak bağırdı: "Nereye, nereye gittiğini sanıyorsun? Dipçikle kafanı kıracağım, sonra. ... Emirleri bilmiyor musun? Evde kalman gerektiğini?"

Ellerinde hiçbir şey yok. Kafasını öne eğdi ve boş elleriyle kafasını korumaya çalıştı. Kepin altındaki çiçekbozuğu yüz rahatladı, sakinleşti. Gözlerini ayırmadan- kimbilir?... Hiçbir zaman bilemezsiniz! - nöbetçi pencereye vurdu. Çerçeve kırmızı ışığın önünde koyu bir haç ve içerde...

Kil rengi gömlekli başka biri dışarı, basamaklara çıktı - binlercesinden biri, tüfekli bir karınca. Nöbetçi ona: " Buraya bak, bir süre nöbeti devralır mısın? Bu kadını şefe götürmek istiyorum," dedi.

Köpekler, ay, toz. Otlaktan sert bir rüzgâr esiyor, dudakları kurutuyor.

"Ulumalarını dinle... Onları ne rahatsız ediyor? Sen... İsmin ne?"

"Natalya."

"Ya! Şeytan! Karımın da ismi Natalya!. Ne rastlantı di mi! Hey, hey, gittiğin yere dikkat et. Buradan bir inek geçti – Küçük ayaklarını pisleteceksin... Burada ne inekler var ama! Bu çevrede, bir kilo çiviye... Burada bazı yerler var- çoğunlukla! Takas etmek için yanında tuz ya da kumaş mı getirdin?"

"Hayır, çocuklara ders vermek için buradayım - okulda."

"Ulu Tanrım! O zaman direkt ona söyleyebilirsin: Çocuklara ders veriyorum, falan filan. Sana hiçbir şey olmayacak – sözüme güven. Korkma, eğer o ..."

"Korkmuyorum."

Ve şimdi kapı açık ve sıkılmış dişlerin arasındaki incecik bir boşluktan sert çıkan nefes. Kapı çerçevesinin içinde, mum ışığının titreyen halkası ve unutulmayacak bir yüz: Kurşun dolu gözler, keskin elmacık kemikleri ve dudaklar; dudak yok, pembe çizgi yok. Hiçbiri ve sanki hiçbir kelime çıkmayacak.

Sessizce, gözleriyle. Ve birden ağzının yarığı açıldı - beklediğiniz yerde değil, çok daha yukarıda ve üstdudak çok kısa. Kelimeler: "Emirleri biliyordun?"

"Biliyordum!"

"O zaman neden?"

"Beni sana getirmeleri için."

Mum erirken hafifçe çıtırdadı. Elmacık kemiklerinin altında gölgeler. Masanın üstünde, kâğıtların üstünde bir tabanca. Ve iki tabanca doğrultulmuş gibi, gözler.

"Silahın var mı?"

İncecik yarıktan nefes geliyor. Sıkılı dişlerin arasından, "Hiç mi?". Masanın arkasında ayağa kalktı, mumun alevi titredi. Bir an, sessizce alışkın ellerle silahların saklanmış olabileceği kıvrımların olduğu kalçalara hafifçe bastırarak ellerini kadının üstünde gezdirdi. Talya'ya elleri titriyormuş gibi

geldi - yoksa kendi titremesi mi? - kızın dudakları kuru ve bir saniye, iğne keskinliğinde bir düşünce: "Yani? Onunla?" ve kendine cevap verdi: "Evet, her şey – keşke..."

Çiçeklerin ağırlığı altında eğilen kirpiklerini kaldırmadan, sendeledi, kurumuş dudaklarını yaladı: "Ben... hayır... yanılıyorsun. Geldim... çünkü senin elinde ...biliyorum: İstiyorsun ki ...onun hakkında... istiyorsun- yarın sabah ..."

"O kim?"

"Kukoverov. Ben- ben onu bırakamam... Her şeyi yaparım. Hazırım – bütün benliğimle - ne istersen! Hayatımın sonuna kadar minnettar olurum... Onu seviyorum - anlıyor musun?"

Sessizlik. Mum yanarken çıtırdadı. Şimdi dudaklarının çizgileri yüzünde net olarak görülüyor; üstdudak çok kısa ve hafifçe titriyor - belki mumun gölgesinden.

"Ben ... de onu seviyorum."

Talya'nın gözleri fal taşı gibi açıldı: "Sen?"

"Evet, ben. Bir sene birlikte hapiste beraberdik. Birlikte yaşadık. Böyle şeyler unutulmuyor."

"O zaman... Yapmayacaksın..."

"Yarın onu vuracağım. Ben değil- ama hepsi aynı."

Nefessiz kalan, tükenen mum sallandı, yer sallandı ve duvarlar. Talya masaya tutunmak zorunda kaldı, gözlerini aşağıya eğdi, diğer gözlere. Gözleri duyarlı - ardına kadar açık.

Dorda ayağa kalktı - dimdik, her tarafı tabanca kılıfıyla sarılı. Tabancayı masanın üstündeki kâğıtların üstünden aldı.

"Şimdi ona gidiyorum. Beni burada bekle."

Ve sesi, bir kez daha uzaktan, kabinin arkasından, nöbetçiye: "Ben dönünceye kadar onunla burada bekle."

Sessizlik. Fitil siyah bir kanca, şahinin gagası gibi. Yukarda, tavan bin ton ağırlığında ve ilerde yukarıda - gökyüzü, kalıntılar, buzullar, kara yıldız.

Makineler ve adamlar son hareketlerinde donmuş ve dilsiz kitap yığınları ve yüzyıllar- sessizlikle, sağır edici kükreme; bütün bunlar, en sonunda yıldızda kalan son üç kişi belki burada toplansınlar diye, çıplak sahilde.

Çıplak, boş bir oda. Yerde, sadece anlaşılmaz şekilde bölünmüş kocaman bir daire ve hâlâ hareketsiz siyah ok. Çok basit, hiç de zor yanı yok. Ama yine de, kendisine doğrultulmuş silahın kara deliğini sezerek titreyen bir hayvan gibiler.

İki tane yüz bu tarafa. Ayın ışığı aşağıda ve onların arkasında. Yüzleri gölgede. İki profil, yeşilimsi buzlu gökyüzünün karşısına kazınmış: Kaşının altından sert bakan, çenesi göğsüne dayanmış, omuzlarının altında kasları boğum boğum olmuş bir adam ve keskin kirpik çizgileri ve yeni konuşmuş, dudakları henüz kapanmamış olan genç kadın.

Ve şimdi, daha yaşlı olan kadın, bin devir önce anne olmuş olan, eğildi. Eli okta; ok, mermer beyazı ve mermer elden yukarı, daha yukarı yükseldi; sanki el bir daha yerinden kıpırdamayacakmış gibi görünüyordu. Kaşlar, dişler, kadının her tarafı - daha sıkı, daha sıkı, bir şey çatırdayana kadar! Bir hareket. Çatırdama sesiyle, ok yavaşça halkanın üstünde dolanmaya başladı.

Çok basit, hiç de zor yanı yok. Ben, erkek, biliyorum. Kendini bana daya, böylece omzun... Korkma, oraya bakma, bakma. Ok yavaşça gıcırdayarak ilerlerledi, belirlenmiş rakama ulaştı - evet, burada durur. Hepsi bu.,.

Kadın, Anne, ayağa kalktı dimdik, uzun. Yüzünün üstünde fırtına gibi bulutlar dolaşıyor - bir zamanlar olanlar hakkında; ölü çocuk hakkında, onlar hakkında, kendi hakkında, milenyum hakkında, bu- son- saniye hakkında ve şimdi olacak olan şey hakkında.

Gitgide daha sıkışan, en ince kıl yay koptu - ve aşağıda bir yerden muazzam bir gürleme geldı. Her şey sallandı. Son bir parlama ve akıl almaz bir zıplamayla iki ay aşağı yuvarlandılar. Yan odada - zincirlerin tıkırtısı ve çöken makinelerin metal sesi. Bütün bu gürültünün içinden - bir çığlık. Ve - ani bir karanlık, kara yıldızda gece.

Dorda ardına kadar açılmış mavi gözlerin içine baktı, Kukoverov'un kıpırdayan dudaklarına, tırnağının altının yanı tütünden sararmış parmağına baktı. Bu bir adam, canlı bir adam. Ve bilmek...kesin olarak *–bilmek* –, yarın...

Evet. Eğer Dorda en ufak bir hareket yaparsa, eğer bu kalemi hareket ettirdiği kadar hareket ederse yarın değil, şimdi, burada olacakmış gibi görünüyor. Çünkü Kukoverov en ince, kâğıt inceliğinde camdan yapılmış. Ve Dorda hareketsiz - bir dökme heykel, parlak metal.

"Bana bir sigara ver..." Kukoverov'un sesi kurumuş dudaklarından zorlukla çıktı.

Sigarayla birlikte demir lambanın cam

gölgesinin üstün eğildi (Kibriti yok). Camdaki kırmızı dil fırladı, sigarasını yaktı.

"Hatırlıyor musun, Dorda, o zamanlarda hücrede, tütünsüz? Bir tane sigara vardı - Senin almanı istemiştim ve sen benim almamı. Ve sonra onu duvara çivilemiştik - anı olarak... tıpkı ..."

Bu sanki peronda üçüncü düdük ötmüş, tren ayrılmak üzereymiş gibiydi ve insan acele etmeli, insan acele etmeli, hâlâ söyleyecek çok şey var - oradan buradan küçük parçalar. Kukoverov sigarasını hevesle içti. Gri, hafifçe kıvrılan kül sigarada gittikçe büyüdü ve kafasında saatin kolları deli gibi fıldır fıldır döndü.

"Ve sonra, sen ve ben - pencerede, taburenin üstünde. Gökyüzü ve başka bir şey daha... Oh, evet, tramvayların sesi ve bize şey gibi geldiler... şey... Ve şimdi - sen ve ben... Komikl Düşünüp durdum... İçinde su olan bu teneke kap - bütün kir en üstte, kaynak yerinin altında, görüyor musun? Anlıyor musun- ona baktım ve düşündüm, yarın tamamıyla aynı olacak... Ve orada - belki tümüyle boş, yalnız, hiçbir şey olmayan yerde... Ve biliyor musun, düşündüm de ya üstünde bu kirle birdenbire bu kabı orada görürsem? İnanılmaz bir keyif olabilir- böylesine.veya bir solucanın süründüğünü görmek. Sadece - bir solucan."

Dorda elini kafasına sıkıca dayamış oturuyor. Dudakları yok. Kurşun kalemle kâğıdın üstüne bir haç çizdi, büyüttü - yeterince yer yok, tabancayı kağıdın üstünden alması gerek, bir düşünce oluştu. Duydu; bir, iki, üç! - uykusuz gecedeki bir saat gibi kalbi attı. Evet, belki bu...

Ayağa kalktı, yavaşça pencereye yürüdü. Durdu. Sırtının orada bir yerde, kürek kemiklerinin arasında - hatta şu anda biraz karıncalanan o noktaya dokunmak istiyor- sırtıyla, Dorda net bir şekilde gördü: Kukoverov masanın üstünde bıraktığı tabancayı aldı, şimdi kaldırdı. Pencereden - gökyüzü, kalıntılar, buzullar, kocaman bir mavi yıldız. Onların altında, damların arkasından dökme demir bir duvar gibi bir bulut yükseliyor. Bir an - kimbilir niye? - kapı eşiğinde, eli gözlerinin üstünde siperlik gibi duran annesini gördü... Dorda bir dakika bekledi, bir dakika daha.

Hiçbir şey. Hızla döndü. Kukoverov lambaya eğilmiş yeni bir sigara yakıyordu. Tabanca daha önceki gibi masanın üstünde duruyordu. Gölgede, Dorda'nin keskin elmacık kemiklerinin altında, koyu bir çizgi aniden kıpırdadı, solucan gibi. Dorda masaya yürüdü kâğıdın üstünden tabancayı aldı. Kırmızı dudaklar yüzünde birdenbire yarık gibi açıldı, beklediğiniz yerde değil, daha yukarıda, üstdudak çok kısa. Ve sözcükler: "Sen bir ahmaksın, bir entelektüel! Her zaman sana söyledim..."

"Hatırlıyorum..." Bir gülümseme. Kül-grileşmiş, hafifçe kıvrılmış - bir anda düşecek ve etrafa saçılacak.

"Ben onu alır ve ateş ederdim. Bundan emin olabilirsin. Yarın sana ateş edeceğim- yani, ben değil, ama hepsi aynı."

"Yarın - evet. Ama şimdi sen..."

"Bu kadar yeter, manasız konuşuyorsun! Onu orada özellikle bıraktığımı düşünmüyorsun di mi? Ahmak!"

"Tamam. Ama belki, bir an için, ben, sen... Ama dinle, en önemli şeyi anlamıyor musun..."

Bozuk saat çılgınca döndü - bir saat, bir sanive. Halk yok ve bu yüzden ikisi halk ve şimdi, üçüncü düdükten sonra olduğu gibi, acele etmeliler, söylemeleri gereken başka bir şey daha var ve başka bir şey daha. Masanın aşınmış tahtası beyaz küçük sigara cesetleriyle dolu ve külle pislenmiş. Gülümserken Kukoverov'un şakaklarında kırışıklıklar oluşuyor: Gözleri ışıldıyor.

"Biliyor musun, Dorda? Senin için üzgünüm - sadece basitçe... Belki sadece şimdi- belki yarın, ben..."

Birdenbire, bu kadar basit... İkisinin de yarını hâlâ görünmüyor, kocaman aydınlık bir dalganın içinde bir yere yuvarlanıyor- her zamankinden daha yakın. Gölgede, Dorda'nın keskin elmacık kemiklerinin altında ölmekte olan solucan fırlayıp gitmiş gibi gözüküyor. İkisi de sessiz ve bu çok uzun sürüyor gibi. Sonra, Dorda aşağıya kaleme bakarak sessizce diyor ki: " Bir ziyaretçi geldi bana... senin... kim bilmiyorum. Şöyle şeyler söyledi...seni sevdiğini ve diğer şeyler- neydi hatırlamıyorum. Önemli değil. Aslında, o yüzden geldim."

Dorda, kâğıda kurşun kalemle çizilmiş haça baktı - ve sanki bütün hava birdenbire sertleşip yumru olmuş gibi Kukoverov'un yavaş, zor nefes alışını duydu. Kukoverov sessiz.

"Ya? Neden hiçbir şey söylemiyorsun, kahretsin!"

Dorda ayağa fırladı, pencereye gitti. Yıldız artık orada değil, bütün gökyüzü bulut, dökme demir.

Kukoverov'un sessizce durduğu yere, masaya geri döndü.

"Belki aptalca ve yasak - ama yine de, eğer istersen - buraya sana gelirim, nöbetçiye de söylerim. Eee? İster misin ?"

Hava- yakıcı bir yumru gibi. Artık konuşma yok. Kukoverov'un yüzünde - bir gülümseme, bulutlar, aydınlık ve karanlık; bu, budur diyorlar- bir gün gibi ya da... bu mümkün değil, tahammül edilir gibi değil. Ve şimdi, hafifçe başıyla onayladı: "Evet, isterim."

Dordagitmekiçin ayağa kalktığında Kukoverov'un sesi dişlerinin arasından zorlukla çıktı: "Bana biraz sigara bırak - Bende hiç kalmadı. Teşekkürler. Her şey için."

Bir zamanlar, uzun zaman önce - son sigara duvara çivilenmişti. O zaman öyleydi.

Yarın, hâlâ gürleyen demir bulutlardan oluşan perdenin arkasında saklı – tıpkı ölü gibi, ansızın sarsılan yıldız saklanmış - Dorda'dan, Kukoverov'dan, insanlardan, dünyadan. Yıldızda her şey siyah, gece. Ama sadece kısa bir an ve şimdi gökyüzü ortaya çıkıyor. Dünkü ve önceki günkü gibi yeşil buzdan değil; şimdi kırmızı parlıyor - ilk defa gören ve hisseden bir genç kızın yanaklarının kızarması gibi; kalbi kanla vınlıyor, karşılaşmak - yanmak için, küle dönmek için dışarı koşuyor.

Bir bölüm daha, burnunun dibinde ve iki tane ay yerine yeni, bilinmeyen bir ay yavaşça yükseliyor; kocaman burnunu pencereye dayayan kırmızı, tüylü, çiçekbozuğu, acımasız, neşeli, umursamaz, meraklı bir yüz. Duvarlar yarı şeffaf, kan gibi kızar-

mış, genç kadının göğsündeki kırmızı çizgi, şarap kadehindeki bir çatlak gibi ve adamın omuzunda kırmızı yara izleri var.

Adamın burun delikleri hâlâ ne olduğunu anlayamadığı ve açıklayamadığı kokuyu alan ve öfkeyle geri çekilen bir hayvanın burun delikleri gibi titredi. Dehşet verici yeni aydan gözlerini ayırmadan, bir adım geri attı, bir adım daha - elini kendisine siper etti. Sonra birdenbire kapıya koştu –çıkmak için, çabucak, görmemek için, görmemek...

Fakat başka kapı kalmadı, parçalanmış duvarların parçalarıyla, kocaman kümelerle, yığınlarla, kırmızı parlayan cam buz dağlarıyla dışarı çıkış kapalı. Geri dönmek imkânsız, sadece ileriye. Nereye?

Yalnız ben - ben, bin devir yaşamış olan Anne. Nerede olduğunu yalnız ben biliyorum. Nasıl deli gibi ıslık çaldığını ben duyuyorum, yüz kere daha hızlı, acele ediyoruz, dönüyoruz, dünyayla buluşmak için. Ve bunun adına, her şeyin adına. Bunun adına, bu son iki kişiyi mahkûm ettim, adam ve kadın: Hâlâ hayattalar, hâlâ insanlar.

Ve ben insanım. Keşke biri insan olmasaydı, eğer... Ama bu yüksek sesle söylenemez ve biliyorum bir dakika içinde ona gülümseyeceğim. Şimdi! Gülümsedim.

İki eliyle, öfkeli kafasını kavradı, gözleri yuvarlak- bir çocuğun, bir hayvanın gözleri gibi. Sessizce ona, Anne'ye: "Ne yaptın? Bu nedir? -Kkırmızı - orada?" dedi.

"O, Dünya. Dünyaya doğru döndüm, böylece biz... Hayır, hayır, dinle: Orada, Dünyada, hava var, insanlar var, erkek ve kadın ve nefes alıyorlar

bütün gün, bütün gece- istedikleri kadar ve orada artık öldürmeye gerek yok ve orada..."

Dudakları kıpırdadı - kadının sözlerini tekrar ediyor, dua gibi. Üstdudağında hafifçe gözeçarpan bir boşluk. Ve önceden bilmek, bu dudağın son gülüşte nasıl hırıldayacağını, nasıl dişleri...

Yüksek sesle: "Ve sen... Sen nefes alacaksın - gündüz ve gece, her zaman, dilediğin kadar!"

Adam gözlerini kapadı. Buna hemen inanmak mümkün değil, kalbi gümlemeye başladı ve hemen gözlerini açtı, böylece inanabilir- böylece ellerini düzensiz, olağanüstü, dehşet verici dünyaya uzatabilir- alacakaranlıktaki hayvan gibi, ona merhaba diye bağırmak için, - diğer kadını çakırkeyfinin içinde hapsetmek, kadını sertçe, zalimce, nazikçe sıkmak için.

Dönerek ve titreyerek, Dünya onun karanlık derinliklerini deşmek için bekledi – böylece sabırsız, kaynayan, ateş kırmızısı lav patlayacak – böylece kadın yanıp yok olabilir, kül gibi yanıp yok olabilir. Titreyerek, çıplaklığını bulutlarla sardı, damlalar halinde yağan yağmur, gözyaşları gibi acı veriyor- daha hızlı gelebilir, daha hızlı, hiç gelmeyebilir mi; kör edici, acıtıyor.

Damdan damlalar taş pencere eşiğine damladı ve bütün dünyada ikisi - Kukoverov ve Talya- her damlayı duydular. Bir lamba, tahta masa, masanın üstünde –küçük sigara cesetleri. Kirpikler çiçek açmanın ağırlığıyla daha da eğildi- Kukoverov'a. Kukoverov yerde, yüzü Talya'nin dizleri arasındaki sıcak boşluğun içinde, son zamanlarda tırtıl *Rhopalocera*'nın kıpırdandığı yerde... Ve sessizliğin

içinde, damlalar; art arda damlalar- yüzyıllar.

Kukoverov yüzünü yukarı kaldırdı, kapalı gözlerini, gülüşünü.

"Damlalar- onları duyuyor musun? Bir damla ne kadar büyük gözüküyor ya da belki, o, o değildir, ama anlıyorsun? Biliyorum: Onları her zaman duyacağım –bütün ...

"Bütün hayatım" demek istedi - ve takıldı. Gülüşü soldu, dizleri üstünde sessizce durdu, alnını oğuşturuyor, burada, sağ kaşın üstünde – tütünden - sararmış bir parmak.

Talya'nın kalbi, ona çığlık attıracak kadar acı içinde olan canlı bir çocuk gibi dönüyor, çığlığı atmalı... Her tarafıyla - en imkânsızı, en zoru - böylece bu saat, bu iki saat belki Kukoverov'a...

Kukoverov gözlerini açtı, mavi, şaşkın - çünkü birdenbire kızın gülüşünü duydu.

"Dinle- ama ne kadar aptalım! En önemli şeyi unuttum... Şimdi konuştum Dorda ile diyor ki yarın genel olarak, sen yapılmayacaksın... Hatırlamıyorum... Acelem vardı – şehre götürüleceğini söyledi – bunun yapılması sağlayacak ..."

Kukoverov'un gözleri - yuvarlak, bir çocuğunki gibi - daha da büyüdü, daha mavi.

"Ama... Şimdi söyledi- bir şey tümüyle farklı... Biz daha yeni..."

"Hayır, hayır! Belki ona sorduğum için... Bilmiyorum. Öyle söyledi, benden söylemesi!"

Bir sigara. Kibrit yok. Lambadaki kırmızı dil titredi ve yukarı uzandı. Kukoverov'un kafasında düşünceler yayı kopmuş bir saat gibi çalarak deli gibi koşuşturuyor. Kafesten birbiri ardına kelimeler

fırlıyor ve üst üste dökülüyor: " Evet evet, Dorda ve ben bir defasında... O çok... Bunlar onun sigaraları - anlıyor musun? Ve eğer... Ve sonra sen ve ben uzakta bir yerlere gideceğiz... Çok basit, isim... Komik olabilir. Bu nereden çıktı? Panteley Pupynin isimli bir adam vardı biliyor musun? Ve adam ismini Robespierre'e çevirmek için başvurdu - Panteley Robespierre! Gerçekten gerçekten, - Panteley Robespierre!"

Talya, Kukoverov'la beraber gülmeli, çünkü eğer gülmezse - bir tek, boş, soluksuz bir saniye sonra kahkaha atarsa - öbekler halinde, parçalar halinde kahkaha atarsa - tümüyle kuru, anında toz halinde yayılan kahkaha atarsa - Kukoverov aynı şey hakkında tekrar konuşmaya başlayacak - Nasıl birlikte olacaklar? Ve Talya'nın daha fazla gücü yok, haykırır: "Yapma! Sessiz ol! Yapamam!"

Sessizlik. Taşta damlalar. Kukoverov dizlerinin üstünde, kafası Talya'nın ellerinin arasında... Bu kafaya bastırıp, şöyle, iki elle, sert ve nefes almadan uzun süre boyunca bakarsa - geri kalan günlerinin tümü boyunca hatırlayacak.

Genç kızın taze dudakları, alacakaranlıktaki leylaklar gibi serin, sonsuza kadar – yarına kadar - Kukoverov'un içinde iz bırakacak. Ve sonra Kukoverov, Talya'yı çok zarif bir şekilde öptüğü zaman, Talya- başı döndü ve titredi, elleri soğudu ve titredi, her tarafı, tamamıyla akıl almaz bir şey yapmak - zorunda - hızla elbisesinin önünü açtı ve sol memesini dışarı çıkardı– çocuğu için dışarı çıkardı ve Kukoverov'a sundu: "Burada, ister misin...?"

Damlalar, bin verst uzakta. Alev alev yanan

yanakları ve dudaklarıyla, Kukoverov onun her tarafını hissetti, ağzından dökülen şaşkın sözlerin karmaşasını duydu: "Üstümü ararken - düşündüm ki... Düşündüm ki yapabilirim - evet, yapabilirdim! Seni istiyorum - istiyorum ki sen... Kendini bana bırakmanı istiyorum, böylece... Hayır, hayır, hayır, yarını düşündüğümden değil, hayır!? Sana söylüyorum: Bana söyledi - sana söylüyorum, söyledi! Amabirlikte yemek yemek ve birlikte yürüyüşe çıkmak birinin hayatında gerekli midir? Ne de olsa en önemli şey ..."

Taşın üstünde damlalar, sessizlikte kocaman. Ve olağanüstü şekilde, kolayca, Dünya gibi, Kukoverov birden her şeyi anladı. Ve anladı ki evet, bu böyle, bu gerekli. Ve anladı ki: Ölüm yok.

Kapıya gitti ve dinledi. Sonra kancaya döndü. Belleği sonsuza kadar saklayacak -yarına kadar -; kancanın takılı olduğu tahtanın üstündeki yarım daire, saatler, yıllar, yüzyıllarca sallandığı yerde kanca onu aşındırmış. Bir şey daha: Pencere çoktan soluklaşmış, pencere çerçevesinin siyah haçı; bulutlar, kocaman, uzakta; yankılanan bir gümbürtü yakına ve daha da yakına geliyor.

Milyonlarca mil uzunluğundaki hafif buzun içinden, büyük bir öfkeyle, dönerek, ıslıklar çalarak bir yıldız düşer- yanıp yok olmak, yakıp yok etmek için - yakına ve daha yakına. Ve üstünde, son üç kişi. Yeni, kırmızı, son ışıkla aydınlatılıyorlar, son kalan havayı kana kana ve sakınmadan içiyorlar. Sarhoşlar, bu yıldızda, uzun zaman önce, binlerce devir önceki insanların nefes almış oldukları gibi nefes aldılar, burada. Oh, hayatlarında bir kere- düşün-

meden, umursamadan -bedenle, ağızla, göğüsle!

Adam ve kadın birbirlerini sımsıkı kucaklamışlar, iki kişi bir beden. Ve diğeri, daha yaşlı olan, Anne – onların üstünde, herşeyin üstünde. Profili gökyüzünün kırmızı parlaklığına kazınmış, kaşları ve dudakları sımsıkı kapalı, kader gibi bir heykel. Omuzları sıkıntıyla hafifçe çökmüş. Durmuş, bekliyor. Ve şimdi ayaklarının altındaki yer canlı bir beden gibi yükseliyor. Bin yıllık eski duvarlarda ışıyan kırmızı çatlaklar açıldı ... Cam spreyi alarmı...

Sessizlik. Çöllerdeki yamaçların ters dönmüş tepelerinin çentikli gölgeleri. Kırmızı kıvılcımlarla yanan karmakarışık buzlu cam kütleleri ve onların altında – buzlu denizin dibindeymiş gibi – makinelerin kara yığınları, kitaplar, vücutlar, biribirine sarılarak anında donmuş üç beden.

Sessizlikte - taşta damlalar. Bir damladan diğer bir damlaya - yüzyıllar, saniyeler. Belirlenmiş saniyede - bulutlar ansızın çöktü. Kör edici beyazlığa karşı- pencere çerçevesinin siyah haçı, şimşek sütunları ve yukarıda - taşlar, çarpışma, alev.

Hareketli, hantal, şahlanan ayılar gibi evlerden insanlar fırladı - Kelbuy'un ve Orlovka'nın adamları - ve hepsi birden çılgınca bir yerlere koştular, ateşli çatlakların içine düştüler. Yeryüzü rahmini genişçe açıyor- daha da geniş- her tarafını- kıpkırmızı ışıkta gelmiş olabilecek yeni ateşli yaratıklardan hamile kalmak için ve sonra, beyaz ılık siste - hatta daha da önce, çiçek şeklinde figürler, yeni dünyaya incecik köklerle bağlanıyorlar. Ve bu insan çiçekler olgunlaştığında...

(1923, 1924'te basılmıştır)

KÜL ÇARŞAMBASI MUCİZESİ

Bu hikâye Kül Çarşambası[25] günü olan mucize ve aynı zamanda Katedral Rahibi Simplicius ve Doktor Voychek hakkındadır.

Çünkü bu mucize Katedral Rahibi Simplicius vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Ve Doktor Voychek dünyada buna başından sonuna kadar tanıklık etmiş tek adamdır.

Uzun zaman önce başka birine olmuş bir mucizeyi ele alırsak - bunun bir şekilde kabullenilmesi daha kolaydır. Ben inanabilirdim, siz de inanabilirsiniz. Bir hayal edin eğer şimdi olsa, eğer dün olsaydı, sana - evet, kesinlikle, sana! Ve bu yüzden Doktor Voychek ne zaman geceyi katedral rahibiyle geçirmek için uğrasa ve domino oyunu oynamak için otursalar, rahip ürkekçe sorusunu tekrarlamaktan geri durmazdı: "Ama hâlâ hiçbir şey bulmadın mı, kitaplarında hiç mi bir şey bulamadın? Belki başka bir vaka - belki eski çağlarda?"

Katedral Rahibi Simplicius'u korkutan gülümsemesiyle, Doktor Vochek'in yeşilimsi keçi gözleri kısılır ve dudakları gerilirdi. Ve bu, bir iki dakika sürerdi. Sonra Voychek, alnının üstündeki kızıl saçını alışkanlıkla, başının iki tarafında iki küçük kızıl boynuz oluncaya döndürür, omuzlarını silker ve ellerini açar: "Hayır. Ne yapabilirsin ki, dostum? Bu bir mucize. Senin kadar mutlu olurum, eğer bütün bunlar bir şekilde... Ama kendi gözlerimle gördü-

25 Kül Çarşambası (Ash Wednesday): Büyük Perhiz'in ilk günü Paskalya'dan yaklaşık 6,5 hafta önce, 4 Şubat ile 11 Mart arasındaki bir güne denk gelir.Çağdaş Katolik Kilisesi'nde, Kül Çarşambası'nda cemaatin alnına külden haçlar çizilir. Kül Çarşambası Anglikan, Lutheryan ve bazı Protestan kiliselerinde de kutlanır. (ÇN)

ğüm için sana ne söyleyebilirim ki? Onu gördüm! - ellerimle hissettim... Ama neye yarar! Oh, peki ve şu senin ..."

Katedral Rahibi Simplicius arkasından ne geleceğini biliyordu. Bir an için, yavaş yanan ateşin üstündeki şişe geçirilmiş av etinin bir yüzeyiydi sanki. Doktor sakince sigarasını yakıyordu.

"... senin şu Başpiskopos nasıl? Sağlığı iyidir umarım."

"Teşekkürler, teşekkürler. Dün onu aradım – kendini daha iyi hissediyor."

Birçok kişi Başpiskopos Benedict'in katedral rahibine yaptığı iyiliği biliyordu ve kimse buna şaşırmadı: Kim rahibin gözlerinin kırpışmasına karşı kalbinin kapılarını sonuna kadar açmaz ki - başparmaklarını ağzına sokmuş, şaşırmış o iki bebeğe? Yine de, belki de gözler değildi, belki de rahibin yanağındaki gamzelerdi; evet, kesinlikle gamzeler olmalı. Başpiskopos Benedict'e gelince – eh, ne de olsa o da insandı.

Ve şimdi, Doktor Voychek, boynuzlu bir gülümsemenin belirsiz kıpırtısı dışında, ciddiyetle konuşuyordu: "Sevgili dostum, eğer öbür dünya, orada cezalandırılma düşüncesi ve bütün bunlar senin canını sıkıyorsa - ki bu anlaşılabilir bir şey- seni rahatlatabilirim: her halükarda, çokyakın bir zamanda olmayacak. Hayatı istediğin yere kadar uzatmanın kesin bir yolu var."

"Ne demek istiyorsun? Nasıl?"

"Oldukça basit. Başpiskopos'un Roma'ya gittiği zaman saatini bir saatten fazla geriye almak zorunda kaldığını sana söylediğini hatırlıyor musun? Bu yaşamına fazladan eklenen bir saat demek, anlıyor musun? Şimdi, eğer Londra'ya gidersen, yaşamına iki saat eklemiş olacaksın; eğer New York'a gidersen, altı saatten daha fazla eklemiş olacaksın; işte

bunun gibi. Kısacası, eğer buradan batıya sürekli seyahat edersen, günler, haftalar, yıllar ekleyeceksin hayatına – istediğin kadar. Mükemmel bir yöntem!"

Gamzeler ve bebekler şaşkınlık içinde pembe başparmaklarını emiyorlar. Tuhaf görünüyor, ama sonra, doğru görünüyor. Rakamsal verilerde hata yok. Elbette, genellikle Katedral Rahibi Simplicius buna oldukça alışıktı: her gece ayrılırken, Doktor Voychek rahibin kafasında çetrefilli düşünceler bırakırdı. Daha sonra rahip hiç durmadan düşünerek yatakta döndü durdu, meseleyi kafasında enine boyuna tartti, hayır, Voychek haklı; Voychek olağanüstü akıllı bir adam. Ve doğal olarak, *o* olmaya başladığında Doktor Voychek'e danışmayacak da kime danışacak?

Ağustos'un birinde, kilise ayini sırasında, Aziz Petrus'un Zincirleri[26] Şöleni'nde *o* başladı. Rahibin Piskopos Benedict'i aramasından bir hafta önce. Roma'dan henüz dönmüş olan Piskopos, aşırı bir cömertlikle ona Benedictine Kardeşler'in boza kıvamında Asti şarabını ve bebek gibi pembe Roma ıstakozunu ikram etti. Daha sonra rahip, günah çıkarmada olduğu gibi, hiçbir şeyi gizlemeden bütün olanları ve daha başka şeyleri Doktor Voychek'e anlattı, Başpiskopos'la geçirdiği akşamın, onu izleyen olaylarla hiç ilgisi olmayabilirdi. Nedense, Aziz Petrus'un Zincirleri Şöleni'nde rahip Simplici-

26 İsa Mesih'in 12 havarisinden biri olan Aziz Petrus, Kudüs'te İsa'nın öğretilerini yaydığı için hapse atıldığında zincire vuruldu ve yargılanacağı günden önceki gece, Petrus bir melek tarafından zincirlerinden kurtarıldı ve hapishaneden kaçtı. Bugün bu zincirler Roma'daki San Pietro bazilikasındaki sunağın altında yer alan kutsal emanet sandığında tutulmaktadır. (ÇN)

us ilk defa bütünüyle iyi olmadığını hissetti, başı dönüyordu ve midesinde tuhaf bir ağırlıkvardı.

Bir Ağustos sarı, sıcak bir gündü; kilise insanlarla dolmuştu, hava bunaltıcıydı ve nefes almak zordu. Rahip altın ışıklar saçarak parlayan kutsanmış ekmeği kaldırdı ve ayine başladı *"Corpus Domini Nostri Custodiat ..."* bayılmış bir kadının kapıya doğru götürüldüğünü farketti. Aynı anda, ayaklarının altındaki taş zemin pamuk gibi yumuşadı, org bin verst uzakta bir yerdeydi ve gözünün önünden örümcek ağlarıgeçti. Rahip o kadın gibi düşmemek için sadece dudaklarını kanayıncaya kadar ısırdı ve ayini tamamlamayı başardı.

Günler, kehribar rengi tespih boncukları gibiydi, biri diğeri gibi, şeffaf, sarı. Sonra serin sonbahar kristallerinden ve kar beyazı fildişinden oluşan bir tespih geldi. Ve bunların hepsinin içinden, aynı ağırlık - şimdi geleneksel - ve içinde, bir ışık, hatta belki bir miktar tatlı bir acı. Bunların dışında, rahip tamamıyla iyileşmişti; hatta insanlar kilo aldığını söylemişlerdi.

Bir gece, domino oynarken, Doktor Voychek yeşil keçi gözleriyle her zamankinden daha dikkatle rahibe bakıyordu. "Biliyor musun, görünüşünü beğenmiyorum dostum. Solgunsun. Neyin var?"

Rahip ona ayinde olanları anlatti, fenalaşmasını ve midesindeki acıyı.

"Kıyafetlerini çıkar. Hadi, çıkar onları, dediğimi yap! Utanacak ne var! Eminim ki sen..."

"Hayır, hayır- Çıkaracağım, bir dakika."

Ve sonra vücudu: Kadınların yatak odalarında öyle iskemleler var ki, pembe saten, kapitone kaplı, sıcak kıvrımlar ve gamzelerle dolu, canlı; neredeyse evin hanımlarıyla yer değiştireceklerine hazır olduklarını düşünürsünüz. Doktor Voychek

kızıl boynuzlarını daha da sivri olana kadar kıvırdı ve kulaklarına doğru tanıdık bir gülümseme belirdi. Ama bir dakika sonra ciddiydi. Aşağıya dogru eğilerek, kulağını pembe saten kaplı vücuda dayadı ve mideyi hissetti.

"Hmm... Şimdi, şu ana kadar neden bunun hakkında tek kelime etmedin?"

"Şey, Ben bir şekilde... İnsanlar bana kilo aldığımı bile söylediler. Nedir bu?"

"Ne! Seni kesmek zorundayız."

Gamzeler; ağızlarında başparmaklarıyla korkmuş bebekler.

"Ama niye? Neyim var? Kutsal Meryem adına!"

"Korkarım bu... Yine de, seni kesince söylerim."

"Ama doktor, ciddi bir şey mi?"

"Ne söyleyebilirim ki? Bir kadının karnı böyle şiştiğinde ciddi bir şey değildir, ama seninki ya da benimki şişerse, şaka değildir... Söyle uzun zamandır mı böyle?"

Rahip düşündü: "Evet, evet, Ağustos'tan beri böyle - Aziz Petrus'un Zincirleri Şöleni vardı - Piskopos Benedict'in Roma'dan dönüşü– ve şey, hemen ondan sonra, ondan biraz sonra.

Doktor Voychek'in boynuzları hafifçe döndü; bir gülümsemenin gölgesi.

"Anlıyorum, anlıyorum... Peki, bugün pazartesi mi? Çarşamba günü beni hastanede görmeye gel."

Ve çarşambaydı, Kül Çarşambası, paskalya perhizinin ilk günü, her şeyin olduğu gün. Sakin kış gökyüzünde her şey uçacakmış gibi görünüyor - canlı mavi pencere camları, rüzgar. Dünyada, her şeyin rengârenk, gürültülü olduğu yerde, her zaman siyah ve beyazın birbirine karıştığı yerde değillermiş gibi, ürkütücü beyaz duvarlarıyla, kapılarıyla ve banklarıyla, oda sessiz. Beyaz odada rahip Simplicius bekledi, gerginlikten uyuşmuş, örümcek

gibi gözüken bir kadınla yan yana; gri bir patiskanın altında kocaman bir karın ve diğer her şey - kollar, bacaklar, kafa ve küçük beyaz gözler – karnın etrafına yerleştirilmiş.

Uzun süre, ikisi de kendi düşünceleriyle, sessiz oturdular. Sonra örümcek kadın karnının altından bir bacak uzattı ve rahip dili sarkmış, yıpranmış, şekli bozulmuş ayakkabıyı gördü. Kadın iç geçirdi ve sayısız kollarından birini karnının üstüne koydu, sanki onun dışında bir şeymiş gibi, sanki masaymış gibi.

"Üçüncü çocuğum - ve beni kesmek zorunda oldukları her zaman... Aman Tanrım! Beni katledecekler ve Stas, Yanek ve Franz bensiz ne yaparlar? Sen de doktoru görmek için mi buradasın?"

" Evet, ben de Doktor Voychek'i görmek için buradayım."

"Senin derdin ne? Ama düşündüğümde - en büyüğü sadece sekizinde... İyi yürekli bir doktorum olduğu için şanslıyım- benden hiç para almıyor."

Kimbilir, belki rahip Simplicius yakında bu kadınla oturuyor olacak, burada değil, bu beyaz odada değil, ama başka bir odada, çok geniş ve sessiz özel odalarda bir saat beklemek daha da muhteşem... Ve eğer kadın onun hakkında hoş bir şey söylerse fena olmaz; sonra rahip Simplicius cüzdanını çıkardı, onu boşalttı ve oradaki her şeyi kadına verdi. Ve kadın hepsini kocaman, gergin karnına sıkıştırdığı anda Doktor Voychek içeri girdi. Gözlerini kıstı ve gülümsemesiyle onu korkutarak yavaşça rahibe doğru ilerledi.

"Yol için sevap mı depoluyorsun? Günahlarını mı sayıyorsun? Kaygılanma, kaygılanma dostum, bu günden üç hafta sonra piskoposla tekrar ıstakoz yiyor olacaksın. Gel..."

Ondan sonra - beyazlık, çelik, masa. Titreme.

Uzaklardan, dünyadan- doktor Voycheck'in gür sesi yankılanıyor: "Yüksek sesle say; bir, iki, üç... Evet? Beni duyuyor musun?"

Ve artık dil yoktu; vücut yoktu – hiçbir şey, son...

Ama bu, rahip Simplicius için sadece başlangıçtı. Örümcek kadın içinse sondu: Kadın hareketsiz yatıyordu, beyazla örtülmüş,eskimiş ayakkabıları paket yapılmış, elbisesine bağlanmış ve bu paketin üstüne bir not iliştirilmişti. Ve beyaz odalardan birinde kırmızı bir bebek çığlık attı – geniş alınlı, akıllı bir çocuk.

Rahip Simplicius gözlerini açtı, üstüne eğilmiş bir çift boynuz ve kısılmış keçi gözleri gördü. Yine de, bu şeytan kuşkusuz Doktor Voychek'ti ve belli ki rahip hâlâ buradaydı, dünyada...

"Ve o kadın - o ..." Rahibin sesi gitti, devam edecek gücü yoktu, Doktor Voychek boynuzlarını o kadar sert döndürdü ki, acıdılar.

"O kadından daha şanslıydın, dostum: kadın senin sevaplarını gerekli mercilere aktarmaya başladı bile."

Ve birden rahibin arkasından acayip, acıklı inleme sesi geldi. Rahip o tarafa dönmek istedi ama Doktor Voychek öfkeyle bağırdı: "Delirdin mi? Kımıldamadan yat!"

Doktor bir yere gitti ve bir dakika sonra odanın beyaz ortasına dizleri karnının altında toplanmış buruşuk bir bebekle geri döndü.

Rahip Simplicius Doktor Voychek'e, bebeğe, dikkatle baktı, gözleri faltaşı gibi açıldı ve kocaman oldu.

"Bu ne?... Nereden geldi?"

Doktor Voychek uzun süre sessiz kaldı, kısılmış keçi gözleriyle rahibe bakıyordu, daha derine,

daha derine, en dibe kadar. Birden, o ürpertici, korkutucu gülümseme - kimbilir neye gülümsüyordu! Sonunda çok ciddi bir ifadeyle dedi ki: "Her hâlükârda, er ya da geç sana söylemek zorundayım... Bari şimdi olsun. Bu çocuk senin."

Donmuş gamzeler, açık ağızlı, korkmuş bebekler.

"Yani demek istiyorsun ki... Benim demekle neyi kastediyorsun?"

"Çok basitçe -senin."

"Ama ben... Kutsal Meryem! Ama ben, sonuçta erkeğim!"

"Dostum, ben de senin kadar iyi biliyorum. Kuşkusuz... Anla, ben doktorum, benim için bir mucizeye inanmak, sana oranla çok daha zor -sen bir rahipsin. Hal böyle olunca, yapacak bir şey yok! İnanmak zorundayım. Bunu bir test olarak kabul et – yukarıdan özel bir iyilik işareti."

"Ama doktor, ama bu,bu akıl almaz bir şey!"

"Peki ölünün dirilişine ne diyorsun - o aklın alabileceği bir şey mi? Yoksa bana buna inanmadığını mı söyleyeceksin?"

"Oh, hayır, hayır. İnanıyorum... Ama niye ben? Niye sadece ben?"

"Belki işlediğin bazı günahların cezası olarak tasarlandı. Nereden bileyim? Ya da belki cennet araç olarak temiz kalpli insanları seçiyor ve sen, şansına kalben bir bebek gibi temiz ve safsın. Ama sakin ol, sakin ol, senin için iyi değil... Bu bir oğul, bir erkek çocuğu."

Doktor Voychek bile - Volychek'in ta kendisi!- mucizeye inandıktan sonra, Katedral Rahibi Simplicius'a söyleyecek bir şey kalır mı? Rahip kabullendi ve Aziz Petrus'un demir zincirlerine katlandığı gibi, o da bu duruma uysalca katlandı. Hatta cennetin onu neden cezalandırdığı ve ödül-

lendirdirdiğini anlıyormuş gibi geldi ona.

Ve sadece arasıra, akşamları, doktorla domino oynadığı zamanlarda, rahip çekinerek sorardı: "Ama yine de... Yine de... Belki kitaplarında bir şey bulmuşsundur, ha?"

Ama yanıt her zaman aynıydı: "Hiçbir şey. Ne yapabilirsin dostum, bu bir mucize."

Doktor Voychek sadakatle Kül Çarşambası günü olan mucizeyi bir sır olarak sakladı. İnsanlara rahibin iyi kalpli olması nedeniyle dogum sırasında ölen fakir bir kadının oğlunu evlat edindiğini söyledi ve rahibin ünü yayıldı ve oğlu Felix büyüdü..

Felix rahibi "baba" diye çağırdığında, rahip narin, pembe satene dönüşürdü.

"Beni öyle çağırma, Felix. Ben senin baban değilim."

Çocuk geniş akıllı alnını kırıştırır ve sessizleşirdi. Sonra sorardı: "Peki annem? Annem kim?"

Rahip daha ipeksi olur, daha da pembeleşirdi: "O bir sır. Sana bunu sadece gözlerimi sonsuza kadar kapatmak üzere olduğum gün söyleyeceğim"

Kaderin bir cilvesi olarak, o gün de şubat ayındaydı, ilk Kül Çarşambası günü olduğu gibi - sakin kış gökyüzünde aynı bulutların, aynı canlı mavi pencere camlarının olduğu. Koyu bir haç - pencere çerçevesinin gölgesi - duvar boyunca rahibin önünde inanılmaz bir hızla dolaştı. Haçı sıkı tutan Katedral Rahibi Simplicius dişlerini sıktı ve Feliks'e başıyla işaret etti: "Şimdi, Felix... Hayır, doktor gitme. Zaten biliyorsun ve ona tam olarak benim anlattığım gibi olduğunu söyleyeceksin. Benim baban olduğumu düşünmüşsündür Felix. Değilim - ben senin annenim. Babam merhum Başpiskopos Benedict'ti.

Rahip son kez Felix'in geniş alnını gördü, tıpkı Başpiskoposunki gibi, doktorun kırmızı boynuzları

ve parlak bir şey- gözyaşları gibi- keçi gözlerinde. Ve rahibe, bir şekilde doktor Voychek gözyaşlarının arasından gülüyormuş gibi geldi. Ama, bütün bunlar ona çok uzaklardan belli belirsiz gözüktü, rüyada olduğu gibi, bebek uykuya dalmaya başlamıştı bile.

(1924, 1926'da basılmış)

X

Kasaba kubbelerle, devrimle ve leylaklarla dolu olduğundan bu hikâyenin tayfındaki başlıca çizgiler altın sarısı, kırmızı ve leylak rengidir. Hem devrim hem de leylaklar en verimli zamanında, bundan oldukça kesin olarak 1919 yılı ve mayıs ayı olduğu gerçeğini çıkarabiliriz.

Bu özel mayıs sabahı, Pancake ve Rosa Luxemburg Sokakları'nın köşesindeki geçit töreniyle başladı. Dini bir tören olduğu belli, bütün kasaba tarafından tanınan sekiz ruhani kişiden oluşuyor. Ama ruhani kişiler buhurdanlıklar yerine süpürgelerini sallıyorlar ki bu bütün hareketi din düzleminden devrim düzlemine taşıyor. Bu kişiler şimdi çalışma görevlerini halkın yararına yerine getiren toplumun verimsiz üyeleri. Göklere dualar yerine altın rengi toz bulutları yükseldi. Kaldırımdaki insanlar hapşırdılar, öksürdüler ve tozun içinden acele geçtiler. Saat dokuzu henüz geçti ve iş onda başlıyor, ama bugün her nedense herkes erkenden dışarıda ve kalabalık arı sürüleri gibi vızıldıyor.

Bugün (20 mayıs 1919'da), devlet hizmetinde görev yapmış ahlâksız burjuvalar hariç, on sekiz yaşla elli yaş arasındaki bütün vatandaşlar için çeşitli U.E.P.O., U.E.K.O. ve U.O.N.O.[27]larda bir şey var. Bütün bunların ana noktası, gizemli "bir şey"in bir bilinmeyen - bir "X" olması ve insanın da yapısı gereği en çok X'lere çekilmesi (bu cebirde ve kurguda olağanüstü yarar sağlıyor). Söz konusu olayda X, itirafçı Diyakoz[28] Indikoplev'den çıktı.

---

27 Bunlar özel sektörün yürürlükten kaldırılmasından sonra kurulan, tüketici malları dağıtan çeşitli hükümet organizasyonlarının ve kooperatiflerin isimlerinin baş harfleriydi. (YN)

28 Diyakoz: Hristiyanlıkta papazın yardımcısı olan

Herkesin önünde on senedir halkı kandırdığını itiraf etmiş olan Diyakoz İndikoplev, şimdi doğal olarak halkın ve yetkili makamların güvenini kazanmış olmanın rahatlığını yaşıyordu. Hatta zaman zaman Bölge Yürütme Kurulundan yoldaş Sterlingov'la balığa gittiği bile olmuştu- bir gece önce yaptığı gibi. İkisi şamandıralara, kırmızı, altın sarısı, leylak rengi suya bakmışlar ve sazan balığı, devrimin liderleri, şeker pancarı melası, sosyalist devrimci Perepechko'nun hapisten kaçışı ve emperyalist dolandırıcılar hakkında konuşmuşlardı. Bu noktada, Diyakoz yersiz bir davranışla elleriyle yüzünü kapatarak utançla: "Affınıza sığınarak, yoldaş Sterlingov," demişti, "pantolonunuz arkası, demek istiyorum... Bir arada değiller... Bir şekilde, biliyorsunuz..."

Yoldaş Sterlingov yüzündeki kılları zar zor kaşımıştı: "Oh, evet, yarına kadar dayanırlar! Yarın her çalışana özel giysi tanzim edilecek, merkezden yeni yazı geldi. Ama unutma, kimseye söyleme!..."

Diyakoz elinde üç levrekle evine giderken doğal olarak telgraf memuru Alyoshka'nin penceresini tıklattı ve ona anlattı –elbette tam bir gizlilik içinde. Telgraf memuru Alyoshka bildiğiniz gibi bir şair, şu ana kadar sekiz kilo dize yazdı; sandığında saklılar, orada. Bir şair olarak kalbinde sır saklamasının doğru olmadığını hissetti. Herkesin yararı için kalbini açmak bir şairin göreviydi. Böylece sabahleyin on sekizinden ellisine kadar olan herkes özel giysileri öğrenmişti.

Fakat kimse bu "özel giysi"nin ne olduğunu bilmiyordu. Ama bir şey açıktı, özel giysinin soyu incir yaprağından geliyordu. Diğer bir deyişle, Adem'in çıplaklığını örten ve Havva'nın çıplaklığını süslemiş olan şeydi. Dahası, 1919'da, çıplaklığın

---

din görevlisi. (ÇN)

bütün alanı incir yapraklarının alanından oldukça daha büyüktü. Hatta o kadar ki, doğrusu, telgraf memuru Alyoshka'yı örnek alırsak, uzun süredir kurumuş yağ, is ve kırmızı boyanın yardımıyla su geçirmez kırmızı çizgili gri bir pantolona dönüşmüş olan külotuyla işe gidiyordu.

Doğal olarak, bu yüzden, Alyoshka kafasında, özel giysi bir pantolon olarak şekillendi; güzel Martha'nın hayalinde baharlık pembe şapka olarak çiçeklendi; eski diyakozun kafasında kendini bir çift çizme olarak canlandırdı ve bunun gibi şeyler. Özetle, özel giysi herhalde protoplazmaya yakın bir şeydi, evrim geçiren her şeyin temel maddesine: Baobap ağaçları, kuzular, kaplanlar, şapkalar, sosyalist devrimciler, çizmeler, proleterler, ahlâksız burjuvalar ve itirafçı diyakoz İndikoplev.

Eğer şimdi benimle Luxemburg Sokağı'nın toz bulutlarının içine bir dalış yapmayı göze alırsanız, bütün hapşırmaların, öksürmelerin arasından benim duyduğum aynı şeyi duyarsınız: "Diyakoz ...Diyakozla ... Diyakoz nerede? Diyakozu gördünüz mü?" Diyakoz aslında deneyimli bir balıkçı, evet, herkesi yakaladığı özel giysi yemiyle bu oltayı, bu X'i çekebilir. Ama diyakoz burada değil. Şu anda diyakoz tayfın kırmızı çizgisi boyunca aranmamalı, leylak çizgisi boyunca aranmalı- aşkın ve mayıs zamanının çizgisi. Ve bu çizgi Rosa Luxemburg değil, Pancake Sokağı boyunca uzanır.

İtirafçı diyakoz, Pancake Sokağı'nın en sonunda, en kırılgan gül ve leylak türlerinin resimleriyle süslenmiş evin yakınında duruyor. Şimdi kapıya vurdu. Çok geçmeden bahçede Martha'nın yumuşak gülümsü sesini duyacaksınız: "Kuzma Ivanych, sen misin?" Ve kapı açılacak. Diyakoz beklerken kapıya resmedilmiş yüzün fizyonomisini inceledi; kötü bir insan bıyığıyla süslenmiş ve altında

açıklama olarak "ÖYLE OLSUN" yazılı. Kimse ne demek olduğunu bilmiyor, ama diyakoz anında temiz tıraşlı olduğunu hatırladı. Dini reddettikten ve rahiplere özgü sakalını ve bıyığını kestikten sonra, pantolonunu çıkardığına ve burnunun ahlaksızca dışarı fırladığına dair sürekli bir his var içinde ve ne pahasına olursa olsun örtülmeli. Bu düpedüz eziyet!

Bir eli burnunun üstünde, diyakoz tekrar tekrar kapıya vurdu. Kimse cevap vermedi. Ama Martha evde; kapı içeriden kilitli. Bu demek oluyor ki - ne? Başka biriyle beraber demek... Diyakoz şimdi yukarıda açıkça tarif ettiğimiz olayı üç noktayla işaretledi ve her adımında ayağı onlara takıldı, Rosa Luxemburg sokağına doğru ilerledi.

Bir kaç dakika sonra, telgraf memuru şair Alyoshka'yı aynı noktada, o son derece dikkat çeken narin pembe evin yakınında görüyoruz. O da kapıya vurdu, bıyıklı yüzü dikkatle inceledi ve bekledi. Sırtı bize dönük duruyor: Sadece kafasının arkasındaki koyuluğu, semaver kulpu gibi rahatça dışarı fırlamış kulaklarını görüyoruz.

Birdenbire Alyoshka'nın her tarafı sağ kulağında fazladan bir uzantı oldu, sadece kulak canlı – bahçedeki fısıltıları, hışırtıları ve ayak seslerini içine çekiyor. Bir şair her şeyi bilmeli ve görmeli. Çite atladı, kenarını kavradı, kendini yukarı çekti, gömlek kolunun ucu yırtıldı - bahçede bir an bir şey gözüne takıldı, ahırın altında.

Belki şairin arkasından bizim de çite tırmanırken gömleğimizin kollarını yırtmamıza değmez, er ya da geç Alyoshka'nın orada ne gördüğünü öğreneceğiz. Bu arada, yüzünün görünüşünden bir sonuç çıkarabiliriz: O anda ağzı kocaman açılmış, gözleri faltaşı, bir gece önce Alyoshka'nın penceresinin önünde diyakozun elinde sallanan, acıma-

sızca ipe dizilmiş talihsiz levrek gibi bakıyordu. Alyoshka orada, bu levreğimsi durumda, gördüğü şeyle kafiyeli bir kelime bulacak kadar uzun süre kaldı (kafiye sayılan kelime sadece yaklaşık olarak, "kapı anahtarı"ydı). Sonra kaderin onu dizdiği ipi kopardı ve Rosa Luxemburg'a doğru fırladı.

Orada bir facia yaşanmakta; bir çatışma -insanların belirli bir kesişim yerinde - tayfın iki savaşan çizgisi arasında, kırmızı ve altın sarısı - devrimin çizgileri ve kubbelerin çizgileri.

Bu çatışmanın insani noktası diyakozdu. Şarap kırmızısı pantolon ve eski tatil cübbesinden yapılmış ve Tolstoy'un gömleği kadar kırmızı bir gömlek giymişti ve uzaktan bir bayrak ya da bir yangın gibi görülebilirdi. Işıyan görüntüsü toz bulutlarının arasında göründüğü andan itibaren bütün Rosa Luxemburg onun etrafında toplandı: düzinelerce soru, eller ve kendilerini ona yapıştırmış gözler. Diyakoz görünmez bir kürsünün içinde durdu ve bu kürsüden herkese resmi bildiri dağıttı: "Evet, özel giysi...Evet, evet, merkezden bir yazı."

"Ne yazısı? Biraz daha uydur!"

"Ne demek 'biraz daha uydur'?"

"O demek - yeterince açık."

"Bana inanmıyor musun? Kutsal haçın yanında yemin edeceğim - orada!" Ve yukarıda kürsüdeki yerini muhafaza etmek için tövbekâr diyakoz dinden çıktığını unuttu ve haç çıkardı. Sonra koyu kırmızı kızardı - tayfın öbür çizgisinden gelen bir tepki - ve (görünmez şekilde) saygınlığını kaybederek yukarıdan yuvarlandı.

Bu karmaşaya, yakındaki toz dumanının dışından kıllı yüzünün ortasındaki sarma sigara ile papaza bakan bir kişinin fark edilmesi sebep olmuştu. Bölge Yürütme Kurulu'ndan Sterlingov. Ve elbette diyakozu haç çıkarırken görmüştü.

Diyakoz çıplak burnunu fark ederek kahrolmuştu, eliyle örttü ve diğer elini kalbine bastırdı.

"Yoldaş Sterlingov... Yoldaş Sterlingov, bağışla beni, İsa aşkı..." Ve daha da koyu kızarıp hareketsiz dondu kaldı.

Sterlingov ağzından sigarasını çıkardı, bir şey söylemeye niyetlendiği belliydi. Ama söylemedi - ve bu daha da korkutucuydu. Sadece diyakoza sessizce baktı ve yürüyüp gitti. Diyakoz, çıldırmış bir yaratık gibi elini kalbinin üstüne bastırmaya devam ederek, Sterlingov'un peşinden gitti.

Öykümüzde beş altı satır daha yer verseydik, diyakoz kesinlikle söyleyecek bir şey düşünür ve böylece kendini kurtarırdı. Ama şu anda Alyoshka köşeden bağırdı. Zıplayarak Sterlingov'un yanına gitti ve söylemesi gereken kelimeyi söyleyeceğine, kafiyeyi ağzından kaçırdı, "kapı anahtarı! Yani... Seninle konuşmak istiyorum..."

Onun arkasından bakarken sessizleşti, bir sağ, bir sol ayağı üstüne basıyordu, su geçirmez pantolonu, erkek çocuklarının eskiden yüzmeyi öğrendikleri boğa mesaneleri gibi takırdıyordu. Sterlingov öfkeyle sigarasını tükürdü.

"Eee? Ne hakkında?"

"Bir... Gizli bir konu hakkında." diye fısıldadı, Alyoshka.

Çevrelerindeki toz dalgalarının içinde düzinelerce kulak uçtu; fısıltı duyuldu ve barut fitilindeki kıvılcım gibi devam etti. Alyoshka'nın gizli mesajı, gizemli özel giysi, diyakozun felaketi - bütün bunlar çok fazlaydı. Atmosfer binlerce voltla yüklenmişti, havayı temizlemek için elektriği boşaltacak bir şeye gerek vardı.

Ve boşalma gerçekleşti: Birden sağanak başladı. On sekizinden ellisine kadar herkes kapı aralıklarına ve sahanlıklara koştu ve bu sığındıkları

korunaklı yerlerden yoğun, titrek cam boncuklu perdeyi izlediler. Sorun değil, yağsın- bu yağmur cumhuriyetin hububat hasadı ve öykümüzde sonradan olacak olaylar için eşit ölçüde gerekli. Bu yağmur, tozun içindeki takipçilerin, kaçan malum X'i ıslak toprakta bıraktığı izleri takip ederek yakalamasını kolaylaştıracak.

Diyakozu gören herkes ve hatta onu Rosa Luxemburg Sokağı'nda bir an için görenler bile iri yarı, dev gibi bir adam olduğunu bilirler. Eğer onunla başka bir öyküde ya da romanda karşılaşmayı göze alacak olursam, tatsız bir olay riskiyle karşı karşıya gelebilirim. Yine de, onu burada en sonuna kadar açığa vurmayı bir görev addediyorum.

Dini bırakıp sakalını kestikten sonra Diyakoz İndikoplev, Bölge Merkez Komitesi'nin *Izvestia*'sında eski cemaatine karşı 12 puntoluk koyu harf ile basılan resmi bir bülten yayınlattı. Bülten yerel tahta panoların üstüne asıldı ve herkes diyakozun Moskova'dan gelen bir ziyaretçi'nin marksizm üzerine konuşmasını duyup dini bıraktığını öğrendi. Konuşmanın genel olarak büyük etki yarattığı doğruydu - hatta o kadar ki kulüpteki astronomi konulu bir sonraki konferans bu başlık altında duyuruldu: "Marx Gezegeni ve halkı." Yine de, diyakozun kafasındaki devrimin gerçek sebebini biliyorum ve o Marksizm değil, Marthizm'di.

Bu öğretinin yaratıcısı (ki tamamıyla sınıf mücadelesi felsefesinin dışındaydı), şimdiye kadar çizgilerin arasında pek az göründü, güzel bir sabah nehre yüzmeye gitti. Soyundu, elbiselerini bir söğüt ağacının dalına astı ve bir taşın üstünde durdu, sağ ayağının parmaklarını suya soktu - bu sabah su nasıldı acaba? Bir iki kere su sıçrattı... Kadının sağ tarafında, bir metre kadar uzakta çıplak (ve henüz

dini bırakmamış) Diyakoz İndikoplev bir çalının altında oturmuş, gece koymuş olduğu ıstakoz tuzağını sudan çıkarıyordu. Tecrübeli balıkçı kulağı, su sıçrama seslerini fark etti. "Koskocaman bir şey olmalı!" Yukarı baktı ve mahvoldu.

Martha omuzlarını salladı (su serindi) ve örgü saçını kafasının etrafına dolayarak taç yapmaya başladı. Saçı olgun, gür, kahveye kaçan sarı ve kendisi her tarafıyla olgun ve hoştu. Ah, diyakoz keşke Kustodiev gibi resim yapabilseydil Koyu yeşilliğe karşı, eli kafasına doğru kalkmış, dişlerinin arasında bir toka, şeker gibi dişler, o kadar beyaz ki hafif mavi bir tona kaçıyor, memelerinin arasında siyah kordona takılı yeşil mine küçük haç!

Çıplak olduğundan diyakoz rahatça ayağa kalkamadı ve hemen oradan ayrılamadı. Giyinmeye gelince, kendi iç giysileri rezaletti.İster istemez, sonuna kadar buna katlanmak zorundaydı - yani Martha yüzmeye doyup, sudan çıkıncaya (uçlardan yuvarlanan o damlaların görüntüsü!) ve acele etmeden giyininceye kadar. Diyakoz kendini tuttu, ama o günden sonra gerçek bir Marthist oldu.

Aslında, Marthizm kutsal kitaba marksizmden daha yakındı. Şöyle ki, örneğin Martha'nın ilk emri kuşkusuz "Komşunu sev"di. Komşusunun iyiliği için İncil'e itaat etmeye ve son bluzunu çıkarmaya hazırdı. "Oh, zavallı sevgilim, seninle ne yapacağım ben böyle? Hadi, o zaman, buraya yanıma gel!" derdi, sosyalist devrimci Perepechko'ya ("zavallı sevgili hapisteydi"), komünist hücreden Khaskin'e ("zavallı sevgili, ne cılız bir boyun, tıpkı tavuk gibi!"), telgraf memuru Alyoshka'ya (zavallı sevgili - orada oturur ve bütün gün yazar!")...

Ve burada diyakozun içinde iğrenç kapitalizmin kalıntısı uyandı - özel mülk içgüdüsü. Ve diyakoz dedi ki, "Benim olmanı istiyorum, başkasının değil!

Eğer ben... Eğer sen... Yapamam... Ne demek istediğimi anladın mı?"

"Zavallı sevgilim! Elbette, biliyorum, bi-li-yorum! Ama yalvardıklarında ve İsa adına rica ettiklerinde ne yapabilirim ki? Taş kalpli değilim, onlara çok acıyorum!"

Bu konuşma sessiz bir devrim akşamında, Martha'nın bahçesinde bir bankın üstünde oldu. Bir makineli tüfek uzakta bir yerde kibarca tik tak ediyor, eşini çağırıyor. Çitin arkasında, ahırda bir inek içini çekiyor. Ve bahçede diyakoz içini daha da derin çekiyor. Eğer kader kırmızıyı öyküye getirmeseydi bu böyle devam ederdi- tarihteki bütün karışıklıkların rengi.

Bir gün, mağaza yerel halka şeker yerine yağda çözülmüş kırmızı oksit boya dolu kaplar dağıttı. Diyakoz bütün gün boyunca çıplak ayaklarıyla tıkırdayarak evinin demir damını bakır kırmızısına boyadı. Ve akşam, hava kararmaya başlayınca, kadın diyakoz (komşuları uzun zamandır diyakozla ilgili olarak onun kafasını dolduruyorlardı) arka bahçelerden geçerek Martha'nın bahçesine geldi. Elinde bir paket ve paketin içinde yuvarlak bir şey- belki bir bomba, belki kesik bir kafa ya da içinde bir şey olan bir çanak. On dakika sonra kadın diyakoz bahçeden dışarı çıktı, ellerini geniş dulavratotu yapraklarına sildi (kanlı mıydılar?) ve evine döndü. Sonra her şey her zaman olduğu gibiydi: Yıldızlar, makineli tüfek, ahırda içini çeken inek ve bahçede bankta içini çeken diyakoz. Bir kere, iki kere içini çekti ve küfretti: "Lanet olsun! Burası bile boya kokuyor. Hiçbir yerde bundan kaçış yok - her yer baştan aşağıya boya emmiş, bütün gün boya!"

Neyse ki, bir leylak serpintisi Martha'nın bağrına yerleşmiş. Sevgili yoldaşlar, en hassas temellerin üstünde ve Marthizm öğretisiyle tam bir uyum-

luluk içinde olan bu üstyapıya aşina mısınız? Eğer aşinaysanız, boyayı ve dünyadaki diğer her şeyi çok çabuk unutan diyakozu kolayca anlarsınız.

Tevekkeli değil erken kilise ayini için sabah gözlerini zorlukla açabildi. Acele giyinmesi gerek. Pantolonunu aldı... Aman Tanrım! Bu pantolon değildi artık, düpedüz maddi bir kanıttı: Her şey kırmızıyla lekelenmişti. Uzun gri ceketinin altı kırmızıydı ve omuzları da... Geçen gece bank yeni boyanmıştı! Bu ondan olmuştu! Tevekkeli boya kokusu almıştı!

Diyakoz suç delili olmayan başka bir pantolon almak için gardırobuna koştu, ama gardırop boştu, kadın diyakoz her şeyi saklamıştı.

"Hayır, Grishka[29], hayır, sen Rasputin'sin, olduğun gibi git!" kadın diyakoz ciyakladı. "Git, git, bırak bütün iyi insanlar senin neyin peşinde olduğunu anlasınlar! Oh, hayır, onları sana vermeyeceğim, vermeyeceğim, vermeyeceğim, olduğun gibi git!"

Ve gitti - bir keresinde peygamber Yelisey'in gittiği gibi - arkasında uluyan bir sokak çocuğu çetesiyle.

Hiç kimse sam yelinin, depremin, doğumun, kötü bir akşamdan kalmalığın gerçek bir tarifini vermekte başarılı olamamıştı. Kilisede ayini yönetirken diyakozun içinden neler geçtiğini aktarmak imkansız. Bir şey önemli: Ayin'in sonunda diyakozun devrimin başarılarına minnettarlığı sonsuzdu ve özellikle devrimin burjuva evliliği hapishanesini yıkması gerçeğine.

Ertesi gün diyakoz özel bayramlarda giydigi cübbesini terziye götürdü. Ve iki gün sonra, şarap rengi Tolstoy gömleğini giyip, tıraş olup, utanmadan dikilen burnunu utanç içinde eliyle örterek Martha'yı aradı. Onun uğruna ölümsüz ruhunu

---

29 Grishka: Rasputin'in ilk adı olan Grigori'nin kısaltılmışı. (YN)

mahvetmeye karar verdiğini, her şeyi reddettiğini, kadın diyakozu boşayacağını ve onunla, Martha'yla evleneceğini söylemek için.

"Oh, benim zavallı sevgilim! Hadi gel, gel yanıma... Ama gözlerine ne oldu, çok tuhaf görünüyorlar?"

Gözler! Eğer bugünlerde bütün bu olup bitenlerden kafanın karışmasını engelleyebiliyorsan şanslısın.

Ve diyakozun kafası gerçekten karışmıştı: Tıpkı bir zamanlar papaz okulunda oturup derslerine çalıştığı zamanki gibi, şimdi de Marx üzerine çalışıyor ve her akşam inceleme sınıflarına katılıyordu. Ama diyakozun marksizminin arkasında sadece saf Marthizm vardı, tarafsız ifademden sonra bu tarih mahkemesi tarafından açıkça görülmüştür. Ayrıca tarihin vatandaş yargıçları, az önce sözde dini bırakmış diyakozu herkesin gözü önünde haç çıkarırken görmediniz mi? Bölge Merkez Komitesi'ndeki saygıdeğer yoldaş Sterlingov da dâhil olmak üzere bütün Rosa Luxemburg tarafından görüldü ve bu yeterli bir kanıt değil mi?

Bu anda bütün Rosa Luxemburg bir tiyatro: Yağmurun cam boncuklu perdesi yana çekildi, giriş, localar seyircilerle dolu, yüzlerce göz sahneye yapışmış. Sahne iki platformdan oluşuyor, gerçek yapısalcı stil – Meyerhold[30] tarzında, yani Perelygin Haberdashery dükkânına açılan, koruyucu tentelerin altındaki kapıların iki giriş yolu var (kapılar doğal olarak üstüne tahta çakılarak kapatılmış, yıl 1919). İki platformda da eşzamanlı hareket var. Sağda Sterlingov ve telgraf memuru Alyoshka; sol-

30 Vsevolod Emilyeviç Meyerhold: Rus yönetmen ve oyuncu. Avant-garde tiyatro kuramcısı ve yaratıcısıdır. Yapısalcı (Konstrüktivist) tiyatronun kurucusudur.

da Marthist diyakoz ve Martha.

Alyoshka, Pierrot kadar soluk ve sadece kulakları iki taraftan çıkmış, kırmızı. Biraz gayretle (seyirciler görebilirler) Alyoshka sonunda malum kelimeyi söyledi. Sterlingov'un sigarası yere düştü ve elleri tabancasının kılıfına gitti. Sonra iki elini Alyoshka'nın kafasının üstüne doğru kaldırdı, sanki semaver gibi kulplarından kavrayıp, omuzlarından çekip çıkaracakmış gibi. Kafa omuzlarda kaldı, ama belli ki Sterlingov, "Dikkat et, yalan söylüyorsan kafanı uçururum!" tarzında bir laf etti. Sonra iki aktör de sahneyi terk ettiler, daha doğrusu kaçtılar. Sterlingov, Alyoshka'yı kollarından tutarak sahnenin arkasına çekti.

Soldaki platformda sevgililer diyaloğu tabii ki devam etmekte. Diyakoz elini kolunu oynatmadan ölçülü bir şekilde konuştu, ama Tolstoy gömleğinin cebinden bir şey fırladı ve çuvaldaki kedi gibi debelendi, diyakozun öfkeyle sıktığı yumruğu bu. Martha'ya şu soruları sorduğundan emin olabiliriz: "Neden bu sabah kapıyı açmadın? Yanında kim vardı? Söylesen iyi olur -kim? Duyuyor musun?" Martha kaşlarını kaldırdı ve dudaklarını uzattı - bir bebeğe söyler gibi, "a-gu, a-gu-gu." Ama bu artık diyakoza işlemiyor. Belli ki beyni yolunu sapıtmış, kedi her an cebinden fırlayabilir. Ama localarda seyircilerin olması onu engelliyor. Diyor ki (metin yaklaşık şöyle), "Tamam, sadece bekle!" ve kararlı bir şekilde uzaklaşıyor (cepteki yumruk bir kaya gibi sertleşiyor). Akşam Martha'nın bahçesine saklanacak ve rakibini gözetleyecek.

Gösteri sona erdi. Martha sahnede yalnız kaldı ve seyircilere başıyla selam verdi. Seyirciler hâlâ oradalar; yağmur yeniden gücünü topladı ve hiçbiri kemiklerine kadar ıslanma cesaretini gösteremeyecek, kaderin cilvesiyle öykünün asıl içeriğinin

içine çekilen Sterlingov ve telgraf memuru Alyoshka gibileri hariç.

Sırılsıklam, tam bu noktada o günlerde bugünküne oranla daha metalik bir adı olan bir kurumun binasının[31] içine giriyorlardı. Çiçekbozuğu suratlı bir asker süngüsüyle Alyoshka'nın geçiş iznini deldi, bir düzine başka Alyoshkaların kırpıntı kağıtlara dönüştüğü, uçuştuğu yerde. Sonra bitmeyen bir koridor, bazı kaçaklar, insan jelatininden yapılmış neredeyse şeffaf yüzler ve sonunda, ofisin kapısında masanın arkasında, sekreter cinsi bir kadın (Spanyel[32]in özel bir türü).

Sterlingov'un sesi, boğuk, yüzündeki kılların arasından (yoksa gerginlikten mi kısılmış?) "Papalagi içerde mi?"

Spanyel ofise girdi, sonra çıktı ve kuyruğunu Sterlingov'a salladı, "İçeri girin, lütfen."

Bir dakika sonra telgraf memuru Alyoshka, Yoldaş Papalagi'nin önünde duruyordu. Papalagi'nin önündeki masada sıradan yulaf lapasının olduğu bir tabak vardı ve onun son derece sıradan bir şekilde, herkes gibi yediğini görmek şaşırtıcıydı. Ama Papalagi'nin yüzündeki bıyık kocaman, siyah, sivri uçluydu -Yunan ya da ne ...

"Pekala, yurttaş, ismin? Ah? Devam et. Eee?"

Alyoshka'nın dizleri çok titriyordu, o kadar ki su geçirmez pantolonunun boğa mesanesi gibi tıkırdadığını duyuyordu. Alyoshka kekeleyerek, her kelimeden sonra nokta ve noktalı virgüllerle, tam o sabah, yurttaş Martha Izhboldina'nin avlusunda, Sosyalist Devrimci Perepechko'yu gördüğünü, Sosyalist Devrimci'nin geceyi ahırdaki otların üstünde geçirdiğinin belli olduğunu ihbar etti.

31 Kastedilen Sovyet gizli istihbarat servisi Çeka ya da siyasi polis. (YN)

32 Spanyel: bir çeşit av köpeği. (ÇN)

"Daha iyi, böylece kendini tuzağa düşürecek! Onun için bir karşılama hazırlayacağız." Sivri uçlu bıyığı boynuzlamaya hazır bir çift boynuz gibiydi. "Çok daha iyi, çok daha iyi..."

Papalagi zile bastı; kapı aralığında jelatin bir yüz belirdi. "Unutma, bu gece Pancake Sokağı'nda... Ama sonra konuşuruz. Şimdi gidebilirsin. Sen de gidebilirsin." Bu 'sen de' Alyoshka'ya. Alyoskha dimdik, hışırdayarak ofisten çıktı.

Sessizlik. Yulaf lapası. Boynuzlar, Sterlingov'u hedef aldı.

"Kahretsin! Anlıyorsun di mi, personel özel giysi talep ediyor... Şimdi Moskova'da sırada ne olduğunu düşünecekler? Dinle Sterlingov, dükkânlarda talep edebileceğimiz, dağıtabileceğimiz bir şey kaldı mı?"

Sterlingov yulaf lapasına bakarak kıllarının içinde gizleniyor.

"Hmm... Perelyginlerden hâlâ bir şeyler çıkarabiliriz... Başka yerden bulamayız..."

"Peki, o zaman, Perelyginlere ulaş. Ama çabuk ol, onlara buraya getirmelerini söyle. Böyle bir anda, anlarsın... O orospu çocuğu Perepechko..."

Yulaf lapası. Sessizlik. Dışarıda yağmurun açık pencereye vuruşu. Leylakların kokusu, burada bile insanın içine işliyor - geçiş izinleri olmadan. Rosa Luxemburg Sokağı'nda kapı aralığı localarında halk hâlâ en kısa kuru arayı bekliyor.

Ama ara yerine gösteri birdenbire kaldığı yerden devam etti. Üç milis (ekstralar, sessiz parçalar) ve banyo havlusundan yapılmış beyaz pütürlü bir palto giymiş bir adam sahne platformlarından birine çıktı. Beyaz adam hemen tanındı ve hareketlenmeye neden oldu: Susin! Bölgesel Gıda Sağlama Komitesi'nden Susin! Susin!"

Muhteşem Susin'den hafif bir el sallama, kapı-

nın girişindeki tahta perdelerin parçalanma sesleri - ve milisler dükkândan karton kutuları çıkarmaya başladılar bile ve eski belediye başkanının droşkisine yığıyorlar.

Artık kendisine dikkat edilmediğini gördüğünde ciyak ciyak bağırmayı kesen şımarık çocuk gibi, yağmur birdenbire durdu. At arabasının siyah muşamba örtüsü hâlâ ıslak, güneşte parlıyor. Serçeler damdan insanlara bağırarak bir şeyler söylediler. İnsanlar, on sekizinden ellisine, sahnedeki aktörlere bağırdılar. "Hey, yoldaş! Ne var orada?"

Yazar tarafından kendilerine hiç satır verilmeyen milisler sessizdiler. Susin yeterince ara verdi, sonra umursamadan, sigara yaktıktan sonra kibriti atar gibi, omzunun üstünden sözcükleri fırlattı, "Özel giysi."

Ve Susin'in kibriti bir anda bütün Rosa Luxemburg'u ateşledi, on sekizinden ellisine kadar.

"Özel giysi? Nerede? Kimin için? Oh, demek bunun peşindeydin ve bize de incir yaprakları ha? Vatandaşlar, çalışan insanlar, tutun onları! Vatandaşlar!"

Susin atlı arabaya atladı, arkasında milislerle. Bir tanesi atı kamçılamaya başladı sanki at devrim düşmanıymış gibi (aslında, "sanki" gereksiz olabilir - at daha önceden bir tüccara aitti). Gri devrim düşmanı, özel giysinin sırrını uzaklara taşıyarak dörtnala koştu.

Yarım saat sonra Papalagi'nin ofisindeki telefon çaldı, özel giysi nedeniyle sokakta karışıklık olduğu bilgisi geldi. Vatandaşları yatıştırmak için onsekizinden ellisine kadar herkese ek yemek kuponu dağıtıldı.Ve kibritler, her üç adama bir kibrit kutusu. Onsekizinden ellisine insanlar arı kümesi gibi daha da şiddetli vızıldandılar. Ortalık olaylarla kaynıyordu, ancak, şimdilik olayların nerede yatı-

şacağı, nerede arapsaçına döneceği henüz belli değildi.

Dini terk etmiş olan Diyakoz Indikoplev kiralık bir odada yaşıyordu. Evi, kadın diyakoz, çocukları, parası ve kanepesi –işe yarayan her şey - arkada bırakılmıştı ve diyakoz şimdi girdap gibi dönen bir kaosun ortasında yaşıyordu: Marx'ın ve Martha'nın fotoğrafları, çarşafsız bir yatak, broşürler ve sigara izmaritleri. Diyakoz buraya alacakaranlıkta döndüğünde ve çıplak burnunu kirli yastığın içine sakladığında, bütün bu şeyler onun etrafında dönmeye başladı; yatağı sallandı ve diyakozun gerçeklikle ilişkisini kesildi.

Birden elleri, ayakları, parmakları yüz verst uzaktaydılar ve aynı zamanda tam yerindeydiler - bir haritada şehirleri gösteren daireler ve noktalar kadar uzak ve yakın. Diyakoz tuhaf bir sarmalın içinden atladı ve her şeyi görebileceği köşedeki yerini aldı. Ve diyakozun çıplak burnunu koyduğu yerin Moskova olduğu oldukça belliydi, yastığının ekşimiş kuş tüylerinin içine gömülmüştü. Moskova'yı kuş tüylerinden arındırarak havasızlıktan boğulmamasını sağlamak için bir eli kaldırmak gerekliydi. Ama ev, kadın diyakoz, çocuklar ve kanepe, ağırlıklarıyla diyakozu ezdiler. Bu sondu! Eğer bir haç çıkarabilse - ama bu yasaktı. Diyakoz kendi köşesinden papaz cübbesi yerine kırmızı şarap rengi Tolstoy gömleği giydiğini gördü ve üstünde, duvarda, Sterlingov gibi görünen tüylü bir Marx vardı...

Sterlingov'un adı midesine dikiş iğnesi gibi battı. Yüzükoyun yatan yüz verst uzunluğundaki diyakoz ve köşedeki minicik diyakoz birleşip tek bir diyakoz oldular ve bu diyakoz fırladı ve pencereyi açtı. Mezarlıktan akşam duası için çalan çanların sesi geldi. Köşenin ardında askerler "enternasyonal"i söylüyorlardı.Ve tüm bunların bir arada olması

imkansızdı.Hemen bu durumu çözmeli, hemen Sterlingov'u bulması ve bunu ona açıklaması gerek; Tanrı'nın izniyle... Tanrı yok, ama orada... Orada ... Bu, şey - var mı... Ne?

Diyakoz, çaresizce elini salladı ve hızla Bölgesel Yönetim Komitesi'ne gitti. Orada ona Sterlingov'un yukarıda, kulüpte olması gerektiği söylendi. Diyakoz merdivenlerden çıktı, yırtık muşambayla örtülmüş kapıyı açıp içeri girdi.

Kocaman toplantı salonunda – ötede, yüz verst uzaklıkta - bir gaz lambası duman perdesi içinde ışıldıyordu. Küçük yaşlı bir kadın piyanoda Mignon'dan parçalar çalıyordu. Milisler çuvaldan yapılan gömlekleri içinde geri geri dans ediyorlar, kahkahalar atarak birbirlerine çarpıyorlardı. Milisler için bir bale ve tiyatro dersi. Hastane treninin kötü kokusu.

Diyakoz bağırdı: "Yoldaş Sterlingov burada mı?"

Mignon adımların tam ortasında durdu, yaşlı kadın bir mendil çıkardı ya burnunu sildi ya da ağladı. Diyakoz çıplak burnunu eliyle kapadı ve birisinin yüzü olmadan duman bulutunun içinde asılı, sigara tutan neşeli dişlerine dedi ki: "Yoldaş Sterlingov'u görmeliyim, Ona açıklamalıyım ki Tanrı... Ben... Bu acil bir iş. Şimdi görebilir miyim? Öğrenin lütfen."

"Oh, tamam ..." Milis, edalı dans adımlarıyla geri geri yürüdü, karanlık köşede kayboldu.

Çan sesleri ve enternasyonal potpurisiyle dolan sekizde-üç ara (pencere açıktı). Sekizde-üç bittikten sonra, diyakoz dumanın arasından yüz verst uzaklıktan adamı duydu: "Şimdi göremezsin. Seni gözaltına almamı söyledi. Şimdilik burada otur."

Diyakoz uysalca oturdu. Son bir hıçkırıktan sonra küçük yaşlı kadın piyano çalmaya devam etti. Milisler bir kere daha dumanın içinde geri

adımlar atarak süzüldüler. "Gözaltına alınma" kelimesi sonunda diyakozun kafasına dank etti. Gözaltı! Afallamıştı! Silahlarla peşinden gidip onu götüreceklerdi... Aşağıya doğru kayan kalbi ayaklarında durdu; ayakları bağımsızlaştı, mantıklı, düşünen yaratıklar. Bir saniye içinde kararlarını verdiler ve dikkatle diyakozu kaldırdılar; müziğe uygun tempoda geri adım attırdılar, diğer herkes gibi o da kapıya doğru yaklaştı. Orada ciğerlerini tutabileceği kadar havayla doldurup, merdivenlerden aşağıya doğru yuvarlandı, sokağa fırladı ve koştu.

Bu, trende olmak gibiydi - telgraf direkleri, pencerelerin siyah kareleri, minicik toplu iğne başı kadar ışıklar, masanın üstünde bir semaver. Ve birden, parlak eğik bir ışın karanlığa, omuzlara, burunlara, kalabalığa doğru hareket ediyor. Gidiş yolu kapanmış. Geri dönmek düşünülemez. Diyakoz kendini kapı girişindeki tuğla boşluğa gizledi, gözlerini sıkıca kapadı ve bekledi; hemen şimdi onun peşinden gelebilirler.

Ve gerçekten biri geldi ve tam diyakozun kulağının içine bağırdı: "Bitti! Hepsini verdiler !"

Kim verdi? Hiç fark etmez. Koşmalı. Diyakoz öne atıldı ve gözlerini açtı.

Önünde telgraf memuru Alyoshka duruyordu, kollarını ona doğru uzatmış, bir parça kara ekmeği birleştirdiği avuçlarının içinde sımsıkı tutuyor, uçup kaçabilecek kuş gibi.

"Verdiler" diye bağırdı," Özel giysi yerine! Ben alan en son kişiydim, başka kalmadı."

Diyakoz ciğerlerindeki bütün havayı ahırdaki inek gibi uzun bir tıslama sesiyle dışarı bıraktı. Birdenbire aç olduğunu hissetti, sabahtan beri bir şey yememişti. Evde dolapta biraz yulaf lapası vardı. Eve gitmeli! Ama Alyoshka onu kolundan yakaladı," Bak, bak, bak! Ama bak!"

Bir pencereden gelen eğik ışık şeridinin içinde, yolun karşısındaki verandada, beyaz tüylü paltosuyla Susin'i gördü. Yanındaki çiçekbozuğu yüzlü, iki yıldır kayıp olan Puzyrev'di ve Alman esir kampından geri gelmişti. Puzyrev, Susin'i sanki salatalığa çatal batırıyormuş gibi iki parmağıyla dürttü. "Demek başka ekmek yok? O halde bana söyler misin, ne diye iki uzun yıl boyunca esir kaldım? Yurttaşlar, tutun onu, haddini bildirelim!"

Her şey eğik ışığın içinde eğrildi. Susin düştü ve yoğun kalabalık, kaynaşan bir kütle halinde başına toplandı. Bir an Susin'in anahtar tutan eli net bir şekilde göze çarptı...

Görünüşe göre buradan birkaç satır karalanmış. Ya da diyakoz odasına nasıl geri döndüğünü, soğuk yulaf lapasını nasıl yediğini gerçekten unutmuştu. Bitirdikten sonra tencereyi Troçki broşürüyle örtmek istemiş, ama sonra fikrini değiştirmişti; buraya asla geri dönemeyeceğini biliyordu, çünkü öykünün sonu trajik olmak zorundaydı. Bu sonu gerçekleştirmek için, semaverine çıra kesmekte kullandığı demir baltayı aldı ve kaçınılmazla karşılaşmak için dışarı çıktı.

Leylakların dalları evinin yanındaki çitin üstünden sarkıyordu. Bu saatte leylaklar demir karasıydı. Sarılmış iki kişi leylakların altında oturuyordu; bir çorap ve bir çıplak diz karanlıkta beyaz, parladılar. Sesli öpüşüyorlardı. Bu diyakozun içindeki elektrik düğmesini açtı, Martha'nin birini öptüğü yerde diyakozun içindeki odayı aydınlattı. Geri kalan her şey karanlıktı ve diyakoz şimdi sadece bir tek şeyi hatırlıyordu: Rakibini gözlemek için Martha'nin evine koşmalıydı.

Orada, Pancake Sokağı'ndaki evde bir pencerede ışık vardı ve bir gölge beyaz perdenin üstünde hareket etti. Martha şimdi kollarını kafasına kaldır-

mıştı, yeni soyunmuş olduğu belliydi ve şimdi saç örgülerini kafasının etrafına taç gibi sarıyordu - ilk kez nehrin kenarında yaptığı gibi. Bunu düşününce, sanki bir bardak saf alkol içmiş gibi, diyakozu ateş bastı. Perdeyi kaldırma niyetiyle, pencereye doğru parmaklarının ucunda yürümeye başladığında, arkasında biri hapşırdı. Diyakoz irkildi, döndü ve *onu* Martha'nın kapısında gördü. Yüz belirsizdi. Tek görebildiği yukarı kaldırılmış yaka ve gözlerinin önüne doğru indirilmiş bir tabak gibi beyaz ve şık denizci şapkası.

Diyakoz titreyen parmaklarıyla cebindeki – uzaktaki, uzaktaki, yüz verst ötedeki - baltayı hissetti. Hayır, sonra! *O* önce bahçeye girsin! Ve kendisi devam etti, ışıklı pencereyi geçti, Perelygin evinin yıkıntılarını geçti. Sonra arkasına baktı: Denizci şapkası bahçe kapısının dar yola açıldığı yerde köşeyi dönüyordu. Martha'nın penceresi karardı, bu bir ziyaretçi beklediği anlamına geliyordu.

Diyakoz bir dakika kadar oyalandı - Leo Tolstoy'daki bombaların etrafında dönüp durarak patlamayı geciktirmesi gibi. Baltayı çıkardı, her nedense paltosunun ucuyla sildi, sonra çitin üzerinden bahçeye atlayarak ıslak, hışırtılı leylakların arasından, ikisini halletmek, *onu* ve bu öyküyü tek bir darbeyle bitirmek için banka doğru bir bomba gibi atıldı.

Uzun zamandır nasırlaşmıştık; artık insanların öldürüldüğünü duymuyorduk. Diyakoz baltayı sallarken kimse duymadı. On sekizinden ellisine kadar herkes barışçıl devrim yararına akşam yemeği hazırlığıyla meşguldü: Kızartılmış ringa balığı, ringa balığı yahnisi, ringa balığı tatlısı. Sokakta bir yerde Susin elinin arasında tuttuğu bir anahtarla yerde yatıyor. Leylakların kokusu açık pencerelerden içeri giriyor. Yoldaş Papalagi fırının yakınında yakalanan

beş adamı sorguluyor ve Pancake Sokağı'ndaki olayın akıbetiyle ilgili telefonla bilgi alıyordu.

Ama Pancake Sokağı'ndaki olay henüz bitmemişti. Bomba daha da çılgıncasına dönüyordu. Diyakoz bankta kimseyi bulamadı. Çizikler içinde, ıslak, alev kırmızısı, hızla Pancake Sokağı'na gitti. Köşede durdu, hâlâ dönüyordu ve mayıs leylaklarının arasında beyaz denizci şapkasını ona doğru hızla süzülürken tekrar gördü.

Aniden Diyakozun içinde Marthizm'e ayrılan oda karardı ve ışık başka bir odada yandı - Marx, Sterlingov ve diğer heybetli tüylü adamların olduğu odada. Çünkü, elbette, tüylü Sterlingov - Marx, diyakozu gözaltına almak için denizci şapkasını göndermişlerdi. Bu karanlıktaki gün ışığı gibi açıkça ortaya çıkmıştı. Koşmalı - neresi olursa, ayaklarının onu götüreceği herhangi bir yere!

Diyakoz – iri yarı - Pancake Sokağı'ndan süratle aşağıya doğru koştu ve kendi sallanan kollarını gördü. Ama bu tam olarak o değildi; kendisi, bir nokta kadar minik, sokağın ortasında durdu ve diğerinin koşmasını seyretti. Ve birden karnına bir korku saplandı. Diğerine, iri yarı olana, dikkat etti, geri geri koşuyordu, milislerin danstaki geri adımları gibi... Ve şimdi... Şimdi Perelygin evinin kömürleşmiş duvarlarını geçerek geri geri gidiyordu. Durmalı, ne olduğunu anlamalı. Diyakoz duvardaki açık, kapısız boşluktan içeri daldı ve zorlukla nefes alarak çömeldi.

Yoğun bir küf kokusu vardı - o yıl bütün boş evlerde olduğu gibi. Yukarıdan, siyah dikdörtgenin içinden yıldızlar Rusya'ya ilgisizce baktılar, yabancılar gibi. Diyakoz bir an için, bir soluk sesi, mezarlıktan çan sesleri (üçüncü kez!) ve silah sesleri duydu. Elbette, bir adamın bütün bunları aynı anda duyması, yıldızları görmesi, pis kokuyu alması

imkânsızdı. Dolayısıyla, diyakoz tek değildi, ama...

Duvarın arkasında boğuk, suda şapırdayan ayak sesleri. Diyakoz yavaşça, katlanır metre gibi, eklemlerini birer birer açarak ayağa kalktı, duvardaki delikten dışarı baktı ve soluğu kesildi: Denizci şapkalı adam kendini ikiye katlamıştı ve şimdi - ikisi, iki denizci şapkası - çömeliyor ve kibrit yakıyor, diyakozun ıslak topraktaki ayak izlerini inceliyordu. Diyakoz daha fazla dayanamadı; bağırarak, kütüklerin, ocakların, tuğlaların üzerinden atlayarak Perelgyin evinin karşısına geçti. Diyakoz *onun* ayağının takıldığını, tökezlediğini ve iki sesle küfür ettiğini duydu, adam geride kalmıştı.

Diyakoz, mezarlığa ulaşıncaya kadar siyah pamuk yünüyle dolu boş ara sokaklarda koştu; mezarlık, Pancake Sokağı'ndan hemen sonraydı. Orada tel örgüye takıldı, mezarlığın çukurlaştığı yerde, o yıl ölülerin toplu mezarlara gömüldüğü yerde. Alnından gözlerine tuzlu, ekşi damlalar süzüldü. Diyakoz yüzünü sildi ve bir mezar taşının üstüne oturdu. Soluk kesen kırmızı bir ay çıktı ve diyakoz mermer bir levha gördü, üstünde altın sarısı harfler: DOKTOR I. I. PHENOMENOV, MUAYENE SAATLERİ, 10'DAN 2'YE KADAR. Levha daha önceden doktorun kapısında asılıydi ve doktor mezarlığa getirildiğinde, mezar taşına vidalanmıştı. Diyakoz, kafasıyla ilgili bir sorunu olduğunu açıkça anladı. Gerçekten bir doktorla görüşmek zorundaydı ve Phenomenov'un muayene başlangıç saatini beklemeye karar verdi.

Ama kaderinde doktora görünmek yoktu. Beyaz denizci şapkalı *o* mezarlığın tel örgülerinde tekrar göründü. Ve kendini inanılmaz bir hızla çoğaltti: Şimdi artık iki tane değil, beş taneydi- beş tane denizci şapkası altında. Diyakoz bunun son olduğunu biliyordu, kaçış yolu yoktu ve bağırdı, "Pes

ediyorum! Pes ediyorum!"

Tutsak getirildiğinde, Papalagi yeşil lambayı çevirdi ki bütün ışık tutsağı aydınlatsın ve sordu : "İsim?"

"İndikoplev," dedi diyakoz.

"Ah, İn-di-kop-lev! Anladım! Sosyal köken? Anne, baba?"

Uzakta bir yerde, yüz verst uzaklıkta, diyakoz bir işe yaramayacağını biliyordu, dedesinin papaz olduğunu söylemenin bir şeye yaramayacağını biliyordu. Çıplak burnunu eliyle örttü ve elinin arasından tereddütle mırıldandı, "Ben... Onlar... Annem babam yok."

Papalagi korkutucu siyah bıyığını ona doğrulttu - bir çift boynuz gibi. "Saçmalamayı bırak! İtiraf et!"

Diyakoz yıkıldı. Demek her şey biliniyordu! Artık hiçbir şey fark etmezdi.

"İtiraf ediyorum" dedi. "Haç çıkardım. Dini bırakmama rağmen herkesin gözü önünde haç çıkardım, itiraf ediyorum."

Papalagi köşedeki birine döndü. "Nesi var bunun? Salak ayağına mı yatıyor? Pekâlâ, denesin bakalım!" Papalagi bir düğmeye bastı.

Ve sonra *o* girdi - kararsız, jelatin yüz, denizci şapkası ve yukarı kaldırılmış yakayla. Diyakozun beti benzi attı ve geriye çekilirken mırıldanmaya başladı. "Bu o... Beş şapka – aynısı... Lütfen, yapma.,, İs..adına... Demek istediğim, hayır, hayır, İsa adına değil!"

Papalagi şapkaya baktı ve bıyığı öfkeyle dikleşti. Sonra deli taklidi yapan tutsak devrimciyi işaret etti: Bunu 10 numaralı hücreye götür. Ve bana hemen rapor ver!"

Diyakoz götürüldü. Bundan sonra, şık denizci şapkası içindeki beş kişi ofiste sıralandığı zaman,

Papalagi bağırdı, " Nedir bu maskaralık? Ne biçim şapka, bu ne manasızlık? Kimin fikriydi bu?"

Masaya yakın olan ellerini cebinden çıkardı, şapkasını başından aldı ve ellerinde çevirdi.

"İşte, Yoldaş Papalagi... Dağıttıkları özel giysi, gördüğünüz gibi... Giyilmesi için... Demek istediğim, emirlere göre..."

"Hemen çıkar onları! Duydun mu?"

Ve beş tane özel giysi muntazam bir öbek halinde masaya kondu.

Bu, özel giysiyle ilgili gizemin sonu. Ve aynı zamanda başka X kalmadığından ve diyakoz da gecikmiş cezasını aldığından, öykümüzün de sonu. Alınacak derse gelince (her masaldan çıkarılacak bir ders vardır), bu apaçık ortada: Asla rahiplere güvenme, sözüm ona dini reddetseler bile.

(1926)

SÖZ YOLDAŞ CHURYGIN'DE

Benim saygıdeğer vatandaşlarım - ve devrim anılarını andığımız bu önemli gecede saygısızca en arkada kıkırdayan sevgili hanım vatandaşlarım - soruyorum size, vatandaşlar, benim anılarıma katılmayı siz de arzuluyor musunuz? O zaman, rica ederim kıkırdamadan oturun ve konuşmakta olan konuşmacıya müdahale etmekten sakının.

Öncelikle, benim anılarım diğerlerininkine oranla sade ve basit acı gerçekler olduğu için belki de affınıza sığınmalıyım. Çünkü burada söylediğim her şey düz yazıdaki kadar yalın, ama benim öyküm düz yazı değil; sadece Kuyman köyünde, benim doğup büyüdüğüm sevgili Izbishchensk bölgesindeki doğal olaylar.

Bizim tüm dünyamız sık bir ormanın içinde konumlanmış, yakınında hemen hemen onun gibi geri kalmış bir kasaba yok ve o bölgelerde yaşam karanlık ve cehalet içinde devam eder - zebraların arasında gibi veya bir tür kabile gibi varsayabilirsiniz. Elbette ben de dâhil olmak üzere - on altı yaşına kadar- sosyal bilinç olmadan ve hatta dine inanarak yaşadık. Ama şimdi, elbette, bütün bunlar bırakıldı ve bitti, amin. Kardeşim Stepka- ruhu cennette şad olsun! – yirmi beş yaş civarındaydı ve ayrıca uzun boylu ve okumuş sayılırdı. Stepka'nın dışında, başka bir kahramanımız daha vardı - şarapçının oğlu Yegor, o da cephede hayatının kanını dökmüştü.

Ama bütün bunlar kapitalizm sırasında olmuş-

tu, ayrıca üç verst uzakta düşman sınıfından örümcek kişilikli biri vardı – bahsettiğim, toprak sahibi Tarantayev - doğası gereği kanımızı emdi ve yabancı ülkelerden eve dönerken her çeşit şey getirdi, örneğin, çıplak heykeller. Ve bu heykelleri öylece bahçesine koydu, özellikle mızraklı olan, bir çeşit tanrı - bizim Hıristiyan Ortodoks olan gibi değil, ama yine de tanrı. Ve şarkılarla, fenerlerle bahçede partiler yapılırdı ve bizim köylü kadınlarımız eskiden çitin arkasında durup ağızları bir karış açık, izlerlerdi. Stepka da.

Stepka deli falan değildi, ama bir şekilde tuhaftı ve içinde bir şey hasarlıydı, o yüzden hiçbir zaman onu askere almadılar ve ailemizin

işsiz *güçsüz bir üyesi olarak kaldı. Herkes ona imrendi, her şeyine ve o da içini çekerek, kitap okudu. Ama ne tür kitaplar, soruyorum size,* o Çar yanlısı, ona sahip miydik? Kitaplar değil, ama eğer biri öyle derse, toplumun tortusu ya da kısaltırsak gübredir. Ve tüm halk kütüphanesi, eğer izin verirseniz, ölünün başında Psalter[33] okuyan, kırk üç yaşındaki yardımcı hemşire Agafya[34] gibiydi.

Elbette, doğal olarak Stepka kafasını bu kitaplarla doldurdu ve saçma sapan şeyler yapmaya başladı. Geceleri bazen uyanır, ranzadan aşağıya bakardım ve işte orada, ikonun önünde inançla

33 Psalter(Zebur-MezmurlarKitabı):Tanrı tarafından Davut Peygamber'e gönderildiğine inanılan, içinde Davut Peygamber'in Tanrı'ya yakarışları ve ilahileri olan kutsal kitap. (ÇN)

34 Leo Tolstoy-Anna Karenina. Bir karakter. (ÇN)

oturmuş dişlerinin arasından tıslıyor, "Be-ni du-yu-yor-mu-sun? Du-yu-yor-mu-sun?" Bir keresinde, eğlence olsun diye, ona "Duyuyorum, duyuyorum" dedim, ürktü ve bu kadar yükseğe zıpladı! Ama sonra kendimi daha fazla tutamadım, kahkahayı bastım. Stepka beni öylesine sarstı ki, ciğerlerimi ve karaciğerimi, hangisi ne olduğunu bilemedi – nefesimin düzelmesi hayli zaman aldı.

Sonra sabahleyin, Stepka babamızın bacaklarına kadar eğildi. "Bırak manastıra gireyim," diye yalvardı. "Sizler gibi yaşayamam, çünkü içime yabancı bir duygu saplandı." Ve babam ona, "Stepka," dedi, "Sen gerçekten budalasın, başka bir şey değil. Yarın şehre gidiyorsun, amcan Artamon'la çalışmaya." Stepka kutsal kitaptan her türlü kelimeyi söyleyerek tartışmaya başladı. Ama babamız aptal bir adam değildi ve üstelik kurnaz bir adamdı. O yüzden Stepka'ya dedi ki, "Ayrıca kutsal kitabında ne diyor? Her orospu çocuğu annesini ve babasını dinlemeli. Bunlar gerçek kutsal kelimeler." Ve böylece Stepka'nın sesini kutsal kitapla kesti ve Stepka pes etti; şafakta, bir fabrikada bekçi olarak çalışan amcası Artamon'a gitti.

Ve işte, söyledikleri gibi, sizin için hayatın kuşbakışı görünümü: Burada örneğin, bütün hızıyla çalışan bir fabrika ve Afrika sınırında bir yerde dağların akıl almaz uçurumları ve korkutucu bir savaş sürüyor; ama biz ormanımızda hiçbir şey görmüyoruz, erkekleri olmayan kadınlar danalar gibi avazı çıktığı kadar bağırıyorlar ve her şeyin üstünde, acı soğuk.

Zaman içinde, şarapçının gelini, cephedeki kocası Yegor'dan, Aziz George haçıyla birinci sınıf kahraman ilan edildiğini ve her an eve dönebileceğini içeren bir mektup aldı. Doğal olarak kadın çok sevindi ve temiz çoraplarını giydi. Bir öğleden sonra, Aziz Nicholas arifesiydi, babam ve ben onu görmek için dışarı çıktık; işte Yegorka, şarapçının oğlu, bir kızağın içinde elini sallıyor ve ne olduğunu anlayamadığımız kelimeler söylüyor, don nedeniyle ağzından bulut şeklinde duman çıkıyor.

Ben, doğal olarak, kahramanı göreceğim için çok heyecanlıydım, ama babam bana, "Bir süre bekleyelim, önce karısıyla bir araya gelmesi için fırsat tanıyalım," dedi ve tam bunu söylerken, Yegor'un kadını hızla bizim eve girdi. Gözlerinin feri kaçmış, felaket, elleri titriyor, karanlık bir sesle bağırdı: "Bana yardım edin, Tanrı aşkına, Yegor'la başa çıkmam için yardım edin!" Onu dövmüş olmalı diye düşünüyoruz - bir kadına destek olmamız lazım. Dolayısıyla ellerimizi yıkadık ve onunla gittik.

İçeri girdik ve baktık: Semaver kaynıyordu, ranzadaki yatak yapılmıştı, her şey derlenip toplanmış ve muntazamdı ve Yegor sandığın yanında sessizce duruyordu. Aslında durmuyordu, bir çuval gibi sandığa yaslanmıştı ve başı sandıkla aynı hizadaydı. Bacaklarına gelince, bacakları yoktu - baldırlarından itibaren kesilmişti.

Donmuştuk ve orada öylece durduk. Bir süre sonra, Yegor tuhaf ve çirkin bir şekilde gülmeye başladı- gülmesi içimi ürpertti - ve bize dedi ki, "İşte, mükemmel bir kahraman, birinci sınıf? Göz-

leriniz bayram etti mi? Şimdi beni yukarı kadının üstüne koyun, yardımınızla." Ve böylece karısı yatağa uzandı ve Yegor'u yerden kaldırıp uygun bir şekilde yatırdık. Dışarı çıktıktan sonra, kapıya hızla çarptım ve şu parmağımı sıkıştırdım, ama kayda değer bir acı hissetmedim: Yürüdüm ve Yegor'un sandığın yanındaki görüntüsü gözümün önünden gitmedi.

Akşam, elbette, bütün köy Yegor'un evinde toplandı, tüm erkekler ve kadınlar, hepimiz. Yegor ikonların altındaki bankta, duvara dayanmış ayakta duruyordu ya da oturuyordu, nasıl düşünürseniz. Eve gelen herkes dehşet içinde kafasını salladı ve sessiz kaldı, Yegor da sessizdi, sigara içiyordu. Ben ocağın yanında duruyordum ve karafatmaların dolaştığını ve duvarda hışırdadıklarını duydum.

Neyse ki, şarapçı geldi, baba, cebinden bir şişe votka çıkardı. Yegor, doğal olarak bir bardak içti ve kendine bir bardak daha doldurmaya başlamıştı ki birinin çocuğu mutlulukla *"Barin! Barin!"* diye bağırarak sokaktan içeri daldı. Baktık, gerçekten *Barin* Tarantayev kapıdan içeri girdi. Traş olmuş, üstünden güzel, pahalı bir koku yayılıyor - hafif yemeklere alışık olduğu anlaşılıyor. Bize başıyla selam verdi ve doğruca Yegor'a döndü. "Eh," dedi, "Seni tebrik ederim Yegor, tebrikler." Yegor yüzünün bir tarafıyla ve tatsız bir ifadeyle sırıttı ve sordu, "Beni neden tebrik ettiğinizi sorma cüretinde bulunabilir miyim?" *Barin* yanıt olarak ona, "Bizim onurumuz ve vatanımız için acı çekmiş bir kahramanımız olduğun ortada," dedi ve Yegor'un alt kısmında olan

çuval bezini kaldırdı ve bakmak için eğildi.

O anda, Yegor'un yüzü çarpıldı, dişlerini gıcırdattı ve adamın boynuna vurdu, tekrar tekrar. *Barin* panikledi ve Yegor'u iterek çuval gibi yana devrilmesine, ayağa kalkamayarak sadece, "Tutun şunu! Tutun şunu!" diye bağırmasına neden oldu. Diğerleriyle birlikte *Barin*'in üstüne atladım, kalbim tavşan kuyruğu gibi titriyordu ve dünyada onu boğazından tutmaktan başka bir şeye ihtiyacım yoktu. Kısacası - sınıf savaşı. *Barin* Tarantayev, kırmızı yüz, konuşmak için ağzını açtı, ama nefret dolu gözlerimiz karşısında sıçradı sanki ısırgan otları yığınına basmış gibi hızla kapıya koştu.

Bu zaferin etkisi altında, köylüler sakinleşti ve Yegor'a kesinlikle birinci sınıf bir kahraman olduğunu söylediler. Yegor doğal olarak bir kadeh daha yuvarladı ve nasıl kahraman olduğunu yavaş yavaş anlatmaya başladı, cephede bir çukurun içinde kaba ihtiyacını gidermek için çömeldiği zaman, kaba ihtiyaç yukarıdan aşağıya ayaklarına çarptığında? "Ama yakında," dedi, "İnsanların savaş hakkındaki bu aldatıcı görüşüne son vereceğiz. Çünkü kesinlikle biliyoruz ki şimdi bizden biri, bir köylü, Çar'ın sarayında, adı Grigory Yefimych[35]. Bütün bakanların üstünde ve onlara günlerini gösterecek." Köylülerimiz bunu duyduğunda hepsi duygulandılar ve sevinçle bağırdılar, elbette, hem savaş hem de üst tabaka hapı yuttu, bitti ve hepimiz umutlarımızı iktidarda olduğundan, köylümüz Grigory Yefimych'e bağladık. Ve size söyleyeyim,

35 Grigory Yefimych: Rasputin. (YN)

hemşerilerim, şimdi elbette bu Grigory Yefimych'le ilgili her şeyi çok daha iyi anlıyorum, ama o zaman haberler beni heyecanlandırmıştı.

Ve şimdi, geri kalan kısım. Yani, Yegor'un boynuna saldırarak *Barin*'e hakaret etmesinden sonra, bizlerle o örümceğin arası kopma derecesinde gerildi. Hançerli, safkan bir çerkesi girişi engellesin diye bahçe kapısında görevlendirdi. Daha önce, gazete ve başka şeyler için konağa gidebiliyorduk ama şimdi sadece tümüyle ormanın içinde yaşıyorduk, zebralar gibi ve dünyada olup biten olayların gidişatı hakkında hiçbir şey bilmiyorduk, örneğin, Petersburg'da.

Çok geçmeden, geçmiş Noel , sonra Shrovedit[36], don ve buzların erimesi geldi. Ve Shrovedit'te babam şehirdeki Stepka'dan beklenmedik bir mektup aldı. Sözünü ettiğimiz zamanda okuma yazmayı bilen olmadığından ve tek okuyan adam, sizin de tahmin edebileceğiz gibi Yegor olduğundan, bir grup insan Stepka'nın mektubunda yazanları duymak için onun evinde toplandı. Ve Stepka bu Tanrı konusunun batıl inançdan başka bir şey olmadığını; bu inanca karşı Marx denilen bir kitap olduğunu, çalıştığı fabrikada bunun kesinlikle bilindiğini yazmıştı. Ayrıca, başkent Petersburg'da bazı önemli ölümlerin olduğunu ve bu yüzden, yakın gelecekte ne büyük şeyler olacağını bekleyip göreceğimizi de yazmıştı. Fabrikadaki ücretlere gelince,

36 Shrovedit (Apakurya): Büyük Perhiz öncesi birkaç günlük günah çıkarma evresi. (ÇN)

bundan daha kötü olamazdı, bir aylık sadece dokuz buçuktu ve kendisi yakında buraya gelecekti.

Yegor bankın üstünde, pencere eşiğine dayalı olarak durdu ve elleriyle ekledi, "Görüyorsunuz," diye bağırdı, "Grigory Yefimych hakkında ne söyledim size? Bütün bunlar onun işi, bundan hiç kuşkum yok."

Mektupta ölümler hakkında net bir şey olmasa da ve Tanrı'yla ilgili yargı konusu biraz noksan da olsa, bütün bunların boşuna olmadığını derinden hissettik ve gerçekten de bekledik. Ne beklediğimiz hakkında hiçbir fikrimiz yoktu, ama ne demek istediğimi anlıyorsanız, vahşi bir köpek gibi - ifademi mazur görün - yangın olmadan tedirgin olmak. İşte öyleydik. Ve bunun yanı sıra, felaket bir don, her şey sessiz ve ormanda bir ağaçkakan gagasıyla hafifçe durmadan vuruyordu. Ve hepimiz, tıpkı ağaçkakan gibi dönüp dolaşıp aynı şeyi söylüyorduk - Grigory Yefimych.

Bu arada, bir gün ya da iki gün geçti; o zaman alacakaranlıktı ve siyah bir atın üstünde dörtnala dosdoğru Tarantayev konağına giden bir haberci gördük ve konağın arkasında batan güneş, soğuktan şişmiş ve kırmızı. Yegor doğal olarak komutanımızdı ve dedi ki, "Başlıyor. Ara vermeden konağı izleyin ve bana rapor verin."

Garantiye almak için, iki nöbetçi asker görevlendirdik: Ben ve başka bir arkadaş, kambur Mitka. Böylece çalıların içinde parmaklarımızı sıcak tutmak için üfleyerek oturduk ve malikânenin bahçesindeki her tedirgin edici sesi duyabildik, kö-

pekler havlıyordu ve biz titriyorduk. Bir süre sonra baktık, kötü bir söz olmadan kapı açıldı; leydi Tarantayev ve kızının içinde olduğu bir kızak birden dışarı fırladı, ikisi de haykırıyordu ve onların arkasından siyah atın üzerindeki haberci, leydiye bir köpekmiş gibi bağırdı, "*Git*!" Ve kızak bir yöne gitti, atlı diğerine - doğruca bize. Kambur Mitka beni çalıların içine çekmeye çalıştı, ama birden kanım kaynadı, sanki kendimi alkol buharıyla doldurmuştum ve ne yaptığımı bilmiyordum. Kollarımı sallayarak dosdoğru atlı adama koştum. Doğal olarak durdu ve sordu, "Ne oldu?" Atı suratıma soludu. Ben de açıkça dedim ki, "Burada bir şey yok, ama orada neler oluyor, sizler ne yapıyorsunuz?" "Bu," dedi, "Seni ilgilendirmez. *Git*!" Ama ben anlamlı bir şekilde gözünün içine baktım, "Peki," dedim, " Grigory Yefimych'e ne dersin? O seni ilgilendiriyor mu?" Ve hafif bir gülüşle cevap verdi, "Senin Grigory Yefimych hapı yuttu. Tanrıya şükür, uzun zaman önce temizlendi!" Ve dörtnala yoluna devam etti.

Bütün hızımla Yegor'a koştum. Evi köylülerle tıklım tıklım doluydu, herkes gergin bir bekleyiş icindeydi. Rapor vermeye başlarken, on altı yaşındaki masum yüreğim ağzıma geldi ve Grigory Yefimych biçimindeki yitip gitmiş mutlu hayalim için acıyla ağladım ve diğer herkesin iç çekerek donmuş gibi oturduğunu gördüm. Ve bu üzücü aranın sonunda Yegor talimatlarını verdi: Herkes yarın sabaha kadar yemek, uyku gibi çeşitli doğal ihtiyaçları için evlerine dağılacak.

Sonra yavaş yavaş, eğer Petersburg'daysanız bayraklarla ve diğer şeylerle zaferi, devrimin şenliğini göreceğiniz bu önemli sabah geldi, ama bizim oralarda hiç de öyle değildi. Elbette yine de biri uzaktaki gök gürlemesi ve olan şeylerin birbiriyle tümüyle ilişkili olduğunu söyleyebilir, ama her şeyin üstünde bu korkutucu don vardı. Bu nedenle keçe botların içinde hepimiz Yegor'un evinin önünde toplandık ve Yegor'u samanla dolu sepetin içine koyup havaya kaldırdık, bir anlamda, platformun üstündeymiş gibi ve onu kızağın içine koyduk. Yegor sepetin içinden talimatlarını vererek artık saatin çaldığını söyledi ve daha fazla dayanamadık, böylece bütün gücümüzle Taranteyev'in malikânesine hücum ettik. Koruyucumuz Grigory Yefimych'i nasıl öldürdüklerinin hesabını *Barin* versin ve belki, Tanrı'nın izniyle hâlâ sağdır. Elbette hepimiz topluca kar boyunca yürüdük ve kar güneş altında öyle maviydi ki, gözlerimizi sulandırdı ve içimiz çılgınca kaynıyordu, on yıl zincire bağlı oturmuş ve birdenbire kurtulup oraya buraya saldıran bir köpek gibi.

Taranteyev'in safkan çerkesi bizi kalabalık gördüğü an, kapıyı kapattı ve içerden her tür heyecan dolu gürültüler ve sesler geldi, bunlara *Barin* Tarantayev'in bize başkentte olağanüstü olayların olduğunu ve ağır sonuçlarla karşılaşmadan en iyisi eve gitmemiz ve gelişmeleri beklememiz gerektiğini söyleyen sesi de dâhildi. Yegor sepetinden ona yeterince beklediğimizi, beklerken iki fıçı dolusu bekleme yediğimizi ve artık gerçekleri bulmak zo-

runda olduğumuzu, hemen kapıyı açmasını, yoksa nasıl olsa onu kıracağımızı haykırdı.

Sonra sessizlik ve bir fısıldaşma duyduk, kapının gıcırdamasından sonra, yol boyunca çam ağaçlarıyla dolu hoş manzarayı gördük ve bütün bu görüntünün içinde, önümüzdeki olaylarda faydalı bir rolü olacak mızraklı heykel de vardı. Mükemmel bir sıra halinde içeri yürüdük, şöyle ki, Yegor önde sepetin içinde ve geri kalanlar arkada gruplanmış. Ve *Barin* sırtı bize dönük en önde, son sürat hedefine, evine doğru koşuyor. Birdenbire, Yegor'un elinde nereden çıktığı belli olmayan bir revolver belirdi ve *Barin*'e doğrultarak bağırdı, "Dur!" Bu toplum süprüntüsü revolveri görür görmez, bir kelime daha etmeden mızraklı tanrının yanında, bir heykel gibi kaskatı durdu. Sonra bize dedi ki, "Hata yapıyorsunuz. Ben Anayasal Demokrasi partiliyim." Ve Yegor ona sert bir biçimde, "Demek ki Grigory Yefimchy'le aynı düşünceleri paylaşıyorsun öyle mi? Konuş!" dedi. *Barin* buna sesi titreyerek cevap verdi: "Şey, hayır," dedi, "Bunu nasıl söylersin? Bu hain Grishka'nın öldürülmesinden hepimiz son derece mutluyuz." O anda, Yegor'un gözü döndü ve etrafına bağırdı, "Duydunuz mu dostlar? 'Hain' dedi!' Çok mutluyuz' dedi! Seni aşağılık herif! 'Ve bunun gibi sövgü sözleri.' Ve şimdi, seni bu tabancayla öbür dünyaya göndereceğiz"

Elbette, bir uzman olan Yegor, öldürmek için askeri eğitim almış bir adamdı ve bundan hiç rahatsız olmazdı. Ama bizim içimizde hâlâ biraz duygu kırıntısı vardı - canlı bir adamı öldürmek doğa-

mıza aykırıydı. Ve biz, deyim yerindeyse, aramızda fikir alışverişinde bulunurken, *Barin* Tarantayev orada hareket etmeden adeta bir ceset gibi duruyordu. Sadece bir kez, hatırlıyorum, burnundan çıkan damlayı sildi.

Ve burada kapının dışında, yolda, adam şeklinde yeni bir unsur ortaya çıktı, bize doğru son hızıyla koşuyor ve ellerini sallıyordu. Biz bakarken, yavaş yavaş bunun yukarıda bahsi geçen mektubunda yazdığı gibi, şehirden gelen Stepka olduğu ortaya cıktı.Yüzü parlıyordu, gözünden yaşlar süzülüyordu ve kollarını sanki kanatmış gibi sallıyordu, havanın arzusuyla her an yukarı uçacakmış gibi, bir kuş gibi. Ve bağırmaya devam ediyordu, "Kardeşlerim, kardeşlerim, hükümet devrildi, devrim yaptık ve kalbim bu beklenmedik özgürlükten dolayı yerinden fırlamak üzere, yaşasın!"

Bütün bunların ne demek olduğunu anlayamadık, sadece Stepka'nın içinin içine sığmadığını hissettik, dedikleri gibi, ruhun coşması, hatta bağırması bile sırtımızdaki tüyleri diken diken etti, işte Paskalya Bayramı'nın batıl inançları gibi, genel bir sevinç ve temel bir coşku vardı. Ve Stepka, gözlerindeki yaşları eldiveniyle silerek, Çar Nicholas'ın köşesine çekildiğini, bütün kokuşmuş sarayların temellerine kadar dünyadan silinmesi gerektiğini ve eski kutsal kitaba göre bir daha zenginlerin olmamasıve bizlerin fakir proleterler olarak yaşamamız gerektiği ama bugünlerde bütün bunların sevgili Marx'ımızın bilimine göre olduğunu söyleyerek yavaşça heykelin yanındaki banka oturdu.

Sonra hepimiz "yaşasın" diyerek bunu onayladık ve Yegoren yüksek sesiyle sepetinden bağırdı, "Sana Ortodoks Hıristiyan kalbimizle teşekkür ediyoruz, kahramanımız Stepka! Tanrı'nın yardımıyla – tüm zenginliklerini yok edeceğiz!"

Ve Stepka, köylülerimizden birinin elinden bir balta aldı ve heykelin üstüne atıldı, mızraklı olanın ve bütün gücüyle heykeli parçalamak için salladı. Ama o anda *Barin* Tarantayev ceset halinden çıktı ve bağırdı, "Bu değerli bir heykel, hiçbir suçu yok, ta Roma'dan kara yoluyla getirdim, paha biçilemez bir heykel, ismi de Mars."

Stepka'nın sonuç almadan elinin indiğini gördük ve canlı bir ifadeyle dedi ki, "Kardeşlerim! Tam size bu değerli ismi söylediğim anda, birdenbire önümüzde heykel seklinde gerçek görüntüsünü bulduk. Bunu Tanrı'nın bir işareti olarak görüyorum ve şapkalarımızı çıkarmamızı teklif ediyorum."

Size soruyorum, sayın hemşerilerim, sizden hepimizin karanlıkta yaşayan cahil insanlar olduğumuzu düşünmenizi rica ediyorum – Yalın Hindus[37] gibi diyebilirsiniz. Bunun sonucu olarak, oybirliğiyle hepimiz şapkalarımızı çıkardık ve dahası, şapkasız, bu değerli heykeli poposunun altından tutup Yegor'un olduğu sepetin yanına, kızağın içine koyduk. Ve Stepka bir karar aldı: bize bu heykeli sunduğu için iyi hizmetinden dolayı *Barin* Taranteyev'e zarar vermeden bırakacaktık; ama zenginlere ders olsun diye, mallarını nasıl yok et-

37 Maurice G.Hindus: Rus yazar. İlk kitabının adı Rus Köylüleri ve Devrim. (ÇN)

tiğimizi görecekti. Hepimiz bunu yine "yaşasın" diyerek onayladık - canlı bir adamın kanını dökmeden coşkuyla bir plan şekilleniyordu. Ama yine de beklentilerimizin tersine acı sonla sonuçlandı.

Şöyle ki, eve doğru yürüyüşe geçtik, Yegor'un olduğu sepet ve heykelin olduğu kızak biçimindeki öncü birliğimizle ve öncü birliğin yanında yürüyerek, Stepka'mız ve elleri bağlı *Barin*. Şüpheli gözler gibi pencereler bize ışıldadı ve özellikle bir tanesini hatırlıyorum, tam damın altında güzel bir güvercinin oturduğu tavan arasının penceresi. Ve Stepka yeniden mutlulukla gelen güzel gülüşüyle ve içtenlikle bağırarak, "Kardeşlerim, bu kaldırabileceğimden daha fazla! Yeni bir başlangıcın olduğu bugün, ne kadar olağanüstü ilk ve son gün yaşıyoruz!"

Ve tam bunu söylerken, güvercinin kanat çırptığını gördük ve tavan arası penceresinden hafif bir duman çıktı. Ve sonra, belki bir saniyenin onda biri zamanda, silah sesi gibi korkunç bir gürültü ve yukarıda belirtilen gülümsemesiyle Stepka'mız baş aşağı kar yığınının içine düştü.

Orada donmuş direkler gibi kaldık, bir başka kurşun heykelin parmaklarını uçurduğunda, kafamızı toplayacak zamanımız yoktu ve sonra Yegor, dehşet içinde küfrederek tabancasıyla tavan arası penceresine iki ve *Barin* Taranteyev'in sırtına da bir tane kurşun sıktı, *Barin* yerde, Stepka'nın yanında ölmüş yatıyordu. Ve Yegor, nefret içinde, ona üç kurşun daha sıktı, bir taraftan da söyleniyordu: "Ve bu Stepka için! Ve bu Grigory Yefimych için! Ve bu da her şey için!"

Ve sonra, elbette, bağırış çağırış ve olayların son, acımasız raddesi - ya da kısacası, toptan yok ediş. Masum karın her tarafında cam kırıklarını ve diğer ev eşyalarını görebilirsiniz, ruhunu teslim etmiş ayakları havada olan divan gibi ve Taranteyev'in safkan çerkesinin parçalanmış cesedini, elbette tavan arasının penceresinden ateş eden oydu, Yegor'un asker elinden çıkan bir kurşunla öldürülmüştü. Ayrıca hatırlıyorum, ince bir dalın üstünde, altın yaldızlı bir kafes ve içinde yabancı bir kuş yukarı aşağı sıçrıyor ve bütün gücüyle ciyaklıyordu.

Zaman içinde, doğa kuralları gereği gece ve çok iyi bilinen yıldız sistemleri geldi, sanki hiçbir şey olmamış gibi bakıyorlar ve karanlıktan sadece zamansız kızıl şafak yükseliyor - ya da kısaca eski malikânenin son alevleri. Ve bunlarla beraber, köyde tam bir sessizlik hâkim, bütün köpekler uluyor; Stepka, maktul olarak yüzünde bir gülümsemeyle halk evinde ikonların altında yatıyor, onun yanında heykel ve rahibe Agafya, kırk üç yaşında, mezmurlar kitabını okurken ve gözyaşlarıyla köy halkı.

Ve işte sanki bir rüyaymış gibi, çeşitli karanlık olaylarımızın sonu ve ondan sonra tümüyle sınıf bilincine ulaşmış bir gün doğumu. Şöyle ki, gerçek bir konuşmacıdan bir ziyaret. Ve sonra olayların cereyan ettiği bu evre hakkında bütün gerçeği öğrendik ve Grigory Yefimych, ya da kısaca, Grishka, bir kahraman değildi, hatta tam tersine ve bu heykelimiz de tümüyle bir yanlış anlama nedeniyle ortaya çıkmıştı.

Ve son olarak, görüyorum ki başlangıçta gülerek oturan hanım vatandaşlar, bütün bunların bizim karanlık kültürümüzün acı gerçeği olduğunu görerek şimdi tam tersi bir bakışa sahipler ve tamamıyla onlara katılıyorum, Tanrı'ya şükür, bunlar şimdi geçmişin arka planında kaldı. Burada imza olarak nokta koyacağım, sevgili hemşehrilerim ve sizin bilinmeyen saflarınıza katılacağım.

(1926, 1927'de basılmış)

TAŞKIN

1.

Dünya, Vassilievsky adasının çevresinde, uzaktaki bir deniz gibi sere serpe yatıyordu; dışarda, dünyada savaş olmuştu, sonra da devrim. Ama Trofim Ivanovich'in kazan dairesinde çalıştırdığı kazan her zaman olduğu gibi harıl harıl çalışmış ve manometre aynı dokuz basınç birimini göstermişti. Sadece kömür farklıydı: Daha önce Cardiff'ten gelirdi; şimdi Donetsk Havzası'ndan geliyordu. Yeni kömür kırılgan; un ufak oluyor ve siyah toz her yerin içine işliyordu. Hiçbir şey bu tozu temizleyemiyordu. Bu siyah toz sanki evdeki her şeyi de belli belirsiz bir şekilde kaplamıştı. Dışarıdan bakıldığında hiçbir şey değişmemişti. Trofim Ivanovich ve Sofya her zamanki gibi yaşamaya devam ediyorlardı, çocuksuz. Sofya, neredeyse kırk yaşında olmasına karşın hâlâ bir kuş kadar hafif ve sıkı bir vücudu vardı. Dudakları, herkese sonsuza kadar kapalıydı ama akşamları Trofim Ivanovich'e hâlâ açılıyordu. Ama yine de, hiçbir şey aynı değildi. Farkın ne olduğu belli değildi, henüz kelimelerle şekillenmemişti. Kelimeler çok sonra geldi, sonbaharda ve Sofya hatırladı. Bir cumartesi gecesiydi; çok fazla rüzgâr vardı; Neva'nın suyu yükseliyordu.

O gün kazan dairesindeki su ölçer patlamıştı. Trofim Ivanych yeni bir tane almak için tamir atölyesi bölümüne gitmek zorunda kalmıştı. Bir süredir tamir atölyesine uğramamıştı ve içeri girdiğinde, kendini yanlış yere girmiş gibi hissetti. Daha önce, buradaki her şey kıpırdar, çınlar, uğuldar, şakırdı - sanki rüzgar, çelik orman içindeki çelik yapraklarla

müzik çalıyormuş gibi. Şimdi bu ormanda sonbahardı. Şanzıman kayışı boşta sallanıyordu, sadece üç veya dört makine uyur gibi çalışıyordu, bir yerde bir rondela monoton bir şekilde gıcırdıyordu. Bu onun sanki bilinmeyen bir nedenle kazılmış boş bir çukura gelmiş gibi dönmesine neden oldu ve aceleyle kazan dairesine geri döndü.

Akşam eve geldi, hâlâ bezgin. Yemeğini yedi ve dinlenmek için uzandı. Uyandığında o his gitmişti, unutmuştu. Ama canı sıkkındı, sanki bir rüya görmüş ya da bir anahtar kaybetmiş gibi ve rüyanın ne hakkında olduğunu ya da anahtarın nereden geldiğini hatırlayamadı. Ancak akşam hatırladı.

Denizden esen bir rüzgâr, tüm gece boyunca pencerelere vurdu. Pencere camları çınladı. Neva'daki su yükseliyordu. Ve yeraltı damarlarıyla Neva'ya bağlıymış gibi kan da yükseliyormuş gibiydi. Sofya uyumadı. Trofim Ivanych karanlıkta Sofya'nın dizini eliyle buldu, çok uzun zamandır bir aradaydılar. Ve yine her şey yanlıştı, yine o tuhaf boş çukur vardı.

Hareketsiz yattı, pencere camları rüzgârın baskısı altında monoton bir şekilde çınladı. Ve birden hatırladı: Rondela, atölye, boşta sallanan kayış...

"İşte bu," Trofim Ivanych yüksek sesle söyledi.

"Ne oldu?" diye sordu Sofya.

"Çocuğun yok, olan bu."

Ve Sofya anladı: Evet, olay buydu. Ve biliyordu: Eğer çocuk yoksa Trofim Ivanych gider, kurumuş fıçıdan damla damla çıkan su gibi, fark ettirmeden ondan uzaklaşır. Öyle bir fıçı kapılarının arkasında koridorda duruyordu. Trofim Ivanych uzun zamandır yeni halkalarla onu tamir etmeyi planlıyordu

ama hiç zaman bulamamıştı.

O gece - sabaha doğru olmalı - kapı sallanarak açıldı ve fıçıya çarptı. Sofya sokağa fırladı. Son olduğunu biliyordu, geri dönüş asla olamazdı. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak karanlıkta birinin kibritler yaktığı yere, Smolensk arazisine doğru koştu. Ayağı takıldı ve düştü, elleri ıslak bir şeye çarptı. Sonra ışığı açtı ve ellerinin kanla kaplanmış olduğunu gördü

"Uyan, neden çığlık atıyorsun?" Trofim Ivanych ona sordu. Sofya uyandı. Gerçekten kan vardı, ama onun her zamanki, aylık kanamasıydı.

Eskiden, yürümenin rahatsızlık verici olduğu, kalçasının üşüdüğü, kirli olduğu o günler sıradan günlerdi. Bu kez, kendini her ay yargılanıyormuş gibi hissetti ve kararı bekledi. Gün yaklaştıkça uyuyamadı, ikisi de korku içinde ve sabırsız; belki bu sefer gelmez, belki bir bakarsın o... Ama hiçbir şey olmadı. İçinde sadece boşluk vardı, bir çukur. Birçok kez gece çekinerek Trofim'in ismini fısıldayıp ona doğru dönmesini umarken, Trofim'in uyuyormuş gibi davrandığını fark etti. Ve sonra Sofya rüyasında yeniden gece tek başına Smolensk arazisine koştuğunu gördü. Çığlık attı ve sabahleyin dudakları her zamankinden daha sıkı kapalıydı.

Gündüz, güneş hiç durmadan bir kuş gibi dünyanın etrafında döndü. Dünya bütün çıplaklığıyla ortadaydı. Alacakaranlıkta bütün Smolensk arazisi aşırı heyecanlanmış bir at gibi buhar çıkarıyordu. Bir nisan gününde duvarlar çok inceldi, Sofya avludaki çocukların bağırışlarını rahatça duyabiliyordu: "Yakala onu, yakala onu!" Sofya onun marangozun kızı Ganka olduğunu biliyordu. Marangoz üst katta yaşıyordu ve hasta yatıyordu - herhalde tifüsten.

Sofya aşağıya avluya çıktı. Mahalledeki dört erkek çocuk tarafından kovalanan Ganka kafası geriye doğru Sofya'ya koştu. Ganka, Sofya'yı gördüğünde omzunun üstünden çocuklara bağırarak bir şeyler söyledi ve sakin bir şekilde Sofya'ya yaklaşırken yavaşladı. Ganka ısı yayıyordu, hızlı nefes alıyordu, küçük siyah doğum lekesi olan üst dudağı titredi. "Kaç yaşında" diye düşündü Sofya. " On iki, on üç? ..." Tam olarak Sofya'nın evli olduğu süreydi bu; Ganka onun kızı olabilirdi. Ama başkasınındı, ondan çalınmıştı...

Birden Sofya'nın midesinde bir şey kasıldı ve kalbine doğru yükseldi. Ganka'nin kokusundan ve hafif titreyen siyah lekeli dudağından nefret etti. "Babamı görmeye bir kadın doktor geldi; babam bilincini yitirmişti," dedi Ganka. Sofya, Ganka'nın dudaklarının titrediğini gördü. Kız başını öne eğdi; gözyaşlarını bastırmaya çalıştığı belliydi. Ve birden acıma ve utançla Sofya'nın içi sızladı. Ganka'nın başını tutup göğsüne bastırdı. Ganka ağlayarak kollarının arasından çıktı ve avlunun en karanlık köşesine koştu. Oğlan çocukları onun arkasından fırladılar.

İçinde bir yere kırık bir iğne gibi saplanan keskin acıyla, Sofya marangozun odasına girdi. Kapının sağında kadın doktor lavaboda ellerini yıkıyordu. Dik memeli, küçük ve kalkık burunlu, kelebek gözlüklü bir kadındı.

"O nasıl?" diye sordu, Sofya.

"Yarına kadar yaşar," doktor neşe içinde cevap verdi. "Ve sonra senin ve benim yapacak daha fazla işimiz olacak."

"İş? Ne işi?"

"Ne işi mi? Bir erkek eksilmiş olacak, o yüzden daha çok çocuk yapmak zorundayız. Senin kaç tane var?" Doktorun memesinin üstündeki düğmelerden biri açıktı; kapatmaya çalıştı ama bluzun yanları birbirine yetişmedi. Güldü.

Ağzını zorlukla açtıktan biraz sonra, "Ben... Benim hiç yok," dedi Sofya.

Marangoz ertesi gün öldü. Akrabaları olmayan bir duldu. Mahalleden bazı kadınlar geldi ve aralarında fisildaşarak kapıda durdular. Kalın bir şal bağlamış bir tanesi, "Kuzum, burada dikilip durmanın ne yararı var?" dedi ve iğneyi dişlerinin arasında tutarken şalını çıkarmaya başladı. Ganka ayakları ince, çıplak, zavallı, kamburlaşmış şekilde yatağında oturmuştu. Dizlerinin üstünde dokunulmamış bir dilim siyah ekmek duruyordu.

Sofya aşağıda kendi dairesine gitti; akşam yemeğini hazırlaması gerekiyordu - Trofim Ivanych yakında evde olur. Her şeyi bitirip sofrayı hazırlamaya başladığında narin, bir tek yalnız yıldızla delinmiş olan gökyüzü kararmaya başlamıştı. Yukarıda kapılar çarptı: Ganka hâlâ kucağında ekmek dilimiyle hareketsiz otururken, komşular işlerini bitirmiş olmalı ve şimdi ayrılıyorlar.

Trofim Ivanych eve geldi. Masanın yanına oturdu, geniş, kısa bacaklarıyla - sanki ayakları bileklerine kadar toprağa kök salmıştı.

"Marangoz öldü," dedi Sofya.

"Ah-h, öldü mü?" Trofim Ivanych aldırmaz bir ifadeyle sordu. Torbadan bir somun ekmek alıyordu; ekmek bugünlerde ölümden daha olağandışı ve nadirdi. Adam ekmeğin üstüne eğildi, onu dikkatle dilimlemeye başladı ve Sofya birden - san-

ki onca yıldır ilk defaymış gibi –onun kızarmış, çökmüş yüzünü, çingene kafasını, saçında tuz serpilmiş gibi duran beyazları gördü.

"Hayır, hiç olmayacak, hiç çocuk olmayacak!" Sofya'nın sızlayan kalbi çaresizce feryat etti ve Trofim Ivanych bir dilim ekmek aldığı sırada, iğnenin ucu kadar keskin bir nisan yıldızı pencereden içeri bakarken, Sofya üst katta kucağında ekmekle yatakta tek başına oturan Ganka'nın yanındaydı Gri saç, Ganka, ekmek, boş gökyüzündeki yalnız yıldız - bütün bunlar akıl almaz bir şekilde bir tek yerde birleşmişti ve kendisinin bile beklemediği şekilde Sofya dedi ki: "Trofim Ivanych, Ganka'yı yanımıza alalım, bizimle yaşasın..." Devamını getiremedi.

Trofim Ivanych şaşırmış bir şekilde ona baktı ve sonra kelimeler kömür tozlarının arasından ona ulaştı, derine indi ve gülümsemeye başladı - yavaşça, ekmek torbasını açtığı kadar yavaş. Gülümsemesi tamamen yüzüne yayıldığında, dişleri parladı ve yeni biryüzle dedi ki: " Haklısın, Sofya! Onu buraya getir, üçümüze yetecek kadar ekmek var."

O gece Ganka onların mutfağında uyudu. Sofya yatağında yatarken, kızın yatağına yerleşmesini hatta nefes almasını bile dinledi. Sonra kendi kendine, "Şimdi artık her şey çok daha iyi olacak," diye düşündü ve uykuya daldı.

2

Çocuklar, avluda şimdi yeni oyunlar oynuyorlardı. En sonuncusu 'kolchak'tı. 'kolchak' olan saklanırdı; diğerleri onu arar, sonra davul sesleri ve şarkılar eşliğinde sopalarıyla ona ateş ederlerdi. Gerçek Kolchak[38] da vurulmuştu. Artık kimse at eti yemiyordu. Dükkânlar şimdi şeker, galoş, un satıyorlardı. Fabrikadaki kazan hâlâ Donetsk kömürüyle ısınıyordu, ama Trofim Ivanych sakalını kesmişti ve kömür tozu kolayca yıkanıyordu. Yıllar evvel, evlenmeden önce yüzünü hep tıraş ederdi; şimdi o zamanlara geri dönmüş gibi oldu. Hatta bazen eskisi gibi gülüyor, dişleri akordiyon tuşları gibi beyaz parlıyor.

Bu genellikle kendisi ve Ganka evdeyken pazarları olurdu. Ganka okulunu bitirmek üzereydi. Trofim Ivanych ona gazeteyi yüksek sesle okuturdu. Ganka hızlı ve akıcı okurdu, ama bütün yeni sözcükleri değiştirerek: "Seberferlik", "Merkezi Blim Yötenimi."

"Ne, ne?" Trofim Ivanych kahkahadan kırılarak sordu.

"Merkezi Blim" diye Ganka sakince tekrarladı. Sonra geçen gün okula yeni gelen ve dünyada bedenler olduğu gibi, gökyüzünde de bedenlerin olduğunu onlara anlatan öğretmenden bahsetti.

"Ne bedeni?" Trofim Ivanych gülmesini tutma-

38 A.V.Kolchak karşı devrim mücadelesinin başlangıcında Çarist Amiral ve lider. Esir alındı ve Bolşevikler tarafından 1920 yılında vuruldu. (YN)

ya çalışarak sordu.

"Şey, ne bedeni! Bunun gibi!" Ganka parmağıyla elbisesinin altındaki dik ve küçük memelerini gösterdi.

Ve Trofim Ivanych gülmesini daha fazla bastıramadı ve gülerken, basınç altındaki kazan vanaları gibi burnundan ve ağzından buhar püskürdü.

Sofya, onlardan ayrı, yalnız oturuyordu. Merkezi Bilim Yönetimi, cennetlik bedenler, elinde gazeteyle Ganka - bütün bunlar ona eşit derecede uzak ve anlaşılmazdı. Ganka konuştu ve sadece Trofim Ivanych'le birlikte güldü. Sofya ile yalnız kaldığında sessizdi; sobayı yakar, bulaşıkları yıkar ve kediyle konuşurdu. Sadece bazı zamanlar yeşil gözleri yavaşça, dikkatle Sofya'ya dönerdi, belli ki onun hakkında düşünürdü, ama ne? Kendi düşünceleri içindeki kedilerin gözlerini dikip yüzünüze bakmaları gibi - ve birden, o dikkatle inceleyen yeşil gözlerin, o anlaşılmaz kedigil düşüncelerinin altında tedirgin olursunuz. Sofya da paltosunu giyer, kalın şalını başına sarar ve dışarı bir yerlere giderdi - dükkâna, kiliseye veya sadece Mala Prospect Caddesi'nde karanlıkta dolaşmaya – Ganka'yla yalnız kalmamak için. Hâlâ donmamış siyah sulama kanalları, demirden yapılmış eski çitleri yürüyerek geçer ve içindeki kasvetli boşluktan başka hiçbir şey hissetmezdi. Maly'de kilisenin karşısında pencereleri parça parça olmuş boş bir ev vardı. Artık orada kimsenin yaşamayacağını ve o evin bir daha asla mutlu çocukların seslerine tanık olmayacağını Sofya biliyordu.

Bir Aralık gecesi tesadüfen evin yanından geçti. Her zaman olduğu gibi eve bakmadan geçmek için acele etti. Bir an gözünün ucuyla, uçan bir kuşun görebileceği gibi, boş pencerelerden birinde bir ışık parıltısı gördü. Durdu. Olamaz! Adımlarının üzerinden geçerek kare boşluğa göz attı. İçeride, kırık tuğla döküntülerinin ortasında ateş yanıyordu ve onun çevresinde giysileri yırtık pırtık dört tane sokak çocuğu. Bir tanesi yüzü Sofya'ya dönük, kara gözlü - çingene olmalı - zıplayarak dans ediyordu; göğsünde gümüş bir haç zıplıyordu, dişleri ışıldadı.

Boş ev canlanmıştı. Çingene çocuk bir şekilde Trofim Ivanych'i andırıyordu. Sofya birdenbire kendisinin de canlandığını hissetti, her şey hâlâ değişebilirdi.

Heyecanla yolun karşısındaki kiliseye girdi. Trofim Ivanych'in fabrikadaki diğer işçilerle birlikte cepheye gitmek için ayrıldıkları 1918 yılından beri oraya gitmemişti. Ayin, aynı eski, beyaz saçlı, kısa boylu rahip tarafından yönetilmişti. İlahiler söylemek içini ısıttı, buz eriyordu, içindeki kış yok oluyordu; karanlıkta onun önünde biri mumları yakıyordu.

Sofya eve döndüğünde, Trofim Ivanych'e her şeyi anlatmak için sabırsızlanıyordu. Ama bu "her şey" tam olarak neydi? Artık kendisi de bilmiyordu ve sadece kiliseye gittiğini söyledi. Trofim Ivanych güldü: "Eski kiliseye mi gidiyorsun! Hiç olmazsa Yaşayan Kilise'ye gitseydin –onların Tanrılarının hâlâ bir tür parti üyelik kartları var." Ganka'ya göz kırptı. O kırpan gözüyle, sakalsız yüzü - dişlek, neşeli,

açgözlü - afacan bir çingene çocuğuna benziyordu. Ganka kızarmış yüzüyle oturdu; gözlerini sakladı ve Sofya'ya sadece yandan kısa bir bakış attı.

O günden sonra, Yaşayan Kilise'nin rahibinin kalabalık mürit grubuyla birlikte ayin zamanında ortaya çıktığı güne kadar Sofya sık sık kiliseye gitti. Yeni rahip, kızıl saçlı, devasa, kısa cübbesi içinde gizlenmiş bir asker gibiydi. Beyaz saçlı, küçük, yaşlı rahip haykırdı, "Hayır, sana izin vermeyeceğim," ve diğerinin üstüne atıldı; ikisi verandaya yuvarlandı; yumruklar, pankartlar gibi kalabalığın üstünde parlamaya başladılar. Sofya ayrıldı ve bir daha da oraya dönmedi. Tramvaya binip, kel, sarı kafalı ayakkabı tamircisi Fyodor'in " Üçüncü Ahit," vaazını verdiği yere, Okhta'ya gitmeye başladı.

O yıl ilkbahar geç geldi. Beyaz Pazartesi günü ağaçlar yeşermeye başlamıştı; tomurcuklar gözün göremeyeceği bir ürpertiyle titrediler ve bir anda açıldılar. Akşamlar aydınlık ve serin, durmadan uçuşan kırlangıçlarla dolu. Ayakkabı tamircisi Fyodor eli kulağında Kıyamet Günü hakkında vaaz verdi. Kel, sarı kafasından boncuk gibi terler döküldü. Coşkulu, mavi gözleri parladı, böylece hiç kimse gözlerini ondan ayıramadı. "Cennetten değil, hayır! Buradan, buradan, buradan!" Bütün vücuduyla sarsılarak, ayakkabı tamircisi göğsüne tekrar, tekrar vurdu ve beyaz gömleğimi parçalayarak sarı buruş buruş olmuş vücudunu ortaya çıkardı. Gömleğini yırttığı gibi derisini de yırtmaya çalışarak kendini kavradı. Nefes alamadı ve çaresizce haykırdı, sara krizi geçirerek yere düştü. İki

kadın onun yanında kaldı; geri kalanlar toplantının sonunu beklemeden hızla oradan ayrıldılar.

Ayakkabı tamircisinin çılgın gözlerinden çıkan ateş içinde kalan her şey ağaçlardaki tomurcuklar gibi gerilimle patlıyordu, Sofya eve döndü. Kapıda anahtar yoktu; kapı kilitliydi. Trofim Ivanych ve Ganka dışarıda bir yere gitmiş olmalılar ve on bire kadar dönmezler - onlara onu on bire kadar beklememelerini söylemişti. Sofya bir süre için üst kata gidip onların dönüşünü beklemeyi düşündü.

Üst kattaki dairede şimdi Pelageya ve faytoncu kocası oturuyordu. Sofya açık pencereden kadının kızıyla konuşmasını duydu: "Aguu-aguu- aguunyuski... Hadi, hadi!" Hayır, şu anda kadını ve çocuğunu görecek gücü yoktu. Sofya kilden yapılmış basamaklara oturdu. Güneş hâlâ yukarıdaydı, gökyüzü, ayakkabı tamircisinin gözleri gibi parlaktı. Bir yerden sıcak kara ekmek kokusu geldi. Sofya hatırladı: Mutfaktaki pencerenin sürgüsü kırıktı ve Ganka herhalde pencereyi kapatmayı unutmuştu, her zaman unuturdu. Pencereyi açmak ve içeri tırmanmak mümkün olabilirdi.

Sofya evin arkasına gitti. Pencere kapalı değildi. Kolayca açtı ve tırmanıp mutfağa girdi. Düşündü, herkes içeri girebilir- belki biri girdi bile? Oturma odasında bir hışırtı varmış gibi geldi. Sofya durdu. Ev sessizdi, sadece duvardaki saat tıklıyordu ve içerde Sofya ve her yer. Nedenini bilmeden Sofya parmaklarının ucunda yürüdü. Elbisesi kapının arkasına dayanmış ütü masasına takıldı; masa yere düştü. Odada hareket eden çıplak ayaklar vardı.

Sofya'nın şaşkınlıktan nefesi kesildi ve pencereye doğru yürümeye başladı- dışarı atlamak için - yardım çağırmak için...

Ama hiçbir şey için zaman yoktu: Kapıyı Ganka açtı, çıplak ayak, üstünde sadece buruşuk, pembe bir kombinezon. Ganka, taş kesilmiş gibi durmuş, ağzı ve gözleri açık Sofya'ya bakıyordu. Sonra birisi vurmak için elini kaldırdığında kedi gibi sindi ve haykırdı, "Trofim Ivanych!" Hızla odaya geri koştu.

Sofya ütü masasını kaldırdı, yerine geri koydu ve oturdu. Hiçbir şeyi yoktu - elleri yoktu, ayakları yoktu, kalbinden başka bir şey yoktu ve o kalp kuş gibi taklalar atarak, düşüyor, düşüyor, düşüyor.

Neredeyse hemen, Trofim Ivanych geldi. Giyinikti. Görünüşe göre kıyafetlerini çıkarmamıştı. Mutfağın ortasında durdu, koca kafalı, kısa bacaklı - sanki dizlerine kadar yerin içine batmış gibi. "Sen... Nasıl oldu da bu kadar erken geldin?" diye sordu ve kendine şaştı: Niçin söylemişti bunu, nasıl söyleyebilmişti?

Sofya duymadı. Soğuyan sütün kaymağı gibi dudakları büzüşüyordu. "Ama bu ne, bu ne, bu ne?" dedi Sofya zorlukla, Trofim Ivanych'e bakmadan.

Trofim Ivanych titredi, içine kapandı ve bir dakika kadar öylece sessiz durdu. Sonra ayaklarını yerden yavaşça köküyle beraber yukarı çekti ve Ganka'nın elbiselerini giymiş ve patırtıyla yürümekte olduğu diğer odaya gitti.

Dünyada her şey değişmeden devam etti ve insan yaşamaya devam etmek zorundaydı. Sofya

akşam yemeğini hazırladı. Her zaman olduğu gibi yemek servisini Ganka yaptı. Ekmeği getirirken Trofim Ivanych döndü, başı ekmeğe çarptı ve ekmek kucağına düştü. Ganka kahkahayla güldü. Sofya ona baktı; göz göze geldiler ve bir an için birbirlerinin gözlerine değişik bir şekilde baktılar. Sofya içinde bir şeyin yükseldiğini hissetti, yuvarlak, midesindeki boşluktan yavaşça, sonra daha hızlı, daha sıcak, daha yükseğe. Soluğu hızlandı. Artık Ganka'nın alnındaki sarı perçemlere ve dudağındaki siyah doğum lekesine bakamıyordu. Ayakkabı tamircisi Fyodor gibi bağırması gerektiğini hissetti, hemen bir şey yapması gerektiğini. Sofya gözlerini indirdi. Ganka sırıttı.

Akşam yemeğinden sonra Sofya bulaşıkları yıkadı. Ganka elinde havluyla onun yakınında durup bulaşıkları kuruladı. Bu bitmek tükenmek bilmedi; belki de o akşamki en zor şeydi. Sonra Ganka mutfaktaki yatağına çekildi. Sofya yatağı yapmaya başladı; içindeki her şey yanıyordu ve humma nöbetine yakalanmış gibi sarsılıyordu. Trofim Ivanych bunu istemedi: "Yatağımı pencerenin kenarındaki bankın üstüne yap," dedi. Sofya bankın üstüne ona yatak hazırladı. Geceleyin, sağa sola dönmesi durduğunda, Trofim Ivanych'in kalkıp mutfaktaki Ganka'ya gittiğini duydu.

3.

Sofya'nın penceresinin pervazında baş aşağı konmuş bir cam kavanoz duruyordu. Kavanozun içine bir şekilde bir sinek girmişti. Kaçması mümkün değildi, neredeyse bütün gün içinde dolanıp durdu. Güneş yavaş yavaş kavanozun içindeki havayı aşırı derecede ısıttı. Aynı ısı bütün Vasilievsky Adası'nda da hissedildi. Buna rağmen Sofya hiç durmadan bir şeyler yaparak, neredeyse bütün gün hareket halindeydi. Gün boyunca tepelerinde sıklıkla yere yakın ve yoğun bulutlar toplandı ve sanki bir dakika sonra tepelerindeki yeşil cam çatlayacak ve sonunda patlayarak sağanak yağış boşalacakmış gibi göründü. Ama bulutlar sessizce yok oldular. Gece olunca cam daha da kalınlaştı, daha da boğucu, daha da karanlık oldu. Kimse gece üç kişinin nefes alışının farkını duymadı biri yastığa gömülmüş, hiçbir şeyi duymamaya çalışıyor; ikincisi- sıkılmış dişlerin arasından, aç gözlü, sıcak, fışkırarak.

Trofim Ivanych sabahları fabrikaya giderdi. Okulu bitiren Ganka, Sofya'yla yalnız kalırdı. Ama Sofya'dan çok uzaktaydı; Sofya, Ganka'yı, Trofim Ivanych'i, etraftaki her şeyi çok uzaktan duyuyor ve görüyordu. Bu mesafeden Ganka'ya dudaklarını açmadan seslenirdi: Mutfağı süpür, darıyı yıka, biraz odun kes. Ganka süpürdü, yıkadı, kesti. Sofya baltanın darbe sesini duydu ve onun Ganka olduğunu biliyordu, o kız Ganka, ama bütün bunlar çok, çok uzaktaydı ve bunların hiçbirini göremedi.

Ganka, her zaman odunu, çömelerek, ayrık yuvarlak dizlerinin üstünde keserdi. Bir gün birden Sofya o dizleri gördü, alnının üstünde hafifçe kıvrılmış bir bukle saç. Şakakları zonkladı; hızla başka tarafa döndü ve Ganka'ya bakmadan, "Ben yaparım... Sen dışarı, sokağa çık," dedi. Ganka neşeyle perçemlerini salladı ve dışarı koştu, akşam yemeğine doğru geri dönmek üzere, Trofim Ivanych'in evde olacağı zamandan biraz öncesine kadar.

Her sabah dışarı çıkmaya başladı. Pelageya, üst katta yaşayan kadın Sofya'yı uyardı: "Senin Ganka her zaman erkek çocuklarıyla boş eve gidiyor. Başı derde girmeden, ona göz kulak olmalısın."

Sofya düşündü, "Bu Trofim Ivanych'e söylenmeli..." Ama Trofim geldiğinde, Sofya o ismi dile getiremeyeceğini hissetti. Ona hiçbir şey söylemedi.

Yaz, kuru bulutlarının ağırlığıyla her şeyi ezerek donuk ve gözyaşı olmadan geçti. Aynı kuraklıkla sonbahar geliyordu. Mevsim normallerinin dışında, mavi, sıcak bir günde, denizden bir rüzgar esmeye başladı. Sofya kapalı pencereden hafif, boğuk bir gümbürtü duydu. Kısa süre içinde bu sesi ikincisi ve üçüncüsü izledi. Herhalde Neva'nın suyu yükseliyordu. Sofya yalnızdı. Ne Ganka ne de Trofim Ivanych evdeydi. Tekrar camdan patlayan topun hafif sesi geldi: pencere camları rüzgârın etkisiyle çınladı. Pelageya üst kattan koşarak geldi, nefes nefese, kıyafetleri uçuşarak, her tarafı ortada. Sofya'ya bağırdı: "Delirdin mi- niye burada oturuyorsun? Neva taşıyor, bir dakika içinde her şey

suların altında kalacak."

Sofya onun peşinden avluya koştu. Islık çalan rüzgâr bir anda çarşaf gibi onun her tarafını sıkıca sardı. Bir yerde kapıların çarptığını duydu ve bir kadının bağıran sesini: "Civcivler, civcivleri toplayın, çabuk!" Tepede, büyük bir kuş, kanatlarını genişçe açmış, şiddetli rüzgârda avlu boyunca hızla ilerledi. Sofya birden, sanki bütün bunlar tam ihtiyacı olan şeylermiş gibi, içinde büyük bir rahatlama hissetti; sadece böyle bir rüzgâr, her şeyi ezmek, alıp götürmek, boğmak için. Rüzgâra yüzünü döndü, dudakları ardına kadar açık; rüzgâr patladı ve ağzının içine şarkı söyledi, dişlerinin tatlı soğukluğunu hissetti.

Pelageya ve Sofya yatak takımlarını, giysileri, yiyecekleri ve iskemleleri birlikte yukarı çıkardılar. Çiçek resimleriyle süslenmiş köşedeki sandık dışında mutfak boşalmıştı. "Ya bu?" diye sordu Pelageya.

"Bu ... onun," dedi Sofya.

"Hangi onun? Ganka'nın mı demek istiyorsun? O zaman niye bıraktın?" Pelageya sandığı kaldırdı ve karnıyla dengeleyerek, merdivenlerden yukarı taşıdı.

Saat ikide, rüzgâr pencerelerin camlarından birini paramparça etti. Pelageya, açılan yeri yastıkla kapatmak için koştu. Birdenbire yakınmaya başladı, "Mahvolduk... Tanrım, mahvoldukl" ve bebeğini almak için hızla koştu. Sofya pencereden dışarı baktı: Sokağın olduğu yerde, rüzgârın içinde çukurlar açtığı, hızla akan yeşil bir su akıntısı var-

dı. Birinin masası suyun üstünde yavaşça dönerek geçti; beyazlı sarılı bir kedi üstüne oturmuştu; ağzı açıktı, miyavlıyor olmalıydı. Sofya ismini anmadan Ganka'yı düşündü ve kalbi daha da hızlı attı.

Pelageya sobayı yakıyordu. Sobadan bebeğine koştu, sonra da Sofya'nın durduğu pencereye. Yolun karşısında bahçe katının penceresindeki vasistas açıktı ve suyun içinde sallandığını görebiliyorlardı. Su durmadan yükseliyordu. Panolar, kütükler, samanlar sürüklenerek geçti. Sonra yuvarlak bir şey parladı, bir kafa olabilirdi.

"Kimbilir, benim Andrey'im senin Trofim Ivanych'in belki çoktan..." Pelageya cümlesini bitirmedi. Gözyaşları aktı - duyguları apaçıktı, yoğun ve basit.

Sofya merak etti, Nasıl oluyor da Trofim Ivanych'i unutmuş gibi, bütün bu zaman boyunca sadece bir tek şey hakkında düşünüyordu, sadece onun hakkında... Ganka?

Aynı anda ikisi birden - Pelageya ve Sofya- avluda sesler duydular. Mutfağa, pencerelere koştular. Bir sandal, yüzen odunları yararak avlu boyunca hareket ediyordu. İçinde iki yabancı ve şapkasız Trofim Ivanych vardı. Kapitone yeleğinin üstüne mavi bir gömlek giymişti; rüzgâr gömleği bir taraftan vücuduna doğru bastırırken öbür tarafından şişirdi, Trofim ortadan ikiye ayrılmış gibi göründü. İki adam ona bir şey sordular, sonra sandal evin köşesinin çevresinde döndü ve odunlar çarpışarak sandalın arkasından sürüklendiler.

Beline kadar ıslanmış Trofim Ivanych mutfağa

koştu. Üstünden sular akıyordu, ama o farkındaymış gibi görünmüyordu. "Nerede... Nerede o?" diye Sofya'ya sordu.

"Sabah dışarı çıktı," dedi Sofya.

Pelageya da soruyu anlamıştı. "Uzun zamandır Sofya'ya söylüyordum... Her zaman ortalıkta dolanıyor. Şimdi bunun cezasını çekiyor, bir yerlerde suyun üstünde sürüklenerek ..."

Trofim Ivanych duvara döndü ve parmağıyla duvarın üstündeki bir izi sürmeye başladı. Uzun süre öyle kaldı, su giysilerinin üstünden akıyordu; hissetmedi.

Geceleyin, su çekildiğinde, Pelageya'nın kocası eve geldi. Onlara, bir ağacın üstüne ata biner gibi binmiş, ayaklarını kürek gibi kullanarak evine giden, evrak çantalı bir beyefendiden, eteklerini yukarı, daha da yukarı kaldırarak ortalıkta koşuşturan kadınlardan bahsederken, sağlam, olgun,kel kafası asılı lambanın altında parladı.

"Çok fazla insan boğuldu mu? " diye sordu Sofya, bakmadan.

"Korkunç ! Binlerce!" dedi faytoncu, gözlerini kısarak.

Trofim Ivanych ayağa kalktı. "Şimdi gidiyorum" dedi. Ama hiçbir yere gitmedi, kapı sertçe açıldı; Ganka kapının girişinde duruyordu. Elbisesi göğsüne ve dizlerine yapışmıştı, üstü başı çamur içindeydi ve sular damlıyordu, ama gözleri parlıyordu. Trofim Ivanych'in yüzünde tuhaf, çirkin bir gülümseme oluştu, Sadece dişleriyle gülümsüyormuş gibi görünüyordu. Ganka'nın ya-

nına gitti, elinden tuttu ve onu mutfağa götürdü, arkasından kapıyı sıkıca kapattı. Ganka'ya dişlerinin arasından bir şeyler söylediğini duydular, sonra onu dövmeye başladı. Ganka hüngür hüngür ağladı. Sonra uzun süre yüzüne su serpti ve alnındaki perçemleri sallayarak, tekrar neşe içinde odaya geldi.

Pelageya, Ganka'yı bölmenin arkasındaki kilerde yatırdı, Trofim Ivanych ve Sofya için mutfakta yatak hazırladı. Yalnız kaldılar. Trofim Ivanych lambayı söndürdü. Pencere soluklaştı, ay ince bir bulut kılıfı içinde hafif beyaz, titredi. Sofya soyundu, sonra Trofim Ivanych giysilerini çıkardı.

Yatakta yatan Sofya sadece bir tek şey düşündü: Trofim onun nasıl titrediğini fark etmemeli. Sanki başından ayak parmaklarına kadar çok ince buz tabakasıyla kaplanmış gibi, boylu boyunca uzandı: Bazen bu tür kusursuz buz örtüleri sonbahar sabahlarında ağaçların dallarını kaplar; sonra, rüzgarın ilk dokunuşunda, toz olarak dağılırlar.

Trofim Ivanych hareket etmedi. Sofya onu duymadı. Ama Sofya onun uyumadığını biliyordu, uykusunda her zaman emen bir bebek gibi dudaklarını şapırdatırdı. Ve neden uyumadığını biliyordu. Burada Ganka'ya gidemezdi. Sofya gözlerini kapadı, dudaklarını sıkıca kapadı, her şeyi içine attı - hiçbir şey hakkında düşünmemeli.

Birden, sanki bir karara varmış gibi, Trofim Ivanych hızla Sofya'ya döndü. Hareketin tam ortasında Sofya'nın kanı donar gibi oldu, bacakları uyuştu, bekledi. Ay pencerenin dışında bir dakika,

iki dakika titredi, kendini battaniyeye sardı. Trofim Ivanych kafasını kaldırdı, pencereye baktı, sonra dikkatle, Sofya'ya değmemeye çalışarak, tekrar ona sırtını döndü.

Sonunda çocuk gibi dudaklarını şapırdatarak usul usul nefes almaya başladığında, Sofya gözlerini açtı. Sessizce Trofim Ivanych'in üstüne eğildi, böylece, yakından siyah uzun bir kılın kaşından gözünün üstüne doğru uzandığını görebildi. Trofim'in dudakları kıpırdadı. Sofya baktı ve artık onun hakkında hiçbir şey hatırlamıyordu. Sadece acıma hissetti. Elini dışarı doğru uzattı - ve hemen geri çekti: Ona çocukmuşg ibi vurmak istedi, ama yapamadı, cesaret edemedi ...

Aşağıdaki kat kururken, bu böyle üç hafta her gece devam etti. Her sabah, işe gitmeden önce Trofim Ivanych yarım saatliğine aşağıya indi ve bir şeyler onardı. Bir gün keyifli geldi ve Pelageya'yla şakalaştı, ama Sofya, onun Ganka'yı izleyen gözlerini gördü: Ganka, öne doğru eğilmiş odayı süpürüyordu. Ayrılırken Trofim Ivanych Sofya'ya dedi ki: "Eh, aşağıya taşınmaya başla, zamanı geldi, her şey hazır." Sonra Ganka'ya, "Bugün ateşi iyi yak, odunu kullanmaktan çekinme, akşam evi sıcak istiyoruz," dedi.

Sofya onun akşam değil gece demek istediğini biliyordu. Hiçbir şey söylemedi ve gözlerini kaldırmadı, sadece dudakları hafifçe seğirdi, soğuyan bir sütün kaymağı gibi.

4.

Pelageya'nın faytoncu kocası, o gün öğleden sonraya kadar işe gitmedi. O arada, Sofya ve Ganka'yla birlikte eşyaları alt kata götürdüler. Adam, "Eh, şimdi size ne temennide bulunabilirim ki? Yeni-eski evinizde iyi şanslar, sanırım? " dedi Sofya'ya.

Hızla, büyük bir kuşun birkaç kanat vuruşu gibii, Sofya odayı taradı. Her şey eski yerine konmuştu: İskemleler, mat ayna, duvardaki saat, Sofya'nın yine geceleri yalnız kalacağı yatak. Birden, üst katta geçirdiği haftalar ona güzel göründü: orada, onun gece nefes alışını duymuştu; diğeriyle beraber değildi, kimseyle beraber değildi. Ama şimdi, bugün, tam bugün...

Ganka dışarıdaydı; biraz odun getirmeye gitmişti. Sofya alnını pencereye yaslayarak durdu. Pencere camları rüzgârın şiddetli saldırısı altında çınlıyordu. Gri, basık, sert şehir bulutları tepede, gökyüzünde hızla ilerliyordu. Sofya'ya, geçen yazın bir kere bile yağmur vermeyen boğucu bulutları tekrar geri geliyorlarmış gibi geldi. Bu bulutlar sanki pencerenin dışında değil, kendi içindeymiş gibi hissetti; çünkü aylardır içinde ağır kayalar gibi birikiyorlardı. Eğer şimdi onu havasızlıktan öldürmezlerse, o bir şeyleri parçalamalı veya buradan kaçmalı ya da ayakkabı tamircisinin kıyamet gününü ilan ederken bağırdığı gibi, çılgınca bağırmalıydı.

Sofya, Ganka'nın geldiğini ve çuvalı sallayarak odunları yere boşalttığını duydu. Kız sonra sobaya odun doldurmaya başladı. Sanki bir kalp dışarı-

dan vuruyormuş gibi, pencere çarpmaya başladı. Bu top atışıydı: Rüzgar, Neva'nın mavi damarlarını şişirerek, suyu tekrar harekete geçiriyordu. Sofya, Ganka'yı görmemek için arkasına bakmadan olduğu gibi durmaya devam etti.

Birden Ganka, burnunun dibinde, alçak sesle bir şey mırıldanmaya başladı - bu daha once hiç olmamıştı. Sofya arkasına baktı. Ganka baltayı yere koymuş ve çömelmişti, bıçakla çıraları bölüyordu. Yana ayrılmış olan dizleri, elbisesinin altında titredi; alnındaki perçem aşağı yukarı sallandı. Sofya gözlerini ondan ayırmak istedi ama yapamadı. Ağır akıntıya karşı halatla yavaş yavaş sahile çekilen bir mavna gibi - halat titriyor, nerdeyse kopacak - Sofya Ganka'ya yaklaştı. Ganka'nın çalışmaktan yüzü kızarmıştı. Terinin sıcak, tatlı kokusu Sofya'nın burun deliklerine vurdu. Geceleyin de böyle kokuyor olmalı.

Ve bu kokunun ilk esintisinde Sofya'nın içinde bir şey ayaklandı, aşağıdan, midesindeki çukurdan kalbine doğru kırbaç gibi vurdu, bir taşkın gibi her tarafına yayıldı. Bir şeye tutunmak istedi, ama selin ilk gününde yol boyunca sürüklenen kütükler ve masanın üstündeki kedi gibi sürüklendi. Düşünmeden dalgaya kapıldı, neden yaptığını bilmeden baltayı yerden aldı. Topun kocaman kalbi bir kez daha pencereye doğru attı. Sofya birdenbire Ganka'nın gözlerinde baltalı elini gördü. "Oh, tanrım, oh tanrım bu ne?" İçindeki bir Sofya çaresizce bağırdı ama o anda diğer Sofya baltanın sapıyla Ganka'nın şakaklarına vurdu, tam alnındaki perçeme.

Ganka bağırmadı; kafası kucağına düştü ve sonra hafifçe çömelme pozisyonundan yana doğ-

ru devrildi. Sofya hızla, hırsla, baltanın keskin tarafıyla onun kafasına tekrar tekrar vurdu. Sobanın önündeki demir levhanın üstüne kan fışkırdı. Sanki bu kan kendisinden, Sofya'dan akıyor gibiydi; sanki içindeki cerahatli bir çıban sonunda patlamış ve hastalık dışarı akmış, dışarı damlamıştı, her damlayla daha da rahatlıyordu. Baltayı yere fırlattı, derin ve rahat bir nefes aldı, sanki daha önce hiç nefes almamış gibi, sanki ilk kez havayı soluyormuş gibi. Korku yok, utanç yok – sadece uzun zaman süren bir hastalıktan sonraki yenilenmişlik, bütün vücudunu saran hafiflik duygusu dışında hiçbir şey yok.

Daha sonra, kendisinden bağımsız olarak gerekli şeyleri yapmakta olan şeyi Sofya'nın elleri olarak düşündü ve bu arada kendisi keyifle bir kenarda dinlendi, sadece arada sırada gözlerini açtı ve görmeye başladı ve sonra her şeye şaşkınlıkla baktı.

Ganka'nın terlikleri, kahverengi elbisesi ve kombinezon, gazyağı içinde sobada yanıyorlardı. Ganka, tamamen çıplak, pembe, süt gibi taze, yüzüstü yerde yatıyordu ve bir sinek acele etmeden, kendinden emin bir şekilde onun üstünde dolaşıyordu. Sofya sineği gördü ve kovaladı. Sofya'nın yabancı elleri, sakin bir şekilde vücudu kolayca ikiye ayırdı - yoksa onu taşımak mümkün olmazdı. Sofya bu arada mutfak masasının üstündeki patatesleri düşünüyordu, Ganka onları soymayı bitirmemişti. Akşam yemeğine pişmiş olmaları gerekiyordu. Mutfağa gitti, kapıdaki kancayı takıı ve fırını yaktı.

Odaya geri döndüğünde, yeni bir yağlı kâğıt gördü, gri, üstünde misket şekilleri var; çekmeceden çıkarılmış ve iki parçaya ayrılmış, yerde duru-

yor. Sofya merak etti, kim yırtmış olabilir? Ne için? Ama hemen hatırladı, yağlı kâğıdı bir çuvalın altına serdi ve pembe vücudun bir yarısını içine koydu. Aynı sinek ısrarla ellerine konuyordu, onlara yapışarak; Sofya sineği kovaladı, ama sinek tekrar tekrar geri geldi. Bir kere oldukça yakınında gördü, makaradaki siyah iplikten yapılmış gibi ince bacaklıydı. Sonra, sinek ve diğer her şey yok oldu ve sadece bir tek şey vardı - biri mutfak kapısına vuruyordu.

Sofya parmaklarının ucunda kapı eşiğine gitti ve bekledi. Vurma gitgide yükselerek tekrar başladı. Sofya vuruş nedeniyle titreyen kancayı seyretti - hayır, seyretmedi bile, onu hissetti; kanca şimdi onun bir parçasıydı, gözleri, kalbi, birdenbire uyuşan ayakları gibi. Oldukça tanıdık bir ses kapının arkasından bağırdı, "Sofya!" Sofya sessizdi ve merdivenlerden gürültüyle inen ayak seslerini duydu. Sofya nefes almaya başladı; pencereden dışarı baktı. Pelageya'ydı; rüzgâr arkasından kadının elbisesini kamçılıyordu, böylece elbisesi sıkıca üstüne yapışmıştı ve bükük dizlerle yürüyormuş gibi görünüyordu.

Tekrar, uzun bir süre, Sofya'nın kendisi yokken, sadece elleri vardı. Birden kendini bir kanalın kenarında buldu. Kanaldaki su eflatun, gün batımıyla cam gibi olmuştu ve bütün dünyada, gökyüzünde, çılgın gibi yuvarlanan leylak rengi bulutlar vardı, sanki birisi onları kanalın içine atmış gibi. Sofya sırtında ağır bir çuval taşıdı ve eli paltosunun altında bir şey tutuyordu. Ne olabileceğini anlamadı. Sonra el onun bir kürek olduğunu hatırladı ve her şey yeniden sıradanlaştı. Kanalı geçti ve kendinden

oldukça bağımsız olarak çevresine sadece gözleriyle baktı. Etrafta kimse yoktu. Smolensk arazisinde yalnızdı. Hızla karanlık oluyordu. Bir çukur kazdı ve çuvalın içindeki her şeyi onun içine attı.

Tamamen karanlık olduğunda, başka bir dolu çuvalla oraya geri döndü. Sonra çukuru doldurdu ve eve doğru yola çıktı. Kara, engebeli, kabarmış toprağın üstünde yürüdü, soğuk rüzgâr peşkirleri bacağına yapıştırıyordu. Sofya tökezledi. Düştü, eli ıslak bir şeye çarptı ve ıslak elle yürümeye devam etti, silmeye korktu. Uzaklarda - deniz kıyısında olmalı - bir ışık yanıp söndü, parlıyor ve kayboluyor ya da belki oldukça yakında - belki biri rüzgârda sigarasını yakıyor.

Evde. Sofya hızla yeri fırçaladı, kendini mutfaktaki leğende yıkadı ve yeni şeyler giydi, arife gününde günah çıkarmadan sonra olduğu gibi. Ganka'nın yaktığı odun yanıp kül olmuştu, ama son mavi alevler hâlâ kömürlerin üzerinde titriyordu. Sofya çuvalı, yağlı kâğıdı ve geri kalan çöpleri içine attı. Ateş parladı ve her şey yandı; şimdi odanın her tarafı temizdi. Bütün çöpler Sofya'nın içinde de yanmıştı ve içindeki her şey temizlenmiş, sakinleşmişti.

Banka oturdu. İçindeki bütün düğümler gevşedi, çözüldü ve birden hayatı boyunca kendini hiç bu kadar yorgun hissetmediğini fark etti. Başını masanın üstündeki kollarının üstüne koydu ve hemen uyuyakaldı – tüm benliğiyle derin, tam, mutlu.

5.

Duvardaki saatin sarkacı, bir kedinin amaçlı bakışları altındaki kafesteki bir kuş gibi titredi. Sofya uyudu. Bu bir saat ya da saatin sarkacının bir salınımıyla diğeri arasındaki an kadar sürmüş olabilirdi. Kafasını kaldırdığında, Trofim Ivanych onun önünde duruyordu, ayakları toprağa kök salmış.

Yakası sıktığı için düğmesini açtı. "Nerede o?" Sofya'ya doğru eğilerek sordu. Şarap kokuyordu; vücudundan gergin bir ısı yayılıyordu. "Ganka nerede?" diye tekrarladı.

"Evet, nerede şimdi?" diye düşündü Sofya ve yüksek sesle cevap verdi. "Bilmiyorum."

"Ah-h... Bilmiyor musun?" dedi Trofim Ivanych sinsice ve yavaşça.

Sofya onun gözlerini oldukça yakından gördü; öfkeliydiler. Trofim ona hiç vurmamıştı, ama şimdi vuracakmış gibi geldi. Fakat o sadece Sofya'ya baktı ve başka tarafa yürüdü. Ona vursaydı daha kolay olabilirdi.

Yemeğe oturdular. Sofya yalnızdı. Trofim Ivanych'in onu görmediğini hissetti, adamın baktığı o değildi. Trofim bir kaşık dolusu lahana çorbası içti ve kaşığı elinde sıkıca kavrayarak durdu. Birden derin, sesli nefes aldı ve yumruğunu masaya vurdu. Lahana kaşıktan kucağına uçtu. Lahanayı aldı ve onu ne yapacağını bilemedi; masa örtüsü temizdi ve çocuk gibi lahanayı gülünç, şaşkın bir edayla tuttu- Sofya'nın boş evde gördüğü çingene çocuk gibi. Sofya acıma duygusuyla içinin ısındığını hissetti ve

boşalmış olan tabağını uzattı. Trofim Ivanych bakmadan lahanayı içine attı ve ayağa kalktı.

Döndüğü zaman elinde bir şişe Maderia şarabi vardı. Sofya şarabın diğeri için alınmış olduğunu anladı; kalbi birden buz kesti, yine yalnızdı. Trofim Ivanych şarabı bir bardağa doldurdu ve içti.

Akşam yemeğinden sonra lambayı yavaşça yakınına getirdi ve bir gazete aldı, ama Sofya aynı satırı tekrar tekrar okuduğunu gördü. Gazetenin titrediğini gördü, koridordaki tahta döşemeler gıcırdadı... Hayır, onlara değildi; biri yukarı çıkmıştı. Tekrar sessizlik oldu ve sadece duvardaki saatin sarkacı sallandı, kafesteki kuş gibi. Üst katta ağır bir şey taşıyorlardı; herhalde yatıyorlardı.

Ganka hâlâ dışarıdaydı. Trofim Ivanych, Sofya'nın yanından geçerek elbise askısına doğru yürüdü, şapkasını taktı, bir süre durdu, sonra, sanki düşüncelerinden kurtulmak için onunla beraber kafasını da çıkarmak istermiş gibi şapkasını sertçe çıkardı. Sonra banka uzandı, yüzü duvara dönük. "Bekle çarşafları koyayım" dedi Sofya. Kalktı, Sofya'ya baktı ve gözleri onun içinden yel gibi geçti.

Sofya, Trofim'in yatağını yaptı ve kancayı takmak için kapıya gitti. Ellerini uzatmıştı ki, durdu: Ya Trofim Ivanych Ganka'nin geri dönmeyeceğini nereden biliyorsun diye sorarsa? Biliyordu ki gelemez, arkasına baktı.

Trofim Ivanych onu seyrediyordu, elinin uzanmasını ve kancaya dokunmaya cesaret edememesini. "Ee, niye durdun?" diye sordu ve yüzünün

yarısıyla sinsice güldü.

"Her şeyi biliyor..." diye düşündü Sofya. Saatin sarkacı önünde bir kere sallandı ve döndü. Trofim Ivanych yavaşça, sessizce kızarıyordu. Masayı uzağa itti. Bir şey düştü - bu Sofya'nın içindeydi. Şimdi, tam bu anda, Trofim her şeyi söyleyecek...

Büyük bir çabayla ayaklarını topraktan çıkarmış, Sofya'ya doğru ilerliyordu. Neva gibi şişmiş mavi bir damar alnından fırlamıştı. "Ee, neyin var senin?" diye bağırdı. Odadaki her şey durdu. "Kilitle! Bırak nerede, kiminle istiyorsa uyusun; sokakta, bir çitin altında, köpeklerle! Kilitle! Duydun mu?"

"Ne... Ne?" Sofya hâlâ inanamayarak geyeledi.

"Dediğim gibi!" Trofim Ivanych Sofya'ya doğru elini şaklattı ve döndü. Sofya kancayı taktı.

Sonunda ısınıncaya kadar, Trofim Ivanych'in bilemeyeceğine, bilmediğine inanıncaya kadar, uzun süre titreyerek battaniyenin altında yattı. Tepsindeki saat duvarı yüksek sesle gagaladı. Trofim Ivanych sıkılı dişlerinin arasından hırsla nefes alarak yatağında dönmeye başladı. Her şeyi yüksek sesle söylüyormuş, kelimelere döküyormuş gibi Sofya onu net olarak duyuyordu. Önünde o nefret edilesi alnı ve sarı bukleleri gördü - ve o anda kayboldular: Sofya onların yok olduklarını, bir daha dönmeyeceklerini hatırladı." Tanrı'ya şükür ..." dedi kendine ve hemen kendini toparladı: " 'Tanrı'ya şükür' ne için? Oh, Tanrım!"

Trofim Ivanych yatakta yine dönmeye başladı. Sofya onun da gerçekten gittiğini, onun da bir

daha hiç dönmeyeceğini düşündü; artık her zaman yalnız olacak, dımdızlak kalacaktı. O zaman o gün olanların faydası neydi ki? Gayretle, adım adım ciğerlerine hava çekmeye başladı; sanki iple çekercesine, nefesiyle en dipteki bir yerden ağır bir taşı kaldırmak zorundaymış gibi. Sonra, yüzeye ulaştığı anda, taş koptu ve Sofya nefes alabileceğini hissetti. İçini çekti ve derin, sıcak suya batar gibi, yavaşça uykuya dalmaya başladı,

Neredeyse dibe varmışken, döşemede yürüyen çıplak ayak sesi duydu. Hemen suyun yüzeyine doğru yüzmeye başladı. Yer gıcırdadı, Trofim Ivanych usulca bir yere gidiyordu. Bu, gece mutfakta Ganka'ya gidişi gibiydi. Sofya her zaman nefes almamak, çığlık atmamak için kendini düğümlerdi. Şimdi de, içine çekildi. Biliyordu, oraya çekilmişti; belki Ganka'nın yastığını kavrayacak, sarılacak ya da sadece orada duracak, boş yatağının önünde...

Tahta döşemeler gıcırdadılar, sonra sessizleştiler. Trofim Ivanych durmuştu. Sofya hafifçe gözlerini araladı: Trofim Ivanych, soluk beyaz, onun yatağıyla kendi bankının ortasında duruyordu. Ve Sofya birden içini delen bir hisle Trofim'in mutfağa gitmeyeceğini anladı, ona geliyordu - ona! Üstüne sıcak bir dalga yayıldı, dişleri çarpmaya başladı, sıkıca gözlerini kapadı.

"Sofya..." dedi Trofim Ivanych alçak sesle, sonra daha da alçaktan, "Sofya." Sofya onun özel, gece sesini tanıdı; kalbi dalından kopmuş ve deli gibi yuvarlanan bir kuş gibi düşmeye başladı. Aklıy-

la değil, başka bir şeyle-dizleriyle, acıtacak kadar sıkıca birbirine yapıştı, vücudunun her kıvrımıyla - Sofya fark etti ki eğer cevap vermez, nefessiz, sessiz yatarsa Trofim için daha basit ve kolay olacak.

Trofim Ivanych onun üstüne eğildi; Sofya onun nefesini çok yakından hissetti, ona bakıyor olmalı. Bu sadece bir saniye sürdü, ama Sofya dayanamayacağını sanıp korkmuştu. Sessizce bağırdı, "Tanrım, Tanrım!" Yukarıdan bin verst uzaktan, bulutların şimdi deli gibi hareket ettiği yerden, Pelageya'nın hafif gülüş sesi geldi. Sıcak, kuru el Sofya'nın bacaklarına dokundu. Sofya yavaşça dudaklarını açtı, kocasına kendini açtı, en sonuna kadar -hayatında ilk defa. Trofim onu acımasızca ezdi, diğerine olan büyük öfkesini Sofya'dan çıkarır gibi. Sofya onun gıcırdayan dişlerini duydu, Üst kattaki Pelageya'nın hafif kahkasını duydu-sonra hiçbir şey hatırlamadı.

6.

Sabah ayaz vardı. Pencereler akide şekerinden yapılmış gibi görünüyorlardı. Yansıyan güneşin mavi ve sarı noktası beyaz duvarın üzerinde gezindi. Sofya avluya indi. Gece boyunca her şey sessizleşmişti; hava sakin ve berraktı; duman pembe sütunlar halinde dimdik gökyüzüne yükseliyordu.

Pelageya da avludaydı. Sofya'ya, "Demek senin Ganka kaçtı?" dedi, "O türleri beslemek bir zarar!" Sofya o sabah oluşmuş ışıltılı, berrak gözleriyle ona baktı; dünü hatırlamaya çalıştı ve hatırlayamadı. Onların hepsi çok uzaktaydı; büyük olasılıkla hiç olmamıştı. Pelageya, Trofim'in işe gitmeden önce üstkata çıkıp onlara Ganka'yı görüp görmediklerini sorduğunu söyledi.Sofya güldü. "Ne var?" Pelageya şaşkınlıkla ona baktı.

"Oh, bir şey yok ... "dedi Sofya, dumandan oluşan düz pembe sütuna bakarak. Böyle dumanı, Trofim Ivanych'in onu aldığı kendi köyünde gördüğünü hatırladı. Şimdi orada lahana kesiyor olmalılar. Lahana saplarını düşündü -serin, beyaz, çıtır. Bunların hepsi ona sanki dünmüş gibi geldi ve kendisi de lahana saplarını yediği zamanki gibiydi.

Trofim Ivanych fabrikadan geri döndüğünde sadece sordu:"Ee? Gelmedi mi?"

Sofya onu neyi kastetiğini biliyordu; sakince cevap verdi, "Hayır."

Trofim Ivanych akşam yemeğini yedi ve dışarıya çıktı. Kaşları çatık, geç saatte eve döndü. Her yerde, herkese sorarak onu aramış olmalıydı. Gece

yine Sofya'nın yanına geldi -bir gece önceki kadar sessiz, kızgın, doyumsuz.

Ertesi günü Trofim Ivanych Ganka'nın kaybolduğunu milislere bildirdi. Sofya, Pelageya, Pelageya'nın kocası ve diğer komşular çağrıldılar. Masanın arkasında kepiyle genç bir adam oturuyordu. Burnunun üstünde çerçevesiz bir kelebek gözlük vardı, yüzü küçük ve çiçek bozuğuydu. Yarı büyümüş bir civciv gibi görünüyordu ve önündeki masada kâğıtlara sarılı kuru, siyah ekmek dilimleri duruyordu. Bütün tanıklar aynı şeyi söylediler: Ganka'yı bazı adamlarla etrafta koşarken görmüşlerdi - mahallenin çocukları değil, Petersburg tarafından yabancılar. Pelageya, Ganka'nın bir gün kendisine buradaki her şeyden bıktığını, bir gün kaçıp gideceğini söylediğini hatırladı. Kepli adam hepsini not aldı. Sofya çiçek bozuğu yüzüne, kelebek gözlüklerine, kuru ekmek dilimlerine baktı ve ona acıdı.

Eve giderken, Sofya Trofim Ivanych'e yeni bir balta almasını söyledi; eskisi çalınmış ya da bir yerde kaybolmuş olmalıydı – onu bulamıyordu. Sofya artık Ganka hakkında düşünmüyordu;Trofim Ivanych de onun hakkında tek kelime etmedi. Ama ara sıra gazetesinde devamlı aynı satıra bakıyordu ve Sofya neden sessiz kaldığını biliyordu. Aynı sessizlikle, kömür karası çingene gözlerini ona doğru kaldırır ve sessizce uzun zaman onu gözleriyle takip ederdi. Bu Sofya'yı tedirgin ederdi: Ya birdenbire bir şey söylerse? Ama hiçbir şey söylemedi.

Günler berrak ve soğuk devam etti, ama kısal-

dıkça kısaldı. İnsanın fark edemeyeceği kadar birbirine yaklaştı – eğer bugün değilse, o zaman yarındır -yanıp kül olmuş mum gibi son kez parlarlar ve sonra- karanlık, her şeyin sonu. Ama yarın gelir ve son henüz gelmez. Buna rağmen Sofya'ya ters bir şeyler oldu. Bir gece uyumadı, sonra başka bir gece daha ve üçüncü gece. Gözlerinin altında koyu halkalar oluştu, gözleri çöktü. İlkbaharda kar da koyulaşır, yerleşir, çöker ve birdenbire karın altında toprak parçaları belirir. Ama ilkbahar hâlâ çok uzaktaydı.

Gece Sofya ince bir huniyle lambaya gazyağı koydu. Trofim Ivanych bağırdı: "Dikkat et, ne yaptığına bak; ağzına kadar dolu!"

Sofya ancak o zaman lambanın dolu olduğunu gördü. Uzun süredir masanın üstüne gazyağı dökülüyor olmalıydı. "Ağzına kadar dolu..." Sofya tekrarladı, aklı karıştı. Her zaman sıkıca kapalı olan dudakları gece olduğu gibi aralandı. Trofim Ivanych'e baktı, adama Sofya başka birsey söylemek istiyormuş gibi geldi.

"Ee, nedir?" diye sordu.

Sofya arkasını döndü.

"Onun hakkında bir şey mi? Ganka hakkında?" sesi, sıkıca kapalı, beyaz, çingene dişlerinin arasından geldi.

Sofya cevap vermedi.

Akşam yemeğini verirken, kara buğday lapası tabağını yere düşürdü. Trofim Ivanych baktı ve onun yabancı, tuhaf,ilkbaharda çökmüş kar gibi gözlerini gördü ve ona tekrar baktı, bu o değildi.

"Neyin var Sofya?" Ve Sofya yine hiçbir şey söylemedi.

Trofim o gece Sofya'nın yanına gitti; o iki geceden sonra onunla birlikte olmamıştı. Sofya onun eski gece sesinin "Sofya, söyle bana, biliyorum bana anlatmak istediğin bir şey var," dediğini duyduğunda kendini bıraktı; her şey taştı ve gözyaşlarına boğuldu. Gözyaşları sıcaktı-Trofim Ivanych onları yanağıyla hissetti, gözyaşları onu korkuttu. "Ama nedir bu? Fark etmez -sadece söyle!" Sonra, Sofya söyledi, "Benim... Benim bir çocuğum olacak..." Bu karanlıkta oldu, görülemezdi. Trofim Ivanych sıcak, kuru ellerini onun yüzünde gezdirdi- görmek için. Parmakları titredi, fark ettiler ki Sofya'nın dudakları genişçe aralanmış, gülümsüyor. Trofim sadece"Sofka,". dedi. Onu uzun zamandır böyle çağırmamıştı, en azından on senedir. Sofya keyifle güldü, dopdolu. "Ne zaman oldu?" diye sordu Trofim Ivanych. O iki geceden birinde olmuştu, Ganka'nın kayboluşundan hemen sonra.

"Hatırlıyor musun- Pelageya, üst katta... O zaman düşündüm ki, ben de... Pelageya gibi... Ama hayır, yalan söylüyorum. O zaman bir şey düşünmedim, sadece şimdi... Ama şimdi bile inanmıyorum... Hayır, inanıyorum!" karman çorman konuşmaya devam etti ve gözyaşları yerde eriyen karın yarattığı derecikler gibi aktı. Trofim Ivanych elini Sofya'nın karnının üstüne koydu ve dikkatle, çekine çekine üstünde parmaklarını gezdirdi, aşağıdan yukarıya doğru. Karnı yuvarlaktı, dünyaydı. Toprakta, derinde, kimseye görünmeyen Ganka yatı-

yor ve toprakta, kimseye görünmeyen tohumlar beyaz kökleriyle gizlenmiş. Bu gece olmuştu. Sonra gündüz geldi ve yeniden gece.

Gece, Trofim Ivanych akşam yemeğine bir şişe Maderia şarabı getirdi. Sofya daha önce böyle bir şişe görmüştü; bu kez başka bir şey getirseydi daha iyi olurdu. Ama Sofya bunu düşünmedi bile – sadece bir göz attı, içine işlemedi. Bütün vücudu gülümsedi, ağzına kadar doluydu, içinde başka bir şeye yer yoktu. Günlerin gitgide kısalması onu neredeyse hiç ürkütmedi. Her an birlikte yanıp yok olabilirlerdi ve sonra -son. Ve acele etmeli, hâlâ sondan önce bir şeyler söyleyebilir ya da yapabilir.

Bir akşam Trofim Ivanych eve her zamankinden geç geldi. Kapı eşiğinde durdu, ayaklarıyla toprağın içine gömülmüş, yüzü kömür tozuyla kaplı. Sofya'ya, "Oh, beni yine çağırdılar!" dedi.

Sofya hemen nereye ve ne için olduğunu anladı; içinde, saat sarkacı yine durdu ve bir, iki, üç vuruş kaçırdı. Oturdu. "Evet?" Trofim Ivanych'e sordu.

"İşte; olayın kapandığını söylediler, onu bulamadılar. Serserilerle birlikte kaçtı -ve şeytan onu aldı! Keşke bir daha ortaya çıkmasa..."

Sofya'nın kalbi canlandı, bu henüz son değildi.

Ve birden içinde bir şey kımıldadı, canlandı, biraz aşağıda, başka, ikinci bir kalp gibi. Yüksek sesle içini çekti ve elleriyle karnını tuttu.

"Ne oldu?" Trofim Ivanych ona doğru koştu.

"Hareket ediyor..." diye fısıldadı Sofya.

Trofim Ivanych başını salladı, Sofya'yı yakaladı

ve onu yukarı kaldırdı; kadın bir kuş gibi hafifti.

"Bırak," dedi Sofya.

Trofim onu yere koydu, dişleri akordiyon tuşları gibi beyaz parlıyordu; birden bütün tuşlarıyla güldü. Ganka'dan sonra bu ilk kez oluyordu ve kendi de bunu farketmiş olmalı. Sofya'ya dedi ki,"Şimdi, dinle Sofya. Unutma - şimdi çıkıp gelirse, ben..."

Kapı vuruluyordu ve ikisi de hızla döndüler. Sofya, Trofim Ivanych'in neredeyse yüksek sesle "Ganka" diye düşündüğünü duydu.Ayni düşünce Sofya'nın kafasından da geçti. Olamayacağını biliyordu –yine de işte burada.

"Açayım mı» diye sordu Trofim Ivanych.

"Aç" diye cevap verdi Sofya, masum bir ses tonuyla.

Trofim Ivanych açtı ve içeri Pelageya girdi-yüksek sesini hiç kısmadan, "Bu ne hal -niye bu kadar beyazsın?" dedi Sofya'ya."Şimdi daha fazla yemelisin be kadın." Pelageya iki kez doğum yapmıştı. Sofya'yla o konuda konuşmaya başladı ve Sofya'nın bütün vücudu tekrar gülümsemeye başladı, Ganka'yı unuttu.

Gece, kendi derinliklerine batıp, uykuya dalarken, Ganka birden tekrar önünde belirdi, sanki o geceleyin oluşan derinliklerinin içinde bir yerde yatıyormuş gibi. Sofya sarsıldı ve gözlerini açtı.Tavanda parlak benekler oynaştı. Pencerenin dışındaki şiddetli rüzgarı duydu; pencere camları o gün olduğu gibi hafifçe çınladı. Her şeyin nasıl olduğunu hatırlamaya çalıştı, ama hiçbir şey hatırlayamadı ve uzun bir süre uyanık yattı. Sonra, tümüyle ala-

kasız ve oldukça farklı bir şekilde, yerde üstünde misket desenleri olan bir parça yağlı kağıt gördü ve pembe bir sırtta bir sinek yürüyordu. Sineğin ince, siyah iplikten yapılmış bacaklarını tam olarak fark etti. "Ama kim, kim yaptı? O- bu o – ben... İşte Trofim Ivanych, yanımda ve benim çocuğum olacak -ve o ben miyim?" Başındaki bütün saçlar canlandı. Trofim Ivanych'i omzundan tuttu ve sarsmaya başladı: Trofim hemen ona bunun olmadığını, bunu yapanın o olmadığını söylemeli.

"Kim... Kim? Sen misin, Sofya?" Trofim Ivanych zorlukla gözlerini açtı.

"Ben değildim, ben değil, ben değil!" diye bağırdı Sofya ve durdu. Daha fazlasını söyleyemeyeceğini fark etti ve asla söylememeliydi – çünkü... "Oh, Tanrım... Keşke bebek bir an önce gelse!" dedi yüksek sesle.

Trofim Ivanych güldü: "Seni şaşkın! Daha zaman var!" ve kısa süre içinde tekrar uykuda dudaklarını şapırdatmaya başladı.

Sofya uyumadı. Gece uyumayı bırakmıştı. Fakat zaten şimdi hemen hemen hiç gece yoktu; pencerenin diğer tarafında, parlak, ağır su bütün zamanı kaldırıyormuş gibi göründü ve yaz sinekleri durmadan vızıldadılar.

7.

Trofim Ivanych, bir sabah işe gitmeden Sofya'ya bir gün önce yağcılardan birinin volan çarkına takıldığını ve uzun süre onunla birlikte döndüğünü anlattı; kurtarıldığında, kafasını yoklamış, "Şapkam nerede?" diye sormuş ve ölmüştü.

Kışlık cam çoktan çıkarılmıştı. Sofya bir bez parçasıyla camları parlattı ve yağcı hakkında düşündü, ölüm hakkında; ona çok basitmiş gibi göründü -tıpkı güneşin batması gibi: Karanlık, sonra yine gündüz. Üst camları silmek için bankın üstüne çıktı- ve birdenbire çark onu yakaladı, bezi düşürdü ve çığlık attı. Pelageya koşarak geldi ve Sofya'nın bütün hatırladığı buydu. Ondan sonra hiçbir şey yoktu; her şey döndü, döndü, her şey hızla geçti. O çığlık atıyordu.Bir keresinde, oldukça net şekilde uzaktan geçen tramvayın çınlamasını ve avludaki çocukların sesini duydu. Sonra her şey uçuşun ortasında durdu. Sessizlik bir ton ağırlığındaydı ve Sofya durmadan kendisinden fışkıran kanı hissetti. Bu, herhalde diğer adamın çarktan çıkarıldığında hissettiği gibi olmalıydı.

"Artık bitti," dedi Pelageya. Bitmemişti, aksine sondan önce, sadece dakikalar kaldığını Sofya biliyordu ve acele etmeliydi, acele, acele... "Çabuk!" dedi Sofya.

"Ne çabuğu?" diye sordu Pelageya'nin sesi.

"Kız... Onu bana göster."

"Kız olduğunu nereden bildin?" Pelageya şaşkınlıkla sordu ve ona Sofya'dan kopan kırmızı canlıyı gösterdi: karnının altına doğru çekilmiş minicik ayak parmakları titredi ve Sofya baktı, baktı.

"Tamam o zaman, al onu!" dedi Pelageya. Bebeği Sofya'nın yatağına koydu ve mutfağa gitti.

Sofya geceliğinin düğmesini açtı ve bebeği memesine yaklaştırdı. İkinci güne kadar bunun yapılmaması gerektiğini biliyordu ama bekleyemedi, her şey hemen olmalıydı, hemen. Körlemesine, acemice, yanlış bir şekilde yutarak, bebek süt emmeye başladı. Sofya her şeyin içinden aktığını hissetti- sıcak gözyaşları, sıcak süt, sıcak kan. Her tarafı tümüyle açıkve sıvılar taşıyor. Orada uzandı,sıcak, kutsanmış, nemli, toprak gibi: Bütün hayatını bu an için yaşamıştı, daha önce olan her şey sadece bunun uğrunaydı.

"Bir dakika için üst kata çıkacağım - başka bir şeye ihtiyacın var mı?" diye sordu Pelageya.

Sofya dudaklarını zorlukla kıpırdattı, ama Pelageya bunu şu anda başka bir şeye ihtiyacı yok olarak anladı.

Daha sonra Sofya uyukladı. Battaniyenin altı çok sıcaktı. Tramvayın zilini ve avludaki çocukların bağırışını duydu, "Yakala onu!" Ama bunların hepsi çok uzaktaydı, ona kalın bir battaniye kanalıyla geliyordu. "O? Bu da kim şimdi?" diye düşündü Sofya ve gözlerini açtı. Uzaklarda, sanki öbür yakadaymış gibi, Trofim Ivanych lambayı yakıyordu. Yağmur şiddetle yağıyordu; bu her tarafın kararmasına neden olmuştu ve lamba iğne başı gibi minicikti. Sofya akordiyon tuşları gibi beyaz dişleri gördü. Trofim Ivanych gülümsüyor, ona bir şey söylüyor olmalı, ama ne olduğunu anlamadı - dibe doğru çekiliyordu.

Sofya uykusunda sürekli olarak lambanın farkındaydı; iğne başı gibi minicik, şimdi onun içinde

bir yerdeydi, midesinde. Trofim Ivanych gece sesiyle, "Ah, sen, benim Sofkam!" dedi. Lamba onu öyle kötü yakmaya başlamıştı ki, Pelageya'yı çağırdı. Pelageya yatağın yakınında otururken uyukladı; kafasını bir at gibi silkeleyerek kaldırdı.

"Lamba..." Sofya zorlukla söyledi, dili sert bir parmaksız eldiven gibiydi.

"Söndüreyim mi?" Pelageya hızla lambaya gitti. Sonra Sofya tamamen uyandı ve Pelageya'ya midesinde yanma olduğunu söyledi, aşağıya kadar.

Şafakta Trofim Ivanych doktor getirmeye gitti. Sofya kadını tanıdı: Ölmeden önce marangozu görmeye gelen, çekici, kelebek gözlüklü olan. Doktor Sofya'ya baktı.

"Evet... İyi... Çok iyi... Burası acıyor mu? Evet, evet, evet..." Sonra küçük kalkık burnunu neşeyle Trofim Ivanych'e çevirdi: "Onu hastaneye götürmemiz gerek, hemen." Trofim Ivanych'in dişleri kayboldu, kömür karası çizgileriyle eli Sofya'nın yatağının ayağını kavradı.

"Nesi var onun?" diye sordu.

"Henüz bilmiyorum. Lohusa humması gibi gözüküyor," dedi doktor neşe içinde ellerini yıkamak için mutfağa gitti.

Sofya sedyeye kondu ve sedye kapıya doğru döndürüldü. Birlikte yaşadığı her şey yanından geçti; pencere, duvar saati, soba. Sanki denize bir bot salıverilmişti ve sahildeki bütün tanıdık şeyler yüzerek uzaklaşıyordu. Duvardaki sarkaç bir yana fırladı, diğeri- ve artık görülemiyorlardı. Sofya'ya, hâlâ bu odada son kez yapılması gereken bir şey var gibi göründü. Ambulansın kapısıaçıldığında, Sofya ne olduğunu hatırladı. Hızla geceliğinin düğ-

mesini açtı ve memesini çıkardı, ama kimse ne istediğini anlamadı; ambulans görevlileri güldüler.

Bir süre için bir şey yoktu. Sonra lamba tekrar göründü; şimdi tepesinde, beyaz tavanın altındaydı. Sofya beyaz duvarları, yataklardaki beyaz kadınları gördü. Çok yakında bir sinek beyaz bir şeyin üstünde yürüyordu; siyah iplikten yapılmış ince bacakları vardı. Sofya çığlık attı ve sineği eliyle uzaklaştırırken, yataktan yere doğru kaymaya başladı.

"Nereye gidiyorsun? Kıpırdamadan yat!" dedi hemşire ve onu yakaladı. Sinek gitmişti. Sofya sakince gözlerini kapadı.

Ganka geldi -bir çuval dolusu odunla. Dizlerini geniş açarak çömeldi, Sofya'ya baktı ve sırıtarak sarı perçemlerini salladı. Sofya'nın kalbi çok hızlı atıyordu, Ganka'ya baltayla vurdu ve gözlerini açtı. Kelebek gözlüklü kalkık küçük bir burun ona doğru eğilmişti, kalın dudaklar süratle " Evet, evet, evet ..." diyordu. Kelebek gözlük parıldadı ve Sofya gözlerini sıkıca kapadı. Hemen Ganka odunlarla geldi ve çömeldi. Sofya, baltayla yine ona vurdu ve doktor yine "Evet, evet, evet ..." diyerek başını salladı. Ganka'nın başı kucağına düştü ve Sofya ona bir kez daha vurdu. "Evet. Evet, evet... İyi," dedi doktor. "Kocası burada mı? Onu çağırın, çabuk."

" Çabuk, çabuk!" diye bağırdı Sofya. Bunu sonunun geldiği ve ölmekte olduğu şeklinde anlamıştı ve tüm gücüyle acele etmeliydi. Hemşire kapıyı çarparak dışarı koştu. Çok yakında bir yerde top patladı; rüzgâr şiddetle pencereye vuruyordu. Sofya gözlerini kocaman açarak, "Taşkın mı?" diye sordu.

"Bir dakika, bir dakika...Kıpırdamadan yat," dedi doktor.

Top patladı, rüzgâr kulaklarına çarptı, su gitgide yükseliyordu - bir dakika içinde taşacak ve her şeyi silip süpürecek. Acele etmeli, çabuk çabuk... Dünün bildik acısı onu ikiye böldü. Sofya kalçalarını açtı. "Doğurmalıyım... Hemen doğurmalıyım!" doktoru kolundan yakaladı.

"Sessiz ol, sessiz ol. Bebeğini doğurdun zaten- başka kimi istiyorsun?" Sofya kim olduğunu biliyordu ama ismini söyleyemedi ve su yükseldikçe yükseliyordu, acele etmeliydi...

Ganka, başı kucağında, sobanın yanında çömelmiş oturuyordu. Trofim Ivanych onun yanına geldi ve susturdu. Sofya, "Ben değildim, ben değil!" demek istedi. Bu daha önce bir kez olmuştu. O geceyi hatırladı ve hemen ne yapması gerektiğini anladı; içindeki her şey birden netleşti. Yatakta dizlerinin üstünde zıpladı ve Trofim Ivanych'e bağırdı: "Bendim, ben! Sobayı yakıyordu -ona baltayla vurdum..."

"Hezeyan geçiriyor... Ne dediğinin farkında değil..." diye başladı Trofim Ivanych.

"Kes sesini!" Sofya bağırdı. Trofim sessizleşti. Devasa dalgalar Sofya'yı silip süpürdü, Trofim'in ve herkesin üstünden geçti. Oda bir anda sessizleşti, odanın içinde gözler dışında bir şey yoktu. "Onu ben öldürdüm," dedi Sofya, üstüne basa basa. "Ona baltayla vurdum. Bizimle yaşadı, onunla yaşadı, onu öldürdüm, istedim ki ..."

"Heze... heze... yan geçiriyor," Trofim Ivanych'in dudakları titredi, kelimeyi söyleyemedi.

Sofya, ona inanmayacaklar diye dehşete kapıl-

dı. Hâlâ biraz kalmış olan gücünü toplayıp son noktasına kadar hafızasını zorladı ve dedi ki: "Hayır, biliyorum. Baltayı ocağın altına attım, hâlâ orada..."

Çevresindeki her şey beyazdı ve çok sessizdi, kışın olduğu gibi. Trofim Ivanych konuşmadı. Sofya ona inandıklarını gördü. Yavaşça, kuş gibi, yatağına gömüldü. Şimdi her şey iyi ve keyifliydi, her şeyi bitirmişti, içindeki her şey dışarı dökülmüştü.

İlk kendine gelen Trofim Ivanych'ti. Sofya'nın yanına koştu ve yatağı kavradı; onu tutması gerek, gitmesine izin vermemeli. "Öldü!" diye haykırdı.

Kadınlar yataklarından fırladılar, koşarak geldiler, kafalarını uzatarak. "Uzaklaşın, uzaklaşın! Yataklarınıza dönün!" hemşire eliyle onları kovaladı, ama ayrılmadılar.

Doktor, Sofya'nın elini kaldırdı, bir an tuttu ve sonra neşe içinde, "Uyuyor," dedi.

Geceleyin beyazlık, durgun su gibi ve pencerenin dışındaki gökyüzü gibi hafif yeşile döndü. Çekici doktor yine Sofya'nın yatağının yakınında durdu. Yanında Trofim Ivanych ve yanağında yara izi olan genç bir adam vardı. Yara izi yüzünü sürekli acıtıyormuş gibi görünüyordu, ama yine de o hiç durmadan gülümsüyordu.

Doktor steteskopunu aldı ve Sofya'nın kalbini dinledi: Kalp atışı düzenli ve sakindi ve nefes alışı da düzgün ve sakindi. "Evet, evet, evet..." Doktor bir an düşündü. "Tanrım, her şeye rağmen başaracak. Yaşayacak!" Kelebek gözlüklerini taktı ve gözleri ateşe bakan çocukların gözleri gibi oldu.

"Peki öyleyse, başlayalım!" dedi tıraşlı genç adam ve bir kağıt çıkardı. Acı içindeydi,ama yara iziyle güldü.

"Hayır, bırak uyusun, şimdi olmaz," dedi doktor. "Yarın gelmek zorunda kalacaksın, sevgili yoldaş."

"Tamam öyleyse. Benim için fark etmez."

"Onun için de kesinlikle fark etmez; artık ona istediğini yapabilirsin!" Doktorun kelebek gözlükleri parladı. Acısına rağmen gülümseyen genç adam çıktı.

Doktor, kadına bakarak durmaya devam etti. Sofya dudakları açık, düzenli, sakin ve keyifle nefes alarak uyudu.

(1929)

ASLAN

Her şey tümüyle fantastik bir olayla başladı; aslan, hayvanların o görkemli kralı, zilzurna sarhoş oldu. Dört pençesinin üzerinde tökezledi ve durmadan yan tarafına devrilip durdu. Tam anlamıyla bir faciaydı.

Aslan Leningrad Üniversitesi'nde okumuştu ve aynı zamanda bir bale tiyatrosunda çalışmıştı. Bugünkü gösterisinde aslan gibi giyinip uçurumda duracak ve kadın kahraman tarafından fırlatılan mızrakla vurulmayı bekleyecekti. Sonra, ölü aslan kayalıktan sahne arkasındaki şiltenin üstüne düşecekti. Provalar sırasında her şey mükemmel gitmişti; sonra birdenbire açılış gününde, perdenin açılışından yarım saat önce, aslan alçakça bir oyun oynadı. Yedek oyuncu yoktu. Ve oyun iptal edilemezdi, Moskova'dan yeni gelmiş Halk Komiseri de oyunu seyretmeye gelecekti. 'Kızıl Direktör'ün odasında acil toplantı çağrısı yapıldı.

Kapı vuruldu ve tiyatro itfaiyecisi Petya Zherebyakin odaya girdi. Kızıl Direktör (aslında şu anda gerçekten kıpkızıldı – sıkıntı içinde) ona bağırdı. "Ne var, ne istiyorsun? Şu anda vaktim yok. Defol buradan!"

"Ben... Yoldaş direktör... Diyeceğim - aslan hakkında." dedi itfaiyeci.

"Ne olmuş aslana?"

"Demek istediğim, bizim aslanın kafası dumanlı olduğundan, belki ben aslanı oynayabilirim, yoldaş direktör..."

Çilli ve mavi gözlü ayılar olup olmadığını bilmiyorum. Eğer öyle ayılar varsa o zaman ızbandut Zherebyakin kocaman dökme demir

botlarının icinde aslandan daha çok bir ayı gibiydi. Ama belki biraz mucizeyle aslan haline getirilebilir miydi? Olabileceğine yemin etti, bütün provaları kulisten izlediğine ve geçmişte askerlik günlerinde *İmparator Maximilian*ı oynadığına yemin etti. Ve özellikle sahtekâr sırıtışlı *rejisör*ü rahatsız etmek icin direktör, Zherebyakin'e hemen giyinmesi ve rolünü denemesi icin emretti.

Birkaç dakika sonra müzisyenler sahnede 'aslanın marşı'nı çalıyorlardı. Aslan Petya Zherebyakin, Ryazan'ın bir köyü yerine sanki Libya çölünde doğmuş gibi, aslan derisi içinde sahneye çıktı. Ama son anda, uçurumdan düşmesi gerektiği sırada aşağı baktı - ve taş kesildi.

"Düş, seni iblis... Hadi, düş!" *rejisör* öfkeyle tısladı.

Aslan uysalca kendini külçe gibi aşağıya bıraktı. Şiddetle sırtının üstüne düştü ve ayağa kalkamayarak orada yerde kaldı. Kalkamıyor mu? Yoksa başka bir felaket mi oldu - son anda?

Ayağa kalkmasına yardım ettiler. Aslan derisinden sıyrıldı ve orada solgun, sırtını tutarak, şaşkınlık içinde durdu. Üst dişlerinden biri eksilmişti ve bu onun gülümsemesini hazin ve çocuksu yapıyordu. (Bu arada, ayılarla ilgili her zaman çocuksu bir şey vardır, değil mi?)

Neyse ki, görünüşe göre ciddi bir yaralanma yoktu. Su istedi. Direktör ofisinden bir bardak çay getirilmesini emretti. Petya çayı içtikten sonra, direktör ona cesaret vermeye başladı: "Pekâlâ, arkadaşım kendine aslan diyorsun - derinin içine gir! Hadi, gir, birader, çabuk, yakında başlıyoruz!"

Birisi zorlayıcı bir şekilde aslan derisiyle yanına gitti, ama aslan giymeyi reddetti. Tiyatroyu kısa süreliğine terk etmek zorunda olduğunu bildirdi ve sadece utançla sırıtarak bu acil ihtiyacın nedeni-

ni açıklamayı reddetti. Direktör aniden sinirlendi. Ona emretmeye çalıştı, Zherebyakin'e parti üyeliği için aday olduğunu, bir udarnik[39] olduğunu hatırlattı, ama udarnik aslan inatla ısrar etti. Razı olmak zorunda kaldılar. Dişsiz gülümsemesiyle, sevinç içinde, Petya Zherebyakin tiyatrodan çıkıp acele bir yere gitti.

"Bu herif hangi cehenneme gidiyor?" Öfkeden yine yüzü kızarmış olan direktör herkese sordu. "Bütün bu gizem nedir?"

Kimse Kızıl Direktör'ü aydınlatamadı. Cevabı bilen tek kişi Petya Zherebyakin'di ve elbette bir de bu öykünün yazarı. Ve Petya Zherebyakin, Petersburg sonbahar yağmurunun içinde hızla giderken, bir an için gizemin doğduğu o haziran akşamına sessizce uzanalım.

O gece, gece yoktu: gündüzdü, bir saniye için tetikte uykuya dalıp, yine de yürüyen ve rüyayla gerçek arasında süzülen savaş sırasındaki bir asker gibi. Kanalların pembemsi camı içinde, tepetaklak olmuş ağaçlar, pencereler, sütunlar - Petersburg - hafifçe uyuyordu. Ve birden belli belirsiz esinti ve Petersburg yok oldu. Onun yerine, Leningrad vardı, rüzgârla uyandırılmış üstünde kırmızı bayrağıyla Kışlık Saray ve Alexandrovsky Bahçeleri'nin dövme demir çitinin yanında tüfeğiyle duran milis.

Milisin etrafı troleybüs bekleyen bir grup gece işçisi tarafından çevrilmişti. Petya Zherebyakin onların arkasından milisin ancak Ryazan bal elması gibi olan yuvarlak ve pürüzsüz yüzünü görebiliyordu. Çok tuhaf bir şey oluyordu: Erkekler milisin ellerini ve omuzlarını elliyorlardı, sonunda işçiler-

39 Udarnik(Shock Worker): Sovyetler Birliği döneminde çok güç ya da acil işleri yerine getiren işçilere verilen ad. (ÇN)

den biri dudaklarını uzattı ve onu nazikçe yanağından öptü. Milis morardı ve öfkeyle düdüğünü öttürdü. İşçiler dağıldılar. Petya Zherebyakin milisle yüz yüze yalnız kaldı - sonra milis Petersburg'un rüzgârla dağılan yansıması kadar hızlı bir şekilde kayboldu. Ve Zhrebyakin, asker üniforması ve şapkası içinde bir kızın yanında duruyordu - o kız, devrim tarafından Nevsky Prospect Caddesi'nde görevlendirilen ilk kadın milisti. Siyah kaşları öfkeyle burnunun üstünde birleşmişti ve gözlerinden kıvılcımlar fışkırıyordu. "Yazıklar olsun sana, yoldaş!" Petya Zherebyakin'e söylediği tek şey buydu, ama nasıl söylemişti!

Petya'nın cesareti kırılmıştı ve suçluluk duygusuyla mırıldandı: "Tanrı'nın üstüne yemin ederim, ben değildim! Sadece eve gidiyordum ..."

" Sen... Sen de bir işçisin!" kadın milis ona baktı. Ama nasıl baktı!

Eğer kaldırımda sahnede olduğu gibi gizli bir kapı olsaydı, Zherebyakin onun içine düşerdi ve bu bir nimet olurdu. Bunun yerine arkasında onu baştan sona yakan gözleri hissederek yavaşça uzaklaşmak zorunda kaldi.

Ertesi gün yine beyaz bir geceydi ve yoldaş Zherebyakin yine tiyatrodaki işinden evine yürüdü ve kadın milis Alexandrovsky Bahçesi'nin kapısının yanında yine nöbet tutuyordu. Zherebyakin hızla geçip gitmek istedi, ama kadının baktığını fark etti ve suçluluk duygusuyla onu selamladı. kadın başını salladı. Şafak, tüfeğinin ayna siyahı çeliğinde parladı ve çelik, pembe göründü. Ve Zherebyakin bu pembe tüfek karşısında beş yıldır çeşitli cephelerde kendisine ateş eden tüfeklerden daha fazla titredi.

Sadece bir hafta sonra kadın milisle konuşma-

ya cesaret etti. Onun da Ryazan eyaletinden olduğu ortaya çıktı ve elbette Ryazan'ın tatlı, sadece çok hafif acılığı olan, bal elmalarını hâlâ hatırlıyordu. Burada öyle elma yoktu...

Zherbyakin her gece eve giderken Alexandrovsky Bahçesi'nde durdu. Beyaz geceler çılgın bir uyum içindeydiler ve yeşil, pembe, bakır gökyüzü bir saniye bile kararmamıştı. Bahçede kucaklaşan çiftler, gündüz vakti görülmekten kaçınmak için, gölgelik yerler aradılar.

Böyle bir gecede Zherebyakin kadın milise beceriksizce ve kaba bir ifadeyle sordu: "Söyle bana, örneğin, siz kadın milislerin görev yaptığınız sürede evlenme izniniz var mı? Demek istediğim, şu andaki görevini kastetmiyorum, genel olarak - askeriyede görev yaptığın sürede, bir şekilde..."

"Neden 'evlenmek'?" kadın milis Katya tüfeğine yaslanarak sordu. "Artık - erkekler gibiyiz: Eğer istersek, sevebiliriz, aynı işte..." Tüfeği gül rengiydi. Kadın milis yüzünü alev alev yanan gökyüzüne kaldırdı, sonra Zherebyakin'i geçerek uzaklara daldı ve ekledi: "Mesela, şiirler yazan bir adam veya bir aktör ortaya çıksa - ve bütün tiyatro onu alkışlasa..."

Bir acı-tatlı bal elma. Petya Zherebyakin gitmesinin ve bir daha dönmemesinin en iyisi olacağını anladı, bitmişti...

Ama hayır, bitmemişti! Dünyada mucizeler var! İnanılmaz olay gerçekleşmiş ve aslan, Tanrı'nın lütfuyla sarhoş olmuştu - Petya Zherebyakin'in müthiş bir fikri vardı ve hızla direktörün çalışma odasına koştu.

Ancak, artık bütün bunlar geçmişte kalmıştı. Şimdi, sonbahar yağmurunun içinde hızla Glinka Caddesi'ne gidiyordu. Şansına, tiyatronun tam kö-

şesindeydi ve şansına Katya'yı, kadın milisi evinde buldu. Ama şu anda kadın milis değildi, sadece Katya'ydı. Kolları yukarı sıyrılmış, leğende beyaz bir bluz yıkıyordu. Burnunda ve alnında su damlaları vardı - ve hiçbir zaman şu evle ilgili sade halinden daha çekici görünmemişti.

Zherebyakin bileti önüne koyup ona akşam tiyatroda oynayacağını söylediğinde Katya inanmadı. Sonra ilgilendi. Sonra bir nedenle utandı ve bluzunun kıvrılmış kollarını aşağıya indirdi. Sonra Zherebyakin'e baktı (ama nasıl baktı!) ve kesinlikle geleceğini söyledi.

Perde zili tiz bir şekilde sigara odasında, koridorlarda ve fuayede çınlamaya başlamıştı. Kel kafalı Halk Komiseri gözlerini kısmış kelebek gözlüğüyle locadan bakıyordu. Sahnede hâlâ inik olan perdenin arkasında, kuğuların kendilerini suya bırakırken yaptıkları kanatlarını yalayıp temizleme hareketi gibi, balerinler eteklerini düzeltiyorlardı. Ve uçurumun arkasında, aslana yakın *rejisör* ve direktör telaş icindeydiler.

"Unutma, sen bir udarniksin! Unutma, yüzüne gözüne bulaştırma!" Direktör aslanın kulağına fısıldadı.

Perde açılmaya başladı ve sahnenin önündeki ışıkların pırıldayan hattının ötesinde, aslan baştan sona belli belirsiz yüzlerle yukarılara kadar dolu karanlık salonu gördü. Uzun zaman önce, hâlâ Zherebyakin olduğu zamanlarda, siperden çıkmıştı; bombalar etrafında patlıyordu. Her seferinde eski köylü alışkanlığıyla haç çıkarmaya başlar ve yine de ileri koşmaya devam ederdi. Şimdi ona bir adım bile atamayacakmış gibi geliyordu. Ama *rejisör* onu arkadan itti ve birden yabancılaşan elleri ve ayakları olağanüstü zorlukla kontrol dışı sürükle-

nerek, yavaşça tepeye tırmandı.

Tepenin zirvesinde, aslan kafasını kaldırdı ve oldukça yakınında, ikinci kattaki locada, kadın milis Katya'nın tırabzana dayanmış doğruca ona baktığını gördü. Aslanın kalbi yüksek sesle bir kere, iki kere attı! Ve durdu. Titredi. Kaderi belirsiz durumdaydı, mızrak halen ona doğru uçuyordu. Küt! - ve yanına isabet etti. Şimdi düşmek zorunda. Ama ya yine yanlış düşer ve her şeyi mahvederse? Hayatında hiç bu kadar dehşete düşmemişti - siperden çıktığı zamanlardan çok daha fazla...

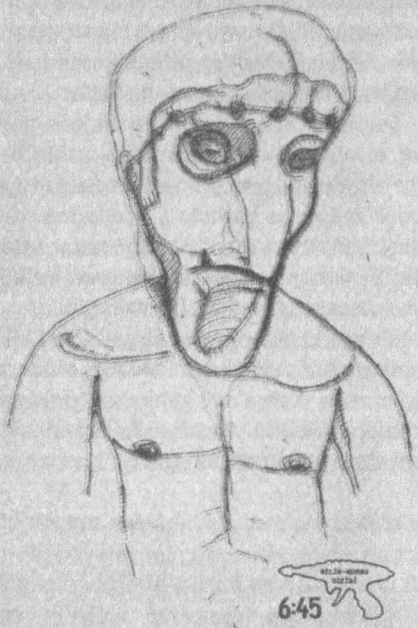
Seyirciler sahnede bir terslik olduğunu çoktan fark etmişlerdi: Ölümcül yaralı aslan tepede hareketsiz durmuş aşağı bakıyordu. Ön sırada oturanlar *rejisör*ün çaresizce fısıldamasını duydular: "Düş, Seni iblis, düş!" Ve sonra fantastik bir şey oldu: Aslan sağ pençesini kaldırdı, hızla haç cıkardı- ve uçurumdan düştü, bir taş gibi...

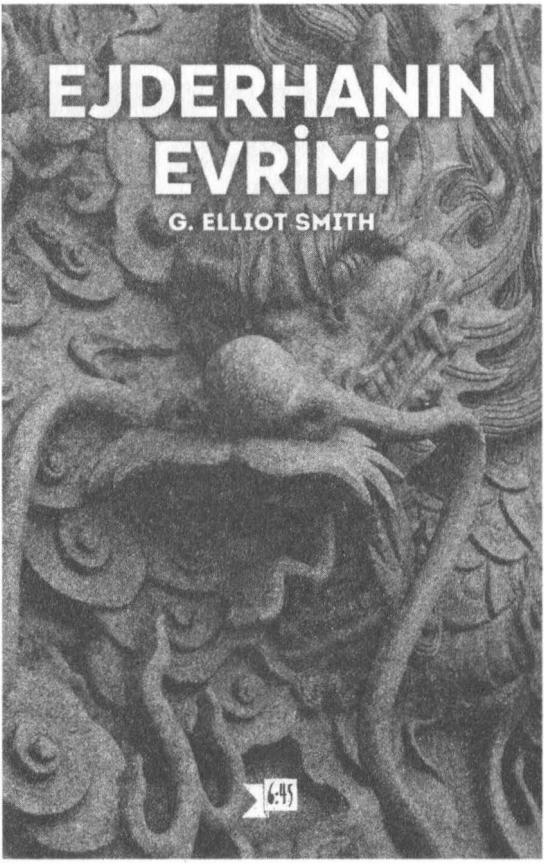
Bir anlık şaşkın sessizlik ve sonra ölümcül bir bomba gibi, şiddetli bir kahkaha salonda patladı. Kadın milis Katya'nın kahkaha gözyaşları yanaklarından döküldü. Yaralı aslan ağzını ve burnunu pençeleriyle kapatarak ağladı.

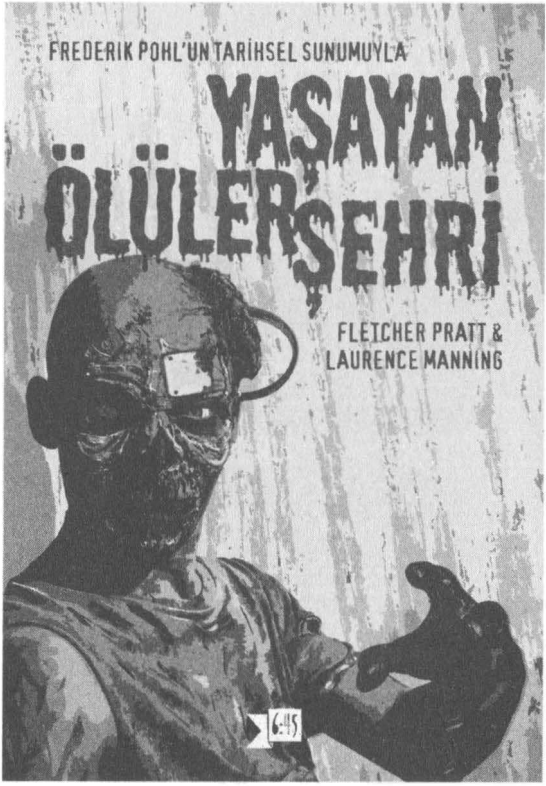
(1935)

insandan öte

theodore sturgeon

EJDERHANIN
EVRİMİ
G. ELLIOT SMITH
6.45

FREDERIK POHL'UN TARİHSEL SUNUMUYLA
YAŞAYAN ÖLÜLER ŞEHRİ
FLEICHER PRATT &
LAURENCE MANNING
6:45

9 786059 878760

20.00

